

ÅRSRAPPORT 2009

Hovedrapport til departementene

2. UTGAVE

INNOVASJON
NORGE

Vi utløser bærekraftige innovasjoner
som gir økt konkurransekraft og
attraktive arbeidsplasser.

Vi gir lokale ideer globale muligheter

Omslagsfoto: Siv-Elin Nærø/Innovasjon Norge

Forord

For Innovasjon Norge representerte året 2009 selskapets 6. driftsår. Denne årsrapporten er laget med sikte på å oppsummere virksomheten i Innovasjon Norge i 2009.

Innovasjon Norge rapporterer resultater fra hele sin virksomhet til eier (NHD) og oppdragsgiverne årlig. I tillegg redegjøres det for kundeeffektundersøkelser som gjennomføres i to faser: én i året etter virksomhetsåret ("førundersøkelsen") og én fire år etter virksomhetsåret ("etterundersøkelsen"). Det er definert et sett med effektindikatorer som disse kundeeffektundersøkelsene bygger på.

I tillegg gjennomføres andre evalueringer av tjenester, programmer eller satsinger hvert år. Resultatene fra disse "rapporteres" gjennom fremleggelsen av evalueringsrapportene og oppsummeres i halvårs-/årsrapportene.

Innovasjon Norges årsrapportering for 2009 består av følgende rapporter:

- Hovedrapport 2009: Mål- og resultatstyring og ressursinnsats på budsjettpostene, etc.
- Detaljrapport 2009: Detaljert beskrivelse av Innovasjon Norges prioriterte satsinger og programmer
- Våre kontorer 2009: Beskrivelse av Innovasjon Norges distriktskontorer og utekontorer
- Årsrapport 2009 for samarbeidsprogram med Romania og Bulgaria (delvis unntatt offentlighet)
- Årsrapport 2009 for investeringsfondene for Russland- og Øst-Europa (unntatt offentlighet)
- Årsrapport 2009 for Såkorn-fondene (unntatt offentlighet)
- Årsberetning 2009: Styrets beretning og årsregnskap for 2009 med noter

Det vil også bli utarbeidet en egen versjon av årsrapporten som inneholder sammendrag samt utdrag fra regnskap for 2009.

Spørsmål i forbindelse med denne årsrapporten kan rettes til avdeling for finans, resultatoppfølging og styring, Innovasjon Norge.

Oslo, 27. april 2010
Innovasjon Norge

Gunn Ovesen
Adm. direktør

Innholdsfortegnelse

1. DETTE ER INNOVASJON NORGE	6
2. SAMMENDRAG	8
3. EFFEKTER AV INNOVASJON NORGES VIRKSOMHET	30
4. RAPPORTERING OM ARBEIDSOMRÅDENE	35
4.1 DELMÅL 1: IN SKAL BIDRA TIL ØKT INNOVASJON I NÆRINGSLIVET I HELE LANDET.....	37
4.1.1 Arbeidsområde 1A – Entreprenørskap	38
4.1.2 Arbeidsområde 1B - Innovasjon i etablerte bedrifter	44
4.1.3 Arbeidsområde 1C - Næringsmiljøer og innovasjonssystemer	58
4.2 DELMÅL 2: IN SKAL BIDRA TIL ØKT INTERNASJONALISERING I NÆRINGSLIVET I HELE LANDET	63
4.2.1 Arbeidsområde 2A - Innhente og gi informasjon/kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold	64
4.2.2 Arbeidsområde 2B - Utnyttelse av internasjonale markeds-muligheter	68
4.2.3 Arbeidsområde 2C - Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap.....	73
4.3 DELMÅL 3: IN SKAL BIDRA TIL Å STYRKE PROFILEN AV NORGE OG NORSK NÆRINGSLIV INTERNASJONALT	75
4.3.1 Arbeidsområde 3A - Profilering av norsk næringsliv	76
4.3.2 Arbeidsområde 3B - Norge som reisemål.....	83
4.3.3 Arbeidsområde 3C - Norges omdømme.....	87
4.3.4 Arbeidsområde 3D - Norge som investeringsland (ikke aktivert som arbeidsområde)	89
4.4 DELMÅL 4: IN SKAL BIDRA TIL NÆRINGSUTVIKLING BASERT PÅ REGIONALE FORUTSETNINGER	90
4.4.1 Arbeidsområde 4A - Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter	90
4.4.2 Arbeidsområde 4B - Regionalt samspill	90
4.4.3 Arbeidsområde 4C - Regional omstilling	92
4.5 GENERELLE GJENNOMGÅENDE HENSYN OG FØRINGER KNYTTET TIL HOVEDMÅLET	94
4.5.1 Arbeidsområde 5A - Kundetilfredshet	95
4.5.2 Arbeidsområde 5B - Korrigering for markeds- og systemsvikt	98
4.5.3 Arbeidsområde 5C - Kunnskapsbygging og premissgiving	100
5. RESSURSINNSATS PÅ BUDSJETTPOSTENE	103
5.1 OVERSIKT OG INNLEDNING	103
5.2 TIDSFORBRUK PÅ ULIKE OPPGAVER I INNOVASJON NORGE	104
5.3 NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	105
5.3.1 Fordeling av administrasjonskostnader mellom kontorene.....	122
5.3.2 Fordeling av inntekter fra brukerbetalte tjenester.....	123
5.3.3 Prioritering av oppgaver i 2009 (med virkning for 2010)	123
5.3.4 Distriktskontorenes struktur og kompetanse og utflytting av hovedkontorfunksjoner	123
5.4 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	125
5.5 LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	133
5.6 FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	140
5.7 UTENRIKSDEPARTEMENTET	145
6. UTVIKLING AV TJENESTEPORTEFØLJEN	146
7. RAPPORTERING PÅ SAMFUNNSANSVAR - CSR	152
8. VIRKSOMHETSSTYRINGEN	160
9 KOMMUNIKASJONSVIRKSOMHETEN	161
10. VEDLEGG	163
VEDLEGG 1: INNOVASJONSNIVÅ, KUNDETYPE, ANDRE KJENNETEGN OG INVESTERINGSART MED DEFINISJONER .	163
VEDLEGG 1: FORKLARINGER TIL KODER I STATISTIKK FOR FINANSIERINGSVIRKSOMHETEN	163
VEDLEGG 2: RAPPORTERING PÅ AKTIVITETSINDIKATORER I MRS-SYSTEMET FOR 2009	172
VEDLEGG 3: RAPPORTERING PÅ EFFEKTINDIKATORER I MRS-SYSTEMET FOR 2009	182
VEDLEGG 4: STATISTIKK FOR FINANSIERINGSVIRKSOMHETEN 2009	192

1. Dette er Innovasjon Norge

Formålsparagrafen oppsummerer Stortingets oppdrag til Innovasjon Norge:

- **Innovasjon Norge (IN) skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon internasjonalisering og profilering.**

Dette hovedmålet danner rammen for all virksomhet som IN utøver.

Vår **visjon** er:

- **"Vi gir lokale ideer globale muligheter"**

"Gi lokale ideer globale muligheter" er et uttrykk for vår fremste ambisjon. Vi skal realisere vår formålsparagraf og visjon gjennom den unike organiseringen vi har, med kontorer i alle fylker og i de viktigste markedene for norsk næringsliv i dag og i morgen. Med kunnskap og erfaring om entreprenørskap, forretningsutvikling og omdømmebygging skal vi hjelpe våre kunder med å utvikle sine ideer og realisere det potensial de har både i Norge og internasjonalt.

I vår **strategi** har vi uttrykt vår målsetting slik:

- **Vi utløser bærekraftige innovasjoner som gir økt konkurransekraft og attraktive arbeidsplasser i hele landet.**

"Vi utløser bærekraftige innovasjoner" betyr at vi skal arbeide langsiktig og sørge for at behovene til kommende generasjoner ivaretas. Prosjektene skal ha langsiktig økonomisk bæreevne, og bedriftene skal vise samfunnsansvar og ta hensyn til miljøet på en måte som viser vei for andre.

Våre **tre arbeidsområder** er i strategien fastlagt å være:

- **Entreprenørskap**

Vi skal sikre overlevelsen av nye, spennende bedrifter for å skape nye virksomheter som kan utfordre og utvikle det etablerte næringslivet.

- **Vekst i bedrifter**

Vi skal sikre at flere bedrifter lykkes i å realisere god vekst og internasjonal konkurransekraft.

- **Innovasjonsmiljøer**

Vi skal sikre flere bedrifters muligheter til å innovere i samspill med andre aktører for økt konkurransekraft og verdiskaping. Vi skal bygge videre på og utvikle nye regionale konkurransefortrinn. Internasjonalisering skal være integrert i alt vi gjør.

Vi har valgt å prioritere **9 sektorer**

- **Energi- og miljø**
- **Helse**
- **IKT**
- **Kultur- og opplevelsesnæringene**
- **Landbruk**
- **Marin**
- **Maritim**
- **Olje- og gass**
- **Reiseliv**

Resultatene fra 2009 av arbeidet innenfor disse satsingene fremkommer i Detaljrapporten (eget hefte).

Vi har definert **3 verdier** som en del av grunnlaget for vår virksomhet

- **Koblende**
- **Ansvarlig**
- **Nytenkende**

Med utgangspunkt i disse verdiene og vår rolle som pådriver for innovasjon i næringslivet, er det utviklet en serviceerklæring, som danner grunnlaget for målinger av kundetilfredsheten.

Våre aktiviteter er i all hovedsak konsentrert om de **5 tjenestetypene**

- **Finansieringstjenester**
- **Kompetansetjenester**
- **Rådgivningstjenester**
- **Nettverkstjenester**
- **Profileringstjenester**

Vi er representert i **alle fylker og over hele verden**

Vi har 15 distriktskontorer og i tillegg et antall lokalkontorer og kontorer i mer enn 30 land.

I de land hvor Innovasjon Norge ikke har egne kontorer er vi representert gjennom Norges ambassader.

- Vi bidrar til nyskaping i norsk næringsliv
- Vi bidrar til at norske bedrifter blir konkurransedyktige nasjonalt og internasjonalt
- Vi fremmer norske bedrifters omdømme

2. Sammendrag

2009 har både internasjonalt, i landet og for IN blitt uvanlig sterkt preget av den økonomiske utviklingen og de konsekvenser dette har hatt for situasjonen i finansmarkedene. Vi har i dette sammendraget for året 2009 funnet det naturlig innledningsvis å trekke frem finansieringsvirksomheten i IN (kap. 2.1).

Dette sammendraget er for øvrig først og fremst konsentrert om INs virksomhet med utgangspunkt i de 4 delmålene til hovedmålet (kap. 2.2):

- IN skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
- IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
- IN skal styrke profilen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
- IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

og de generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

- Kundetilfredshet
- Korrigering for markeds- og systemsvikt
- Kunnskapsbygging og premissgiving.

Effekter av Innovasjon Norges virksomhet analyseres i første rekke gjennom de årlige kundeeffektundersøkelsene, som Innovasjon Norge gjennomfører i samarbeid med departementene. Resultatene fra dette arbeidet er nærmere redegjort for i kapittel 3 i årsrapporten.

Noen hovedtrekk i kundeeffektundersøkelsene er:

- Addisjonaliteten er høy – Innovasjon Norge har stor aktivitetsutløsende effekt: Uten bidrag fra Innovasjon Norge ville 85 % enten ikke gjennomført prosjektet i det hele tatt eller prosjektet ville kun blitt gjennomført i en begrenset skala
- 3 av 4 mener prosjektene har hatt stor betydning for omsetningsutviklingen
- Halvparten av bedriftene melder at prosjektene har stor betydning for lønnsomhetsutvikling og overlevelse
- Innovasjon Norge bidrar til innovasjon over hele landet: Kundeeffektundersøkelsen basert på tjenester levert i 2005 viser ingen forskjeller mellom områdene A, B og C og områder utenfor det distriktpolitiske området når det gjelder innovasjon
- I nær 30 % av prosjektene oppgir bedriftene at det er utvikles noe helt nytt, dvs. innovasjon på internasjonalt nivå
- Nettverk og langvarig samarbeid skapes som resultat av prosjektene

2.1. Innovasjon Norge i finanskrisetåret 2009

Finansieringsvirksomheten i IN omfatter i hovedsak utlånsvirksomhet i form av mellomlange og lange lån til næringslivet, i noen grad garantier for næringslivets lån i bank – primært da garantier for driftskreditter - samt ulike stipend- og tilskuddstjenester.

I en egen fondsavdeling ivaretas en ansvarlig låneordning rettet mot såkornfondene og en egenkapitalvirksomhet basert på joint ventures med norske bedrifter i Øst-Europa/SUS-statene. I et eget datterselskap, Investinor AS, som drives atskilt fra INs øvrige virksomhet, er IN også engasjert på egenkapitalsiden (venture).

INs virksomhet ble i 2009 sterkt preget av finansuroen. Ekstraordinære tiltak ble iverksatt, med økte bevilgninger og rammer til Innovasjon Norge. Det er Innovasjon Norges oppfatning at både innretningen og omfanget av tiltakspakkene i forhold til Innovasjon Norges virksomhet var god. Deler av dette evalueres for tiden av Menon på oppdrag fra NHD.

Finansieringsvirksomheten i Innovasjon Norge har i 2009 både medført betydelig økt ressursbruk i timer og ikke minst økte tilsagn om finansiering i kroner, både sett i forhold til tidligere år og i forhold til porteføljeomfang ved inngangen til året. Særlig økte omfanget av lånevirksomheten, med et økt tilsagnsvolum fra knapt 2,2 mrd. kroner i 2008 til vel 5,5 mrd. kroner i 2009.

Innovasjon Norge i tall 2009

- **9,8 mrd** i tilsagn om finansiering
 - 6 mrd i lån og garantier
 - 2,9 mrd i tilskudd
 - 0,9 mrd i lånebeløp for rentestøtte i landbruk
- **10.000** kundeprosjekter
- **975.000** operative timer
- **73 %** - tre av fire kroner gikk til innovasjonsprosjekter
- **57 %** - av tilsagn til innovasjonsprosjekter var på internasjonalt og nasjonalt nivå
 - Lavrisikolån 51 %
 - Risikolån og garantier 70 %
 - Tilskudd 66 %

INNOVASJON 2009

Tilsagn gitt i mill. kroner	2008	2009	Løpende lån 1.1. 2009	Løpende lån 1.1. 2010
Lavrisikolån	1 703	3 475	9 321	10 878
Risikolån/innovasjonslån	476	2 065	1 571	2 672
Garantier	30	392		
Tilskudd Romania/Bulgaria ¹	71	469		
Andre tilskudd ²	2 137	2 469		
Lånebeløp for rentestøtte ³	736	923		
Sum	5 153	9 793		

¹ En del av Norges bidrag under EØS-avtalen, se nærmere om dette i avsnitt "4.2.1.6 EU-arbeidet i Innovasjon Norge". Tilsagn gis i EUR, her omregnet til NOK med kurs 8,15

² Inkluderer etablererstipend, Innovasjon Norges tilskuddsordninger og også tilsagn om RDA-tilskudd (kompensasjon for bortfall av redusert arbeidsgiveravgift)

³ En del av jordbruksavtalen, se nærmere i kapittel 5.5 Landbruks- og matdepartementets budsjettposter.

Søknadsinngangen i 2009 økte også kraftig og illustrerer godt den tilstrømming som skjedde i banksektoren. Ikke minst fikk Innovasjon Norge i 2009 betydelig økt søknadsinngang fra større bedrifter, som ønsket relativt store lån:

Beløp i tusen kroner	2008		2009	
	Omsøkt beløp	Ant	Omsøkt beløp	Ant
Landbrukslån	896 665	525	1 265 926	650
GFL-flåte	857 161	201	1 695 624	240
Lavrisikolån	1 351 943	178	4 529 415	287
Sum lavrisikolån	3 105 769	904	7 490 965	1 177
Distriktsrettede risikolån	531 485	225	1 016 820	363
Landsdekkende innovasjonslån og garantier	255 831	118	2 964 259	521
Risikolån landbruk	90 134	14	11 266	41
Likviditetsslån fiskerinæringen			41 000	6
Garantier til fiskerinæringa			572 500	3
Sum risikolån og garantier	877 450	357	4 605 845	934
Etablererstipend	299 140	1 247	385 243	1 323
Landsdekkende etablererstipend			365 310	385
OFU/IFU-tilskudd	636 692	279	976 797	418
BU-tilskudd	890 019	2 626	972 241	2 602
Andre tilskudd	2 092 843	2 962	2 637 041	2 829
Sum tilskudd	3 918 694	7 114	5 336 632	7 557
Lånebeløp for rentestøtte	1 377 764	930	1 526 493	903
Sum totalt	9 279 677	9 305	18 959 935	10 571

Rammebetingelsene for Innovasjon Norges finansieringsvirksomhet fra våre oppdragsgivere ble ikke endret for finanskriseåret. Det var muligheten for å bidra med flere kroner som økte.

Innovasjon Norge la til grunn for finansieringsaktiviteten i 2009 at oppdraget primært var å bidra til å redusere uheldige sider av tilstrømmingen i banksektoren, men i noen grad også kompensere for et svakere egenkapitalmarked. Det var i oppdraget videre gitt et særskilt mandat om også å bidra med finansiering av større bedrifter, hvilket medførte at Innovasjon Norge i 2009 bidro med flere til dels store lån (nye lavrisikolån inntil 200 mill. kroner til og risikolån/innovasjonslån inntil 50 mill. kroner på kunde-/konsernnivå). Gjennomsnittlig nytt lånetilsagn for lavrisikolån økte fra 2,6 mill. kroner i 2008 til 4,2 mill. kroner i 2009. Gjennomsnittlig tilsagn om risikolån/innovasjonslån økte fra 2 mill. kroner i 2008 til 3,8 mill. kroner i 2009.

Det er etablert flere lån med relativt høy risiko, men også mange med ganske moderat risiko. I sum er den relative *risikoprofilen* i låneordningene på tilsagnstidspunktet vurdert å være noenlunde den samme i 2009 som i de nærmest foregående årene.

Det er foretatt avsetninger til tapsfond for landsdekkende innovasjonslån/distriktsrettede risikolån og garantier som samsvarer med kalkulert risiko. Gitt at vurderingene som er gjort holder stikk, skal dermed tapsfondsavsetningene være tilstrekkelige til å møte alle fremtidige tap på disse finansieringstjenestene, og marginen på lavrisikolåneordningen skal over tid dekke de tap som vil oppstå på lavrisikolån.

Det er likevel grunn til å understreke at utlånsaktiviteten i 2009 var så vidt stor i forhold til utlån tidligere år (porteføljen) at det er uvanlig viktig at risikovurderingene som er gjort på 2009-tilsagnene over tid vil vise seg å ha vært riktige.

Nedenstående tabell viser at de ulike finansielle tjenestene har ulik innretning i forhold til hvilke kapitalbehov og prosjekter tjenestene i hovedsak bidrar til å utløse (2009):

Formål	Lavrisiko-lån	Risikolån og garantier	Tilskudd og stipend	Lånebeløp for rentestøtte	Total 1000 Kroner
Tilrettelegging for entreprenørskap			1 %		33 913
Idéutvikling	0 %	0 %	2 %	0 %	53 656
Nyetablering	3 %	3 %	12 %	2 %	559 568
Knoppskyting fra eksisterende foretak	3 %	3 %	5 %	1 %	319 435
Nyskaping i eksisterende foretak	25 %	28 %	27 %	25 %	2 577 044
Kapasitetsutvidelse	24 %	8 %	10 %	53 %	1 837 272
Rasjonalisering/effektivisering	14 %	7 %	3 %	15 %	893 659
Strukturtilpasning	9 %	3 %	1 %	1 %	433 198
Kompetanseutvikling i eksisterende foretak	0 %	1 %	11 %	0 %	347 134
Kapitalstyrking	6 %	30 %	1 %	0 %	989 238
Miljøforbedring/-utvikling	1 %	1 %	5 %	2 %	237 117
Utredning			2 %		59 499
Annet	13 %	15 %	8 %	1 %	1 066 572
Utvikling av innovasjonsmiljøer og nettverk	0 %	1 %	11 %	0 %	368 101
Sum total	100 %	100 %	100 %	100 %	9 792 877

2.2. Oppsummering iht. MRS (mål og resultatstyringssystemet)

Innovasjon Norge har et bredt mandat for sitt arbeid og må måle sine resultater i lys av dette brede mandatet.

Gjennom oppdragsbrev fra ulike departementer, fylkeskommuner og fylkesmenn konkretiseres de mål og prioriteringer som skal gjelde for hvert av virkemidlene. Innovasjon Norges oppdrag og ambisjon er å fordele midlene dit oppdragsgiverne ønsker. Oppdragsbrevene fra departementene som gir tilsagnsrammer til Innovasjon Norge styrer i stor grad både hvilke tjenester midlene anvendes til og hvor mye midler vi har til rådighet innenfor de ulike sektorene, kfr. tabellen nedenfor.

Tilskuddsmidler som er brukt i landbruk kommer fra LMD og er øremerket landbrukssektoren. Når marin sektor er så vidt stor, skyldes det at marin sektor er meget sentral i distriktene og en stor eksportnæring, og dermed er aktuell for midler fra flere departementer og fylkeskommuner. Det er dessuten slik at Innovasjon Norges medvirkning i forhold til landbrukssektoren og særlig marin sektor har en lav subsidiegrad i forhold til målt kronedeltakelse. Det kan en tydelig se nedenfor. Mens satsingene på landbruk og marin har vel halvparten av de nominelle tilsagnene, utgjør støtteelementet til disse sektorene ca. 1/3-del av totalen, og støtten til energi og miljø er like stor som støtten til marin sektor.

Etterfølgende tabell viser hvordan midlene totalt sett er fordelt på ulike sektorer og hvordan fordelingen er når en ser medvirkningen i forhold til tilskuddseffekt.⁴

Satsing	Andel av total	Andel omregnet til tilskuddseffekt
Energi og miljø	10,1 %	13,8 %
Helse	4,8 %	8,7 %
IKT	4,3 %	8,8 %
Kultur og opplevelse	1,5 %	2,8 %
Landbruk	24,6 %	19,9 %
Marin	26,8 %	13,4 %
Maritim	3,7 %	3,8 %
Olje og gass	4,8 %	4,9 %
Reiseliv ⁵	3,8 %	6,3 %
Andre sektorer	15,7 %	17,7 %
Sum	100 %	100 %

I debatten om Innovasjon Norge ser vi at det tidvis er en underliggende oppfatning om at Innovasjon Norges mål er å bidra til innovasjon – og at fokus *kun* er og skal være der. Slik er det altså ikke. Det er riktigere å si at Innovasjon Norges fokus er å bidra til bærekraftig utvikling og vekst i næringslivet i hele landet. Innovasjon Norge er og skal være en pådriver for innovasjon og pådriver for internasjonalisering og bidra til profilering og omdømmebygging av Norge og næringslivet i Norge.

⁴ Som tilskuddeffekt regnes her tapsfondselementet i risikolån/innovasjonslån og tilskudd (men ikke lavrisikolån, som Innovasjon Norge yter uten subsidieelement, dvs. på noenlunde tilsvarende rammebetingelser som i bank).

⁵ Tabellen viser tallstørrelser fra det samme grunnlagsmaterialet som følger i statistikkvedlegget, dvs. alle tilsagn om *finansieringsmedvirkning*. Tabellene viser imidlertid IKKE Innovasjon Norges medvirkning i form av deltakelse i reiselivsprofileringen av Norge. Innovasjon Norges relative satsing på reiseliv er dermed større enn ovenstående tabell kan gi inntrykk av.

Delmål I til hovedmålet:

Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge legger til grunn en bred definisjon av innovasjon:

«En ny vare, tjeneste, produksjonsprosess, anvendelse eller organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjonen for å skape økonomiske verdier.»

Definisjonen samsvarer med den definisjon som ligger til grunn for regjeringens innovasjonsmelding.

Innovasjon Norge operasjonaliserer denne definisjonen gjennom å differensiere mellom ulike typer innovasjon og ulike innovasjonsnivåer.

Dette gir oss en mulighet til å beskrive våre kunders innovasjonsaktivitet i samsvar med internasjonale og nasjonale statistikkstandarder og gjennom et felles begrepsapparat. Det vises til definisjoner beskrevet i tilknytning til tabellverket bak i denne rapporten.

Det skilles mellom følgende innovasjonstyper

- Produkt-/tjenesteinnovasjon
- Prosessinnovasjon
- Organisatorisk innovasjon
- Markedsmessig innovasjon
- Ikke relevant

og –nivåer

- Innovasjon på bedriftsnivå
- Innovasjon på regionalt nivå
- Innovasjon på nasjonalt nivå
- Innovasjon på internasjonalt nivå
- Ikke relevant

Innovasjon, eller lønnsom nyskaping, skjer med ulik nyhetsgrad (innovasjonsnivå). All lønnsom nyskaping, dvs. innovasjon på alle nivåer, bidrar til å realisere målet om lønnsom næringsutvikling i hele landet.

Innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv – SSBs undersøkelse ⁶

Mer enn hvert fjerde norske foretak har introdusert produkt- eller prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), viser tall fra SSBs innovasjonsundersøkelse 2008.

I næringslivet sett under ett introduserte 27 % av foretakene som er dekket av undersøkelsen nye eller vesentlig forbedrede produkter eller produksjonsprosesser i løpet av treårsperioden 2006-2008.

21 % av foretakene introduserte produktinnovasjoner, mens 18 % introduserte nye prosesser. 11 % av foretakene var innovative på begge disse områdene.

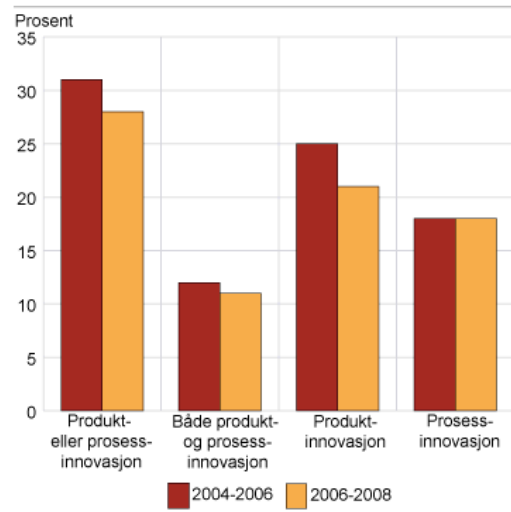
⁶ Innovasjoner i norsk næringsliv 2006 – 2008, frigitt 13.1.2010

SSBs undersøkelse for 2006-2008 innebærer en reduksjon av andelen produkt- og prosessinnovative (PP-innovative) enheter på 3 prosentpoeng i forhold til forrige periode. Dette skyldes nedgang i andelen produktinnovatører. Andelen prosessinnovative foretak er uendret. Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det en viss usikkerhet i resultatene.

Hva begrenser innovasjon?

Høye kostnader er i følge SSBs undersøkelser den enkeltfaktoren som i størst grad hindrer innovasjonsarbeidet blant norske foretak. 54 % av foretakene oppgir at høye innovasjonskostnader er et svært viktig eller nokså viktig hinder. Andre direkte økonomiske hindringer, som mangel på intern og ekstern finansiering, er også ofte hemmende for innovasjonstilbøyeligheten i næringslivet. Svært mange foretak (43 %) nevner også at de har problemer med å rekruttere eller holde på kvalifisert personell. Dette er markant flere enn ved forrige undersøkelse, og viser, slik SSB den gang vurderte det, trolig en side ved den langvarige høykonjunkturen og det stramme arbeidsmarkedet i Norge.

PP-innovasjoner. 2004-2006 og 2006-2008*. Prosent

Innovasjonshøyden i SSBs undersøkelse

SSBs innovasjonsundersøkelse fra 2006 viser at en andel på 20 pst. introduserte innovasjoner som er nye for det internasjonale markedet, mens en av tre introduserte innovasjoner som var nye for det norske markedet.

Nærmere halvparten introduserte innovasjoner som ikke hadde det samme nyhetselementet. En andel på 28 pst. utviklet selv nye produkter og prosesser, men disse var ikke unike på markedet. De minst nyskapende innovatørene utgjør 19 pst. Disse rapporterte at produkter og prosesser foretaket introduserte i hovedsak var utviklet av andre, og at innovasjonene ikke var nye for foretakets marked.

Innovasjon Norges tilsagn til innovasjonsprosjekter 2009

Innovasjon Norges fem tjenestetyper bidrar til redusere næringslivets risiko knyttet til innovasjonsprosjekter og styrke deres mulighet for suksess. Behovet for slik medvirkning synes for øvrig å være underbygget av SSBs undersøkelser.

Utgangspunktet for Innovasjon Norges engasjement i å stimulere innovasjon i næringslivet, er at Innovasjon Norges bidrag utgjør en forskjell for aktørene i næringslivet. Innovasjon Norge bidrar til å utløse i tid eller omfang innovasjonsprosjekter som ellers ikke ville blitt utløst og gjennom rådgivning, kompetansetiltak og/eller nettverk blir prosjektene formodentlig gitt bistand som øker kvaliteten og suksessraten. Kundeeffektundersøkelser som er gjort fra INs aktivitet i 2008, viser at 61 % av prosjektene ikke ville blitt gjennomført uten bistand fra IN. Videre at 24 % av prosjektene ville blitt utsatt i tid eller gjennomført i mindre skala uten bistand fra IN. Vi sier dermed at addisjonaliteten for året 2008 samlet var på 85 %. Det er INs oppfatning at det kan forventes ennå høyere addisjonalitet for 2009.

Innovasjon Norge har styrket sin løpende rapportering knyttet til innovasjonsdimensjonen fra 1.1.09. Endringene kom som en følge av de erfaringer og momenter som ble trukket frem i etterkant av rapporter fra Riksrevisjonen og Abelia og

som – etter Innovasjon Norges oppfatning – bygget på tall som ikke ga et riktig bilde av innovasjonsaktiviteten. Hovedårsaken til dette er at INs statistikkregistreringer ikke registrerte innovasjonsomfang og innovasjonshøyde i alle finansieringssaker.

Basert på gode innspill fra bla. NIFU STEP valgte Innovasjon Norge å iverksette tiltak som tydeliggjør innhold og bruk av innovasjonsbegrepet i kundebehandling og rapportering. Statistikkregistreringene ble derfor lagt om med virkning fra 1.1.2009.

Rapporteringen etter 2009 gir etter vår mening et tydeligere bilde av Innovasjon Norges bidrag inn mot innovasjon i norsk næringsliv.

Noen hovedtall:

- **Tre av fire kroner bevilget til norsk næringsliv i 2009 har gått til innovasjonsprosjekter**, med innovasjonshøyde varierende fra å være innovasjon på bedriftsnivå til innovasjon på internasjonalt nivå. Av samlede tilsagn i 2009 på er 73 % kodet som innovasjonsprosjekter.
 - o Sektorer med høyest registrert innovasjonsandel er Energi & Miljø (95 %), Helse (98 %), IKT (98 %) og Kultur- og opplevelse (89 %).
 - o Sektorer med lavest registrert innovasjonsandel er Olje og gass (68 %), Marin (62 %) og Landbruk (65 %).
- **Tre av fem kroner bevilget til innovasjonsprosjekter går til innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå.** Av samlede tilsagn til innovasjon er 57 % innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå.⁷
 - o Sektorer med høyest andel innovasjon registrert på internasjonalt og nasjonalt nivå er Helse (94 %), IKT (93 %) samt Energi og miljø (82 %)
 - o Sektorer med lavest andel innovasjon på internasjonalt og nasjonalt nivå er Landbruk (11 %), Reiseliv (33 %) og Kultur og Opplevelse (44 %).

Innovasjonsnivå	Andel totalt	Herav		
		Andel lavrisiko lån	Andel risiko lån / gar	Andel Tilskudd ⁸
Bedriftsnivå	35 %	45 %	23 %	22 %
Regionalt nivå	8 %	5 %	7 %	12 %
Nasjonalt nivå	20 %	26 %	16 %	21 %
Internasjonalt nivå	37 %	25 %	54 %	45 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %

⁷ "Ikke relevant" er holdt utenfor

⁸ Omfatter ikke rentestøtte for landbruket

- **Norske bedrifter innoverer gjennom hele verdikjeden, men har fortsatt et tyngdepunkt på produkt- og tjenesteinnovasjoner, samt prosessinnovasjoner.**

- Sektorer med høyest andel markedsmessig innovasjon er Olje & Gass (26 %), Maritim (25 %) og Kultur og opplevelse (17 %).
- Sektorer med høyest andel organisatorisk innovasjon er Maritim (15 %) og Kultur og opplevelse (11 %)
- Sektorer med høyest andel prosessinnovasjon er Landbruk (35 %), Energi & Miljø (43 %) og Marin (39 %).
- Sektorer med høyest andel produkt- og tjenesteinnovasjon er IKT (87 %), Helse (70 %) og Reiseliv (68 %).

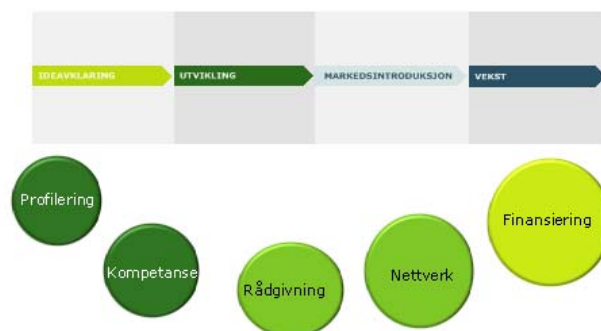
Innovasjonstype	Andel
Organisatorisk innovasjon	9 %
Markedsmessig innovasjon	9 %
Prosessinnovasjon	32 %
Produkt-/tjenesteinnovasjon	51 %
Sum	100 %

Innovasjon er avhengig av mer enn finansiering

Å bringe en ny idé til lønnsom verdiskaping innebærer en foredling av ideen som normalt går gjennom flere utviklingsfaser; Idéavklaring, idéutvikling, markedsintroduksjon og vekst.

Skal ideen bli en bærekraftig innovasjon må man lykkes med å ta ideen gjennom alle fire faser slik at prosjektet gir økonomisk lønnsomhet.

Idéhaver/bedriften vil møte utfordringer på langt flere områder enn finansieringssiden. Derfor bruker Innovasjon Norge hele sin portefølje av tjenester og programmer til å avlaste risiko, tilføre strategisk kompetanse, bygge strategiske områmeposisjoner, og koble mennesker, bedrifter og miljøer med ideer, kunnskap og kapital på tvers av grenser.

Disse aktivitetene kommer ikke til uttrykk gjennom de statistiske registreringer som er omtalt ovenfor (finansieringstjenester), men er helt avgjørende for å bringe en ny idé til en bærekraftig innovasjon og sikre lønnsom verdiskaping.

Delmål II til hovedmålet:

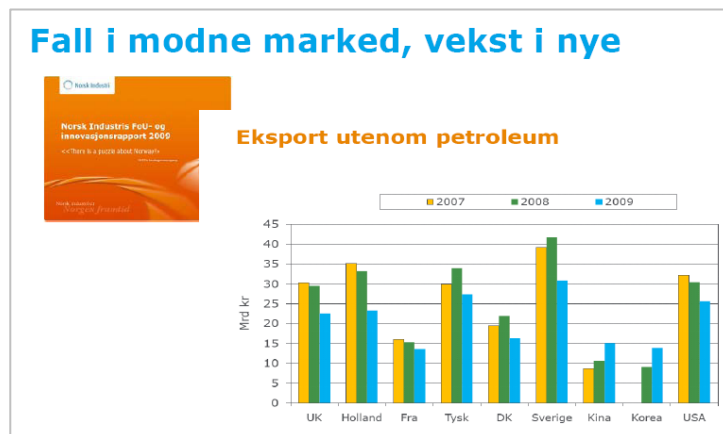
Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Norsk næringsliv i internasjonal og global konkurranse

Norsk fastlandsøkonomi har de siste 10 år hatt dobbelt vekst (BNP) i forhold til gjennomsnittet for EU. Samtidig fører økt globalisering til at norsk næringsliv møter stadig hardere internasjonal konkurranse, både på utenlandsmarkedene og hjemme i Norge.

Norge har en åpen økonomi som er stadig mer sammenvevd og avhengig av internasjonale konjunkturer.

Globaliseringen gir større muligheter i form av økt tilgang på markeder og kunnskap, men også tøffere konkurranse i form av flere internasjonale konkurrenter. Samtidig oppleves økende internasjonal konkurranse på hjemmemarkedene.

For å sikre fremtidig konkurransekraft og vekst, må bedrifter være bevisste på de mulighetene og utfordringene som globaliseringen byr på og bygge sine konkurransefortrinn på økt innovasjon og kompetanse.

Internasjonal markedsorientering blir en "driver" for innovasjon og langsiktig vekst i bedriften.

Kort sagt handler det om at norsk næringsliv må være internasjonalt konkurransedyktig enten man produserer for det norske markedet eller de internasjonale markedene.

Innovasjon OG internasjonalisering – ikke enten eller!

Innovasjon Norges mål er å styrke norsk næringslivs konkurranseevne i forhold til utlandet både på utenlands- og hjemmemarkedet. Innovasjon Norge bidrar til at bedriftenes arbeid med internasjonal markedsorientering går enklere, raskere og med redusert risiko.

Innovasjon Norge legger til grunn at internasjonal markedsorientering handler om å være seg bevisst hva som skaper bedriftenes konkurransekraft. Vi arbeider for å styrke bedriftenes evne til å:

- *Fremskaffe økt kunnskap* om kunder, marked, konkurrenter og muligheter for norske bedrifter med vekstpotensial hjemme og/eller ute.
- *Bruke kunnskapen* til å konkretisere og ta en differensiert og attraktiv *strategisk posisjon* i utvalgte målgrupper

- *Trekke konsekvenser* av denne kunnskapen inn i bedriftens utviklings- og innovasjonsprosesser.

Internasjonalisering er således en gjennomgående dimensjon i en bedrifts utviklingsstrategi, og internasjonaliseringsaspektet må derfor komme tidlig inn i bedriftens innovasjons- og utviklingsprosesser.

Innovasjon Norge har tatt konsekvensen av dette ved at internasjonaliseringsaspektet er en integrert del i alle våre satsinger, programmer og tjenester.

Internasjonaliseringsarbeidet starter hjemme

Allerede i den første *kundedialogen* vil den internasjonale dimensjonen i innovasjonsprosjektet være et naturlig samtale tema med kunden. Gjennom en kunde- og prosjektevaluering ("Willing, Able, Ready") hvor det internasjonale fokus inngår, avklares prosjektets og kundens ståsted. Målet er å styrke norsk næringslivs konkurranseevne i forhold til utlandet både på utenlands- og hjemmemarkedet.

Det starter hjemme, ikke når du har krysset landegrensene.

Internasjonalisering er derfor et tema i alle faser av et innovasjonsprosjekt, - fra Idéavklaring, Utvikling, til (internasjonal) Markedsintroduksjon og Vekst.

Noen utdrag fra årets aktiviteter i 2009 illustrerer det:

- **4,1 mrd kr (42 %) i tilsagn til internasjonalt rettede innovasjonsprosjekter**⁹

I tillegg kommer internasjonalt rettede innovasjonsprosjekter gjennom

- o to investeringsfond; Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Investeringsfondet for Øst-Europa Russland- og Øst-Europafondene.
- o bedrifter innen de 14 etablerte såkornfondene har også aktiviteter rettet inn mot internasjonale prosjekter.

- **Mobiliseringsaktiviteter inn mot ni prioriterte sektorer**

- o Våre pådriveraktiviteter er tydelig innrettet mot økt grad av internasjonalt fokus i de valgte sektorer. Det er ulik modenhet for tema, men våre strategiske siktemål er tydelige.
- o Våre Norwegian Centres of Expertise utfordres alle på økt internasjonal profil på bedrifts- og klynge nivå gjennom klyngeprogrammene.

⁹ Se vedlegg 1 for definisjoner av innovasjon, kundetype, andre kjennetegn og investeringsart.

¹⁰ Omfatter også nær 0,5 mrd. kroner til prosjekter mellom norske og rumenske/bulgarske bedrifter innenfor "Samarbeidsprogrammene med Romania og Bulgaria".

- **Tilgjengeliggjøring av markedsrettet kunnskap**
 - o 25 000 henvendelser til utekontorene
 - o 2 500 handelstekniske spørsmål via en egen spesialistavdeling
 - o 129 *Hjemhenting-av-kunnskap- prosjekter* om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, og internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap.
- **Kompetansetilførsel innen strategisk viktige områder**
 - o 78 bedrifter/23 kurs innen handelstekniske temaer
 - o Programmer og prosjekter med internasjonale dimensjoner (NAVIGATOR, FRAM, regionale prosjekter)
- **Kobling innen nettverk**
 - o EU nettverket Enterprise Europe Network (EEN) med 4000 rådgivere i 600 organisasjoner i Europa. Syv rådgivere ved distriktskontorene og ni teknologirådgivere ved norske FoU institusjoner.
 - o IN/NORAD nettverkene MatchMaking Program (MMP) og Trade and Industry Program Vietnam (TIP) som bidrar til lønnsomt samarbeid mellom norske bedrifter og bedrifter i partnerlandene India, Sør-Afrika og Vietnam.
- **Internasjonal rådgivning og nettverksprosjekter**
 - o 514 internasjonale rådgivningsoppdrag til SMB-bedrifter hvorav 234 gjennom Internasjonal Vekst-programmet
 - o 58 internasjonale nettverksprosjekter
 - o Stort antall møteplasser
- **Nettbasert informasjon til kunder**
 - o www.innovasjon norge.no
 - o www.eksporthandboken.no
 - o www.eMarketServices.com
 - o www.bedriftieu.no
 - o www.cipinorge.no
 - o www.norwaygrants.org.
- **Internasjonal profilering og omdømmebygging.**
 - o Utvikling av en strategisk markedsposisjon, og en målrettet implementering og profilering av denne, er et av de viktigste tiltakene for å bygge internasjonal konkurransekraft. Således er våre internasjonale profileringsaktiviteter, delegasjonsreiser, messearrangementer mv. en naturlig del av vårt arbeid med å internasjonalisere norske næringsliv.
 - o Det vises til eget punkt/mål nedenfor, delmål III.

Pådriver for internasjonalisering av norsk næringsliv

I innovasjons- og utviklingsprosessen er kunden gjerne avhengig av et bredt sett med innsatsfaktorer/ressurser. I en globalisert verden kan disse befinne seg hvor som helst i verden, og de gjør det mer og mer.

Gjennom våre kontorer i alle landets fylker og i mer enn 30 land i utlandet, gir vi norsk næringsliv tilgang til våre norske og utenlandske nettverk, og profileringsmuligheter i utlandet.

Innovasjon Norge har ambisjon om å være en pådriver for at internasjonaliseringsaspektet kommer inn i bedriften som en naturlig integrert del i bedriftens strategi, holdninger og kultur.

Vi bistår bedrifter som ønsker å gå internasjonalt, for nye markeder eller knytte til seg nye kontakter/innovasjonsressurser. Våre utviklingsprogrammer, kompetanse-, nettverks- og rådgivningstjenester inneholder også internasjonaliseringsmoduler. Vi henter også kunnskap om markedsmuligheter, teknologiske trender mv. hjem til prioriterte sektorer, regioner eller målgrupper; kunnskap som man kan benytte i sine utviklingsprosesser.

Delmål III:

Innovasjon Norge skal bidra til styrke profilen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Norge og norsk næringsliv må bli mer kjent i internasjonale markeder.

Et godt og tydelig omdømme gir sterkere internasjonal konkurranseevne.

Et lands omdømme er en viktig konkurranseparameter for landets næringsliv. Samtidig bygges et lands omdømme gjennom bl.a. kjente merkevarer og bedrifter, kulturpersonligheter og store evenementer.

For Norge og norsk næringsliv er utfordringen først og fremst at vi er lite kjent. Undersøkelser peker på at vi er lite strukturert og koordinert i vårt arbeid med å synliggjøre Norge og norsk næringsliv.

Et sterkt nasjonalt omdømme har avgjørende betydning for norsk kultur- og næringsliv, og vil bidra til at Norge blir en foretrukket samarbeidspartner. Et tydelig og klart bilde av Norge vil bidra til å styrke gjennomslagskraften for norske verdier, bedrifter og produkter/tjenester internasjonalt.

Innovasjon Norge er en pådriver for at norsk næringsliv må utvikle strategiske omdømmeposisjoner i viktige markeder

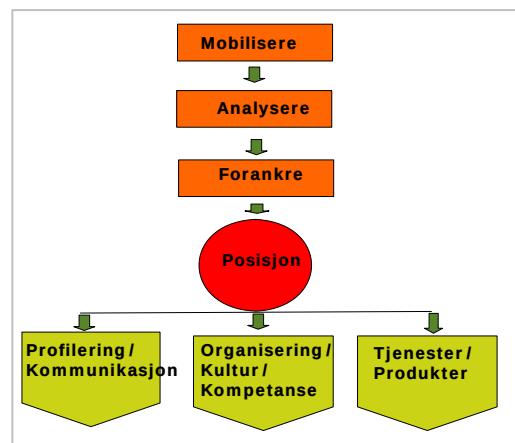
Omdømmeanalyser og markedsundersøkelser bekrefter de muligheter som ligger i bevisst strategisk posisjonering for bedrifter, klynger og sektorer.

Innovasjon Norge er derfor en pådriver for økt markedsorientering som en forutsetning for utvikling av slike posisjoner for norske aktører.

Til grunn for arbeidet ligger Innovasjon Norges modell for faseinndelt omdømmebygging.

Våre mål og ambisjoner realiseres gjennom tre delstrategier, der Innovasjon Norges rolle defineres gjennom at:

- Vi skal være pådriver for næringslivets interesser i nasjonale omdømmeprosjekter
- Vi skal være en pådriver for omdømmebygging i klynger og på tvers av bransjer og enkeltbedrifter
- Vi skal være en pådriver for at våre kunder skal benytte omdømmebygging i arbeidet med å bygge internasjonal konkurransekraft.

Aktiviteter i 2009

I arbeidet med å profilere norsk næringsliv og bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet har arbeidet vært konsentrert om:

- *Maritim sektor - utviklingen av en overordnet nasjonal posisjon for det maritime Norge.* Arbeidet baserte seg på målene i "Stø Kurs", regjeringens og næringens strategiplan for de kommende år, og fokusert på forankringen av en internasjonal posisjonering i den enkelte bedrift og klynge.

- *Marin sektor forstudie for leverandører til oppdrettsnæringen.* Arbeidet har omfattet en forstudie i regi av Teknologi akvARENA og NCE Aquaculture for å innhente tilbakemeldinger fra viktige markeder om hvordan norske leverandører til akvakulturindustrien oppfattes, hvorfor og hva man kan bli bedre på.
- *Marin sektor – forstudie for omdømmebygging i torskenæringen.* Arbeidet har omfattet et samarbeidsprosjekt mellom IN, NCE Aquaculture og Eksportutvalget for fisk.
- *Kultur og Opplevelsessektoren – forstudie/omdømmanalyse av posisjonen til norsk design / norsk møbelindustri i internasjonale markeder.*
- *Olje og Gass sektoren forstudie i regi av bransjeorienterte klynger og nettverk.* En forstudie som ser på mulighetene for å gjennomføre en omdømmesatsing for den norske olje- og gassklyngen for å styrke klyngens innovasjonskraft og eksportpotensial.
- *Profilering av norsk mat –Taste of Norway bygger omdømme!* Innovasjon Norge har lenge arbeidet med å eksponere norsk matkultur på store nasjonale og internasjonale arrangementer. Matstreif i Oslo, Grüne Woche i Berlin og European Seafood Exhibition i Brussel er tre viktige arenaer som benyttes. Taste of Norway-konseptet knyttet til delegasjoner og større arrangementer er et annet eksempel.
- *Nasjonalt samordningsprosjekt.* I samarbeide med Utenriksdepartementet gjennomføres nå et pilotprosjekt som har til formål å gi en realistisk og systematisk gjennomgang av begrensninger og muligheter i omdømmearbeidet. Polen og Storbritannia er valgt ut som pilotland for Norges omdømmearbeid i utlandet.
- *Reiselivsnæringen;* Innovasjon Norges arbeid for økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet utgjør fortsatt tyngdepunktet innenfor arbeidet med omdømmebygging og profilering. Ressursinnsatsen på reiselivsprofilering har økt i tråd med den økte oppmerksomhet reiseliv har vært gitt i de siste års statsbudsjetter i forhold til IN. Det er i 2009 samlet brukt 407 mill. kroner, med en offentlig andel på 72 % (291 mill. kroner), mot hhv 350 mill. kroner og 68 % (nær 238 mill. kroner) i 2008.

Arbeidet med videreutviklingen av VisitNorway har båret frukter både i forhold til besøkstall og anerkjennelse. Arbeidet med det profesjonelle møtemarkedet (MICE) er utviklet og implementert i nært samarbeid med Norway Convention Bureau i 2009. Norwegian Travel Workshop ble arrangert i Svolvær i april 2009 med 340 norske selgere og 320 turoperatører fra 28 nasjoner. IN har sammen med destinasjonsselskapene i de største byene i Norge startet et forprosjekt på å utvikle Norge som arena for store internasjonale begivenheter med særlig vekt på kultur og idrett. Videre har IN i 2009 lansert en ny microsite for nordlys med sikte på å etablere Norge som det beste landet i verden å oppleve dette fantastiske naturfenomenet.

- *Delegasjonsvirksomheten 2009* omfattet landbruks- og matministerens besøk på Grüne Woche i Berlin (januar), Kronprinsparets besøk til Mexico (mars), statsbesøk fra Canada (april) og statsbesøk til Sør-Afrika (november). Det er videre gjennomført 24 internasjonale fagmesser i 16 land, med over 300 deltagende bedrifter.

Delmål IV til hovedmålet:

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge er innrettet mot å styre sin virksomhet med utgangspunkt i regionale forutsetninger og føringer fra regionale oppdragsgivere. De interne policies som utvikles, bygger på at beslutninger som gjøres i IN skal bygge på regionale føringer, så lenge de er innenfor rammen av sentrale føringer IN har fått fra eier/sentrale oppdragsgivere og/eller som IN selv har sett det nødvendig å fastsette.

Beslutningssystemene bygger på at det store antallet av beslutninger gjøres regionalt, og er styrt av regionale styrer. I størrelsesorden 95 % av beslutningene på finansieringssiden gjøres regionalt.

Det operative samspillet mellom INs distriktskontorer og de regionale partnerskapene har på flere områder blitt ytterligere styrket de senere årene. Stortingets vedtak om å gi fylkeskommunene deleierskap i IN (49 % eierandel) fra 2010, har bidratt til å skape større regional interesse for hele INs tjenestetilbud.

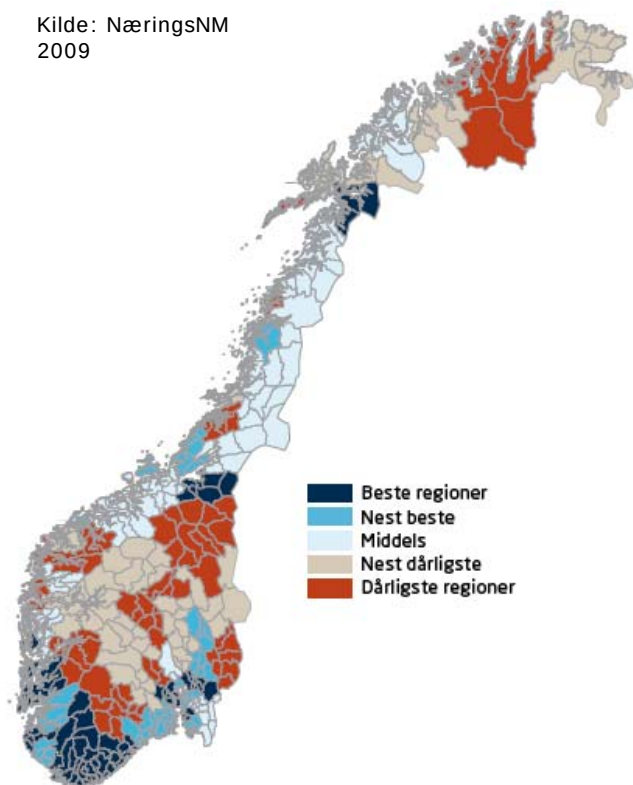
De to siste årene har det funnet sted en betydelig styrking av de regionale partnerskapenes innsats for å utvikle kommunene som førstelinje for småskala næringsutvikling innenfor rammene av det såkalte FUNK-prosjektet (Førstelinje for utvikling av næringsliv i kommunene). KS og IN er eiere av prosjektet, som er delfinansiert av KRD, LMD og FKD.

Innenfor arbeidet med regional omstilling, har IN i 2009 hatt ansvaret for oppfølging og kvalitetssikring av 22 kommuner/regioner. Arbeidet ble i 2009 avsluttet i 7 områder (Hasvik, Kautokeino, Våler, Ål, Tjeldsund/Evenes, Smøla og Flora). I 2009 fikk Innovasjon Norge ansvar for 4 nye omstillingskommuner, Berlevåg, Nesset, Nærøy og Hyllestad.

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger og bidra til økt innovasjon, internasjonalisering og innovasjon i hele landet. Det er grunn til å understreke at IN ikke har ressurser til, og ikke er ment å skulle spille samme rolle over hele landet. Ressurstilgangen til de finansielle virkemidlene er svært ulik i forhold til både befolkningstetthet og næringsaktivitet.

I distriktsområdene er IN relativt sett betydelig bedre rustet til å møte forventninger om finansiell deltakelse som medfører risikoorientert belåning og/eller risikoavlastende tilskudd enn i sentrale områder. Bevilgninger fra KRD til fylkeskommunene, som stiller nær 600 mill. kroner av disse bevilgningene til disposisjon for INs virksomhet i distriktsområdene, gjør at INs rolle som risikodeler og finansieringspartner i disse områdene er særlig fremtredende. Det samme gjelder landbrukssektoren, hvor det i forbindelse med jordbruksforhandlingene avsettes midler som blir disponert av IN i

Kilde: NæringsNM
2009

Figur 1: Etableringsindeksen for regionene i Norge. Regionene er fordelt i fem like store grupper etter rangeringen på etableringsindeksen.

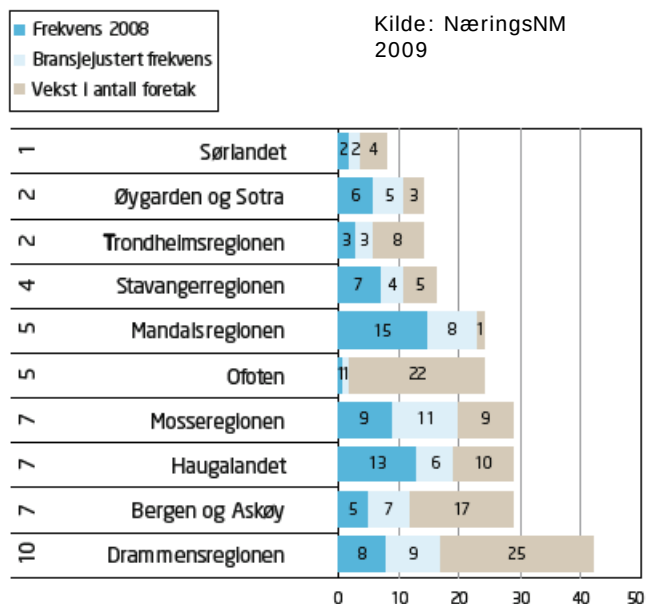
forhold til støtte til investeringer og utviklingstiltak i landbruket, noe nær 700 mill. kroner.

En av de grunnleggende premissene for INs virksomhetsinnretning, *IN skal korrigere for svikt i de private markedene*, tilsier også at det i store deler av den virksomheten som foregår i næringslivet og i de ulike regioner, er mindre behov for IN som supplerende aktør. I forhold til målet om en balansert økonomisk utvikling i hele landet, er det INs oppfatning at det gjennomgående, og relativt sett, er behov for tyngre ressursinnsats i distriktområdene enn i mer sentrale strøk.

I perioder hvor næringslivet er utsatt for særskilte utfordringer, f.eks. som i 2008/2009/2010 som følge av finansuro/konjunkturtilbakeslag, er det også behov for en tung medvirkning i hele landet fra en aktør som IN, slik det ble lagt opp til. I perioder med gode konjunkturer er det god begrunnelse for å redusere aktiviteten fra INs side på finansieringssiden, hvilket taler for at INs rolle på finansieringssiden i 2009 trolig har vært "all time high".

Det er samtidig INs oppfatning at det er et varig og særlig behov for å ha bedre muligheter for å stimulere innovasjons-, internasjonaliseringstiltak og bidra med risikodeling også i sentrale områder. Det er vår vurdering at mye av det "forventingsgapet" som er i næringslivet i sentrale deler av landet i forhold til INs rolle som pådriver for entreprenørskap, innovasjon og internasjonalisering kan lukkes ved varig å legge til rette for økte rammer til landsdekkende innovasjonslån og landsdekkende etablererstipend.

Med bakgrunn i målet om at IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger, at IN skal korrigere for svikt i de private markedene og at INs medvirkning skal være preget av *addisjonalitet* (virke utløsende), gjør at det er et generelt trekk ved INs rolle på finansieringssiden at vi normalt er orientert mot små og mellomstore bedrifter, i stor grad i mindre sentrale område, bedrifter som er i tidlig fase, som er i omstilling, som gjennomfører tunge utviklingstiltak, som tidvis har varierende resultater som følge av konjunktuelle flukturasjoner og/eller som det hefter risiko ved fordi pantesikkerheten er svak eller usikker.

Figur 2: De ti beste regionene på etableringsindeksen. Regionens rangering blant de 83 regionene med hensyn til de tre indikatorene.

Bildet som tegnes av hvordan de ulike finansielle tjenestene har vært innrettet i forhold til distrikt/sentralt område kan illustrere noe av dette ¹¹:

Dep. / fylkene	Virkemidler	Mill. kroner	VM-sone I og II	VM-sone III og IV	Fylkes-over-gripende
NHD	Lavrisikolån	3 475	37 %	63 %	
NHD	Innovasjonslån	1 422	71 %	29 %	
KRD / fylkene	Risikolån distrikt	599	5 %	95 %	
LMD	Risikolån landbruk	44	29 %	71 %	
FKD / NHD	Garantier	392	8 %	78 %	14 %
LMD	Lånebeløp rentestøtte	923	34 %	66 %	
Alle	Tilskudd ¹²	2 469	38 %	42 %	20 %

¹¹ Virkemiddelsone I og II omfatter mer eller mindre sentrale områder, mens III og IV er definert som distriktsområder

¹² Tilskudd til prosjekter i Romania og Bulgaria er holdt utenfor

Delmål V til hovedmålet: **3 gjennomgående hensyn**

I MRS er

- kundetilfredshet,
- korrigering for markeds- og systemsvikt samt
- kunnskapsbygging og premissgiving

definert som gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet.

Kundetilfredshet

Serviceundersøkelsen og kundeeffektundersøkelsen

Innovasjon Norge gjennomfører serviceundersøkelser (SU) og kundeeffektundersøkelser (KEU) for å få tilbakemeldinger fra kundene, forbedre vår service og våre tjenester og for å kunne dokumentere hvilke effekter vi oppnår. Noen sentrale resultater fra KEU og SU i 2009:

- Gjennom INs bidrag blir vellykkede prosjekter realisert. 85 % melder at prosjektet ikke ville blitt gjennomført, eller gjennomført til samme tid og i samme omfang.
- Innovasjon Norge har bidratt til å skape og sikre 6000-9000 arbeidsplasser pr. år.
- 88 % av kundene oppgir at de ønsker å benytte IN igjen eller anbefale andre å gjøre det.
- Innovasjon Norge oppleves gjennomgående som lett tilgjengelig (77 % mener det).
- 3 av 4 er fornøyd med kvaliteten på beslutningen/leveransen og synes de har fått tydelige svar.
- Effektene av INs tjenester er i jevn forbedring på vesentlige indikatorer (80 % får nye samarbeidspartnere, 69 % øker sin kompetanse, 69 % øker sin innovasjonsgrad).

Tilbakemeldinger fra kundene

- 88 % vil bruke oss igjen eller anbefale oss til andre
- 85 % ville ikke gjennomført prosjektet uten IN
- 75 % er fornøyd/helt fornøyd med kvaliteten på leveransen/beslutningen
- 6000-9000 arbeidsplasser er skapt eller sikret

Service og effekter 2009

Merkevaretracker 2010

måler kjennskap og kunnskap til Innovasjon Norge og Innovasjon Norge som merkevare

- Kjennskapen til navnet Innovasjon Norge er god og har økt hvert år siden første merkevaretracker i 2004.
- Av målgruppene kjenner SMB etablert før 2005 oss best. Gründere, unge bedrifter og store bedrifter ligger noe under.
- Kjennskapen var 93 % ved siste måling i 2008, og har nå økt til 96 %.
- Bedrifter innenfor reiseliv og marin sektor er mest positive til Innovasjon Norges forståelse av bransjene.

Kjennskap til Innovasjon Norge

- 96 % kjenner til Innovasjon Norge.
- 22 % av dem kjenner oss godt.
- 30 % innenfor våre prioriterte sektorer kjenner oss godt.
- 13 % har god kunnskap om tjenestene våre.

Merkevaretracker 2010

- o 24 % har benyttet seg av tjenester fra Innovasjon Norge
 - o 70 % har benyttet seg av våre finansieringstjenester
 - o 35 % av rådgivingstjenestene
 - o 29 % av nettverk
 - o 20 % av kompetanse- og profileringstjenester
- 90 % av kundene vil anbefale andre å benytte tilbud fra oss. Dette stemmer godt med resultatet i SU.
- Kunnskapen om de fem tjenestetypene våre er lav, med kunnskap om finansieringstjenestene høyest, med 25 %.
- Kunnskapen er høyere hos våre kunder, men selv her er kunnskapen lav.
- Direkte kontakt og mediene er viktige kanaler for kunnskap om oss. 38 % har fått kunnskap om oss gjennom direkte kontakt, 36 % via andre og 33 % fra mediene.

Korrigerende for markeds- og systemsvikt

Å korrigerende for ulike former for svikt er gjennomgående for hele Innovasjon Norges virksomhet. Det kan være en markedssvikt, dvs. at markedet ikke fungerer optimalt sett fra samfunnets side, eller en systemsvikt, dvs. at viktige relasjoner mellom aktører i innovasjonssystemet ikke fungerer optimalt. I tillegg påvirkes Innovasjon Norges aktiviteter av politiske mandat og føringer, som ikke nødvendigvis er direkte forankret i en "dokumenterbar" svikt.

Addisjonalitet er et uttrykk for hva som ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom Innovasjon Norge ikke hadde gitt støtte, dvs. i hvilken grad Innovasjon Norges bidrag har hatt utløsende effekt for kundens prosjekt. Høy addisjonalitet indikerer en svikt – lav addisjonalitet det motsatte. Ved høy addisjonalitet ville ikke prosjektet blitt gjennomført uten støtte fra Innovasjon Norge, eller blitt gjennomført i redusert skala og/eller på et senere tidspunkt.

Kundeeffektundersøkelsen (førundersøkelsen 2008) viser at nivået av andel høy addisjonalitet har holdt seg på samme høye nivå som året før, på 61 %. Summen av høy og middels er også på nivå med året før, på 85 %.

Kunnskapsbygging og premissgiving

Innovasjon Norge har i 2009 utviklet selv eller brukt eksterne konsulenter til å gjennomføre en rekke kunnskapsleveranser av betydning for våre kunder, oppdragsgivere og som grunnlag for intern utvikling. Det gis i kap 4.5.3.2 en oversikt over noen sentrale leveranser som omfatter bl.a. evalueringer og andre analyser.

Høsten 2009 startet prosessen med å kartlegge hvordan relevante departementer, fylkeskommunene og fylkesmannens landbruksavdeling opplever Innovasjon Norge som kunnskapsleverandør. Gjennom undersøkelsen avdekkes hvordan fylkeskommuner, fylkesmannens landbruksavdeling og relevante departementer oppfatter INs kunnskapsleveranser som a) objektive og politisk uavhengige, b) faglig troverdige og treffsikre, c) tilgjengelige gjennom felles arenabygging og læreprosesser for kunnskapsutveksling og d) riktig timet ift. politiske prosesser. Undersøkelsen ga totalt 94 besvarelser og tilsvarer en svarprosent på 60 %, med relativt få svar fra hvert enkelt departement.

I rapporten fra undersøkelsen oppgis det som en hovedkonklusjon at inntrykket er at Innovasjon Norge oppleves som solide og kunnskapsrike, pålitelige og grundige. Forbedringspotensialet er særlig knyttet til spissing i forhold mottakers behov og involvering i felles læreprosesser.

To andre gjennomgående hensyn i INs virksomhet

Vi vil i dette sammendraget også fremheve to andre gjennomgående hensyn som det legges betydelig vekt på og brukes betydelige og økte ressurser på:

Økt kvinneheltakelse i næringslivet

Det overordnede målet for kvinner som prioritert målgruppe i IN, er å bidra til økt verdiskaping gjennom å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet som gründere, i ledelse og i styrer.

I 2009 utarbeidet vi en ny strategi og handlingsplan hvor den integrerte delen er vektlagt, da dette vil mobilisere bredere og nå flere kvinner enn det særskilte satsinger vil kunne oppnå. I den integrerte satsingen ble kvinner særlig prioritert innenfor sektorene reiseliv, kulturnæringsene, IKT og maritim sektor. De program/tjenester som i 2009 hadde et særlig kvinnefokus var FRAM, BIT, Arena/NCE og OFU/IFU.

De særskilte tiltakene vi hadde i 2009 rettet mot økt kvinneheltakelse i næringslivet var Fyrtårnprogrammet, Ledermentor, Styrekandidatbasen og Nettverkskreditt.

Vi har videre et særlig fokus på hvor stor andel av midlene IN tildeler som rettes mot prosjekter hvor kvinner har en fremtredende rolle. I 2009 ble ca. 29 % av tilsagnene om finansiering definert å være kvinnerettede, mot 27 % året før, som var opp fra et lavt nivå på 19 % i 2007. Det må da nevnes at INs deltakelse i finansiering av børsnoterte selskaper i 2009 er uvanlig høy og at disse pr. definisjon er definert som kvinnerettede, med bakgrunn i kvinnelig styrerepresentasjon på minst 40 %.

Samfunnsansvar i næringslivet – CSR

Innovasjon Norge skal utløse bærekraftige innovasjoner i tre dimensjoner; økonomisk bæreevne, samfunnsansvar og miljøhensyn.

I strategien er *ansvarlig* en av tre verdier. Denne strategiske plattformen, i tillegg til ny stortingsmelding i 2009 om samfunnsansvar i en global økonomi, var grunnlaget for at ledelsen tok initiativ til å forsterke vårt arbeid med samfunnsansvar i næringslivet.

Arbeidet ble organisert med et strategisk tverrgående team tilknyttet toppledelsen og med en koordinerende stilling i divisjon Tjenester og programmer. Det nye teamet utviklet en handlingsplan med utgangspunkt i hver enkelt divisjons kjernevirksomhet. Divisjonsvise målområder og prioriterte tiltak ble definert. Innretningen på opptrapping av arbeidet med samfunnsansvar i næringslivet skulle være å integrere dette i Innovasjon Norges hele virksomhet, herunder både i arbeidsprosesser og i tjenester.

Her er et utvalg av tiltak som ble gjennomført i 2009:

- Virksomhetsstyring: Styret vedtok et prinsippnotat om samfunnsansvar i næringslivet som definerte hva Innovasjon Norge forventer av kunder og samarbeidspartnere. Spørsmål om temaet ble innarbeidet i kundeeffekt-, service- og medarbeiderundersøkelsen.
- Kunnskapsgrunnlag: I samarbeid med Transparency International (TI) ble holdninger til korrupsjon kartlagt i en omfattende spørreundersøkelse.
- Nettverk: Vi sluttet oss til FN's Global Compact, deltar i regjeringens konsultasjonsorgan Kompakt og har tett kontakt med NHO, TI, Initiativ for etisk handel og FNs Utviklingsprogram.
- IN Akademiet: Temaet ble innarbeidet i kurset for nyansatte og inn i utviklingsarbeidet for nytt lederutviklingsprogram. Nytt opplegg for e-læring og reflekterende kontormøter ble utviklet. Pilot ble gjennomført på Hamar.

- Seminarer, konferanser og frokostmøter ble holdt både i egen regi og i samarbeid med andre, både i Norge og i utlandet. Frokostmøte om ISO26000 ble arrangert i samarbeid med Veritas, NHO og Standard Norge og regionale seminarer i samarbeid med UNDP, UD og NHO.
- Tjenesteporteføljen: Kompetansetjenestene formidler kunnskap og bygger motivasjon for samfunnsansvar hos deltakerne. Rådgivningstjenestene har klausul om samfunnsansvar i avtalemal og i standardvilkårene. Finansieringstjenestene har krav om vurdering av samfunnsansvar i behandling av alle lån- og tilskuddssaker.

3. EFFEKTER AV INNOVASJON NORGES VIRKSOMHET

3.1 Innledning

Effektene av Innovasjon Norges virksomhet analyseres i første rekke gjennom de årlige kundeeffektundersøkelsene (KEU) som Innovasjon Norge gjennomfører i samarbeid med departementene. For hvert virksomhetsår gjennomføres to undersøkelser; én året etter at kunden fikk et tilsagn/en tjeneste (førundersøkelse) og én fire år etter (etterundersøkelse). Førundersøkelsen omfatter kundebedriftenes *forventninger* til prosjektene, mens etterundersøkelsen viser hvordan de samme bedriftene vurderer *resultatene i etterkant*. De to siste KEU som det kan rapporteres fra nå, er KEU som ble gjennomført i 2009. De omfatter førundersøkelsen fra virksomhetsåret 2008 og etterundersøkelsen fra virksomhetsåret 2005.

Det er viktig å påpeke at resultatene fra KEU som presenteres i denne årsrapporten, kun viser effekten av deler av Innovasjon Norges virksomhet, hovedsakelig effekter av finansielle tjenester samt for tjenester og programmer med et betydelig innslag av finansiering. Deler av det internasjonalt rettede arbeidet er med, mens fellestiltakene for å markedsføre Norge som reisemål ikke er integrert, da kriteriet om at enkeltbedrifter skal kunne identifiseres som mottakere av en tjeneste i mange tilfeller er en utfordring å oppfylle. Innovasjon Norge supplerer sine kundeeffektmålinger med mer inngående evalueringer av utvalgte programmer og aktivitetsområder. Dette gjøres i særlig grad der det avdekkes forhold i KEU som bør vies større oppmerksomhet eller der KEU er lite egnet for å evaluere effektene.

Med få unntak er resultatene som presenteres her hentet fra *etterundersøkelsen* av virksomhetsåret 2005. Resultatene fra denne undersøkelsen (innhentet i 2009) gir i størst grad uttrykk for hva bedriftene mener er de langsiktige effektene av tiltakene. Noen resultater er også hentet fra *førundersøkelsen* for virksomhetsåret 2008.

I det følgende gis en oppsummering av de viktigste effektene. Resultatene som gjengis her, er et gjennomsnitt for hver av tjenestene som inngår i KEU. Det er viktig å være klar over at resultatene for de ulike indikatorene varierer betydelig tjenestene i mellom.

Det er fra år til annet vanligvis relativt liten endring på de ulike variablene. Gjennomgående er det imidlertid en positiv trend i utviklingen på vesentlige variable.

3.2 Viktigste effekter i 2009

Høy addisjonalitet – IN har aktivitetsutløsende effekt

Addisjonalitet angir i hvilken grad den offentlige bistanden til prosjektene er *utløsende* for at bedriften setter aktiviteten i gang. Dette er knyttet til rasjonale for hele Innovasjon Norges virksomhet, hvis det ikke er en markedssvikt – og statlige myndigheter utgjør en forskjell - så er mye av bakgrunnen for den økonomiske virksomheten svekket. Resultatene for addisjonalitet er hentet fra førundersøkelsen for virksomhetsåret 2008.

Andelen for høy og middels addisjonalitet samlet er på 85 % (på nivå med året før).

Samlet for alle tjenestene som inngikk i KEU for 2008, viser undersøkelsen at 61 % prosjektene har høy addisjonalitet dvs. at de *ikke* ville blitt gjennomført uten bistand fra Innovasjon Norge. Videre at 24 % av prosjektene har middels addisjonalitet, dvs. de ville blitt utsatt i tid eller gjennomført i mindre skala uten bistand fra Innovasjon Norge.

Av tjenester med særlig høy andel høy addisjonalitet kan nevnes Verdiskapingsprogrammene innen landbruk og fisk, FRAM, OFU/IFU og Distriktsrettede risikolån (ny høy rangering i år).

76 % av prosjektene er fullfinansiert ett år etter tilsagn om prosjektstøtte, dette er noe høyere enn årgangen før (74 %). Det er vanskeligst å få fullfinansiering på stipendtjenestene.

Innovasjon Norge bidrar i økende grad til utvikling av prosjektideen, 46 % (44 % året før).

Innovasjon Norge bidrar til å realisere mange prosjekter med stor betydning for overlevelse

Andelen prosjekter med høy viktighet for overlevelse (skår 5-7)¹³ er på 53 % (en svak økning fra 52 % året før). Betydningen for overlevelse varierer mellom tjenester og programmer. Betydningen for overlevelse er minst for noen av programmene, dette er ikke overraskende i og med at disse primært fokuserer på kompetanseutvikling og innovasjon.

Det er de Lån til landbruket (ny) og Distriktsrettede risikolånene som skårer høyest på betydningen for overlevelse. BU-midlene skårer overraskende nok også høyt.

Innovasjon Norge bidrar til å realisere mange prosjekter med stor betydning for bedriftenes lønnsomhetsutvikling

48 % (50 % året før) av bedriftene i etterundersøkelsen av 2005-årgangen påpeker at prosjektet har vært viktig for deres lønnsomhetsutvikling. Dette er noe under årgangen før.

Det er hos mottakere av Grunnfinansieringslån-flåte, Lavrisikolånene (LAV OG LAL) og Distriktsrettede og Landsdekkende risikolån at nivået ligger høyest.

Lavrisikolånene skåret nå 57-58 % på denne indikatoren, skåren på denne indikatoren har vært høyere tidligere.

Økende betydning for omsetning

73 % mener prosjektet har hatt stor betydning for omsetningen (mot henholdsvis 65 % og 58 % årene før). Det har mao. vært en kraftig økning i betydningen for omsetningen de seneste tre årene.

Størst betydning har INs bidrag hatt for mottakere av Lavrisikolån, her mener hele 86 % at det har hatt svært stor betydning. Dette betyr at Lavrisikolån som finansiell tjeneste ikke har "utspilt" sin rolle, men snarere har stor betydning for kundenes omsetningsutvikling.

Eksport - og internasjonalisering

Internasjonalisering kommer til uttrykk på flere måter. En interessant indikator er i hvilken grad prosjektet har bidratt til økt eksport. 15 % av prosjektene i 2005-årgangen har ført til økt eksport (som året før). Det er de Distriktsrettede låneordningene og INT-programmet som skårer høyest. INT-programmet har økt en del siden forrige årgang, noe som kan betraktes å være positivt, det er også verdt å merke seg hvilken betydning den Distriktsrettede låneordningen har hatt for eksporten. OFU/IFU og Landsdekkende utviklingstilskudd skårer også høyt på eksportindikatoren.

¹³ Skalaen er slik: Lite viktig for overlevelse (skår 1-2), noe viktig (skår 3-4) og høy viktighet for overlevelse (skår 5-7).

Styrking av kompetanseutviklingen – langvarig virkning

I gjennomsnitt bidrar INs tjenester og programmer til kompetanseøkning på 2,7 av 10 mulige områder. Dette er tilnærmet samme nivå som i forrige årgang (2,8). Det er imidlertid betydelige forskjeller i kompetansebidraget mellom de ulike tjenestene. Det er innen Oppfinnerstipend (6,4) og Landsdekkende utviklingstilskudd (5,7) at prosjektene har ført til økt kompetanse på flest områder.

Nesten halvparten (47 %) har selv i dag nytte av den kompetansen de bidro til å utvikle i 2005 (rapportert nå fire år etter, i etterundersøkelsen). Landbruksordningene med unntak av verdiskapingsprogrammene skårer lavest mht å dra nytte av kompetanse over lang tid.

Atferden endres

Ut i fra en hypotese om at atferdsendring i første rekke vil påvirke endret innovasjonsatferd på sikt, så studerer Kundeeffektundersøkelsene (KEU) endring i fokus på utvikling, bedre styring av utviklingsprosesser, bedre innsamling og strukturering av kunnskap osv.

53 % av prosjektene har hatt et stort løft i atferdsendringen på sitt prosjekt som følge av INs medvirkning inn i prosjektet. Dette dreier seg både om faglig utvikling hos prosjektansvarlig og om en bedre styring av de utviklings- og endringsprosessene som skjer i bedriftene (40 %).

Kundeeffektundersøkelsene ser på hvor mange områder prosjektet bidrar til endret atferd. Av åtte mulige områder, så endres atferden på i gjennomsnitt 2,5 områder, noe høyere enn forrige undersøkelse på 2,2.

Det er som tidligere OFU/IFU som skårer høyt (4,2) sammen med Landsdekkende utviklingstilskudd. Oppfinnerstipendet skårer også høyt, men på Inkubatorstipendet har det vært en nedgang fra nesten 4,0 til 2,7 det siste året. Atferdsendringen i Inkubatorstipendene er mao. ikke lenger særlig over snittet for tjenestene, noe det kanskje ideelt sett burde ha vært. I denne siste undersøkelsen ligger nivået tom under de ordinære etablererstipendene.

Om faktisk innovasjon mer spesielt – innovasjon over hele landet

Kundeeffektundersøkelsene ser også på hvor mange områder prosjektet faktisk bidrar til innovasjon. Av elleve mulige områder så har innovasjon skjedd på i gjennomsnitt 2,3 områder, dette er på nivå med forrige undersøkelse.

Mens det tidligere har vært Programmer og Stipend som samlegruppe som har skåret høyt, finner vi nå også låneordninger som skårer høyt, bl.a. Distriktsrettet låneordning og Landsdekkende risikolån, selv om Låneordningen som gruppe fremdeles skårer lavest. Høyest er imidlertid skåren hos Landsdekkende utviklingstilskudd (Tilskuddstjeneste).

Det er *ingen forskjeller geografisk* mellom områdene A, B og C og det som er *utenfor* det distriktpolitiske når det gjelder innovasjon. Det er bare i gamle sone D (nå sone II) hvor det kan benyttes tilretteleggende virkemidler, at innovasjonsgraden er høyere. Mens antall områder hvor prosjektet har ført til økt innovasjonsaktivitet ligger på 2,2-2,3 i områdene A, B, C og utenfor, så er den 2,9 i sone D (II). Innovasjon Norge bidrar dermed til utvikling/innovasjon *over hele landet*.

Mange utvikler noe helt nytt

I 28 % av prosjektene var nyheten *helt ny* (noe ned fra fjoråret på 31 %), i betydningen finnes ikke fra før. Det er Programmer som skårer høyest på noe "helt nytt" (46 %), mens Stipendordningene ligger på 38 %. Stipendordningene viser også her en nedgang fra året før (51 %), som bekrefter noe av det som tidligere er omtalt mht

Stipendordningene, og særlig Inkubatorstipendiet, som ikke skårer like høyt på ulike innovasjonsindikatorer i denne siste årgangen som tidligere.

Når det gjelder noe "helt nytt", så er det en forskjell mht sentralitet. Mens 18 % av prosjektene i distriktskommunene bidrar til noe "helt nytt", så gjør 43 % av prosjektene i storbyområdene det, i "andre byområder" er andelen 30 %.

Kundene inndelt i de "Driftsorienterte", "De utviklingsorienterte" og "Superinnovatører"

Kun 15 % av prosjektene faller i kategorien "*Superinnovatører*" (har høyt bidrag både til samarbeid, kompetanse, atferdsendring og innovasjon). Vi ønsker oss flere, men andelen var dessverre høyere i årgangen før (17 %). Det er tjenesten Landsdekkende utviklingstilskudd som har flest "Superinnovatør"-prosjekter, halvparten av prosjektene faller i denne kategorien. Generelt er det de landbruksrettede ordningene som drar snittet kraftig ned, blant Lån til landbruket og BU-midlene er andelen knappe 5-9 %. Lavrisikolånene skårer også lavt med kun 7 % Superinnovatører.

Det som kjennetegner "Superinnovatørene" er at det er prosjekter innen Programmene, det er små bedrifter, men dog opp mot 20 ansatte, de er ikke *vesentlige* geografiske forskjeller – de finnes både i distriktene og i byområdene, de er mer rettet mot *internasjonalisering og design* - enn ungdom, kvinner og miljø - og er i størst grad prosjekter hvor IN er utløsende dvs. har en høy andel med høy addisjonalitet. Lånevirkomheten dominerer hos "De driftsorienterte".

Nettverk skapes og langvarig samarbeid utvikles

Bedriftenes forventninger til samarbeidseffekt har i stor grad slått til. Bedriftene forventer først og fremst økt samarbeid med kunder og leverandører. Generelt er det slik at *økt antall samarbeidspartnere øker sannsynligheten for innovasjon*. Analyser som er gjennomført, viser at det er sterke sammenhenger mellom antallet samarbeidsaktører og antallet områder man innoverer på.

Bedriftene i Innovasjon Norges portefølje er som andre norske bedrifter relativt innadvendte i sin innovasjonsatferd, men det er *positive utviklingstrender på gang*.

78 % oppgir at prosjektet har ført til samarbeid, mot 77 % året før. 38 % har også i dag nytte av det nettverket som ble etablert for fire år siden.

Prosjektene førte i snitt samarbeid med 2,6 aktører, høyest skårer Verdiskapingsprogrammene for mat og skog, OFU/IFU og Landsdekkende utviklingstilskudd. Samarbeid etableres både i distrikt og i sentrale områder, her er det ingen forskjeller mht denne indikatoren, snarere tvert i mot.

Sysselsettingsvekst – det skapes stadig flere arbeidsplasser pr. prosjekt

Beregning av sysselsettingseffekter av offentlige virkemidler og tiltak er metodisk vanskelig. En kjenner de faktiske sysselsettingseffektene i bedriftene, men ikke hvor mye som skyldes de prosjektene Innovasjon Norge har vært med på å finansiere.

Med disse forutsetningene lagt til grunn, er det skapt og sikret mellom 6031 og 9808 arbeidsplasser blant de bedriftene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005. Dette er høyere enn årgangen før. Dette tilsvarer *1 til 1,6 arbeidsplasser* pr. prosjekt (1 til 1,4 i årgangen før). Trenden viser at det stadig skapes flere arbeidsplasser pr. prosjekt.

Hele 70-80 % av de skapte og sikrede arbeidsplassene har kommet innen det distriktpolitiske virkeområdet (som året før).

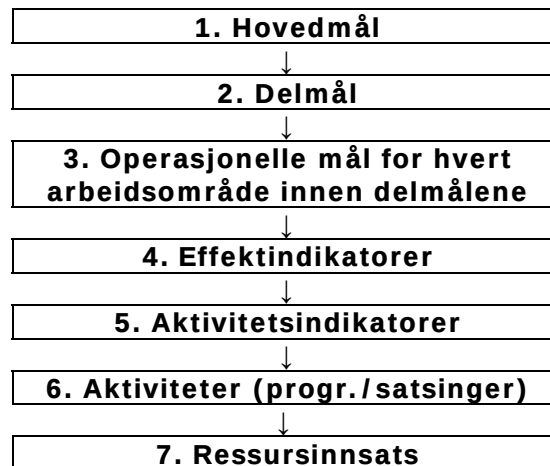
165 000 til 243 000 kroner pr. arbeidsplass – billigere arbeidsplasser

Basert på tallene for økning i sysselsetting og sikring av arbeidsplasser er det offentliges kostnader pr. arbeidsplass beregnet. Kostnadene som inngår er omfanget av tilskudd og 25 % av omfanget av risikolånene (tapsfondet).

For virksomhetsåret 2005 ligger kostnadene pr. arbeidsplass skapt eller sikret på mellom 165 000 243 000 kroner. Dette er lavere enn året før på 185 000 til 255 000 kroner.

4. RAPPORTERING OM ARBEIDSOMRÅDENE

Årsrapporten for 2009 bygger på Innovasjon Norges mål- og resultatstyringssystem (MRS-system) som ble tatt i bruk f.o.m. 01.01.2005. MRS-systemet kan settes inn i en årsaks-virkningssammenheng hvor det settes inn ressurser for å oppnå bestemte mål. Dette kan illustreres som vist i følgende skisse:

Det er utformet et hovedmål (1) for Innovasjon Norges virksomhet som er lik formålsparagrafen for virksomheten. Av hovedmålet er det avledet fire delmål (2). For hvert delmål er det angitt en rekke arbeidsområder som det er utformet operasjonelle arbeidsmål for (3). For hvert av de operasjonelle målene er det satt opp effektindikatorer som mest mulig skal gi indikasjoner på at de operasjonelle målene nås (4). De valgte aktivitetsindikatorene (5) gir i første rekke uttrykk for omfanget av arbeidet og vil ikke direkte gi uttrykk for eller indikere at målene nås. Videre viser skissen at det settes i gang en rekke aktiviteter (6) i form av spesielle programmer eller satsinger basert på de ressursene som til en hver tid er disponible (7).

Rapportering i forhold til hovedmål og delmål vil bli ivaretatt gjennom de større evalueringene NHD og andre bevilgende myndigheter gjennomfører med jevne mellomrom.

Innovasjon Norges årsrapportering til departementene er inndelt i tre hoveddeler:

- Rapportering på *effekt- og aktivitetsindikatorer* for arbeidsområdene som er knyttet til de fire delmålene og de generelle føringene og hensynene som Innovasjon Norge skal ivareta (Kap 3 og 4, samt vedlegg 2 og 3).
- Rapportering om *ressursinnsatsen* som er knyttet til *departementenes budsjettposter* (Kap 5).
- Rapportering om aktiviteten innenfor Innovasjon Norges *satsinger, programmer samt noen enkelttjenester/-ordninger* (framgår av heftet Detaljrappporter 2009).

Rapporteringssystemet beskriver hvilke indikatorer som rapporteringen skal omfatte og hvordan det skal rapporteres på ressursinnsats. Med utgangspunkt i denne kvantitative rapporteringen og Innovasjon Norges generelle kompetanse innen næringsutvikling og relevant bransje- og bedriftskunnskap m.v., skal Innovasjon Norge foreta analyser og vurderinger som skal inngå i rapportene til departementene, fylkeskommunene og fylkesmennene. Dette kan bl.a. omfatte spesielle utviklingstrekk knyttet til indikatorene og ulike forhold som har påvirket utviklingen i næringslivet m.v. Videre skal analysene omfatte en vurdering av hvordan den samlede regionale innsatsen innen spesielle

næringer/bransjer samsvarer med overordnede mål og strategier i et nasjonalt perspektiv.

I det etterfølgende rapporteres det på de enkelte arbeidsområdene under hvert delmål i MRS-systemet.

4.1 Delmål 1: IN skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Drivkraften og ansvaret for å skape nye innovasjoner ligger i bedriftene. Innovasjon Norges rolle er å tilrettelegge for og å stimulere til økt innovasjon gjennom å mobilisere til og utløse innovasjonsaktiviteter.

Innovasjon Norge legger til grunn en forståelse av innovasjon som innebærer: "En innovasjon kan være en ny vare, en ny tjeneste, en ny produksjonsprosess eller organisasjonsform, som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjon, eller i organiseringen av denne, for å skape økonomiske verdier. Det kan også dreie seg om å finne frem til helt nye markeder."

Innovasjon skapes således på minst fire hovedområder; produkt- og tjenesteinnovasjon, prosessinnovasjon, organisatoriske innovasjoner og markedsinnovasjoner. Innovasjonsprosessen forutsetter både konkurranse og samarbeid mellom en rekke private og offentlige aktører, og foregår i det man kaller innovasjonssystemet.

I henhold til vårt mål- og resultatstyringssystem, skal Innovasjon Norge konsentrere sin innsats innenfor tre arbeidsområder for å bidra til målet om økt innovasjon i næringslivet:

1. *Entreprenørskap* er helt nødvendig for å få frem et mangfold av nye virksomheter som kan utfordre det etablerte næringslivet, og som kan utnytte nye muligheter.
2. Fra dette mangfoldet er Norge avhengig av flere bedrifter som lykkes i å realisere vekst og internasjonal konkurransekraft. Det betyr at *innovasjon i etablerte bedrifter* er et sentralt arbeidsområde for å nå målet om økt innovasjon.
3. Forbedring av bedriftenes internasjonale konkurranseevne forutsetter at de tar del i *næringsmiljøer og innovasjonssystemer* med internasjonale koblinger, der de kan utveksle kunnskap og få tilgang til leverandører, kunder, utdanning og forskning – eller stå sammen om internasjonal profilering.

I det følgende gis en oversikt over aktivitetene innenfor disse tre arbeidsområdene i 2009. Nærmere detaljer om aktivitets- og effektindikatorer samt måloppnåelse framgår av Vedlegg 2 og 3.

4.1.1 Arbeidsområde 1A – Entreprenørskap

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til økt omfang av lønnsomme etableringer

4.1.1.1 Innledning

Med entreprenørskap mener vi; *dynamisk og sosial prosess der individer, alene og i samarbeid med andre, identifiserer økonomiske muligheter og gjør noe med dem ved å etablere og utvikle ny virksomhet* ¹⁴.

4.1.1.1 Strategi for entreprenørskap i Innovasjon Norge

Nystartede bedrifter med potensial for vekst er primærmålgruppen i arbeidet med entreprenørskap i Innovasjon Norge.

Innovasjon Norge prioriterer arbeidet rettet mot den enkelte etablerer/bedrift for å bidra til utvikling, vekst og internasjonal konkurranseevne. Innovasjon Norge prioriterer nyskapende forretningsideer hvor finansiering eller andre tjenester kan utløse et verdiskapingspotensial og følge disse over tid. Vi legger vekt på at etablererprosessen i mange tilfeller tar mange år, og at bedriftene møter ulike utfordringer i ulike faser.

For å støtte opp om den enkelte etablerer/ bedrift og for å stimulere til etablering av nye lønnsomme bedrifter jobber Innovasjon Norge også med;

- Å bygge *kultur* for entreprenørskap som stimulerer til nyskaping, og som vi stimulerer fram flere topp- og vekstetablerere - både gjennom Innovasjon Norges tilstedeværelse regionalt, nasjonalt og internasjonalt, og ikke minst i samarbeid med ulike eksterne aktører.
- Å skape og utvikle regionale og nasjonale *infrastruktur* som stimulerer til nyskaping og kommersialisering. Dette gjør vi stor grad i samarbeid med eksterne aktører, som normalt har eierskap til prosjektet/infrastrukturen.

Innsats for *kultur og infrastruktur* skjer i stor grad i samarbeid med andre aktører og skal bidra til to ting; 1) stimulere samfunnet slik at flere ønsker å etablere virksomhet og involvere seg i entreprenøriell aktivitet 2) kultur og næringsmiljøer som støtter opp under bedrifter med vekstpotensial.

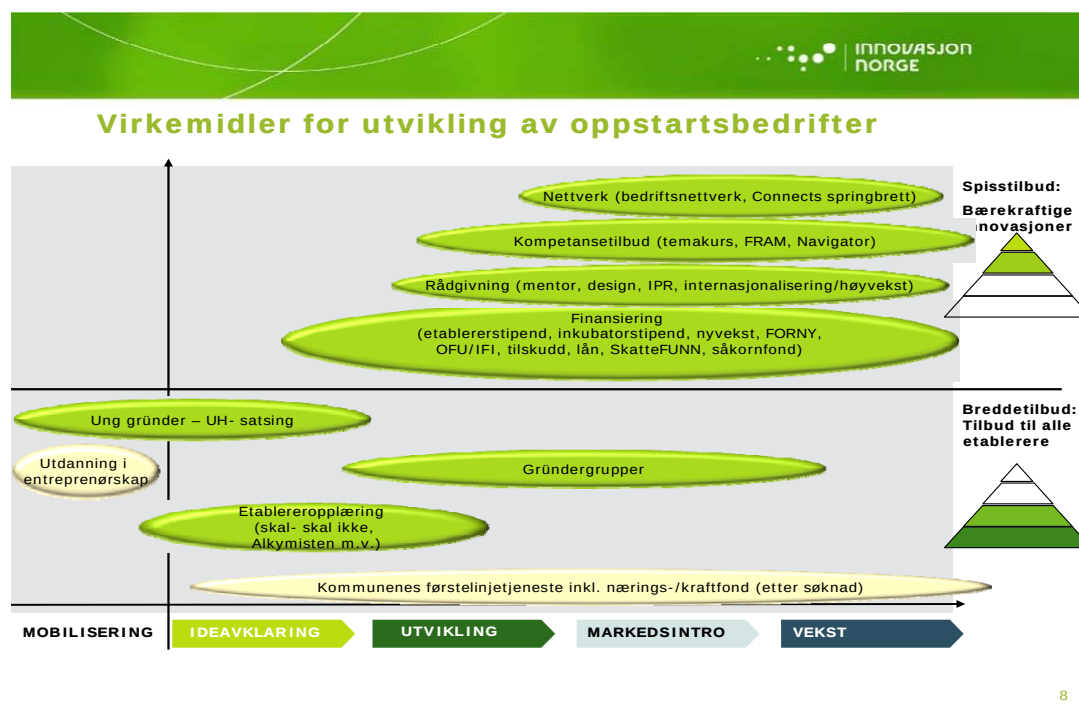
Bredde vs. spiss

Innovasjon Norge vil bistå individer og oppstartsbedrifter ut fra strategien "mer for færre". Dette betyr at Innovasjon Norge ikke kan og skal følge opp alle som har en idé eller er involvert i en etablererprosess. Innovasjon Norge prioriterer nyskapende forretningsideer og tilbyr "spisstilbud" innenfor finansiering, rådgiving, kompetanse og nettverk. Ambisjonen er å legge sterkere vekt på å følge opp bedrifter etter etableringen, i utviklings- og markedsintroduksjonsfasen.

En prioritering av "mer for færre" forutsetter avlastning i bredden. Det bør derfor være et klart kontaktpunkt i kommunene/regionene som kan håndtere henvendelser knyttet til næringsvirksomhet i bredt og være en veiviser til andre aktører, som Innovasjon Norge.

¹⁴ Innovasjonsmeldingen

Det er derfor viktig at det arbeides fram en klar arbeidsdeling mellom kommunene/ fylkeskommunene og Innovasjon Norge. Prosjektet "Kommunene som næringsutvikler" som gjennomføres av Innovasjon Norge og KS er viktig for å komme videre i arbeidet.

Figuren illustrerer relevante bredde- og spisstilbud i de ulike fasene for utvikling av prosjekter/oppstartsbedrifter. Sentrale tjenester og tiltak fra Innovasjon Norge er beskrevet i kapitlet nedenfor.

4.1.1.2 Viktige programmer, tjenester og aktiviteter innenfor entreprenørskap

Stipend

Tilsagn 2009 (beløp i tusen kroner) 15	Total - beløp	Total - antall	Kvinner - beløp	Kvinner - antall tilsagn	Innova- sjons- høyde % 16	Inter- nasionali- sering % 17
NHD: Landsdekkende etablererstipend	150 000	223	25 493	47	88	70
KRD: Etablererstipend	113 544	574	45 625	237	56	46
KRD: Nettverkskreditt	2 727	28	2 577	26	6	6
KRD: Etablererstipend Svalbard	830	3	803	2	0	0
KRD: Inkubatorstipend	18 141	62	4 856	16	82	52
LMD: Etablererstipend fra BU-midler	19 537	169	14 786	123	5	4
Totalt	304 779	1 059	94 140	451	-	-

15 Tabell viser total for alle kundetyper, se vedlegg over kundetyper i Vedlegg 1: Innovasjonsnivå, kundetype, andre kjennetegn og investeringsart med definisjoner

16 Det er i alle saker registrert innovasjonshøyde (bedrifts-, regional-, nasjonalt- og internasjonalt nivå). Her vises andelen av innovasjon på nasjonalt/internasjonalt nivå.

17 Målt i prosent av tilsagn ut fra avkryssing for spesielle kjennetegn ved prosjektet.

Stipend retter seg både mot personer som ønsker å etablere og utvikle egen bedrift, samt mot nyetableringer med høyt kunnskaps- og/eller teknologinivå. Stipendene omfatter etablerer-, inkubator-, bygdeutviklingsstipend og nettverkskreditt ¹⁸. Stipendordningen gjelder for hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet.

I hvert fylke blir det prioritert ut fra lokale forhold og behov. Etableringer som representerer noe nytt i regional, nasjonal og/eller internasjonal sammenheng blir høyt prioritert. Stipendbeløpet er avhengig av prosjektets størrelse og potensial og vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Det forutsettes – som for våre finansielle tjenester for øvrig – at stipendiet vurderes å ha utløsende effekt på de omsøkte aktivitetene. Stipendbeløpet skal ikke erstatte gründerens egenkapitaldeltakelse, men supplere denne.

Det er i 2009 bevilget stipend for til sammen 304,8 mill. kroner fordelt på 1059 tilsagn. For stipend midlene, hvor ambisjonen er at 40 % av antall stipend skal gå til kvinner, var den gjennomsnittlige kvinneandelen av innvilget beløp i 2009 på 30 %. Her trekker den nye landsdekkende etablererstipendordningen (kvinneandel på 17 %) noe ned når det gjelder den gjennomsnittlige andelen. En av grunnene til det skyldes at de fleste kvinnerettede prosjektene, som søker om stipend, fanges opp av fylkeskommunens etablererstipend ordning ¹⁹.

Den nye landsdekkende etablererstipendordning, med midler fra NHD, ble opprettet i 2009 som en del av krisepakken. Målet med denne ordningen var at IN skulle bevilge penger til innovative og verdiskapende prosjekter som vil stimulere til etablering av nye arbeidsplasser og dermed bidra til omstilling i næringslivet. Gjennomsnittlig tilsagnsbeløp for denne ordningen var i 2009 på 670 000 kroner. Til sammenligning kan nevnes at for fylkeskommunens etablererstipend ordning var gjennomsnittet 198 000 kroner, etablererstipend for BU-midler 115 000 kroner og KRD Nettverkskreditt 97 000 kroner. Etterspørselen etter den nye landsdekkende etablererstipendordning var betydelig, bl.a. fordi IN gjennom ordningen har fått et finansieringstilbud som virker godt i sentrale strøk, der befolkningspopulasjonen og derav etableringstilfanget er størst. I tillegg ble ordningen godt "markedsført", slik at langt flere etablerere så på IN som en partner i etableringsprosessen.

Økt fornyelse, omstilling og internasjonalisering av næringslivet er nødvendig for å ha et konkurransedyktig næringsliv. Som det fremkommer av forannevnte tabell er innovasjonshøyden for den nye landsdekkende etablererstipendordning vesentlige høyere enn for fylkeskommunens etablererstipend ordning. Også når det gjelder internasjonalisering er den nye landsdekkende etablererstipendordning vesentlig høyere enn for den tradisjonelle ordningen. Dette skyldes at mer tradisjonelle etableringer fanges opp av fylkeskommunens etablererstipend ordning, og disse prosjektene antas å ha både en lavere innovasjonsgrad og være mindre internasjonalt orientert.

For mer detaljer rundt øvrige stipendordninger henvises til Detaljrapporter 2009.

NyVekst

NyVekst er en tilskuddsordning som skal bidra til å utløse og realisere potensialet for vekst i nyetablerte eller unge bedrifter lokalisert innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Tjenesten gir mulighet for å finansiere driftskostnader (etter nærmere definerte spesifikasjoner) i oppstartsfasen, og inntil fem år fra etablering (definert som førstegangsregistrering i Brønnøysund).

¹⁸ Nettverkskreditt er lagt om og gitt nytt navn, Gründergrupper

¹⁹ KRD: Etablererstipend

NyVekst ble lansert i februar 2008. Det første året fikk 27 bedrifter i alt 29 tilsagn om finansiering. I 2009 har rundt 45 bedrifter blitt finansiert. Noen bedrifter fra 2008 porteføljen har også fått oppfølgingsfinansiering. Totalt er det gitt tilsagn på 33,5 mill. kroner i 2009. Opptrappingen av ordningen har dermed ikke vært i tråd med forventningene. I noen grad er dette en konsekvens av finanskrisen.

Kvinneandelen av tilsagn (beløp) i NyVekst var på 25 % i 2009.

Det er i 2009 forberedt en følgeevaluering av NyVekst, som vil bli gjennomført i 2010.

Høyvekst

Programmet skal bidra til at bedrifter med nye, innovative produkter eller løsninger og stort potensial for vekst og internasjonalisering, lykkes med å realisere sitt vekstpotensial i internasjonale markeder. Programmet retter seg spesielt mot unge bedrifter, ofte kalt "High Potential Start-Ups". Bedriftene befinner seg normalt i, eller rett før, markedsintroduksjonsfasen. Bedriftene tilbys en tilgang til alle INs tjenestetyper, og eksterne samarbeidspartnere (f.eks. Connect).

Programmet er utviklet og konkretisert i siste del av 2009. For mer informasjon, se egen programrapportering i Detaljrapporten 2009.

Ung gründer

Det er i siste kvartal 2009 gjort betydelig utviklingsarbeid knyttet til programmet Unge i Fokus. Innsatsen rettet mot målgruppen unge er gjort om til en ren etablerersatsing, og profilen er spisset og tydeliggjort. Programmet har endret navn til Ung gründer. Innsatsen for unge anses nå som en integrert del i arbeidet med arbeidsområdet entreprenørskap.

For nærmere informasjon om aktiviteter og arrangementer i 2009 - Mentorpiloter, Emax, Venture cup m.v. - se egen rapportering; programmer under utvikling.

Kvinner og entreprenørskap

I 2009 er det utarbeidet ny strategi for målgruppen kvinner i Innovasjon Norge, bl.a. som oppfølging av regjeringens handlingsplan for mer entreprenørskap blant kvinner og departementenes oppdrag til Innovasjon Norge i årlige oppdragsbrev. For nærmere informasjon, se egen programrapportering for Kvinner i fokus i Detaljrapporten 2009.

Nettverkskreditt / gründergrupper

Nettverkskreditt er lagt om og gitt nytt navn, Gründergrupper. Tjenesten skal imøtekomme gründeres behov for å møtes og diskutere utvikling i sine bedriftsprosjekter. Tjenesten innebærer at gruppen får oppfølging av bedriftsrådgiver.

Gründergrupper dannes ved at mellom 5 - 7 gründerne danner et nettverk. Deltagerne i gruppen vil være sammen i et forpliktende faglig nettverk for å styrke utvikling av egen næringsvirksomhet. Etter henvendelse til Innovasjon Norge kan gruppen få tilbud om tilskudd til bedriftsrådgiver som vil følge gruppen i 10 -12 mnd.

Tjenesten er lansert høsten 2009, og det vil jobbes videre med implementering i 2010.

IPR

Rådgivingstjenestene IPR-nyhetsgransking og IPR-rådgiving er videreutviklet i 2009. Det er gjennomført kompetansehevingstiltak på alle distriktskontorene og sentralt som ledd i satsingen på at både oppstartsbedrifter og etablerte bedrifter i større grad integrerer IPR i sin forretningsutvikling, og dermed legger til rette for økt innovasjon og konkurranseevne. For nærmere informasjon om IPR henvises til Detaljrapporten 2009.

Skaperen 2009

Tredje runde med Skaperen ble sendt på TV våren 2009. Vi startet opp prosjektet i august 2008 med audition i fem norske byer utover høsten, og mer enn 500 prosjekter ble presentert for panelet. Seertall var tilfredsstillende med et gjennomsnitt på 415 000. En evt. videreføring av Skaperen er ikke besluttet, og vurderes nå bl.a. i forhold til strategien for entreprenørskap og videre innretning på arbeidet med entreprenørskapskultur.

Såkorndordene

Kommersialisering av innovative prosjekter i nyetablerte bedrifter begrenses ofte av tilgangen på risikovillig kapital. Såkorndordene bidrar til å etablere innovative, konkurransedyktige vekstforetak gjennom å øke tilgangen på kompetent kapital og kompetanse til slike prosjekter.

Innovasjon Norge har tre såkorndordninger med i utgangspunktet 16 såkorndord.

- Den første såkorndordningen (Såkorndord 98) ble etablert i 1998 og har en økonomisk ramme på 780 mill. kroner fordelt på seks fond (hvorav ett er konkurs).
- Den distriktsrettede såkorndordningen (Distriktsrettede såkorndord 06) har en økonomisk ramme på 1 110 mill. kroner fordelt på seks fond, hvorav ett ikke er etablert.
- Den landsdekkende såkorndordningen (Landsdekkende såkorndord 06) har en økonomisk ramme på 1 350 mill. kroner fordelt på fire fond.

Såkorndordene investerer i nyskapende norske bedrifter som befinner seg i en tidlig utviklingsfase. Såkorndordene går inn med egenkapital i risikoprosjekter med stort verdiskapingspotensial. Fondene selger seg normalt ut når porteføljeselskapene har synliggjort verdiene og har behov for nye eiere som kan bringe selskapet videre.

Innovasjon Norge bidrar med ansvarlige lån til såkorndordene og noe administrasjonsstøtte til de distriktsrettede såkorndordene. Såkorndordene eies og styres av private interesser.

For de operative såkorndordene i de to nye såkorndordningene (distriktsrettet og landsdekkende) har det store prosjekttilfanget blitt videreført i 2009. Tilgang på gode prosjekter har også ført til en noe høyere investeringstakt enn opprinnelig antatt og dermed noe høyere trekk på det ansvarlige lånet fra Innovasjon Norge. Fondene har i stor grad tilpasset sin strategi til utviklingen i finansmarkedet slik at de avsetter større beløp til oppfølgingsinvesteringer enn opprinnelig planlagt. Fondene kan derfor kun gjennomføre et fåtall nye investeringer i tillegg til de som er gjennomført ultimo 2009. Dette medfører at fondene i praksis vil bli lukket for nyinvesteringer i løpet av 2010/primo 2011.

4.1.1.3 Entreprenørskap – omfang 2009

Totalt ble det gitt tilsagn til entreprenørskap²⁰ i 2009 på i alt 1748 mill. kroner mot 859 mill. kroner i 2008. Som følge av regjeringens krisepakke er tallene i 2009 også for Entreprenørskap høyere enn tidligere. Bevilgningene fordeler seg jevnt over mange av Innovasjon Norge sine tjenester, programmer og satsinger.

²⁰ Entreprenørskap omfatter kundetyperne Etablerer, Ung i bedrift og Knoppskyting, se Vedlegg 1: Innovasjonsnivå, kundetype, andre kjennetegn og investeringsart med definisjoner

Dette innebærer at 18 % av Innovasjon Norges ressurser målt i kroner gikk til Entreprenørskap (16 % i 2008). Målt i antall saker er andelen Entreprenørskap 28 %.

Av totalbeløpet gikk hele 362 mill. kroner til landbruk. Engasjementet i landbruk gjenspeiler en av Innovasjon Norges mange viktige "forvaltningsoppgaver" og er i hovedsak knyttet til bygdeutviklingstilskudd og lånerammer for rentestøtte. Av andre sektorer utgjør marin 329 mill. kroner (107 mill. kroner i 2008), Energi og Miljø 207 mill. kroner, Helse 169 mill. kroner, IKT 107 mill. kroner (115 mill. kroner 2008). Hele 215 mill. kroner ble dessuten innvilget til bedrifter utenom INs 9 prioriterte sektorer.

4.1.1.4 Utvikling av entreprenørskap i 2010

Entreprenørskap er definert som et gjennomgående arbeidsområde i IN. I 2009 er det arbeidet betydelig med å tydeliggjøre hva dette betyr og hvordan vi skal arbeide med entreprenørskap i hele Innovasjon Norge.

I løpet av 2009 er det etablert et strategisk tverrgående team for entreprenørskap med representanter for alle divisjonene, samt at fagnettverket for entreprenørskap er reetablert. Strategisk team har særlig lagt vekt på å tydeliggjøre Innovasjon Norges prioriteringer og samordne divisjonene.

I året som kommer ser vi noen særlige utfordringer og muligheter for videreutvikling av entreprenørskap i Innovasjon Norge;

- Videreutvikle tjenester og arbeidsformer i hele organisasjonen, fra distriktskontorer, hovedkontor til utekontorer. Dette er særlig knyttet til utfordringer etablerere møter gjennom ulike faser i etablererprosessen. Det er behov for å styrke innsatsen for etablerere i noe senere faser (markedsintroduksjon og vekst), slik at vi i større grad kan realisere potensialet til oppstartsbedrifter.
- Videreutvikle Entreprenørskap i sammenheng med INs øvrige strategiske satsingsområder, spesielt innovasjonsmiljøer og prioriterte sektorer.
- Videreutvikle samarbeidet med eksterne samarbeidspartnere, bl.a. Forskningsrådet (FORNY), SIVA (Inkubatorer og næringshager) og Connect.
- Videreutvikling av tiltak som bidrar til å stimulere flere kvinner til å etablere bedrift, jf. regjeringens mål om at 40 % av nye bedrifter skal startes av kvinner.
- Videreutvikling og implementering av tiltak for unge gründere i hele landet.
- Videreutvikle innsats for å bygge kultur for vekst og verdiskaping.

4.1.2 Arbeidsområde 1B - Innovasjon i etablerte bedrifter

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til økt innovasjonsevne og -takt

4.1.2.1 Innledning

Arbeidsområdet realiseres med særlig fokus på Innovasjon Norges ni satsinger, der norsk næringsliv har særlige fortrinn. Disse tilbyr nye arbeidsformer som fremmer innovasjonsevne og –takt, gjennom et betydelige sterkere samarbeid mellom våre kunder, distriktskontorer og utekontorer.

Viktige utfordringer er kommersialisering og internasjonalisering som liten bedrift. Bedrifter med færre enn 100 ansatte står for 50 % av verdiskapingen i Norge (Menon-publikasjon nr. 13/2009). Disse bedriftene har lav tilgang på kapital, men er samtidig veldig fleksible og dynamiske bedrifter. Bedrifter som har valgt en tydelig strategisk posisjon for sitt langsiktige innovasjonsarbeid, har lettere for å ta aktive strategivalg, og tilpasse bedriftens varer og tjenester til et marked i stadig endring. Innovasjon Norge jobber for å styrke det langsiktige og systematiske innovasjonsarbeidet i bedriftene.

Globaliseringen fører til at konkurransen blir skjerpet på alle arenaer – verden er i stadig endring – et sterkt og konkurransedyktig næringsliv må evne å gjenskape seg selv kontinuerlig. Det holder ikke å lage et godt produkt. I dagens opplevelsesøkonomi ønsker kunden noe mer, og kunden er følelsesstyrt i sine valg. Svenskene har klart å produsere en rekke merkevarer som IKEA, Volvo, Ericsson, Skype og Hennes & Mauritz. Sverige som merkevare hevder seg i globale undersøkelser. Omdømmeanalyser og tilbakemeldinger fra utlandet tyder på at vi har en kulturell utfordring i forhold til merkevarer og omdømme. "Norge har ingen globale merkevarer, dere har ingen kjente kulturpersoner, designere, arkitekter, - dere kan umulig være innovative", "Norge selger bare råvarer, og har ingenting å by på andre arenaer," eller "Norsk næringsliv er arrogante, og lytter ikke til kundene" – er uttalelser vi må ta på alvor. Innovasjon Norge mener at markedsorientering er rett medisin.

Markedsorientering lønner seg. Litteraturen (Vekst i Bedrifter, Teori og Empiri, Kolvereid et al. (2009) Handelshøyskolen i Bodø) underbygger at markedsorienterte bedrifter opplever større suksess. De har gjennomgående mer aggressive vekststrategier, en proaktiv holdning til informasjonsinnhenting og deling, og søker vekst gjennom nye markeder og produkter. Norsk næringsliv vet at markedsorientering og strategisk omdømmebygging er viktig. Inntrykket er allikevel at bedriftene ikke er bevisst nok på dette.

Kriseåret 2009 og innovasjon i etablerte bedrifter

Globaliseringen har blitt forsterket. Markedsorientering har blitt viktigere. Samtidig er kapitaltilgangen redusert, og innovasjonsinvesteringene faller, bedriftene fokuserer på kjernevirksomheten. Regionale virkninger er sektoravhengige. Regioner som er avhengig av hjørnesteinsindustri eller hjørnesteinsbedrifter er sårbare.

Energi, Miljø, Helse og IKT (IKT en muliggjør for nye varer og tjenester) er vekstområder som mange land satser på for å utvikle det nye næringslivet. Olje & gass, samt viktige deler av maritim sektor er tydelig påvirket av finanskrisen. Aktiviteten på norsk sokkel avtar og nye internasjonale markeder vokser hurtig (Kina/Korea/Brasil). Reiseliv har fokusert på norske kunder fremfor utenlandske og kom seg godt gjennom året. Marin har merket prispress innen enkelte produkter.

Innovasjon i Etablerte bedrifter – omfang 2009

Innovasjon Norge styrker Norges og norske bedrifters omdømme i Norge og utlandet:

- Mobilisering til økt kunnskap om marked, konkurrenter og muligheter; gjennom 15 regionale sektormøter har vi tilgjengeliggjort vår internasjonale kompetanse og tjenester i våre prioriterte sektorer/bransjer/klyngeprosjekter.
- Et voksende antall kunder benytter hele Innovasjon Norges verdikjede, utvikler og tar i bruk omdømmestrategier til å styrke egen konkurransekraft. Det ble gjennomført 11 omdømmeprosjekter, på sektor/bransje/klyngenivå (i samarbeid med næringslivet og UD).

Forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU) er et viktig redskap for å løfte norske varer og tjenester ut på det internasjonale markedet. Vi opplever en økning i antall flerbedriftsprosjekter (Navigator og Bedriftsnettverk) og nettverksaktiviteter i internasjonale markeder: Våre utenlandskontorer har levert 58 nettverksprosjekter og 129 hjemhentingsprosjekter, 514 rådgivningsprosjekter, 150 profileringsprosjekter (Reiseliv), 14 internasjonale messer og 4 næringslivsdelegasjoner.

Innovasjon Norge har bidratt til økt tilbud av egenkapital. 7,7 mrd. kroner (78 % av samlet bevilgning) til vekst og innovasjon i etablerte bedrifter (bedrifter som er 5 år eller eldre). 2 mrd. kroner av bevilgningene var i form av tilskudd (67 % av samlet tilskudd). Industri- og teknologisatsingene (Maritim, Olje og gass, Energi og miljø, IKT og Helse) sto for henholdsvis 43 % og 20 % av samlet tilskudds- og lånetilsagn. Hele 70 % av tilskuddene og 67 % av lånene innen disse satsingene er gitt til prosjekter som kjennetegnes av å være internasjonalt rettet, med tilsvarende høy andel for innovasjon på internasjonalt nivå. Behovet for kapitalstyrking var ekstraordinært høyt i 2009.

Nedenfor følger en kort gjennomgang av de viktigste aktivitetene i 2009 innenfor de ulike satsingene og programmene som kommer inn under arbeidsområdet.

4.1.2.2 Våre ni prioriterte sektorer

Landbrukssatsingen

Samlet sett utgjør landbrukssatsingen 2,4 mrd. kroner (inkl. låneramme rentestøtte på vel 920 mill. kroner) fordelt på vel 3 170 tilsagn. Antall tilsagn har økt med knapt 100 i forhold til 2008, mens bevilgningene er økt vel 500 mill. kroner i forhold til 2008.

Økningen skyldes i hovedsak økte bevilgninger av lavrisikolån, fylkesvise bygdeutviklingsmidler og låneramme rentestøtte, med utgangspunkt i økte rammer stilt til disposisjon for IN våren 2009 for å lette næringens situasjon i lys av finanskrisen.

Midler fra Landbruks- og matdepartementet utgjør knapt 1,65 mrd. kroner (inkl. låneramme rentestøtte). I overkant av 70 operative årsverk er knyttet til landbrukssatsingen.

Fylkesvise BU-midler inkl. rentestøtte

Forbruket av tilskudd økte med nærmere 40 % og rentestøtte med i overkant av 25 % i 2009. Den store økningen skyldes at det ble stilt ekstra midler til disposisjon i løpet av året. Særlig for investeringer i tradisjonelt landbruk har økningen vært stor.

NILF har i løpet av 2009 arbeidet med en evaluering av de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene, og rapporten ble lagt fram til jordbruksforhandlingene i 2010. Konklusjonene er at ordningen har fungert som et målrettet investeringsvirkemiddel, men at det har mindre og mer usikker effekt på lønnsomhet og sysselsetting. NILF anbefaler at ordningen deles i tre ordninger for å rendyrke ulike formål.

Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon

Forbruket av midler i 2009 økte med 20 %. Våren 2009 ble det introdusert en egen ordning for erfarne bedrifter som ønsker å vokse (vekstbedriftene).

Våren 2009 la NILF fram evalueringsrapport vedr. økonomiske resultater av Verdiskapingsprogrammet for mat (VSP Mat). Denne evalueringen er siste av 5 evalueringer som er gjennomført siden programmet startet opp i 2001.

2010 er det siste året for det 10-årige Verdiskapingsprogrammet for mat. Innovasjon Norge utreder sammen med Landbruks- og matdepartementet og avtalepartene muligheten for videreføring av denne satsingen og eventuelt i hvilken form denne skal ha. Vurderingene legges fram for behandling i jordbruksforhandlingene våren 2010.

Innovasjon Norge har videre hatt en sentral rolle i de store mat- og profileringsarrangementene *Internationale Grüne Woche - IGW* (Berlin januar 2009) og *Matstreif* (Oslo, oktober 2009).

Trebasert innovasjonsprogram

Trebasert innovasjonsprogram har hatt en sterk økning i aktiviteten i 2009. Aktiviteten økte fra 58 prosjekt i 2008 til 132 prosjekt i 2009. Regjeringens tiltakspakke på 20 mill. kroner til treområdet ble nyttet til omstilling og opplæring i trebedriftene og hadde en meget positiv effekt. Programmet har også sammen med Landbruks- og Matdepartementet i sterkere grad synliggjort innovative prosjekter som gjennomføres innenfor trebransjen gjennom presse og media.

Med hjelp av de regionale driverne er arbeidet med å øke innovasjonsevnen i trebedriftene styrket ytterligere. Prioriterte områder har vært innenfor trehusbygging hvor økt effektivisering gjennom industrialiseringsprosesser og samarbeid mellom leverandører har vært fokus.

Bioenergiprogrammet

Midler til bioenergi er økt betydelig i 2009. Både gjennom ordinært statsbudsjett, tiltakspakken og i revidert statsbudsjett er det bevilget penger.

Finanskrisa førte til sterkt fall i priser på gass, fyringsolje og strøm. Dette gjorde det tungt økonomisk å etablere biovarmeanlegg. Til tross for dette ligger etableringen av varmeanlegg noe over 2008.

Det er i 2009 brukt ca. 20 mill. kroner på å stimulere flisproduksjon gjennom tilskudd til flishoggere, lagertak og terminaler. Mye nytt er i gang eller i ferd med å ferdigstilles.

Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv har opplevd økt interesse, og det er igangsatt flere spennende utviklingsprosjekter. Markedsføringsprosjektene og temaprojektene er videreført med godt resultat.

Videre er det igangsatt evalueringer både av Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon og Fylkesvise bygdeutviklingsmidler.

Marin satsing

Finanskrisen har skapt betydelige problem for næringen som er nesten 100 % eksportavhengig. I de viktigste markedene er kjøpekraften redusert og billige substitutter for norsk kvalitetssjømat er en utfordring i flere markedssegmenter, blant annet innen hvitfisk, hvor fersk torsk havner i priskonkurranse med vietnamesisk pangasius. Manglende produktdifferensiering for norske sjømatprodukter forsterker problemene.

Som del av regjeringens tiltakspakke i 2009 fikk IN en ny ramme til garantier for førstehåndsomsetning på 525 mill. kroner, som kunne stilles overfor fiskesalgslagene.

Totalt ble det bevilget 296 mill. kroner. Garantiene har kompensert noe for industriens problemer med lange betalingstider i markedene, økt kapitalbinding og lite hjelp fra bankene. I tillegg har Innovasjon Norge i 2009 hatt en ekstraordinær garantiordning på 97,5 mill. kroner overfor fiskeindustrien og en likviditetslånsordning på 250 mill. kroner. De to siste ordningene ble lite utnyttet av næringen. Av likviditetslånet ble det bevilget 26,5 mill. kroner av rammen i 2009.

Fiskeflåten

Strukturfondet for den minste flåten ble forlenget ut 2009. Resten av den norske fiskeflåten har også gjennomgått betydelig strukturering i senere år, og dagens flåte er bra kapasitetstilpasset de ressursene som Norge har tilgang til.

Både utstyr og fartøy må imidlertid stadig videreutvikles og fornyes, noe IN er aktivt med på finansieringen av. I 2009 ble 905 mill. kroner av INs kommersielle lån (26 %) bevilget til investeringer i fartøy og kvoter i fiskeflåten. Finanskrisen førte til at bankene reduserte kredittgivingen til torskesektoren. Dette medført at spesielt kystflåten fikk reduserte leveringsmuligheter.

Innovasjon Norge ble tilført egen garantiramme rettet mot fiskesalgslagene. Den utnyttede rammen var på 296 mill. kroner.

Fiskeflåten – sammen med havbruksnæringen – danner grunnlaget for verdikjeden sjømat, og det er derfor viktig å involvere denne del av næringen sterkere i nettverk som fokuserer på markedet. Dette har vært for lite vektlagt hittil, og derfor er det behov for større innsats på dette området fremover.

Havbruk

Førstehåndsverdien av oppdrettslaks og regnbueørret utgjorde i 2009 24 mrd. kroner. Dette skyldes først og fremst økte priser og økt etterspørsel etter Norwegian salmon globalt grunnet kollapsen i Chiles produksjon. Selv om det er utsikter til god inntjening og høye laksepriser også i 2010 og 2011, må næringen jobbe med sitt omdømme og vise bærekraftighet, også vs. ville laksebestander, bekjempelse av lakselus og rømming. IN deltar med kompetanse som sparringpartner vs. aktørene, i tillegg til finansieringsvirksomheten.

Torskeoppdrett

Situasjonen for torskeoppdrett er krevende. Utfordringer knyttet til tidlig kjønnsmodning og svak tilvekst krever fortsatt betydelig FoU-innsats før næringen vil kunne oppnå lønnsomhet.

Bedriftene sliter med at salgspris er lavere enn produksjonspris, og næringen er påført betydelige tap i 2009. Produksjonen i 2009 var 25 000 tonn. I påvente av fisk som vokser raskere, nedskaleres aktiviteten i de fleste anleggene. Forventet produksjon for 2010 blir på 15-20 000 tonn.

Næringen er i en tidlig utviklingsfase, og det er behov for betydelig risikoavlastning. IN gikk i 2009 tungt inn i utvalgte oppdrettsbedrifter med risikofinansiering for å gi næringen et grunnlag til å fortsatt satse. Erfaringen har vært at engasjement i torskeoppdrett er enda mer risikopreget enn antatt.

Norsk skjellnæring har stagnert over lengre tid. Blåskjellnæringen består i dag av få aktører som nå vektlegger samarbeid på flere områder. Innovasjon Norge har tatt initiativet til utvikling av ny strategi for å skape en lønnsom næring. IN er regional pådriver for lønnsom utvikling av kamskjell- og østersprodusentene. Skjelloppdrett har også vist seg meget vanskelig.

Marint Verdiskapingsprogram (MVP)

Marint verdiskapingsprogram (MVP) med kompetanseprogrammet bidrar til økt oppmerksomhet rundt strategiutvikling. Typiske tiltak er produktdiversifisering rettet mot merverdi på eksisterende produkter. Vi ser at økt markedsorientering resulterer i styrket markedsrett og konkurranseevne.

Sporing

FKD har gitt Innovasjon Norge ansvaret for oppfølging av sporingsprosjektene. Sammen med Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) er det innvilget over 8 mill. kroner til 6 prosjekter på elektronisk kjedesporbarhet. Det samarbeides nært med fiskesalgslagene og Fiskeridirektoratet. EU krever fra 01.01.2010 at all importert fisk følges av et fangssertifikat for lovlig fanget fisk. Sertifikatene skal utstedes av salgslagene.

Reiseliv

Innovasjon Norges reiselivssatsing realiseres gjennom programmene "Innovasjon i reiselivsnæringen" og "Profilering av norsk reiseliv". Når det gjelder aktivitetene i 2009 knyttet til profilering av norsk reiseliv, vises det til særskilt omtale i kap. 4.3.2 Arbeidsområde 3B - Norge som reisemål.

I 2009 gikk internasjonale turistankomster på verdensbasis ned med 4 % og endte på 800 millioner ankomster. Kort oppsummert viser tall for 2009 at norsk reiseliv kom bedre ut av finanskrisen enn man på forhånd kunne ha fryktet. Antall utenlandske overnattingsgjester gikk ned med 1 %, mens gjennomsnittet for verden viser en nedgang på 4 %, og antall overnattingsgjester i Europa gikk ned med 6 %. Bryter vi de norske tallene ned etter formål med oppholdet, økte antall ferie- og fritidsankomster med 1 %, mens den yrkesrelaterte trafikken gikk ned med 7 % sammenlignet med 2008.

Når det kommer til hvordan turistene overnattet under Norgesoppholdet, viser tall fra Transportøkonomisk institutt (TØI) at det er overnatting hos slekt og venner som er den vanligste overnattingsformen, med en andel på 28 %. Deretter kommer det å overnatte på hytte (egen, lånt eller leid), og på tredje plass kommer det å overnatte på hotell/pensjonat.

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at antall kommersielle gjestedøgn hadde en samlet nedgang 2 %. Fra utlandet var det en nedgang på 8 %, mens norske gjestedøgn forble uendret fra 2008. Nedgangen fra utlandet gjør at hjemmemarkedet styrket sin posisjon. Norske gjestedøgn representerte i 2009 en andel på 73 %, mot 71 % i 2008.

Aktivitetene i satsingen har blitt utviklet og gjennomført i henhold til strategi og aktivitetsplan for 2009. Innovasjon Norge har i 2009 jobbet aktivt med oppfølgingen av Regjeringens reiselivsstrategi som ble fremlagt i desember 2007.

Heder til Visitnorway.com

Arbeidet med videreutviklingen av VisitNorway har i 2009 båret frukter både i forhold til besøkstall og anerkjennelse. Antall besøkende var i 2009 7,4 mill. kroner – en vekst på 38 % i forhold til året før. Nettstedet har blitt kåret til årets nettsted av Dataforeningen og Kommunikasjonsforeningen. Nettsiden ble også tildelt hele tre utmerkelser i Webby Awards 2009 for Best visual design – function, Best use of photography and Best site Tourism. Innovasjon Norge har også mottatt Merket for god design i kategorien Interaktiv design fra Norsk Designråd for nettstedet, samt blitt tildelt en stjerne i Startsidens stjerneutdeling for 2009.

NCE Tourism Fjord Norway

Den 11. juni 2009 ble NCE Tourism – Fjord Norway utnevnt. Klyngen består av sentrale reiselivsbedrifter og utviklingsaktører fra de fire fylkene i Fjord-Norge-regionen; Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Klyngen skal gjøre Fjord-Norge regionen verdensledende innen tematurisme – vinterturisme, vandreturisme, natur- og kulturbaserte opplevelser.

Grønt reiseliv

Satsingen på utviklingen av det bygdebaserte reiselivet gjennom programmet Grønt reiseliv ble integrert som en del av Innovasjon Norges reiselivssatsing i 2009. Programmet består av:

- Produktutvikling og infrastruktur, kompetanseutvikling, markedsføring samt samarbeid, nettverk og allianser
- Produktutviklingstiltak kan omfatte kvalitetssikring, videreutvikling av tematiske satsinger (som vandring, sykling, fiske, helse og velvære) og samarbeidsløsninger i utmark som kan resultere i helhetlige løsninger og reiselivsprodukter.

Det skal gjennomføres markedsføringsprosjekter og –kampanjer i Norge og i andre definerte internasjonale satsingsmarkeder.

Over 700 reiselivsfolk på sektormøter

I løpet av to hektiske uker i september har reiselivssatsingen hatt over 700 reiselivsfolk på sektormøter i Oslo, Lillehammer (Oppland/Hedmark), Kristiansand (Agder) og Trondheim (Nord- og Sør-Trøndelag).

Reiselivssatsingen har tradisjonelt hatt et årlig kick-off i Oslo. I 2009 hadde Innovasjon Norge valgt å gjennomføre tilsvarende arrangementer i Lillehammer, Kristiansand og Trondheim som en del av Innovasjon Norges satsing på regionale sektormøter. På disse regionale sektormøtene har distriktskontorene vært vertskap sammen med de regionale reiselivsorganisasjonene og man har videreført programmet med en plenumsdel med innlegg fra Innovasjon Norge og eksterne forelesere, samt en workshopdel med individuelle avtaler.

En av tilbakemeldingene man fikk i evalueringen var at sektormøtene viser mangfoldet i tilbudene til Innovasjon Norge var. En oppsummering av evalueringene viser at arrangementene ble svært godt mottatt og at Innovasjon Norge fremsto som en helhetlig organisasjon.

Internasjonale arrangementer som drivkraft

Innovasjon Norge har sammen med destinasjonsselskapene i de største byene i Norge (Oslo, Bergen, Kristiansand, Stavanger, Trondheim og Tromsø) startet et forprosjekt for å utvikle Norge som arena for store internasjonale begivenheter med særlig vekt på idrettsarrangementer og kulturbegivenheter. Forprosjektet vil blant annet fokusere på de samfunnsøkonomiske konsekvensene av internasjonale arrangementer, samt å kartlegge samarbeidspartnere innen kultur- og idrettsmiljøene.

Olje og gass

Næringen omfatter mer enn 2 000 leverandører i kategorien SMB. Den generelle beskrivelsen av disse er at de fortrinnsvis jobber ut fra en norsk base mot norskbaserte selskap med nasjonalt og internasjonalt nedslagsfelt. Flesteparten av selskapene er godt etablert, men det internasjonale engasjementet er relativt lavt sett i forhold til potensialet og mulighetene bedriftene selv representerer. Innovasjon Norges olje og gassatsing har derfor valgt å fokusere på følgende program og tjenester for å søke å utløse dette potensialet:

- Arena/NCE (se programbeskrivelse i kap. 3)
- Hjemhenting (INBDP)
- IFU (Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter)
- Internasjonal Vekst

Det ble i 2008 igangsatt et flerbedrifts IFUprosjekt mot Brasil. Hensikten med dette var flerdelt.

- vi ønsket å benytte kravet satt til operatører på brasiliansk sokkel om avsetning av omsetning til FoU.
- vi ønsket å benytte denne muligheten til å nå våre mål satt til økt internasjonalisering av våre O&G IFU-er, og sist men ikke minst
- vi ønsket stordriftsfordelene vi ville ha som organisasjon for å gjøre dette mot flere norske bedrifter samt selskapenes egne fordeler ved å stå sammen (erfaringsoverføring, komplementære tjenester, etc).

I 2009 har effektene av arbeidet begynt å vise seg i konkrete kundeprosjekter. Beslutningen om organisering av prosjektet har vist seg riktig, og rekrutteringen av bedrifter fra klyngene gjennom kundekontakter på distriktskontorene og prosjektledere i klustrene har gitt resultater. Arbeidet er påbegynt med å få etablert 7 IFU-kontrakter i prosjektet, og flere er underveis. Samtlige innen etablerte bedrifter.

Det ble i 2009 gjennomført flere kunnskapshjemhentingsprosjekter innen olje og gass. Det månedlige nyhetsbrevet fra Russland med utgangspunkt i St. Petersburg er ett av disse. Prosjektet er spesielt ved at det gjennomføres som et samarbeid mellom satsingene olje og gass og maritim. Overlappen mellom satsingene er store på enkelte områder. Som eksempel kan nevnes; verft og mekanisk industri/leverandørindustri samt skip og supplyfartøy. Maritim- og olje og gassatsingen koordinerte også et hjemhentingsprosjekt i Kina. Denne måten å samarbeide på har vist seg svært vellykket, og vil derfor videreføres i 2010.

Hjemhentingsprosjekter i 2009:

- China Maritime Oil & Gas
- Brazilian Oil and Gas Offshore market
- Status of the Oil spill preparedness and response in Vietnam
- Arctic (Toronto, Houston, St. Petersburg)
- IOR/EOR (Vietnam, Malaysia, Houston, India, Brasil)

De to sistnevnte videreføres i 2010, de øvrige ble avsluttet i 2009. Videre er det påbegynt 3 hjemhentingsprosjekter som en følge av node-arbeidet. Hensikten bak iverksettelsen av disse er å øke kunnskapen hjemme til klyngenes etterspørsel, teknologi og kompetanse, og høyne innsikten i de aktuelle markedene for de ulike klyngene for bedre å sikre posisjonering og kommersialisering i aktuelle marked.

Energi og miljø

Vind og havbasert energi

Vind og havbasert energi har også i 2009 hatt et stort fokus. Flerbedriftsprosjektet "Vind og hav", som ble satt i gang i 2007, ble avsluttet i 2009. 10 bedrifter har gjennom dette gjennomgått et omfattende internasjonaliseringsrettet kompetanseprogram. Gjennom 6 samlinger, i Norge, Irland, Skottland og Spania, og gjennom målrettet rådgiving har de utviklet sin markedsstrategi.

"Markedstudy Europe - Wind and Ocean" var i 2008 utarbeidet som et grunnlag for arbeidet med vind og havbasert energi. Denne ble oppdatert i 2009, og rapporten sammenfatter markedsforhold og rammebetingelser i ni europeiske land.

To bedriftsklynger innen offshore vind fikk i 2009 innvilget støtte fra Arenaprogrammet. Disse bedriftsklyngene har godt samarbeid med de to forskningssentrene for offshore vind som fikk støtte av Norges Forskningsråd nye satsing på sentre for miljøvennlig energi i 2009. Sammen med Innovasjon Norges støtte til leverandørutvikling, og ordinære virkemidler, gir dette en sterk satsing på denne sektoren i 2009.

Rent Vann

Flerbedriftsprosjektet "Rent Vann" ble satt i gang i 2008 med 8 deltakende bedrifter fra hele landet. Deltakerne er bedrifter med unik teknologi og spisskompetanse innen rensing av drikkevann eller avløpsvann, og målsettingen er internasjonalisering. I løpet av 2009 har bedriftene hatt tre samlinger hvorav en var i Singapore og en i København. Gjennom målrettet rådgivning skal bedriften utvikle sin strategi for internasjonal vekst.

Markedsstudien Rent Vann som første gang ble publisert november 2008 omfatter 10 land i Europa og Asia. En revisjon av rapporten ble startet opp i 2009 og vil bli ferdigstilt i løpet av første kvartal 2010. Denne ble utarbeidet som et grunnlag for iverksettingen av et flerbedriftsprosjekt.

CO₂-fangst og lagring (CCS)

Innovasjon Norge har etablert et internt nettverk av medarbeidere med særlig kompetanse på og kontakt med de ledende norske og internasjonale miljøene.

I samarbeid med Gassnova utarbeider INs kontorer i Toronto, London, Hamburg og Tokyo en omfattende rapport hvert halvår om status for CCS i disse markedene.

Carbon Value Chain Team Norway ble formelt etablert i oktober 2009. Første aktivitet var en workshop i Tokyo med rundt 30 deltakere fra ambassader, konsultater, IN kontor og bedrifter i Japan, Kina, Korea, Vietnam, Malaysia, Singapore og Australia. En CVC Team Norway håndbok ble produsert og distribuert elektronisk til deltagerne.

Bioenergi

Det har i 2009 vært økende fokus på bruk av bioenergiressursene i avfallsektoren, næringsmiddelbransjen og landbruket. Det har vært fokusert på både organisatoriske og teknologiske innovasjoner, og det er en ressurs som har potensial for lokal verdiskaping i distriktene.

Samhandling distriktskontor – utekontor, fra "Bodø til Beijing"

Det sterke internasjonale fokuset i sektoren gjør samhandlingen mellom distriktskontorene og utekontorene svært viktig. Fagmøter der flere av Innovasjon Norges utekontorer presenterer markedsinformasjon og møter norske bedrifter i tilrettelagte møter hos våre distriktskontorer legger til rette for slik samhandling. Regionalt Sektormøte - Rent Vann i Sandefjord, regionalt sektormøte - Solenergi i Oslo, og fagmøte - Small Hydro Power i Trondheim er eksempler på dette. I tillegg har det vært mange mindre møter der enkeltstående markedsrapporter har blitt presentert for små grupper med bedrifter.

IKT

Det har vært løpende samarbeid med bransjeorganisasjonene Abelia og IKT-Norge og utstrakt kontakt med innovasjonsmiljøene innen IKT-området samt inkubatorer og venturemiljøer.

Noen utvalgte arrangementer fra 2009

Norsk fellesstand på World Mobile Congress i Barcelona (i februar) som er den viktigste messen for mobilbransjen i Europa. IN var til stede med ansatte fra messeavdelingen og kontorene i London, Lisboa, Milano, Madrid samt sektoransvarlig. Enterprise Europe Network sørget for å legge til rette for matchmaking. De seks bedriftene som

deltok på den norske fellesstanden på messen var Gintel, Rubberduck Media Lab, Mobicom, Mobiltech, Teleplan Globe og mBricks.

IN-deltagelse på en konferanse innen telekommunikasjon ("Telecruise" med 550 deltagere i mai) der vi hadde innlegg i plenum og var initiativtager/delansvarlig for en sesjon med fokus på kvinner og telekom samt hadde stand og møter med bedriftene.

Seminaret "Global sales strategies" med Ken Morse fra MIT, ble gjennomført med 46 representanter fra SMB-er innen IKT. Seminaret omhandlet et område som er stemoderlig behandlet i mange norske teknologidrevne selskaper og fikk meget gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Innovation Norway's ICT Summit 2009 (sektormøte) ble avholdt i Trondheim i oktober. Representanter fra IKT-bedrifter var i stort flertall blant de ca. 80 deltagerne. Programmet var delt i tre deler: "Opportunities in the Open Mobil Ecosystem", "Know how on Global Expansion" og "Funding Opportunities". Listen over foredragsholdere inneholdt bl.a. John Markus Lervik tidl. leder i Fast, Martin Thyssen fra RIM/Blackberry, Bretton Putter fra Forsyth Group, Paul Murrey fra DFJEsprit i London samt Geir Ove Kjesbu i Investinor og vi hadde Shahzad Rana som "utfordrer" og leder av en paneldiskusjon.

Statsbesøk i Sør-Afrika i november med fornøyde norske SMB-er som deltagere. Seminarene "ICT solutions for the future" dekket delområdene: Telekommunikasjon med fokus på markedsutvikling og potensielle markedsmuligheter innen mobile løsninger i Norge og Sør-Afrika, Intelligente trafikksystemer med fokus på teknologiutvikling innen trafikkovervåking/automatiske bomstasjoner, og Flytrafikkontroll med fokus på teknologiutvikling/neste generasjon av kontrollsystemer.

Maritim

2009 var i det store og hele "business as usual". Innsatsen fra Innovasjon Norge var på nivå som tidligere år, og ingen nye ordninger ble lansert. Næringen var i 2009 preget av tyngden av finanskrisen som kom inn over maritim næring. Det medfører bl.a. at bedriftene fokuserer på å opprettholde produksjonen og redusere kostnader.

Finanskrisen slår ulikt inn i tid i maritim næring. Shipping, hvor Innovasjon Norge har minimale engasjement, opplevde internasjonalt betydelig reduksjon i etterspørselen. Skipsverftene og utstyrsindustrien arbeider med kontrakter som ble inngått før krisen og mange av disse aktørene hadde aktivitetsnivå som tidligere år. Denne del av næringen vil merke virkningen av finanskrisen mye hardere i 2010.

Maritim næring hadde i 2009 stor aktivitet med store ordremasser i verftsindustrien og den maritime utstyrsindustrien. Industrien gikk inn i 2009 med en god ordremasse som var inngått før finanskrisen. Gjennom 2009 forsterket finanskrisen situasjonen i de maritime næringene både internasjonalt og nasjonalt; skip i opplag øker, også norske offshorefartøyer er i opplag, kontraktørken ved verftene internasjonalt og nasjonalt fortsetter, bare noen få nye ordrer ved norske verft ble oppnådd i 2009. Redusert aktivitet innen verft-, utstyrs- og tjenestesektorer som skipsdesignere har vært merkbare gjennom 2009.

Den 04.11.09 sendte Innovasjon Norge et innspill om tiltak for skips-, offshoreverftene og de maritime utstyrsleverandørene til Nærings- og handelsdepartementet. I innspillet foreslås både økte rammer på utvalgte ordninger i Innovasjon Norge samt nye ordninger; kompetanseprogram og ordninger innen markedsaktiviteter. Innovasjon Norge ikke mottatt noen tilbakemeldinger fra Departementet utover det ordinære oppdragsbrevet for 2010.

Innovasjon Norge forventer at vi i 2010 kan oppleve det som sannsynligvis vil omtales som en verftskrise. Likeså redusert aktivitet i andre deler av den norske verdikjeden i bygging av skip samt leveranse til skip som bygges i utlandet.

Kultur- og opplevelsesnæringene

Sektor kultur- og opplevelse omfatter både kulturnæringene og kulturbasert næringsliv, som er et stort og sammensatt område. Næringene er umodne, og kommersialiseringsutfordringen er stor. Innen sektoren er det valgt å konsentrere mye av innsatsen om de fem prioriterte kulturnæringene film, musikk, design, arkitektur og dataspill. Det er innen sektoren kultur og opplevelse vi finner en stor del av Innovasjon Norges innsats overfor tjenesteytende næringer.

Finanskrisen har slått ulikt ut for kulturnæringene, med forholdsvis store konsekvenser for flere av de store selskapene innen media. Generelt har manglende kapital og nedgang i etterspørselen slått negativt ut.

Arbeidet med å operasjonalisere satsingen, tilpasse Innovasjon Norges tjenester og bygge opp den interne kompetansen innen sektoren har fortsatt i 2009. Det er satt i gang arbeid med å utvikle interne strategier på film, dataspill og møbeldesign, og fagteamene er aktivisert.

Innovasjon Norge har i noen år arbeidet aktivt for å etablere et nettverk for norsk mote. I februar 2009 ble Norsk Moteinstitutt (NMI) offisielt åpnet med kronprinsesse Mette-Marit og næringsminister Sylvia Brustad tilstede. Innovasjon Norge har bidratt med 1,7 mill. kroner og vært en pådriver i forbindelse med etableringen. NMI vil samle hele verdikjeden og gjøre norsk mote til en anerkjent merkevare i Norge og internasjonalt. Som ledd i den internasjonale satsingen har norske motedesignere deltatt på den årlige moteuken i København, som er en av de fem største i Europa med innkjøpere fra hele verden. En lang rekke verdiskapende aktiviteter var inkludert i eventet, som inneholdt utstillinger, moteshow, mediedekning og networking. I 2010 planlegges også motefremstøt i New York.

Våren 2009 arrangerte Innovasjon Norge et regionalt sektormøte i Oslo. På møtet presenterte åtte av Innovasjon Norges utekontorer resultatene fra de første fasene i et hjemhentingsprosjekt, og det ble avholdt speed-meetings mellom kulturnæringene og Innovasjon Norge. Sektormøtet samlet om lag 55 deltakere fra næringslivet og Innovasjon Norges kontorer ute og hjemme. Målet var å igangsette et tettere samarbeid mellom kulturnæringene og Innovasjon Norge, i håp om å få flere norske kulturbedrifter interessert i det internasjonale markedet. NRK2 viste interesse for sektormøtet, og sendte følgende rapport <http://www1.nrk.no/nett-tv/klipp/480151>

Norge var representert på designutstillingen 100 % Norway for sjette gang under den årlige London Design Festival i september. Utstillingen er et av norsk designs flaggskipprosjekter i utlandet, og skal bidra til å posisjonere Norge som en ettertraktet designnasjon. På utstillingen denne gangen deltok om lag 25 norske produsenter og designere innen møbel- og interiørdesign. Innovasjon Norge samarbeider med distriktskontor utland/Ambassaden i London, Norsk Designråd og Norsk Industri/møbel om prosjektet.

100 % Norway utstillingen har både en profileringsmessig og kommersiell innretning. Den høster stor oppmerksomhet i britisk og internasjonal designpresse (i 2009 hadde dekningen i internasjonal presse en verdi på 720 000 pund mens kostnaden var 23 000 pund). 90 % av deltakerne var svært fornøyd med prosjektet, og de fleste har oppnådd konkrete forretningsmessige avtaler.

Utstillingen "100 % Norway" videreføres under møbelmessen i Stockholm i februar 2010 og planlegges også videreført i Danmark samme år. Det er under vurdering om

utstillingen skal bli et verktøy for omdømmebygging av Norge og norsk design, som kan flyttes til flere markeder og på sikt også omfatte andre næringer enn møbel- og interiørdesign.

FRAM kultur er etterspurt i kultur- og opplevelsesnæringene, og det er startet opp flere nye prosjekter i 2009. Fra programmet ble utviklet og til nå er det over 25 prosjekter som er avsluttet, som pågår eller er under planlegging. Det er også utviklet et eget FRAM for kulturhåndverkere som startet som pilot i Nordland i 2009 og forventes avsluttet i 2010. FRAM kultur skal evalueres i første halvdel av 2010.

4.1.2.3 Sektoruavhengige programmer og tjenester

Kvinner i Fokus, tiltak rettet mot kvinner i etablerte bedrifter

Innovasjon Norges særskilte kvinnesatsingen bestod i 2009 av følgende tilbud:

Fyrtårn

Fyrtårn er et leder- og bedriftsutviklingsprogram for kvinner som allerede har lyktes som bedriftseiere eller bedriftsledere. Målsettingen er å få frem kvinner, bidra til å videreutvikle deltakerbedriftene, synliggjøre dem, bygge nettverk, samt motivere andre kvinner til å starte og utvikle egen virksomhet.

Programmet startet i 2000 og totalt har det deltatt 200 Fyrtårn. Deltakerne har kommet fra hele landet og representerer mange ulike bransjer. Det startet et nytt program med 21 deltakere i 2009. Søkningen til programmet øker fra år til år. Deltakerne kom fra hele landet og med ca. 75 % fra distriktene. Ut fra evalueringer foretatt på samlingene var alle deltakerne fornøyd/svært fornøyd med programmet. På mediatreningen oppnådde man en score på 5,37 hvor 6 er høyest mulige karakter.

Det ble dessuten arrangert en Fyrtårnkonferanse i 2009 for alle tidligere deltakere. Dette for å gi ytterligere kompetansepåfyll, og for å bygge nettverk på tvers av årskull.

Ledermentor

Ledermentor er en lederutviklingstjeneste for kvinnelige ledere hvor hver deltaker (adept) får sin egen mentor. Målsettingen er å få flere kvinner inn i høyere lederposisjoner og styrer ved å støtte dem i deres karriereutvikling.

Programmet startet i 2001 og det har deltatt 430 kvinner og menn enten som adepter eller mentorer. Ledermentor Reiseliv, Øst og Vest ble startet i 2009. Hvert av kursene har deltakelse av 16 adepter og 16 mentorer. For Reiseliv kom deltakerne fra hele landet, for Øst fra Østlandsfylkene og for Vest fra sør og vestlandsfylkene. Det har vært ca. 60 % deltakelse fra distriktene på kursene.

Evalueringer foretatt på samlingene viser at ca. 95 % er veldig fornøyd og ca. 5 % er fornøyd. Deltakerne uttrykker at de er veldig fornøyd med den personlige ledelsesutviklingen, sin mentor, samlingene generelt hvor de får møte andre ledere (nettverk), samt strategiopplegget.

Styrekandidatbasen

Formålet er å bidra til profesjonalitet i styrerommene. På den måten legges det til rette for innovasjon og nyskaping i næringslivet basert på kompetanse, nettverk og mangfold.

Deltakere som har gjennomført kompetansehevingskurs og bestått eksamen blir tilgjengelig i Innovasjon Norges Styrekandidatbase. Her kan de som ønsker å rekruttere nye styremedlemmer gå inn og finne godt kvalifiserte styrekandidater til sine styrer.

Det er nå 2 300 kvalifiserte kvinner og menn som er søkbare i Styrekandidatbasen. Ca. 60 % av disse kommer fra distriktene. Mer enn 80 % av kandidatene har både leder og styreerfaring. Effektstudien for 2008 viste at nesten 40 % i basen fikk forespørsel om styreverv siste år. I 2009 ble det gjennomført en annonsekampanje for å øke rekrutteringen fra basen.

Kompetanseprogrammet

Kompetanseprogrammet består av kompetansetjenestene FRAM og NAVIGATOR - Landsdekkende kompetansetilbud innen bedriftsutvikling, ledelse, strategi og internasjonalisering.

FRAM retter seg mot små og mellomstore bedrifter med motivasjon og potensiale for vekst. Hensikten er å øke målgruppens langsiktige konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. NAVIGATOR fokuserer på internasjonalisering. Formålet er å styrke bedriftens evne til å øke hastigheten og redusere risikoen ved internasjonal satsing. Dette skjer bl.a. gjennom spesifikke internasjonaliseringsprosjekter i hver bedrift.

Tjenestene leveres hovedsakelig via distriktskontorene. Utvikling og tilpasning av kompetansetjenestene skjer i tråd med Innovasjon Norges satsinger og programmer.

NAVIGATOR har i 2009 sluttført en krevende rekrutteringsprosess med nye prosjektledere, og de bidrar allerede i utviklingen av et revitalisert og moderne NAVIGATOR. Kvinneandelen er skuffende, men det er iverksatt tiltak som skal motvirke dette ved neste korsvei.

FRAM leverer gode, konkrete resultater. Dette ved siden av gjennomgående positive deltagerevalueringer gjør tjenesten populær i mange av Innovasjon Norges satsinger og sektorer, dette er erfaringer vi tar med oss i NAVIGATOR. På denne bakgrunn ser vi positivt på utsiktene for 2010 og 2011.

Vi har i 2009 hatt 2 samlinger med Prosjektledere. På samlingene har ekstern og intern kompetanse bidratt til å løfte ikke bare Innovasjon Norge ansatte, men også prosjektlederkorpsset særlig på temaene CSR, Sosiale medier og Design/strategisk posisjonering.

Teamet har dessuten hatt tjenesteansvar for alle kompetansetjenestene som ligger inn under Kvinner i fokus. Antall program, deltakere mv. fremkommer under Kvinner i fokus, se Detaljrapporten 2009.

I samarbeid med Marin sektor har vi koordinert, kvalitetssikret og evaluert kompetanseprogram for sjømatnæringen i regi av Norges Handelshøyskole, dette programmet gir 30 studiepoeng.

FRAM

Kompetansetjenestene FRAM og NAVIGATOR leveres hovedsakelig via distriktskontorene.

Totalt antall FRAM-prosjekter *bevilget* i 2009 (Ca. antall deltagere/bedrifter)

Tjeneste	Antall prosjekter	Antall deltakere	Antall bedrifter
FRAM Si (strategi og innovasjon)	9	180	90
FRAM E (entreprenør)	4	80	40
FRAM A (agro)	1	24	12
FRAM K (kultur)	3	64	32
FRAM Mikro	1	20	10
Total	18	328	184

FRAM har prioritert unge deltakere i 6 av de overnevnte prosjektene og kvinner i 3.

En "standard" FRAM-gjennomføring har en varighet på ca. 18 mnd. Det fører til at i tillegg til 18 prosjekter bevilget i 2009 var 45 prosjekter i ulike faser av sin FRAM-prosess. Aktiviteten er god, og med totalt 48 løpende prosjekter 31.12.09. Enkelte av prosjektene er i en sonderings-/rekrutteringsfase, men samtlige forventes å starte opp første halvår 2010. Det er FRAM-aktivitet i alle landets fylker ved utgangen av 2009.

Ulike aktiviteter er igangsatt for å bidra til å øke kvinneandelen i FRAM, og tiltakene fungerer. Andelen i 2009 er ca. 40 % - opp ca. 5 % fra 2008.

FRAM-Mat

Et pilotprosjekt bestående av 10 bedrifter fra Hedmark og Oppland deltar nå i nyvinningen FRAM-Mat. Sektoren har en del spesielle utfordringer, så deltagerbedriftene får ikke bare levert standard "FRAM-medisin". Nofima Mat bidrar med relevante matfaglige temaer, både gjennom individuell rådgivning og gjennom presentasjoner av spesielt utviklede moduler på samlingene.

Evalueringene så langt tyder på at prosjektet har fått en meget god start, og vi regner med konkrete, positive resultater i årsrapporten for 2010.

FRAM leverer gode, konkrete resultater. Dette ved siden av gjennomgående positive deltagerevalueringer gjør tjenesten populær i mange av Innovasjon Norges satsinger og sektorer. Dette er erfaringer vi tar med oss i NAVIGATOR. På denne bakgrunn ser vi positivt på utsiktene for 2010 og 2011.

Næringsrettet Design

Det er gjennomført 136 designformidlinger i 2009. Målet var 130 formidlinger. Ved årsskiftet er 29 forprosjekter igangsatt (utvikling av merkevarestrategi eller gjennomføring av brukerstudier). Dette er nye typer prosjekter som ble innført i 2009 for å sikre sterkere strategisk forankring eller kartlegge muligheter for produktforbedring/ innovasjon i forkant av et designprosjekt. Ved årsskiftet er 150 bedrifter i prosess med designrådgivning fra Innovasjon Norge. Dette er mer enn en fordobling fra 2008.

Sommerdesignkontor 2009 ble gjennomført med 23 bedrifter i Bø i Telemark, Fredrikstad og Lyngen. Dette er fortsettelsen av samarbeidet mellom Bedriftsforbundet, Institutt for produktdesign NTNU og Innovasjon Norge.

Seminarer og workshops for ulike bransjer er gjennomført i samtlige fylker. Designskolen, som var et tilbud for småskala matprodusenter og reiseliv, er blitt erstattet med et nytt kompetansehevende kurs for alle bransjer; Pro 1: Merkeledelse og strategisk posisjonering. Kurset er blitt konseptualisert i 2009 og gjennomført som pilot i Sogn & Fjordane. Pro 1 er planlagt gjennomført i samtlige fylker i 2010.

Norsk Mote Institutt er etablert i Oslo/Akershus, og Innovasjon Norge var med i juryen for Nåløyeprisen. Grafill, den norske organisasjonen for visuell kommunikasjon, innførte Næringslivsprisen i 2008. Også her var Innovasjon Norge med i juryen i 2009.

Gode bedriftscases er beskrevet og brukes til mobilisering av flere designbrukere. I 2009 lanserte vi en ny designutstilling på hovedkontoret i Innovasjon Norge som skiftes ut to ganger i året. Formålet er å vise gode eksempler på hva bruk av profesjonell design har betydd i bedriftenes forretningsutvikling.

BIT-programmet

BIT-programmet er utviklet som et konsept innenfor elektronisk forretningsdrift hvor programmets plattformmodell er sentral. Dets næringspolitiske rolle ligger i hovedsak innenfor det vi kaller prosessinnovasjon, men det er også sterke tjeneste- og produktinnovative elementer i programmet. Hensikten med programmet er å

modernisere sektorer gjennom å tilrettelegge for effektive prosesser (vareinformasjon og forretningskommunikasjon) i bedriften og effektive prosesser mellom produksjon og marked. Gjennomføring av BIT-prosjekter er basert på samarbeid mellom bedrifter, bransjeorganisasjoner og Innovasjon Norge. Innovasjon Norge har det strategiske ansvaret, mens prosjektledelsen legges til bransjeorganisasjoner.

Det har vært åtte operative bransje-, sektor- og internasjonale prosjekter i gang i 2009:

- Refleks (IKT Norge) – et internasjonalt bransjeprosjekt
- Extra, under EUs Cornet program (IKT Norge) – et internasjonalt bransjeprosjekt
- BIT Møbel Internasjonal (HSH) – et cross boarder-prosjekt
- BuildingSmart/BIT Bygg (Boligprodusentene) – nasjonalt og internasjonalt prosjekt i samarbeid med 40 nasjoner
- BIT Fisk (FHL) – Internasjonalt prosjekt (oppdrett/laks)
- BIT Næringsmiddel og dagligvare (ECR) - verdikjedeprosjekt
- BIT Reiseliv (NHO Reiseliv) - verdikjedeprosjekt
- BIT Kulturhåndverk (Norges Gullsmedforbund / NHO Håndverk) – prosjekt i samarbeid med flere sektorer (Cross Business-prosjekt)

Alle prosjektene innbefatter pilotbedrifter fra et bredt antall fylker. Over 60 % av pilotbedriftene kommer fra distriktskommuner.

SkatteFUNN i 2009

SkatteFUNN er en offentlig støtteordning som skal bidra til økt nyskaping og innovasjon i norsk næringsliv. Formålet er at prosjekter som godkjennes skal fremskaffe ny kunnskap, informasjon eller erfaring som igjen fører til nye eller bedre produkter, tjenester eller produksjonsmåter. Skattefunn er en rettighetsbasert og lovregulert ordning for alle skattepliktige foretak i Norge. Små og mellomstore foretak (SMB) får 20 % skattefradrag av prosjektkostnadene. Alle andre får 18 %.

Ordningen eies av Norges Forskningsråd. Innovasjon Norge representerer førstelinjetjenesten overfor søkerbedriftene og gir råd og veiledning, behandler og kvalitetssikrer søknaden og innstiller overfor NFR som har den besluttede myndighet. Saksbehandlingen skjer kundenært på våre distriktskontor, og ordningen inngår som en del av vår samlede tjenesteportefølje. Medgått tid til arbeid med SkatteFUNN i Innovasjon Norge beløp seg til 6 600 timer i 2009.

Det er innsendt og behandlet nesten 2100 søknader i 2009, noe som er omtrent på samme nivå som for 2007 og 2008. Antallet ser ut til å ha stabilisert seg på dette nivået etter at antallet søknader har gått gradvis ned fra toppåret 2003. De prosjektene som ble godkjent i 2009 har en samlet kostnad på 4,1 mrd kr med et forventet skattefradrag på i alt 690 mill kr.

SkatteFUNN har et særlig godt forfeste i sentrale strøk der alternative offentlige støtteordninger til FoU er mindre tilgjengelig. De største sektorene i SkatteFUNN-sammenheng er IKT, olje/gass, marin/sjømat, maritim og helse.

Det er et løpende operativt samarbeid mellom Innovasjon Norge og Forskningsrådet i håndteringen av SkatteFUNN-ordningen.

4.1.3 Arbeidsområde 1C - Næringsmiljøer og innovasjonssystemer

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til utvikling av lokale, regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping

4.1.3.1 Innledning

I strategien for perioden 2009-2013; Et tydeligere Innovasjon Norge er det definert tre strategiske arbeidsområder: Entreprenørskap, Vekst i bedrifter og Innovasjonsmiljøer. Resultatmålet for området Næringsmiljøer og innovasjonssystemer faller naturlig sammen med det strategiske arbeidsområdet Innovasjonsmiljøer, som er knyttet til langsiktige, forpliktende samarbeidsprosesser.

Innovasjon Norge skal bidra til å sikre flere bedrifters muligheter til å innovere i samspill med andre aktører for økt konkurransekraft og verdiskaping og det innebærer å utvikle og forsterke organiserte prosesser for samarbeid mellom flere aktører med ulike kompetanse.

Innovasjonsmiljøer er grupper av bedrifter, kunnskapsmiljøer og/eller offentlige aktører som kobles gjennom langsiktig og forpliktende samarbeid. Kjerneaktiviteten er å mobilisere og utvikle samarbeidsrelasjoner for å forsterke innovasjons- og utviklingsprosesser. Dette kan skje innenfor regioner, markeder, næringsklynger, verdikjeder eller strategiske allianser.

Arbeidsområdet innovasjonsmiljøer tar opp i seg og videreutvikler den kunnskap og de erfaringer som er etablert i Innovasjon Norge gjennom viktige tjenester og programmer innenfor forpliktende samarbeid, klyngeutvikling og regional omstilling. Området åpner opp et strategisk mulighetsrom, som i begrenset grad er systematisk utforsket hittil, for økt bærekraft og konkurransekraft gjennom å utnytte merverdiene samarbeid kan gi.

Innovasjon Norge skal være en pådriver for utvikling av gode lokale, regionale og nasjonale næringsmiljøer. Vi skal også fremme innovasjonssystemer som utløser flere nyetableringer samt større og raskere vekst i bedrifter og lokalsamfunn enn det enkeltaktører kan oppnå. Innovasjon Norge vil stimulere til økt samarbeid mellom bedrifter, kunnskapsmiljøer og utviklingsaktører om å møte fremtidens utviklingsutfordringer og skreddersy dette arbeidet med utgangspunkt i konkrete utfordringer og muligheter.

Innovasjon Norge fokuserer særlig på følgende tre innsatsområder innenfor *Innovasjonsmiljøer*:

- *Mobilisere visjoner og vekstambisjoner*; Gjennom samspill i nettverk og klynger kan bedriftene realisere nye innovasjoner og samarbeide om vekst og nye markedsetableringer.
- *Økt interaksjon på globale møteplasser, i markeder og verdikjeder*; Internasjonalt samarbeid, kunnskapsutveksling og læring er en forutsetning for fortsatt høy innovasjonsevne og konkurransekraft. Innovasjon Norge skal koble norske miljøer til ledende internasjonale aktører og innovasjonssystemer.
- *Utvikle lokale og regionale infrastrukturer for innovasjon*; For å skape bedre betingelser for gründere og bedrifter er det avgjørende at de er en del av en god infrastruktur i form av f.eks. kvalifisert arbeidskraft, FoU, rådgivning og finansiering. Ansvar for denne type ressurser ligger hos ulike myndigheter

samt offentlige og private aktører. Vi skal sammen med våre samarbeidspartnere bidra til å fasilitere relasjonsbygging og utvikle en så effektiv infrastruktur for innovasjon som mulig.

4.1.3.2 Sentrale programmer og tjenester innenfor arbeidsområdet i 2009

Følgende programmer og tjenester har vært sentrale i 2009 og beskrives nærmere i dette kapitlet (for ytterligere detaljer vises til Detaljrapporten 2009):

- Arena programmet
- Norwegian Centres of Expertise (NCE programmet)
- Regional omstilling
- Forsknings- og utviklingskontrakter
- Bedriftsnettverk
- Marint verdiskapingsprogram
- BIT-programmet

Relasjonene som er skapt i samarbeid gjennom disse programmene og tjenestene, gir effekter på økt læring, informasjonsflyt, kunnskapsspredning og samhandling i tillegg til gjennomføring av konkrete utviklingsprosjekter.

Totalt ble det i 2009 brukt 368 mill. kroner på arbeidsområdet Innovasjonsmiljøer mot 258 mill. kroner i 2008. Økningen på 110 mill. kroner skyldes i hovedsak at NCE programmet fikk 3 nye prosjekter i 2009 samt periodisering (52 mill. kroner). Videre ble Bedriftsnettverkstjenesten lansert i februar 2009 etter en piloteringsfase i 2008 (10 mill. kroner). I 2009 er det også registrert økt aktivitet knyttet til Innovasjonsmiljøer i Romania-Bulgaria programmet (56 mill. kroner).

Arena-programmet

Arena-programmet hadde pr. 01.01.2010 en portefølje på 19 prosjekter, med 5 nye prosjekter inn og 1 avsluttet i 2010. Ved utlysningen i 2010 var det i alt 13 søknader. 1.252 bedrifter deltok i Arena-prosjekter i 2010.

Antall bedrifter som engasjerer seg aktivt i prosjektene har gått noe ned. Dette har to hovedforklaringer. Den ene er at Arena Integreerte Operasjoner har spisset sin virksomhet og redusert antallet med mer enn 100. Den andre er Innovativ Fjordturisme (nå NCE), som hadde en reduksjon med over 200.

Det har vært en kraftig økning i antall FoU-aktører som deltar aktivt. En hovedforklaring til økningen er det økte FoU-engasjementet i Arena Integreerte Operasjoner.

Det er en nedgang i antall styringsgruppemedlemmer når man sammenligner prosjekt for prosjekt. Dette er i all hovedsak en ønsket og naturlig utvikling. Det er lite ønskelig med for store styringsgrupper. Kvinneandelen har økt til 36 %. Høyest andel har Arena Innovative Opplevelser med 60 %.

Virkemiddelapparatet har bidratt positivt til Arenaprojektenes utvikling i 2009. Utløste FoU-/innovasjonsmidler fra virkemiddelapparatet var i 2009 på i overkant av 234 mill. kroner.

Antall innovasjonsprosjekter har gått noe ned. Hovedforklaringen her ligger i nedgangen i prosjektet Innovativ Fjordturisme, som ble et NCE i juni 2009. Samtidig merker vi en klar økning i prosjekter som Trådløs framtid og Innovative Opplevelser. På den annen side ser vi en kraftig økning i antall bedrifter som deltar i prosjektene. Det må ses som en meget positiv utvikling. Det er bedre med et fåtall bredt engasjerende prosjekter, enn mange

med liten deltagelse. IKT Grenland og Arena Beredskap er eksempler på to prosjekter som har hatt en klar økning i bedriftsengasjement rundt innovasjonsprosjektene.

Norwegian Centres of Expertise (NCE)

Programmet gjennomførte åpne utlysninger i 2006 og 2007 og godkjente da henholdsvis 6 og 3 NCE-prosjekter. I 2009 ble det gjennomført en ny og foreløpig siste utlysning. Denne resulterte i åtte innkomne forslag, som ble vurdert av ekspertpanel, programsekretariat og programråd med grunnlag i programmets krav og kriterier. Tre nye NCE-prosjekter ble godkjent:

- NCE Energy and Emissions Trading
- NCE NODE
- NCE Tourism – Fjord Norway

Det har vært en positiv utvikling i både bedrifters og FoU-miljøers deltagelse i prosjektene. Dette er en indikasjon på at utviklingsprosessene vurderes som relevante og at det gir nytteverdi å delta.

Utviklingsprosessene initierer et betydelig antall innovasjonsprosjekter. Tallet på innovasjonsprosjekter er noe lavere enn i 2008, men andelen prosjekter med FoU-partnere har økt. Klyngesamarbeidet har resultert i også et betydelig antall prosjekter med sikte på internasjonal forretningsutvikling. Det er likevel et potensial for økt innsats på dette området, noe som også flere av prosjektene understreker. Tre av prosjektene har tatt initiativ til å få etablert et bedre finansieringsopplegg for å realisere nye forretningsideer som utvikles i klyngene.

Det har vært et klart økende engasjement for å utvikle kompetanseutviklingsaktiviteter. En vesentlig del av dette er samarbeidsprosjekter med utdanningsmiljøer, et område der NCE-prosjektene har lyktes godt med forsterke utdanningsmiljøenes tilbud overfor de regionale næringsmiljøene.

Å initiere innovasjons-, internasjonaliserings-, og kompetanseutviklingsprosjekter er et sentralt formål med klyngeprosjektene og tallene gir en indikasjon på at klyngene synes å lykkes på dette området.

Prosjektene har en høy profileringsaktivitet. Synliggjøring av klyngenes ressurser og ambisjoner er et viktig siktemål i NCE-programmet, og prosjektene synes å legge stor og økende vekt på profileringsaktiviteter.

Programledelsen er gjennomgående fornøyd med utviklingen i prosjektenes aktivitet

Programmet står i 2010 særlig overfor to utfordringer:

- Norske myndigheter besluttet i august 2008 å trekke søknaden om notifikering av norske virkemidler i forhold til EUs regelverk for statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon. Programmet fikk første halvår 2009 utredet prinsipper og praksis i andre lands oppfølging av regelverket, dette som et grunnlag for den planlagte notifikeringssøknaden.

Det er departementet som har ansvar for gjennomføringen av notifiseringsprosessen. Utkast til ny notifikeringssøknad foreligger, men er ikke sendt. Programledelsen har ved en rekke anledninger understreket behovet for økt framdrift i denne saken overfor departementet.

Dagens status innebærer at NCE- og Arena-programmenes finansieringsprinsipper fortsatt ikke har blitt eksplisitt vurdert og godkjent i henhold til statsstøtteregelverket. Inntil nødvendig avklaring foreligger, vil det

fortsatt være knyttet usikkerhet til enkelte sider ved programmets tilbud, særlig den tiårige tidshorisonten.

- Finanskrisen påvirker flere av NCE-klyngene i form av redusert eller forventninger om redusert aktivitet og usikkerhet om framtida. NCE-prosjektene kan spille en viktig rolle i forhold til denne utfordringen, gjennom å initiere strategiske utviklingstiltak for å bevare og fornye kjernekompetanse, utvikle nye tjenester, produkter og markeder. Programmet må følge opp NCE-klyngenes utvikling og vurdere mulige tiltak for å støtte opp under prosjektenes strategiske grep.

Bedriftsnettverk

Den nye nettverkstjenesten startet med 11 pilotprosjekter i 2008 og ble lansert for fullt i 2009. Tjenesten skal imøtekomme behovet som små og mellomstore bedrifter (SMB) har for å etablere kommersielt strategisk samarbeid med andre bedrifter. Tjenesten skal stimulere til utvikling av forpliktende samarbeidsrelasjoner gjennom konkrete forretningsmessige prosjekter.

Tjenesten omfatter fasene forstudie, forprosjekt og hovedprosjekt. Det er gjennom samarbeid med andre bedrifter at potensialet for økt verdiskaping skal tas ut. Der det er viktig vil det være naturlig å samarbeide med andre aktører i innovasjonssystemet, som kunnskapsaktører og offentlig sektor. Et generelt fokus bør være internasjonalt engasjement og vekstpotensial. Der det er muligheter og behov i nettverket for økt samarbeid med utenlandske kunnskaps- og teknologimiljøer, vil dette være positivt.

Tjenesten omfatter finansiell støtte (tilskudd) og faglig støtte til prosjekter i hele landet og er primært rettet mot Innovasjon Norges prioriterte sektorer nasjonalt og regionalt.

Det ble i 2009 gitt støtte til 47 nettverksprosjekter herav 17 forstudier, 22 forprosjekter og 8 hovedprosjekter. Tjenesten startet opp i 2008 med 11 pilotprosjekter. Prosjektene har bransjemessig tyngdepunkt innen reiseliv, energi og miljø, IKT og leverandører til olje og gass. Det er prosjekter i alle fylker bortsett fra Aust-Agder, Østfold og Hedmark. 32 % av prosjektene er lokalisert i de tre nordligste fylkene.

Prosjektene har vanligvis 3-6 bedriftsdeltakere. Det anslås at totalt 200-250 bedrifter var involvert ved årsskiftet. Rammene for 2009 på totalt 12,2 mill. kroner ble fullt utnyttet og bevilget til prosjekter i henhold til gjeldende prioriteringskriterier.

Forsknings- og utviklingskontrakter

Forsknings- og utviklingskontrakter innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet. Innretningen på programmet er en strategisk modell som innbyr til samarbeid. Totalt ble det i programmet bevilget 369 mill. kroner til bedrifter hvorav ca. 20 % innenfor arbeidsområdet Entreprenørskap og ca. 80 % til Vekst i bedrifter. Programmet er nærmere beskrevet i kapittel 5, Post 2421.72.

Regional omstilling

Regional omstilling er beskrevet i kapittel 4.4.3 Arbeidsområde 4C - Regional omstilling. Marint verdiskapingsprogram og BIT-programmet er beskrevet i kapittel 4.1.2 Arbeidsområde 1B - Innovasjon i etablerte bedrifter.

Storbyprosjektet

Storbyprosjektet er ett av flere innovasjonsprosjekter som ble lansert på innovasjonskonferansen "Innovasjon 2010" i 2004. Prosjektet er et pilotprosjekt innenfor en helhetlig nasjonal innovasjonsplan med mål om at Norge skal bli et ledende land på området nyskaping og innovasjon. I hovedsak er prosjektet finansiert av KRD for perioden 2006-2009. Hovedmålet er økt innovasjon og nyskaping i de seks

storbyregionene og bevisstgjøring og styrking av deres rolle som motor for regional og nasjonal innovasjon.

Storbyprosjektets fokus i 2009 har vært gjennomføring av de 5 fellesprosjekter som ble initiert i 2008. De seks deltagerbyene Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø har tatt et hovedansvar for hvert sitt prosjekt. Det deltar mellom tre og seks byer i hvert fellesprosjekt. Disse prosjektene leverer sluttrapport ultimo 2009 eller primo 2010. Temaene for de fem fellesprosjektene er "Storbyens rolle som motor" med Tromsø kommune som hovedansvarlig, "Urbain Audit" med Trondheim kommune som hovedansvarlig, "EnergiMiljø" med Businessregion Stavanger som hovedansvarlig, "KRO – Kultur, Reiseliv og Opplevelser" med Kristiansand kommune som hovedansvarlig og "Mare Life" med Oslo Teknopol som hovedansvarlig.

Det er gjennomført 2 arbeidssamlinger for fellesprosjektene i løpet av året i tillegg til en todagers erfarings- og slutt konferanse for prosjektet i Oslo i november 2009. I tillegg har de fleste byene også fått støtte til individuelt arbeid knyttet opp mot Storbyprosjektet.

Storbyprosjektet ble formelt avsluttet pr. 31.12.2009, men sluttrapport inklusive resultater fra følgeevalueringer ferdigstilles medio 2010. Storbyprosjektet har bidratt til å forsterke samarbeidet mellom de 6 storbyene. Byene ønsker å videreføre dette samarbeidet etter pilotprosjektet og har startet en prosess for å finne en god måte å gjøre dette på.

4.2 Delmål 2: IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Økt globalisering fører til at norsk næringsliv møter stadig hardere internasjonal konkurranse, både på utenlandsmarkedene og hjemme i Norge. Internasjonal tilstedeværelse, kontakt og samarbeid har betydning for å fremme et innovativt norsk næringsliv. Innovasjon Norge bistår bedrifter som har eller ønsker å ha et internasjonalt engasjement.

Innovasjon Norges medvirkning skal bidra til at bedriftens internasjonaliseringsarbeid går enklere og raskere og med minst mulig risiko. Internasjonalisering er en tverrgående dimensjon og er en integrert del i alle Innovasjon Norges tjenester og programmer. Innovasjon Norges medvirker i alle faser fra Idéavklaring, Utvikling, (internasjonal) Markedsintroduksjon og Vekst.

Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid er konsentrert om tre områder:

1. Innhente og spre informasjon/kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold
2. Utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter
3. Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap

4.2.1 Arbeidsområde 2A - Innhente og gi informasjon/kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter

4.2.1.1 Innledning

Innovasjon Norge skal gjennom arbeidet med å innhente og gi informasjon og kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, fokusere på å bidra til at norsk næringsliv kan identifisere markedsmuligheter for norske produkter og tjenester og norskutviklet teknologi.

4.2.1.2 Hjemhenting av kunnskap

Tjenesten *Hjemhenting av kunnskap*, omfatter både dette arbeidsområdet, Innhente og gi informasjon/kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, og Arbeidsområde 2 C - Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap. Av praktiske årsaker har vi valgt å kun omtale Hjemhenting under Arbeidsområde 2 C i Kap 4.2.3 nedenfor.

4.2.1.3 Aktivitetsindikatorer

Noen aktivitetsindikatorer for 2009 for arbeidsområdet:

Antall abonnenter Eksport håndboken ²¹		Antall utsendte nyhetsbrev "Innblikk" ²²	Antall internett- oppslag	Antall besvarelser på GES
Pr. 31.12.09	Nye i 2009	Pr. 31.12.09	Pr. 31.12.09	Pr. 31.12.09
360 (368)	35 (49)	4 500	7825 (7376)	20199 (24014)

(tall i parentes er fra 2008)

Det er registrert at INs uteapparat og avdelinger ved hovedkontoret i 2009 behandlet 20199 generelle kundesvar om internasjonalisering (GES) fra norske eller utenlandske bedrifter, organisasjoner eller institusjoner. I tillegg kommer enkle og mindre henvendelser som ikke er registrert slik at vi ikke har grunnlag for å konkludere at antall henvendelser er lavere enn i 2008.

Antall handelstekniske kurs 2009

	Antall kurs	Antall deltakere	Antall bedrifter	SMB andel %	Kvinne- andel %
Handelstekniske kurs	6	89	68	70	56
Bedriftsinterne kurs	15	100	10	57	50
Totalt	23	189	78		

²¹ Antall bedrifter (der flere fra samme bedrift er oppført som abonnenter, blir abonnentene ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. abonnementet telles 1 gang pr. bedrift) som abonnerer på Eksport håndboken pr. 31.12.2009 er 360. Antall registrerte brukere er ca 550. Selv om det har blitt 35 nye abonnenter i 2009 har 44 bedrifter sagt opp abonnementet i løpet av året. Netto endring er følgelig på minus 9 abonnenter.

²² EksportAktuelt har blitt erstattet av nyhetsbrevet Innblikk, som har vært benyttet i 2009.

Det ble i 2009 arrangert totalt 6 handelstekniske kurs, innen følgende områder; Bruk av eksportdokumenter, EUs tollbestemmelser og frihandel og Grunnkurs i internasjonal handel.

Det var i 2009 fortsatt fokus på kortere kompetanseprogrammer for nye og små eksportbedrifter, der kursene arrangeres i samarbeid mellom Handelsteknisk avdeling og distriktskontorene.

Etterspørselen etter kurs i 2009 var lavere enn tidligere år, og det ble arrangert færre kurs. Av fire planlagte Grunnkurs i internasjonal handel, ble to kurs (i Tromsø og Trondheim) avlyst på grunn av liten oppslutning. Den reduserte etterspørselen kan sees i sammenheng med finanskrisen og nedgangen i norsk vareeksport. Vareeksportører er hovedmålgruppen for handelstekniske kurs.

Det ble gjennomført to todagers Grunnkurs i internasjonal handel (i Oslo) med til sammen 22 deltakere.

Kurs i Bruk av eksportdokumenter ble arrangert regionalt i samarbeid med IN Hordaland.

I tillegg til det åpne kursprogrammet ble det arrangert 10 bedriftsinterne kurs/rådgivningsoppdrag med totalt ca. 100 deltakere.

4.2.1.4 Arbeid med informasjon og kunnskap om internasjonale markedsforhold - Handelsteknisk avdeling

Innovasjon Norges arbeid med å bistå norsk næringsliv med handelstekniske problemstillinger består i hovedsak av svar på henvendelser, nyhetsformidling, publikasjoner og netttjenester, kurs- og seminarvirksomhet samt rådgiving.

Innovasjon Norges har besvart rundt 2500 handelstekniske spørsmål i 2009, der henvendelser rundt toll- og avgifter (moms), dokumentasjon, leveringsbetingelser og internasjonale kontrakter er blant de vanligste. Antall henvendelser i 2009 er på samme nivå som i 2008.

4.2.1.5 Publikasjoner og netttjenester

For å sikre at norske eksportbedrifter er oppdatert på forandringer i markedsforhold og markedskrav, publiseres nyheter i Eksportåndboken, i nyhetsbrevet Innblikk, og på www.innovasjon norge.no.

www.eksporthandboken.no er en internettjeneste som tilbyr norske eksportbedrifter enkel, rask og sikker informasjon om importforhold og importkrav i 190 utenlandske markeder. Eksportåndboken hadde ved utgangen av 2009 360 abonnenter og totalt rundt 550 brukere.

Innovasjon Norge utgir veiledere innen praktisk eksportarbeid og markedsadgang. Eksempler på publikasjoner er "Håndtering av risikoer, rammebetingelser og regler innen eksport" og "Veileder i bruk av Eksportdokumenter".

www.eMarketServices.com er et internasjonalt samarbeidsprosjekt (5 land) ledet av Innovasjon Norge for å fremme bruken av B2B elektroniske markeds plasser for å nå nye kunder og markeder. Nettsiden er spesielt beregnet for SMB med internasjonale vekstambisjoner og ble besøkt av ca. 80 000 (unike brukere) i 2009.

Reiselivssatsingen utvikler og distribuerer markedsdata gjennom å tilgjengeliggjøre markedsrapporter, markedsdata og statistikk gjennom satsingens nettside.

<http://www.innovasjon Norge.no/Satsinger/Reiseliv/>.

4.2.1.6 EU-arbeidet i Innovasjon Norge

EU-arbeidet har en lang tradisjon i Innovasjon Norge, fra det ble startet opp i 1991. Da opprettet Norges Eksportråd EU-informasjonskontoret for næringslivet med støtte fra Utenriksdepartementet.

Innovasjon Norge, ved avdeling for Europasaker i divisjon TP, er nasjonal koordinator for Enterprise Europe Network (EEN), Europakommisjonens store satsing på små og mellomstore bedrifter i Competitiveness and Innovation Programme (CIP). Nettverket består av 4000 rådgivere i 600 organisasjoner i Europa. Innovasjon Norge koordinerer nettverket i Norge. I Innovasjon Norge er de ansatte EU-rådgivere på Innovasjon Norges distriktskontor i Bodø/Narvik, Bergen, Kristiansand, Trondheim og Oslo/Akershus og dette arbeidet er organisert gjennom innovasjon Norges program Bedrift i EU og rådgivningstjenesten EU-rådgivning. I tillegg til Innovasjon Norge, deltar SINTEF, NOFIMA Mat, Norut og Iris med teknologirådgivere i Enterprise Europe-nettverket.

Nettverkets hovedoppgaver er å øke norske bedrifters konkurranse- og innovasjonsevne gjennom å:

- Hjelp små og mellomstore bedrifter i å utnytte Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, herunder markedsadgang og finansieringsmuligheter.
- Teknologigjennomgang i bedrifter, kobling mot teknologipartnere i andre land, teknologioverføringsavtaler.
- Mobilisere flere bedrifter inn i EUs rammeprogram for teknologi og utvikling (FP7).

I 2009 ble EU-rådgiverstillingen flyttet fra distriktskontoret i Sogn og Fjordane til Hordaland for bedre å kunne ivareta behovene i regionen. Fra før hadde kontoret i Hordaland en deltidsansatt teknologirådgiver som inngår i Enterprise Europe Network. Til sammen 7 personer er følgelig ansatt ved Innovasjon Norges distriktskontorer som en del av et operativt fagnettverk på EU. Ved hovedkontorets avdeling Europasaker, er det pr. 31.12.2009 5 årsverk som arbeider med EU/EØS.

Innovasjon Norge har arbeidet med flere EU- relaterte prosjekter i 2009. Nettsidene www.bedriftieu.no oppgraderes kontinuerlig og fungerer som et oppslagsverk for EU-rådgiverne samtidig som sidene er rettet mot bedriftenes behov for informasjon om muligheter og plikter i Det indre marked. Det er i 2009 arbeidet for en tettere integrering i Innovasjon Norges nye nettsider. Innovasjon Norge utgir et elektronisk nyhetsbrev med nytt fra det indre marked og informasjon om muligheter som møteplasser og EU-programmer.

Innovasjon Norge arbeider med EUs innovasjons- og entreprenørskapspolitikk gjennom sin rolle som nasjonalt kontaktpunkt og sekretariat for Nærings- og handelsdepartementet på EUs program for konkurranseevne og Innovasjon, CIP. Målet med dette arbeidet er at Norge skal få så mye som mulig igjen for deltagelsen i programmet, både finansielt, kunnskapsmessig og profileringsmessig. Innovasjon Norge arbeider aktivt med informasjonsspredning om resultatene som kommer ut av programmets mange studier, analyser, prosjekter og kapitalmuligheter til både myndigheter, bedrifter og virkemiddelapparat. Innovasjon Norge deltar også i Kommisjonens komité på næringsliv og innovasjon sammen med NHD. Innovasjon Norges avdeling for Europasaker er rådgiver både internt og eksternt i forhold til

prosjektdeltagelse inn i dette programmet. CIPcom er navnet på den månedlige bulletinen Innovasjon Norge utgir om innovasjonspolicy i EU. Les mer på www.cipinorge.no.

Innovasjon Norge tilstreber at EU-dimensjonen skal ivaretas bedre innenfor Innovasjon Norges tre strategiske arbeidsområder, våre satsinger og overfor våre målgrupper. EU-dimensjonen skal også hensyntas på program- og tjenestenivå. Dette er et kontinuerlig arbeid som gjøres gjennom året. I 2009 ble det arbeidet med å få synergier av EU-rådgivningen og den internasjonaliseringsrådgivningen som foregår på utekontorene. I 2009 ble Innovasjon Norge med i 2 innovasjonsprosjekter utlyst under CIP og følger i tillegg flere andre prosesser blant annet om innovasjon i tjenester på europeisk nivå.

Innovasjon Norges avdeling for Europasaker har i 2009 støttet opp og vært aktivt med på utvikling av nytt program på grønn innovasjon, som kan bli en del av de nye EØS-ordningene. I dette arbeidet har vi arbeidet tett med Nærings- og handelsdepartementet og vært rådgiver for departementet i arbeidet med prosessen. Samarbeidet med UD er også svært godt ift. disse prosessene og Innovasjon Norge er representert i forskjellige arbeidsgrupper i dette arbeidet.

Innovasjon Norge publiserte kundeundersøkelsen, *Fungerer EØS-avtalen*, i 2009 ifm. EØS-avtalens 15-årsjubileum. Undersøkelsen hadde i underkant av 2000 respondenter fra norske små- og mellomstore bedrifter og omhandlet bedriftenes kår som en del av Det indre marked gjennom EØS-avtalen. Svarene fra kundeundersøkelsen vil brukes som en del av underlagsgrunnlaget i utvikling av nye tjenester for bedriftene knyttet til EU og EØS.

4.2.2 Arbeidsområde 2B - Utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til økt internasjonal aktivitet i næringslivet

4.2.2.1 Innledning

Økt globalisering fører til at norsk næringsliv møter stadig hardere internasjonal konkurranse, både på utenlandsmarkedene og hjemme i Norge.

Globaliseringen innebærer at stadig flere land og befolkningsgrupper blir integrert i verdensøkonomien med en økende handel på tvers av land og verdensdeler som en konsekvens. Norge har en åpen økonomi som er stadig mer sammenvevd og avhengig av internasjonale konjunkturer.

Globaliseringen gir større muligheter i form av økt tilgang på markeder og kunnskap, men også tøffere konkurranse i form av flere internasjonale konkurrenter. Samtidig oppleves økende internasjonal konkurranse på hjemmemarkedene.

For å sikre fremtidig konkurransekraft og vekst, må bedrifter være bevisste på de mulighetene og utfordringene som globaliseringen byr på, og bygge sine konkurransefortrinn på økt innovasjon og kompetanse.

Innovasjon Norge legger til grunn at internasjonal markedsorientering handler om å være seg bevisst hva som skaper bedriftenes konkurransekraft.

4.2.2.2 Aktiviteter i 2009

Nedenfor er en kort oppsummering av resultatene i 2009 innenfor ulike programmer og tjenester som hører inn under arbeidsområdet.

Programmet Internasjonal vekst

Utekontorene har levert 234 internasjonale rådgivningsoppdrag til SMB-bedrifter, del-finansiert gjennom Internasjonal Vekst-programmet. I tillegg kommer Markedssjekker og mindre oppdrag. Det offentlige tilskuddet utgjør 16 mill. kroner. Disse fordeler seg på 10 mill. kroner som matcher brukerbetalingen fra bedriftene, 2 mill. kroner til Markedssjekker (som finansieres 100 % av Internasjonal Vekst-programmet) og 4 mill. kroner på timer til operative drift av programmet, inkl. timer på distriktskontorene og i fagavdelinger for å identifisere internasjonale markedsmuligheter for bedriftene.²³

Felles arbeidsprosesser er innført

Hovedprogramaktiviteten i 2009 har vært å få utviklet, dokumentert og implementert felles arbeidsprosesser, guidelines metodikk og maler for leveranse av internasjonale rådgivningstjenester og Internasjonal Vekstprogrammet. Hovedhensikten har vært å sikre at alle bedrifter får levert jevn og høy kvalitet i tjenestene, uavhengig av hvilket geografisk marked og utekontor de er involvert med, og samtidig sikre at rådgiverne

²³ Statistikkgrunnlaget er endret ift. tidligere år. For 2009 viser tallene prosjekter (oppdrag) som det har vært arbeidet med i løpet av året, (helt uavhengig av om prosjektene ble startet opp tidligere enn 2009, eller avsluttet senere). Alle tall er regnskapstall (fakturerte beløp eller førte timer). Endringen medfører at tallene ikke er direkte sammenlignbare med fjorårets tall.

både på utekontorene og distriktskontorene vet nøyaktig sin rolle i samspillet rundt bedriftene.

Dette arbeidet har vært utført i nært samarbeid med ledelsen i Divisjon Utland og Divisjon Norge og alt materialet er lagret i tjenestedatabasen InBusiness og er dermed lett tilgjengelig for alle som er involvert med kundebedriften.

Næringsutvikling og bistand

Innovasjon Norge tilbyr markedskompetanse og representerer en viktig møteplass for næringsliv og bistandsmyndigheter i forhold til utviklings- og vekstmarkeder.

Hovedoppgaven er å identifisere og følge opp prosjektmuligheter for norske bedrifter, både for leveranser av varer og tjenester, prosjektsamarbeid, handel og investeringer.

Som en del av dette arbeidet arrangerte Innovasjon Norge i februar i samarbeid med NHO Næringslivets Bistandskonferanse (NBK) som i 2009 ble gjennomført for 17. gang. Med utgangspunkt i Kofi Annans ord: "Det er en utopi å tro at fattigdom kan bekjempes uten næringslivets aktive medvirkning" belyste og drøftet NBK 2009 bedriftenes omdømmerisiko ved handel og investeringer i utviklingsland. Konferansen samlet også denne gangen nærmere 300 deltagere og regnes som den viktigste årlige nasjonale arena for næringsliv og bistand.

Innovasjon Norge administrerer og leder Norads MatchMaking Program (MMP) og Trade and Industry Program Vietnam (TIP) som bidrar til lønnsomt samarbeid mellom norske bedrifter og bedrifter i partnerlandene India, Sør-Afrika og Vietnam. Målgruppen er små- og mellomstore bedrifter med nødvendige forutsetninger for å operere i nye vekstmarkeder. Gjennom disse programmene tilbyr Innovasjon Norge bedriftene et effektivt og rimelig partnersøk og markedsbesøk som kan etterfølges av bl.a. Norads gunstige næringslivsordninger. For hvert av programmene er det satt mål for antall norske bedrifter som skal kvalifiseres inn i programmet og avtaler som skal inngås. For MMP India ble resultatet noe svakere enn i 2008, da det kun ble rekruttert 8 nye bedrifter inn i programmet, mot 15 som var målet. Det ble kun inngått 3 samarbeidsavtaler, som er 4 under målet. Det antas at den finansielle krisen påvirket bedriftenes interesse for India i særdeleshet. I TIP-programmet identifiserte og kvalifiserte vi 15 norske bedrifter, som var 5 under programmålet. Derimot ble det inngått hele 12 samarbeidsavtaler som er det dobbelte av målet, og selve hovedhensikten med MMP. Tilsvarende resultater oppnådde vi i Sør-Afrika, der det ble inngått hele 15 samarbeidsavtaler som var 8 mer enn programmålet for 2009. I 2009 ble mye arbeid nedlagt for å harmonisere de 3 programmene og utvikle det nye Business MatchMaking Programmet (BMMP) som skal operasjonaliseres i 2010.

Gjennom tjenesten eksportbistand til nødhjelpsmarkedet skal Innovasjon Norge veilede små og mellomstore bedrifter og fremme norske leveranser til det internasjonale FN- og nødhjelpsmarkedet. En sentral del av arbeidet består i å tilrettelegge for markedsføring, operasjonalisering og videreutvikling av det norske beredskapssystemet for nødhjelp og katastrofer, NOREPS, samt å lede nettverket som består av bedrifter, myndigheter og frivillige organisasjoner. I 2009 ble markedsføringen av systemet styrket gjennom flere gjennomførte fellesaktiviteter og større tilstedeværelse på nett. To nye bedrifter ble tilknyttet nettverket, en frafalt grunnet endrede rammebetingelser og nettverket består av 20 bedrifter i tillegg til organisasjoner og myndigheter. Tre nye nødhjelpsprodukter ble godkjent og innlemmet i produktporteføljen. Omlegging av norsk humanitær politikk i 2009 har på flere områder konsekvenser for NOREPS, som vil gjøre seg gjeldende fra 2010. Det ble i 2009 også lagt ned betydelig tid på å møte denne utfordringen og sikre et robust system med gode muligheter for næringslivet også med endrede rammebetingelser.

De største leveransene gikk i 2009 til nødhjelpsoperasjonene i Gaza, DR Kongo, Pakistan og Indonesia samt en rekke leveranser til pågående kriser i Afrika. Totale NOREPS-leveranser i 2009 anslås til 160 mill. kroner, hvorav kun 12 % ble finansiert med norske humanitære midler. De øvrige kontraktene vant de norske bedriftene i internasjonal konkurranse i regi av FN og internasjonale hjelpeorganisasjoner.

Programmet for svensk-norsk næringslivssamarbeid (SNNS)

Programmet ble opprettet gjennom en avtale mellom den svenske og den norske regjering og igangsatt i mai 2005 og med siktemål å styrke næringslivssamarbeid over grensene. Programmet måles ihht. til NHDs "Regelverk for forvaltning av norske programmidler til Svensk-norsk industrielt samarbeid (SNNS)" av 20.05.2005 slik:

- Økning i omsetning/handelsutbytte for deltakende foretak
- Av de bedrifter og aktører som deltar i svensk-norske aktiviteter, skal minst 80 % anse at tiltakene har hatt hensiktsmessig effekt.

Innovasjon Norge og Tilväxtverket fikk en totalramme på 50 mill. kroner til felles forvaltning. Programmet er et tilskuddsprogram med maksimalt 50 % tilskudd.

SNNS har i 2009 bevilget tilskudd til 3 norsk-ledede og 6 svensk-ledede prosjekter i 2009. De norskledete prosjektene fikk til sammen tilsagn på 1,6 mill. kroner.

SNNS-programmets 5-års periode avsluttes ved utgangen av 2010. Det vil bli utført en evaluering av ekstern evaluator som ferdigstilles høsten 2010. Siste styringsgruppemøte er berammet til september 2010.

Forsknings- og utviklingskontrakter

OFU/IFU-ordningen bidrar til utvikling av produkter og tjenester med eksportpotensial. Mer enn 70 % av alle OFU/IFU-prosjektene hadde som formål innovasjon på internasjonalt nivå. Av 214 IFU-prosjekter var 66 (31 %) med en internasjonal kundebedrift i 22 forskjellige land. De viktigste landene med antall prosjekter i parentes var Tyskland (11), USA (10), England (8), Sverige (7), og Nederland (5).

Det er satt av egne ressurser til utekontorene slik at de kan delta i arbeidet med å fram IFU-prosjekter med utenlandske kunde partnere i samarbeid med distriktskontorene. Fagnettverkene innen helse og energi/miljø har blitt orientert direkte om mulighetene. Det har også blitt gjennomført et spesielt framstøt mot London-kontoret for å øke forståelsen av IFU-prosjekter.

Forsvarsanskaffelser og gjenkjøp, industrisamarbeid etc.

Industriutvikling i tilknytning til forsvarsanskaffelser og gjenkjøp - Innovasjon Norge skal bidra til oppfølging av St. meld. nr. 38 (2006-2007) *Forsvaret og industrien – strategiske partnere*. Det skal arbeides aktivt for å få frem flere FoU-kontrakter i tilknytning til forsvarsanskaffelser og gjenkjøp. Innovasjon Norge skal særlig være oppmerksom på mulighetene store forsvarsanskaffelser kan gi for de deler av norsk næringsliv som normalt ikke regnes som en del av norsk forsvarsindustri.

Ovenfor forsvarsindustrien har aktivitetene vært knyttet til oppfølging av industripakkene i fjorårets kampflyanskaffelse, internasjonal profilering og markedsføring av IFU som et virkemiddel i gjenkjøpsprosjekter og i forsvarsindustrien generelt. Forsvarets valg av å innlede kontraktsforhandlinger for kjøp av det amerikanske jagerflyet F-35, medførte at FD har opprettet et nytt industriforum som skal bidra til at industrien i Norge får oppdrag knyttet til anskaffelsen av F-35. OFU/IFU-teamet har en representant i dette forumet. Siden SAAB tapte kampflyanskaffelsen, er det arbeidet aktivt for å "redde" så mange prosjektmuligheter som mulig ved hjelp av bl.a. IFU. På oppdrag fra IFU-teamet har FFI (som ledet industripakke-evalueringene i 2008) samarbeidet med SAAB i å identifisere

prosjekter i sin industripakke som kan være gjenstand for IFU. Det har vært holdt flere møter med SAAB om mulige IFU-prosjekter som SAAB har prioritert.

Russland- og Øst-Europafondene

IN forvalter to investeringsfond; Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Investeringsfondet for Øst-Europa som sammen med norske investorer kan benyttes til investeringer i Russland, Sentral Asia, Kaukasus, Hviterussland, Ukraina og landene på Balkan (utenfor EU). Investeringsfondene drives på forretningsmessig grunnlag og kan benyttes til egenkapitalinnskudd i næringsvirksomhet i virkeområdet. Det forutsettes minst like stor deltakelse fra norsk næringslivs side. I tillegg forvaltes tilskuddsfondet for Nordvest-Russland som kan gi tilskudd til norske investeringsrettede forprosjekter i Murmansk, Arkhangelsk, Karelen og Nenets.

Gjennom investeringsfondet for Nordvest-Russland ble det i 2009 gjort 5 investeringsbeslutninger på til sammen 13,72 mill. kroner:

- to for selskap u/etablering i regi av Bra Bo Eiendom AS, Bodø, til videreutvikling av kontorprosjekt i Murmansk og utarbeidelse av prosjektplan for realisering av et internasjonalt kontorsenter i Murmansk,
- eksisterende engasjement sammen med GC Rieber Skinn AS (selvneringen i Kvitsjøen),
- eksisterende engasjement sammen med Rambøll Barents AS (engineeringsselskapet i Murmansk),
- eksisterende engasjement sammen med Barel AS (elektronikkproduksjon i Murmansk).

For investeringsfondet for Øst-Europa ble det i 2009 gjort

- en investeringsbeslutning på 4,84 mill. kroner; EMTEK AS for å videreutvikle teknologi og tilby tjenester rettet mot elektromagnetisk hydrokarbon- og metallprospektering,
- to lånebeslutninger på eksisterende investeringer (Biodiversity Development International AS og International School og Management) på til sammen 1,65 mill. kroner,

Det ble også gitt tilsagn om forprosjektstøtte fra tilskuddsfondet for Nordvest-Russland til ett prosjekt på 300 000 kroner; selskap u/etablering i regi av Bra Bo Eiendom AS, Bodø, til videreutvikling av kontorprosjekt i Murmansk og utarbeidelse av prosjektplan for realisering av et internasjonalt kontorsenter i Murmansk.

I tillegg har fondene støttet:

- etablering av Nettverksarena Nord (Murmansk, Arkhangelsk) mellom norske og russiske selskaper i regi av Norsk–Russisk Handelskammer BA sammen med SIVA og DU.
- forberedelse og utgivelse av Polyteknisk ordbok (Norsk-Russisk/Russisk-Norsk), Barentsforlaget AS.

Det var i 2009 høy aktivitet med eksisterende engasjement og med vurdering av nye investeringsprosjekter. De viktigste nye prosjektene som er etablert eller under etablering i 2009 er:

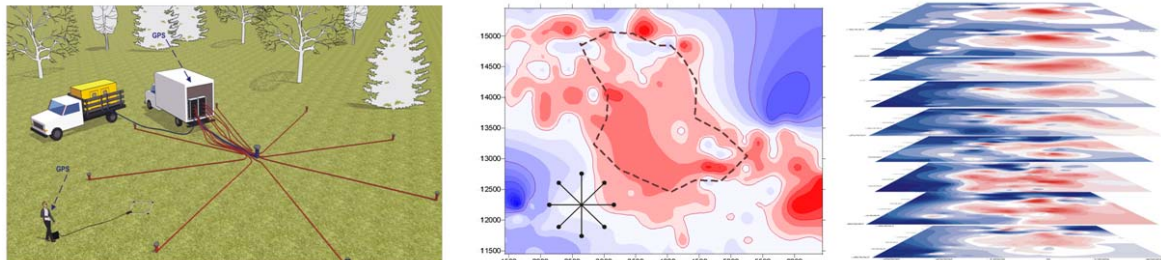
- IBC Murman - 70 000 kvm kontor senter spesielt rettet mot olje og gass selskap i Murmansk, Russland
- BI - etablering av "Business Training Centre" i Murmansk/Arkhangelsk, Russland

- EMTEK - elektromagnetisk prospekteringsselskap (Stavanger og Novosibirsk og Tomsk i Russland)
- Storvik Kuban - landbasert oppdrettsselskap i Krasnodar fylke, Russland
- Elbrus - produksjon av margarin, Krasnodar, Russland.

Fondsansatte har i 2009 deltatt/ledet delegasjonsreiser til Arkhangelsk, Ekaterinburg, Krasnoyarsk, Novosibirsk og Tomsk i Russland, hvor man gjennomførte møter med regionale myndigheter, handelskamre, universiteter/inkubatorer og bedrifter. Dessuten har vi ledet den første norske næringsdelegasjonen til Uzbekistan med omfattende møter med nasjonale og regionale myndigheter og organisasjoner.

Et eksempel på fondenes engasjement:

EMTEK AS etablert med to datterselskaper Emtek Prospecting AS og Emtek Monitoring AS for å videreutvikle teknologi og tilby tjenester rettet mot elektromagnetisk (EM) hydrokarbon- og metallprospektering. EMTEK sitter på to forskjellige patenterte EM-teknologier som er opprinnelig utviklet av uavhengige russiske universitetsmiljøer i Tomsk og Novosibirsk, og er også verifisert gjennom felttester på flere oljefelt og mineralgruver.

Bilaterale samarbeidsprogrammer med Romania og Bulgaria

På vegne av Utenriksdepartementet er IN operatør for de norske samarbeidsprogrammene for vekst og utvikling i Romania og Bulgaria. Dette er nærmere omtalt under kap. 5.7 Utenriksdepartementet.

4.2.3 Arbeidsområde 2C - Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi

4.2.3.1 Innledning

Innovasjon Norge skal gjennom arbeidet med internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap, fokusere på å bidra til at norsk næringsliv

- kan utnytte kunnskap og teknologi som finnes i andre land
- etablerer nettverk og samarbeid med bedrifter og FoU-miljøer i andre land.

Nettverk, studieturer og seminarer

Rapporten for 2008 baserte seg på direkte innrapportering fra alle utekontorene. Siebel, som er INs kundefølgningssystem (CRM) har pt. ikke tilsvarende koder for nettverk, studieturer og seminarer samt både norsk og utenlandsk deltagelse. Det er således ikke tilgjengelig tilsvarende registrering for 2009. Men aktiviteten i uteapparatet i 2009 tilsier at nivået er tilsvarende som for 2008, dvs. ca. 40 nettverk og allianser, ca. 115 studieturer og ca. 135 seminarer.

4.2.3.2 Hjemhenting av kunnskap – Aktiviteter i 2009

Tjenesten Hjemhenting av kunnskap bidrar til at norske bedrifter får relevant informasjon og kunnskap om

- markeder og markedsmuligheter i andre land (arbeidsområde 2A)
- teknologi og kunnskap i andre land (arbeidsområde 2C)

Denne informasjonen er viktig for bedriftenes produkt- og forretningsutvikling samt valg av marked i forbindelse med eksportfremstøt.

Innovasjon Norges organisasjon i utlandet har særskilte oppgaver når det gjelder hjemhenting av teknologi og kunnskap. Det legges stor vekt på å innhente informasjon internasjonalt og formidle denne til nasjonale miljøer. Norske innovasjons- og forskningsmiljøer er avhengig av gode forbindelser til internasjonale kunnskapsmiljøer, internasjonale impulser og kunnskap om markeds- og teknologitrender.

Kontorene i utlandet kan bl.a. bidra i forhold til:

- Hva er internasjonal status mht. kunnskap og viten innenfor det aktuelle fagfelt?
- Hvilke internasjonale miljøer er ledende og arbeider med tilsvarende problemstillinger?
- Hvilke internasjonale industrielle/kommersielle miljøer kan ha interesse av det aktuelle innovasjonsfeltet?
- Hvordan antas markedet å utvikle seg der hvor den aktuelle innovasjon er relevant?
- Hvor skjer det innovasjon som kan være av interesse for norske industrielle/kommersielle miljøer?

Nedenfor følger 2 tabeller som viser ressursbruken på Hjemhentingsprosjekter i 2009.

Økonomisk omfang på hjemhentingsprosjekter i 2009 fordelt på satsingsområde

Satsingsområde	Antall prosjekter ²⁴	Bruker-betaling	Offentlig støtte	Totalt	Bruker-betaling i % av totalen
Energi og Miljø	39	440	12 766	13 206	3,4
Helse	13	0	1 752	1 752	0,0
IKT	12	0	1 662	1 662	0,0
Kultur og opplevelse	9	23	6 381	6 404	0,4
Landbruk	6	0	1 115	1 115	0,0
Marin	13	28	3 433	3 461	0,8
Maritim	10	70	2 270	2 340	3,1
Olje og gass	13	72	2 181	2 253	3,3
Reiseliv	1	0	33	33	0,0
Annet	13	10	2 741	2 751	0,4
Totalt 2009	129	643	34 334	34 977	1,9
Totalt 2008	134	684	35 445	36 129	1,9

(alle beløp i tusen kroner)

Som det fremgår av tabellen ovenfor, ble det arbeidet med i alt 129 hjemhentingsprosjekter i 2009. Det var i 2009, som i 2008, flest hjemhentingsprosjekter innenfor satsingsområdet Energi og miljø.

Økonomisk omfang på hjemhentingsprosjekter i 2009 fordelt på region

Region ²⁵	Antall prosjekter ²⁶	Bruker-betaling	Offentlig støtte	Totalt	Bruker-betaling i % av totalen
Americas	29	255	4 408	4 663	5,8
Baltics and Central Europe	16	0	2 952	2 952	0,0
Norge	18	2	2 222	2 224	0,1
North-East Asia	30	15	8 792	8 807	0,2
Russia	9	28	1 682	1 710	1,7
South & South-East Asia	19	72	2 255	2 327	3,2
Western Europe	53	271	12 024	12 295	2,3
Totalt	129	643	34 334	34 977	1,9

(alle beløp i tusen kroner)

Hjemhentingsarbeidet fordeler seg på samtlige regioner i utlandet. Aktiviteten er størst i regionene Americas, Nordøst-Asia og Vest-Europa. Kontorene i Norge har også arbeidet med flere hjemhentingsprosjekter i 2009.

²⁴ Tallene viser antall hjemhentingsprosjekter som det har vært jobbet med i 2009 uavhengig av når prosjektene ble igangsatt. Det vises til kap. 2 i Detaljrapport 2009 for nærmere informasjon om enkeltprosjekter innen de ulike satsingsområdene.

Noen av prosjektene ligger i grenselandet mot andre tjenester. Innovasjon Norge er i en prosess med tydeliggjøring av avgrensningene mellom tjenester. Det vises til kap. 2 i Detaljrapport 2009 fra satsingsområdene.

²⁵ Tallene for 2009 er fordelt på hvor arbeidet faktisk er utført, mens det før 2008 ble fordelt etter prosjektleders koststed. Grunnen til at Norge kommer inn som egen region på oversikten er at hovedkontoret (HK) og distriktskontorene (DK) har utført arbeid på flere av prosjektene.

²⁶ Merk at sum prosjekter (129) ikke kommer fram som en sum av antall prosjekter på de enkelte regioner fordi flere regioner kan ha bidratt på samme prosjekt.

4.3 Delmål 3: IN skal bidra til å styrke profilen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Globaliseringen har gitt næringslivet større muligheter på nye markeder, men også større konkurranse om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Kunder er i økende grad opptatt av hvordan man driver sin virksomhet og om varene eller tjenestene de kjøper, er produsert på en ansvarlig og bærekraftig måte. Arbeidstagere vektlegger omdømme når de skal velge sin arbeidsgiver og arbeidssted. Mediene og frivillige organisasjoner overvåker næringslivet tett, og slår raskt til om de finner kritikkverdige forhold. Investorer inkluderer omdømmemessige (miljømessige og sosiale) risikoer i sine investeringsanalyser. Næringslivet utfordres til å ivareta samfunnsansvar. Denne utviklingen har skapt økt oppmerksomhet rundt bedrifters, regioners, klyngers, organisasjoners og nasjoners omdømme.

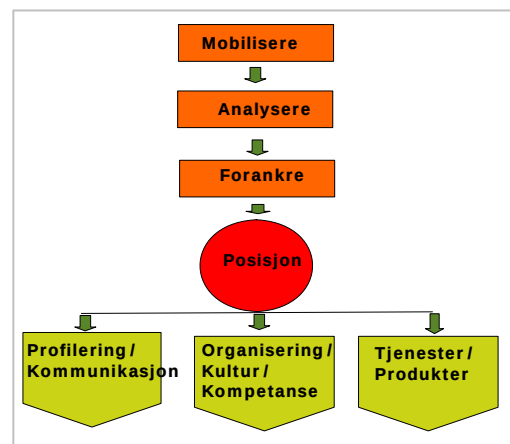
Et sterkt nasjonalt omdømme har avgjørende betydning for norsk kultur- og næringsliv, og skal bidra til at Norge blir en foretrukket samarbeidspartner. Et tydelig og klart bilde av Norge skal videre bidra til å styrke gjennomslagskraften for norske synspunkter internasjonalt.

Behovet for en mer bærekraftig ressursforvaltning er vår tids viktigste utfordring, samtidig som energi- og klimautfordringene innebærer en rekke nye muligheter for næringsutvikling. Den enkelte sektor eller kunde vil søke differensierte og unike posisjoner, men det er naturlig at IN blir pådriver for å kommunisere mulighetene som ligger i tilknytningen til nasjonale verdier.

Innovasjon Norge arbeider for at Norge og viktige sektorer benytter profilering og omdømmebygging til å oppnå internasjonal konkurransekraft.

Til grunn for arbeidet ligger Innovasjon Norges modell for fase-inndelt omdømmebygging.

Gjennom prosessen utfordres norske bedrifter og kunnskapsmiljøer på styrket markedsorientering gjennom å bygge tydelige strategiske omdømmeposisjoner.

Våre mål og ambisjoner innen omdømmebygging skal vi nå gjennom tre delstrategier, der Innovasjon Norges rolle defineres gjennom at:

- Vi skal være pådriver for næringslivets interesser i nasjonale omdømmeprosjekter (se kap 4.3.3)
- Vi skal være en pådriver for omdømmebygging i klynger og på tvers av bransjer og enkeltbedrifter (se kap 4.3.1 og 4.3.2).
- Vi skal være en pådriver for at våre kunder skal benytte omdømmebygging i arbeidet med å bygge internasjonal konkurransekraft.

I 2009 har Innovasjon Norge vært aktive på omdømmebygging innenfor mange områder av vår virksomhet. I de tre neste kapitlene er det gjort nærmere rede for dette.

4.3.1 Arbeidsområde 3A - Profilerings av norsk næringsliv

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet og videreutvikle næringslivsrelasjonene mot aktuelle markeder

4.3.1.1 Innledning

Ambisjoner i 2009

Omdømmeanalyser og markedsundersøkelser bekrefter muligheter som ligger i bevisst strategisk posisjonering for bedrifter, klynger og sektorer. Innovasjon Norge ønsker derfor å være en pådriver for økt markedsorientering som en forutsetning for utvikling av slike posisjoner for norske aktører.

Med markedsorientering mener Innovasjon Norge:

- Økt kunnskap om marked, konkurrenter og muligheter for norske bedrifter med vekstpotensial hjemme og/eller ute.
- Bruke kunnskapen til å konkretisere og ta en differensiert og attraktiv strategisk posisjon i utvalgte målgrupper.
- Evnen til å trekke konsekvenser av denne kunnskapen inn i bedriftens utviklings- og innovasjonsprosesser.
 - Markedsorientert produkt- og tjenesteutvikling
 - Langsiktig kultur- og organisasjonsbygging
 - Markedsorienterte kommunikasjons- og profileringsaktiviteter

4.3.1.2 Aktiviteter i 2009

Maritim sektor - utviklingen av en overordnet nasjonal posisjon for det maritime Norge

Innovasjon Norge ledet i 2009, i samarbeid med NIS, Sjøfartsdirektoratet og aktørene i den maritime næringen, et prosjekt for utviklingen av en overordnet nasjonal omdømmeplattform for posisjoneringen av det maritime Norge. Arbeidet baserte seg på målene i "Stø Kurs", regjeringens og næringens strategiplan for de kommende år, og omdømmeanalyser med forslag til posisjon gjennomført i 2008.

Arbeidet har fokusert på forankringen av en internasjonal posisjonering i den enkelte bedrift og klynge, og har konkludert med at den videre implementering av posisjoneringsstrategien vil gå langs to akser:

- Økt fokus på markedsorientering og internasjonal kompetanse i den enkelte bedrift.
- Økt synlighet med tydelig budskap på internasjonale arenaer.

Marin sektor- forstudie for leverandører til oppdrettsnæringen.

Med basis i Innovasjon Norges modell og prosess for strategisk posisjonering har vi støttet og fasilitert en forstudie i regi av Teknologi akvARENA og NCE Aquaculture for å innhente tilbakemeldinger fra viktige markeder om:

- Hvordan norske leverandører til akvakulturindustrien oppfattes
- Hvorfor de oppfattes slik
- Hva man kan bli bedre på

Rapporten med forslag til videre tiltak for økt internasjonal konkurransekraft, ble presentert for bransjen på Aquanor messen i Trondheim i august 2009. Innovasjon Norge er i dialog med aktørene om det videre arbeidet.

Marin sektor – forstudie for omdømmebygging i torskene næringen

Denne forstudien er gjennomført som et samarbeidsprosjekt mellom NCE Aquaculture og Eksportutvalget for fisk, og rapporten ble diskutert med næringen på en workshop i Tromsø i oktober 2009. Som en konklusjon ber aktørene EFF og NCE Aquaculture om å ta initiativ til å avklare mandatet, organiseringen og finansieringen av et omdømmeprojekt.

Kultur og Opplevelses sektoren – forstudie/omdømmanalyse av posisjonen til norsk design / norsk møbelindustri i internasjonale markeder

Innovasjon Norge vil være en pådriver for økt bruk av design i næringslivet, og da som et verktøy for implementering av valgte strategisk posisjoner. Samtidig deltar vi i nasjonale omdømmeprojekter der design brukes aktivt i posisjoneringen av Norge.

Vi ser muligheter for synergier i samordning av kommersielle hensyn og nasjonal profilering, bl.a. eksemplifisert gjennom 100 % Norway arrangementet i London.

Innovasjon Norge har støttet en forstudie for Norsk Industri v/Møbelindustrien for kartlegging av dagens posisjon.

Rapporten ble presentert på Møbelkonferansen i Ålesund i november 2009, og denne blir lagt til grunn for bransjens videre arbeide med strategisk posisjonering og markedsorientering.

Olje og Gass sektoren - forstudie i regi av bransjeorienterte klynger og nettverk

Denne forstudien ser på mulighetene for å gjennomføre en omdømmesatsing for den norske olje- og gassklyngen for å styrke klyngens innovasjonskraft og eksportpotensial. Forstudien er gjennomført som et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge og Arena/NCE/SFI-gruppen. Forprosjektets hensikt har vært å kartlegge deltakernes motivasjon og ambisjon for å delta i en omdømmesatsing, og avklare muligheter og begrensinger for det videre arbeidet.

Rapporten peker på muligheter som best kan ivaretaes gjennom økt markedsorientering og fokus på strategisk posisjonering.

Profilering av norsk mat – tjenesten Taste of Norway bygger omdømme

Innovasjon Norge har arbeidet med innovasjon og profilering innen matområdet i flere år. Nå ønsker vi å sette dette arbeidet enda tydeligere inn i en omdømmesammenheng og styrke langsiktigheten i arbeidet.

Arbeidet med å posisjonere den norske smaken og få fram at norske råvarer holder unik kvalitet, skjer med stadig styrket kraft på flere områder og med mange markedsaktører. Norsk matkultur har med vår identitet å gjøre. Matkultur og matstolthet er nasjonsbygging – intet mindre.

Innovasjon Norge har lenge arbeidet med å eksponere norsk matkultur på store nasjonale og internasjonale arrangementer. Matstreif i Oslo, Grüne Woche i Berlin og European Seafood Exhibition i Brussel er tre viktige arenaer som benyttes. Taste of Norway-konseptet knyttet til delegasjoner og større arrangementer er et annet eksempel.

Taste of Norway har i løpet av året blitt utviklet til å være en profileringstjeneste i Innovasjon Norge tilknyttet omdømmesatsingen. Tjenesten har blitt brukt både innenlands og utenlands, med gjennomgående stor suksess. Det har samtidig blitt utarbeidet retningslinjer (merkevarestrategi) for hva en norsk meny- Taste of Norway- skal bygges rundt. Disse prinsippene vil også kunne brukes som grunnlag for annen jobbing innen omdømmearbeidet i tilknytning til reiseliv og mat.

Gjennom vårt arbeid innen landbruk, marin og reiseliv, har Innovasjon Norge arbeidet med å stimulere til utviklingen av produkter (for eksempel VSP Mat), sterkere markedsorientering (Marint verdiskapingsprogram) og bruk av norske råvarer (Innovasjon Norges kokkekurs).

Delegasjonsvirksomheten

Messeavdelingen og Delegasjonsavdelingen ble slått sammen fra 1. september til en avdeling under navnet Messe- og delegasjonsavdelingen (MEDE) i Divisjon Stab. Avdelingen skal på sikt også ta på seg andre arrangement og events av forskjellig slag for Innovasjon Norge forutsatt at ressurser utvides i forhold til aktiviteter. Avdelingen skal være prosjekteier og/eller prosjektleder og gjennomføre prosjekter iht. til bestilling fra INs oppdragsgivere som NHD og egne behov i IN.

Avdelingen skal utvikles til å bli et ressurscenter for større arrangement/event i IN. Avdelingens egen kompetanse skal i hovedsak knyttes til utvikling og gjennomføring av ulike arrangement samt omdømmearbeid, men ha nære samarbeidslinjer i gjennomføringen med INs fagsatsinger, bransjekompetanse og ulike divisjoner.

Avdelingen skal arbeide både nasjonalt og internasjonalt.

Det offisielle Norge kan være en viktig døråpner for norsk næringsliv når man er på den internasjonale arena. Når DD.MM Kongen og Dronningen gjennomfører statsbesøk til utlandet eller representanter for Kongefamilien er på offisielle besøk, er utvikling av næringslivsrelasjonene i det aktuelle marked vanligvis en viktig del av reisen. Det samme gjelder også når regjeringsmedlemmer reiser på besøk til andre land, selv sagt avhengig av reisemål, reisens hovedmålsetting og hvilken statsråd som reiser.

NHD som næringslivets fagdepartement og IN som departementets operative arm får ansvaret for utvikling og gjennomføring av program for næringslivsdelegasjoner som følger Kongefamiliens og regjeringsmedlemmer på slike reiser.

Når innkommende statsbesøk og offisielle besøk til Norge følges av en næringslivsdelegasjon, eller næringslivsrelaterte markeringer planlegges, bidrar vanligvis også Innovasjon Norge, men med stor variasjon i bistand alt etter landets egenhåndtering av besøket og Norges egne interesser.

Arbeidet med delegasjoner gjennomføres på oppdrag fra og i samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet og i nært samarbeid med Slottet, Utenriksdepartementet, aktuelle fagdepartement, bransjeforeninger og de aktuelle sektoransvarlige i IN.

Aktiviteter i 2009 – Delegasjoner

Type aktivitet	Land		Antall norske deltagende bedrifter
Delegasjoner til Norge			
Statsbesøk	Canada	1	8
Sum		1	
Delegasjoner ut fra Norge²⁷			
Landbruks- og matminister	Tyskland, Berlin	1	20
Offisielt besøk	Mexico	1	62
Statsbesøk	Sør Afrika	1	60
Sum		3	150

Det arrangeres fagseminarer, rundebordskonferanser, B2B-møter, bedriftsbesøk og sosiale arrangement med tanke på kundepleie alt etter hva som er riktig overfor det aktuelle marked. I tillegg gjennomfører IN presseopplegg og mediemarkeringer sammen med Utenriksdepartementets presseavdeling både overfor lokal og norsk presse.

Det settes ikke konkrete måltall for disse aktivitetene. Rett etter hver enkelt delegasjonsreise gjennomføres det imidlertid evalueringer blant deltakerne. Disse evalueringene viser stor kundetilfredshet. Arrangementene evalueres/oppsummeres gjennom en dialog med NHD og UD, sett i forhold til en omforent målsetting for det enkelte besøk.

IN har startet arbeidet med å utvikle en enkel evalueringsmetode for om mulig å synliggjøre hva norsk næringsliv oppnår gjennom disse besøk. Tidshorisonten er her viktig å hensynta da konkrete resultater først kan komme etter lang tid.

Delegasjoner til Norge i 2009

Innkommende statsbesøk fra Canada 29. april

Canada er en av våre største handelspartnere, og norske bedrifter har investert mye de siste årene i landet. Den 29. april inviterte Innovasjon Norge, sammen med statsråd Erik Solheim, til et møte mellom norske bedrifter og generalguvernør Michäelle Jean med følge.

Arrangementet ble holdt som en næringslivsfrokost i operaens foyer og Jens Ulltveit-Moe styrte samtalen om temaet: - "How business can contribute to the solution of climate changes in the North". 8 norske virksomheter var representert på frokosten.

Bedriftene orienterte om sin virksomhet i Canada knyttet til dette temaet. Spesielt kan nevnes: A. StatoilHydro driver oljeutvinning i nordøst, og vil etter hvert også ta ut hydrokarboner av de meget rike oljesandfeltene i Ontario. B. Ulltveit-Moe satser 4,5 mrd. kroner på en ny solcellefabrikk i New Brunswick på østkysten.

Arrangementet ble gjennomført av Innovasjon Norge i samarbeid med NHD og Den Canadiske Ambassaden i Oslo.

²⁷ Delegasjoner fra Norge til utlandet, gjennomført i 2009. Omfatter statsbesøk, offisielle besøk og reiser der statsråder deltar. Antall norske deltagende bedrifter: Der flere deltar fra samme bedrift på samme delegasjon, blir deltakerne ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. bedriftsdeltakelsen telles 1 gang pr. delegasjon. Bedriftene er talt opp pr. delegasjon, dvs. at samme bedrift kan være talt flere ganger hvis bedriften har deltatt på flere delegasjoner.

Delegasjoner fra Norge i 2009

1) *Landbruks- og matministerens besøk på Grüne Woche (IGW) i Berlin 15.-16. januar.*
En gruppe på 20 næringslivsrepresentanter ble invitert med for å diskutere temaet: Tilgjengelighet for norske mat- og reiselivsprodukter. Formålet med delegasjonen var å videreutvikle samspillet mellom reiseliv og lokal matproduksjon/ -servering, presentere nye og aktuelle tiltak, bygge allianser, og bidra i profileringen av norsk mat og Norge som turistmål under IGW i Berlin. Norge har i mer enn 20 år deltatt med en stor paviljong på det årlige IGW i Berlin, som er Europas største forbrukermesse og har stor vekt på mat og drikke. Ca. 500 000 besøker messen i løpet av 10 dager. Den norske paviljongen hadde deltakelse fra 40 norske virksomheter.

Messen har utviklet seg til en årlig sentral begivenhet/møteplass for alle som arbeider i skjæringspunktet mellom norsk matproduksjon og reiseliv. Delegasjonen hadde dialogforum første dag og deltok i arrangement på og i tilknytning til standen andre dag. Innspillene fra delegasjonen har blant annet blitt brukt i arbeidet med videreutvikling av departementets strategi for Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon.

Arbeidet ble gjennomført i nært samarbeid med LMD og Ambassaden i Berlin både hva gjelder delegasjonen og den norske paviljongen. Eierskapet til prosjektet ligger i LMD.

2) Kronprinsparets besøk til Mexico 16.-20. mars

En stor norsk næringslivsdelegasjon på 100 personer fra 62 virksomheter fulgte Kronprinsparet på offisielt besøk til Mexico. Besøket startet i Mexico City og ble avsluttet i Vera Cruz.

Det er på energiområdet at man ser det største potensialet for norsk næringsliv. Besøket var godt "timet" med Mexicos politiske beslutninger knyttet til åpning av oljesektoren for utenlandske interesser og samarbeid.

Det var svært stor interesse også lokalt for arrangementene og det ble gjennomført plenumssesjon i Club de Industriales i Mexico City med ca. 300 deltakere og et tilsvarende arrangement i Vera Cruz med 420 deltakere. I Mexico City var det godt besøkte fagarrangement under overskriften. Mexico – Norway, Creating Partnership med parallelle sesjoner innenfor Olje og gass, Turisme, Oilspill, Service sektor (HSH) and NHO/COPARMEX/LO med nettverksmøter og rundebordskonferanse. I Vera Cruz var det "Oil and Gas"-seminar og seminarer knyttet til HSH-service sektoren.

Ambassadøren i samarbeid med IN inviterte til en mottakelse i Den norske residensen i Mexico City med ca. 350 gjester. I Vera Cruz var "The Governor of the State of Veracruz" vertskap for et stort kveldsarrangement med meksikansk mat og kultur for ca. 700 gjester.

Arbeidet med besøket til Mexico ble gjennomført i nært samarbeid med Norges Ambassade og Club des Industriales i Mexico City, byadministrasjonen i Vera Cruz samt Intsok og HSH.

3) Statsbesøk til Sør Afrika 24. – 27. november

Kongeparet gjennomførte statsbesøk til Sør Afrika i slutten av november med en næringslivsdelegasjon på 95 deltakere fra 60 forskjellige virksomheter.

Næringslivsdelegasjonen startet sine møter i Cape Town med plenumssesjon under overskriften: South African - Norwegian Forum of Competence med i alt 350 deltakere. Deretter delte forsamlingen seg i fem parallelle sesjoner: Economic Growth through knowledge Transfer and Trade, ICT Solutions for the Future, Marine Observation and Forecasting, Oil and Gas Supplier og Renewable Energy Seminar. På ettermiddagen ble det arrangert et eget treff mellom Kongeparet og den norske næringslivsdelegasjonen og

om kvelden var det norsk aften med konsert av Mari Boine med band (deriblant lokale musikere) som ble etterfulgt av en Taste of Norway buffé med ca. 500 gjester.

Neste dag forflyttet noe av deltagerne seg til Johannesburg hvor temaene Economic Growth through knowledge Transfer and Trade, ICT Solutions for the Future og Renewable Energy ble gjentatt, men med et litt annet innhold enn i Cape Town. Også her var det svært god oppslutning om møtene.

Arbeidet med besøket ble gjennomført i samarbeid med HSH, Romfartssenteret, Intpow, Den norske Ambassaden og lokale samarbeidspartnere i Sør Afrika

Internasjonale fagmesser

Innovasjon Norge tilbyr norsk næringsliv bistand ved deltagelse på internasjonale fagmesser. De fleste messene organiseres av Innovasjon Norges Messe og delegasjonsavdelingen. Enkelte tiltak arrangeres av utekontorene direkte.

Aktiviteter i 2009:

Internasjonale fagmesser ²⁸		
Land	Antall tiltak	Antall bedrifter
Bulgaria	1	4
Belgia	1	66
Danmark	2	19
Dubai	1	10
India	2	21
Norge	2	2
Kina	2	10
Kazakhstan	1	7
Malaysia	1	9
Russland	2	26
Skottland	2	41
Singapore	1	5
Spania	1	6
Sør Korea	2	7
USA	2	70
Ukraina	1	1
Totalt antall	24	304

Målet for aktiviteten i 2009 var å gjennomføre 20 tiltak med 350 deltagende bedrifter, hvorav 45 skal være nye kunder. 85 % av deltagerne skal være SMB-bedrifter.

Oversikten viser 24 tiltak med 304 deltagende bedrifter, hvorav ca. 85 % er SMB-er. Avdelingen hadde ansvaret for 20 av de nevnte tiltak. 2 tiltak innen IKT og fornybar energi ble kansellert med bakgrunn i finanskrisen. Dette forklarer nedgang i antall deltagende bedrifter.

Arrangementene har hovedsakelig vært konsentrert om satsningsområdene olje og gass, sjømat/mat, IKT, maritim og fornybar energi.

Innovasjon Norges deltok for første gang med egen stand på årets store mønstring innen maritimt; Nor-Shipping på Norges Varemesse i Lillestrøm. I samarbeid med Norges Forskningsråd deltok Innovasjon Norge på oppdrettsmessen Aqua-Nor i Trondheim. På begge disse norske arrangementene deltok representanter fra flere distrikts- og utekontorer.

²⁸ Internasjonale fagmesser ekskl. reiselivsarrangementer, gjennomført i 2009.

Antall norske deltagende bedrifter: Der flere deltar fra samme bedrift på samme messe, blir deltakerne ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. bedriftsdeltakelsen telles 1 gang pr. messe. Bedriftene er talt opp pr. messe, dvs. at samme bedrift kan være talt flere ganger hvis bedriften har deltatt på flere messer.

IN var også engasjert i forbindelse med MIT (Massachusetts Institute of Technology) konferansen i Oslo i april med vel 50 deltagere. I forbindelse med COMS 2009 i København, en messe og konferanse for kommersialisering av mikro- og nanoteknologi, var IN ansvarlig for tiltrettelegging av messedelen. 8 bedrifter deltok på denne messen.

4.3.2 Arbeidsområde 3B - Norge som reisemål

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet.

4.3.2.1 Innledning

2009 - Vekst i Norge til tross for nedgang på verdensbasis

Utenlandske turister i Norge

Selv om turistankomster på verdensbasis gikk ned med 4 % i 2009, sammenlignet med 2008, viser ferske tall fra Transportøkonomisk institutt at antall ankomster til Norge var uendret i 2009. Norge tok dermed markedsandeler både på verdensbasis og innad i Europa i 2009.

Kommersielle gjestedøgn

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at antall kommersielle gjestedøgn hadde en samlet nedgang 2 %. Fra utlandet var det en nedgang på 8 %, mens norske gjestedøgn forble uendret fra 2008. Nedgangen fra utlandet gjør at hjemmemarkedet styrket sin posisjon. Norske gjestedøgn representerte i 2009 en andel på 73 %, mot 71 % i 2008.

4.3.2.2 Aktiviteter i 2009

Innovasjon Norge har i 2009 jobbet aktivt med oppfølgingen av Regjeringens reiselivsstrategi som ble fremlagt i desember 2007.

Heder til Visitnorway.com

Arbeidet med videreutviklingen av VisitNorway har i 2009 båret frukter både i forhold til besøkstall og anerkjennelse. Antall besøkende var i 2009 7,4 millioner – en vekst på 38 % i forhold til året før. Nettstedet har blitt kåret til årets nettsted av Dataforeningen og Kommunikasjonsforeningen. Nettsiden ble også tildelt hele tre utmerkelser i Webby Awards 2009 for Best visual design – function, Best use of photography and Best site Tourism. Innovasjon Norge har også mottatt Merket for god design i kategorien Interaktiv design fra Norsk Designråd for nettstedet, samt blitt tildelt en stjerne i Startsidens stjerneutdeling for 2009.

Satsing på det profesjonelle møtemarkedet

Arbeidet med det profesjonelle møtemarkedet (MICE) er blitt implementert i 2009. I nært samarbeid med Norway Convention Bureau (NCB) er det utviklet en felles strategi og handlingsplan. MICE-satsingen vil skje på fire markeder: Tyskland, Storbritannia, Sverige og Frankrike. Fokuset har vært på gjennomføring av "industry events" som IMEX, EIBTM, educational samt videreutvikling av VisitNorway, til dette segmentet.

Norwegian Travel Workshop

Norwegian Travel Workshop 2009 ble arrangert i Svolvær 27. til 30. april 2009. Det deltok 340 norske selgere og 320 kjøpere (turoperatører) fra 28 nasjoner. Det ble gjennomført over 8000 forhåndsbookede avtaler. Neste workshop vil bli lagt til Molde.

Internasjonale arrangementer som drivkraft

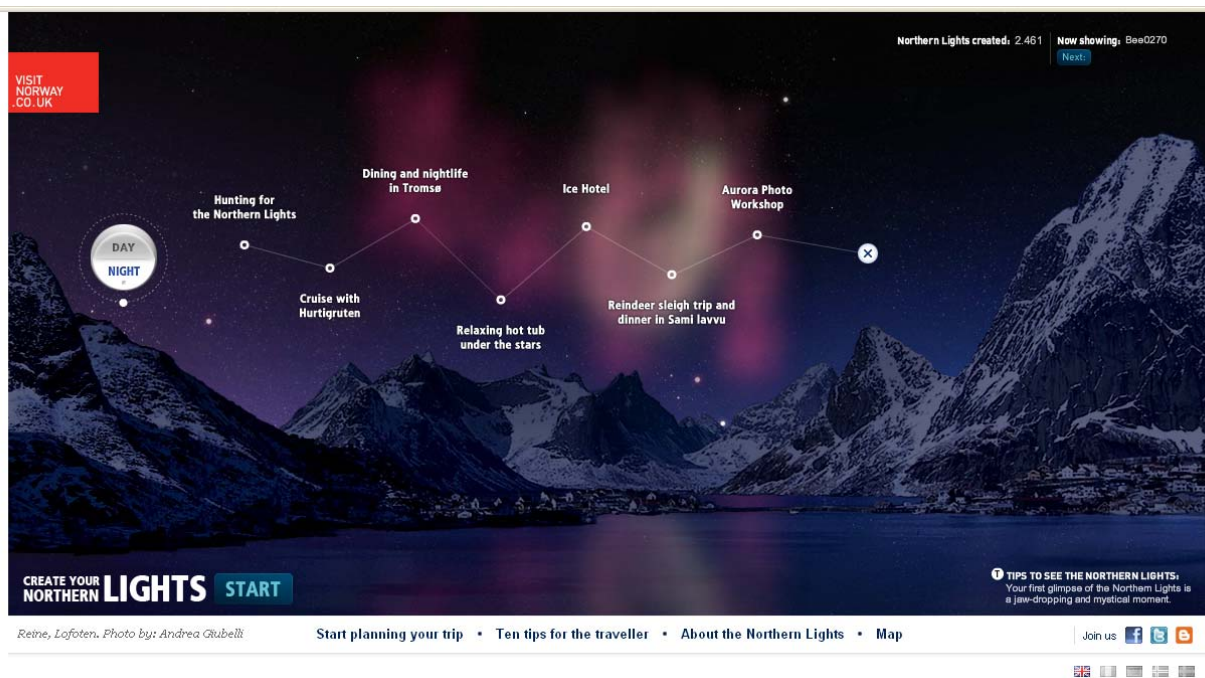
Innovasjon Norge har sammen med destinasjonsselskapene i de største byene i Norge (Oslo, Bergen, Kristiansand, Stavanger, Trondheim og Tromsø) startet et forprosjekt for

å utvikle Norge som arena for store internasjonale begivenheter med særlig vekt på idrettsarrangementer og kulturbegivenheter. Forprosjektet vil blant annet fokusere på de samfunnsøkonomiske konsekvensene av internasjonale arrangementer, samt å kartlegge samarbeidspartnere innen kultur- og idrettsmiljøene.

Norge tar nordlyset!

Rovaniemi har tatt julenissen, Bergen har etablert seg som den offisielle pepperkakebyen. Nå vil Norge å ta nordlyset. Innovasjon Norge lanserte høsten 2009 en stor kampanje som skal etablere Norge som selveste nordlyslandet.

Innovasjon Norge ønsker å ta "eierskap" til Nordlyset og etablere Norge som det beste landet i verden å oppleve dette fantastiske naturfenomenet og har derfor lansert en ny microsite, www.visitnorway.com/no/mittnordlys som skal fremheve dette. Den nye siden har så langt blitt lansert i fem markeder; Storbritannia, Tyskland, Frankrike, Sverige og Norge. Nordlyssiden er både informativ og interaktiv på samme tid. Den interaktive delen inviterer brukeren til å lage sitt eget nordlys, dette kan så lagres og sendes videre til venner og kjente via Twitter, Facebook og e-post.

Reiselivssatsingen ønsker å nå ut til et nytt og bredere marked ved å kombinere tradisjonell og sosial media på denne måten. Informasjon spres svært raskt gjennom sosiale medier og vi håper med dette å få maksimal oppmerksomhet rundt Norge og nordlyset.

Ressursbruk 2009

Forbruket for Reiseliv er regnskapsførte poster som knytter seg til 2009-bevilgningen fra post 70 og 71.

Når vi nå trekker konklusjonene for aktivitetene i 2009, har det vært et totalt forbruk i underkant av 407 mill. kroner, mot 350 mill. i 2008. Vel 116 mill. kroner (28 %) av regnskapsførte poster i 2009 er finansiert med brukerbetaling fra reiselivsnæringen, ca. 262 mill. kroner er dekket NHDs post 71 og ca. 28,4 mill. kroner er dekket over NHDs post 70 (72 % samlet).

Regnskapsført aktivitet for 2009 er marginalt høyere enn budsjettet. I forhold til budsjett kan vi registrere at vi har nådd 101 % av budsjett for 2421.71 og noe over for 2421.70, 108 %. Overforbruket dekkes av overførte midler fra tidligere år.

Tabellen under viser totalaktiviteten for 2009 (2421.70 og 2421.71), samt midler fra LMD, (beløp i tusen kroner):

Prosjekttype	Sum kostnader	Off.andel %
Felles prosjekter	3 783	98
Felles støttefunksjoner	44 854	99
Distribusjon fremmede kataloger	2 695	60
Katalog	12 188	32
Kortferie	26 247	63
Messer/events	6 951	32
MICE	8 896	100
Norwegian Travel Workshop	10 233	33
Presse	20 647	99
Sommer	96 877	62
Vinter	53 517	58
Visitnorway	27 894	88
Workshops	3 229	36
Nasjonale prosjekter	32 780	72
Profilering	28 216	78
Temaprojekt	27 992	85
Total	406 998	72

Inntekter/Finansiering:

Prosjekter med offentlig finansiering fra NHD post 71 + midler fra LMD er fokusert på Turistmarkedsføring samt bransje og pressearbeid i våre satsingsmarkeder, inklusive Norge.

(Beløp i tusen kroner)

Marked kap. 2421.71 + midler fra LMD	Finansiering TOTALT 2009			
Koststed	Næring	Offentlig	Sum	Budsjett 2009
Internasjonal Turisme	1 381	6 456	7 837	18 995
Stockholm	6 520	13 187	19 707	22 188
København	17 627	19 846	37 473	38 473
Hamburg	19 658	41 487	61 145	48 224
Haag	7 088	11 958	19 046	18 255
London	11 083	23 891	34 974	45 930
Paris	4 959	13 954	18 913	18 012
Madrid	2 760	7 938	10 698	10 671
Milano	3 193	6 402	9 595	8 595
Moskva	6 566	11 471	18 037	15 748
New York	5 644	13 672	19 316	16 824
Warszawa	51	894	945	-
Shanghai	-	138	138	-
Travel and Tourism ²⁹	20 215	91 462	111 677	104 635
Totalt	106 745	262 756	369 501	366 550

²⁹ Aktiviteter i Norge samt satsninger i Japan. I tillegg er det gjennomført mindre aktiviteter i Polen og India.

Prosjekter med offentlige finansiering fra NHD post 70 er fokusert på produkt og tjenesteutvikling i Norge samt profilering i Polen og Asia.

(beløp i tusen kroner)

Koststed	Næring	Offentlig	Sum	Budsjett 2009
Warszawa	701	2 473	3 174	2 878
Shanghai	8 290	6 132	14 422	13 871
Travel and Tourism	14	19 886	19 901	17 900
Totalt	9 006	28 491	37 497	34 650

Det samlede bildet av inntekter/finansiering for reiseliv i Innovasjon Norge fremstår dermed slik:

(beløp i tusen kroner)

Finansieringskilde	Næring	Offentlig	Sum	Budsjett 2009
Inntekter/finansiering 2421.71 + LMD	106 745	262 756	369 501	366 550
Inntekter/finansiering 2421.70	9 006	28 492	37 497	34 650
Sum	115 751	291 248	406 998	401 199

4.3.3 Arbeidsområde 3C - Norges omdømme

Mål for arbeidsområdet

INs omdømmearbeid skal gi økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper.

4.3.3.1 Innledning

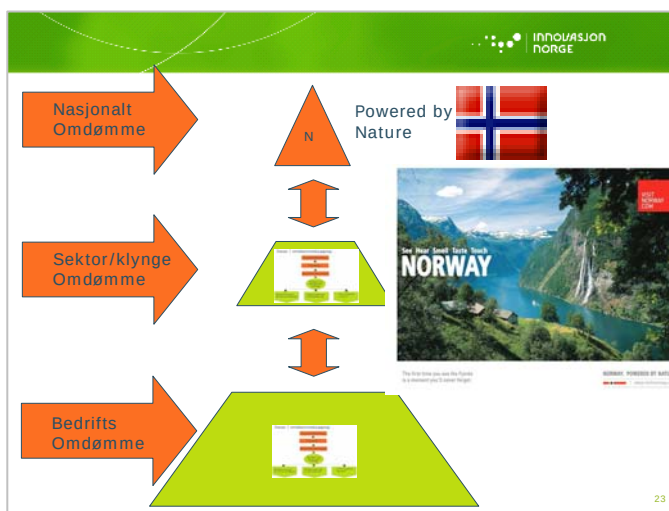
For å utløse bedrifters potensial for bærekraftige innovasjoner rettet mot det internasjonale markedet, er det særlig behov for styrket markedsorientering og bevisst omdømmebygging. Dette er poengtert i Masterplan for 2009, og spesielt fokusert innenfor arbeidsområdet Vekst i bedrifter.

Innovasjon Norge prioriterer fra 2009 sitt arbeid med omdømmebygging gjennom våre ni utvalgte sektorer. Vi tar i dette arbeidet med føringer fra nasjonal overbygning, og initierer og støtter prosjekter der enkeltbedrifter samordner sitt omdømmearbeid gjennom nettverks-, klynge- eller sektorposisjonering. Arbeidsmodellen er vist til høyre.

Vårt bidrag til "Norges omdømme" skjer i hovedsak gjennom de aktiviteter som er beskrevet i kapitlene:

4.3.1. – Profilering av norsk næringsliv

4.3.2. – Norge som reisemål

4.3.3.2 Aktiviteter i 2009

Ambisjoner

Det er kjent at et lands omdømme kan være en viktig konkurranseparameter for landets næringsliv. Samtidig ser vi at et lands omdømme blant annet bygges gjennom kjente merkevarer, kulturpersonligheter og store evenementer.

For Norge og norsk næringsliv er utfordringen først og fremst at vi er lite kjent, og undersøkelser peker på at vi er lite strukturert og koordinert i vårt arbeide med å synliggjøre Norge og norske aktører.

Innovasjon Norge ønsker å være en pådriver for næringslivets interesser i en fokusert nasjonal omdømmebygging. Det er en forutsetning at aktiviteter forankres i sektors handlingsplaner, og vi vil i dette arbeidet prioritere prosjekter innenfor Reiseliv, Maritim, Energi/Miljø og Kultur/Opplevelser.

Nasjonalt samordningsprosjekt

I samarbeide med Utenriksdepartementet gjennomføres nå et pilotprosjektet som har til formål å gi en realistisk og systematisk gjennomgang av begrensinger og muligheter i omdømmearbeidet.

Polen og Storbritannia er valgt ut som pilotland for Norges omdømmearbeid i utlandet.

Mål

- Samordning: Bidra til helhetsforståelse i virkemiddelapparatet. Styrket organisering og samordning 1) internt UD og IN, 2) mellom IN og UD hjemme og ute og 3) mellom sentrale aktører både ute og hjemme
- Verktøy: Etablere en ressursbase med verktøy for å styrke det utadrettede kommunikasjonsarbeidet. Teste verktøy og virkemidler
- Prioritering: Konsentrasjon av ressurser, prioritering av tiltak
- Forankring: Skape engasjement, og entusiasme for et fokusert omdømmearbeid. Dyktiggjøre medarbeidere sentralt, ved stasjonene og ute kontorene.

Aktiviteter 2009

Ved siden av tyngre piloter i UK og Polen, omfatter programmet strukturerte fellesprosjekter i prioriterte geografiske markeder. Prosjektene skal være forankret i aktørenes virksomhetsplaner.

Pilot Polen

I Polen skal vi i løpet av prosjektperioden 2009 – 2011 teste ut en såkalt bred strategi for dette arbeidet.

Hovedmålet for prosjektet er at "Norge skal være en attraktiv partner for Polen", og en bred strategi innebærer at vi har valgt sju fokusområder i pilotsatsingen vår. Tre av disse hører først og fremst til Innovasjon Norges ansvarsområde:

- Norge som en leverandør av sjømat av høy kvalitet
- Norge som en attraktiv og unik turistdestinasjon
- Norge som en partner med konkrete løsninger på miljøutfordringer

Av de aktiviteter som er gjennomført i 2009 vil vi spesielt trekke fram det samarbeidet vi har etablert med Makro Cash & Carry, og miljøteknologimessen Poleko i Poznan.

Pilot UK

Omdømme prosjektet i Storbritannia baseres på en spissere strategi for å profilerer Norge som et bærekraftig land. Målsetningene i Storbritannias pilotprosjekt er å forbedre og vedlikeholde Norges omdømme innen våre målgrupper, samt å identifisere og utnytte synergiene innen våre forskjellige prosjekter. Sammen med ambassaden har vi arrangert aktiviteter og promotert Norge som

- en ansvarlig ressursforvalter,
- en kreativ og kulturell nasjon,
- et spennende helårig naturbasert ferie land.

Av aktiviteter i 2009 kan vi trekke frem *100 % Norway* i London og *All Energy* i Aberdeen.

4.3.4 Arbeidsområde 3D - Norge som investeringsland (ikke aktivert som arbeidsområde)

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge.

I 2006 begynte Forskningsrådet (prosjektleder) og IN i fellesskap å vurdere grunnlaget for tjenesten "Invent in Norway". Formålet med en slik tjeneste ville være å utvikle en målrettet profileringstjeneste av Norge som FoU-nasjon mot utvalgte internasjonale bedrifter som opererer på områder der Norge har sterke nærings- og kunnskapsmiljøer. En slik tjeneste kunne derfor gi en mer systematisk og målrettet satsing innenfor dette området, og supplere og forsterke aktiviteter og tjenester på andre områder som for eksempel SFF (Senter for Fremragende Forskning), SFI (Senter for Forskningsdrevet Innovasjon), NCE og Arena.

Det ble i statsbudsjettet for 2009 ikke satt av egne midler til en bred "Invent in Norway"-tjeneste. IN har heller ikke funnet det mulig å omdisponere andre midler for å arbeide systematisk og målrettet med denne tjenesten. I 2009 har derfor Norge som investeringsland ikke vært et aktivert arbeidsområde.

4.4 Delmål 4: IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjoner skjer i hele landet. Det er viktig å sikre nyskaping og omstilling i næringslivet ved å øke innovasjonstakten i næringslivet og gjennom å fremme flere lønnsomme etableringer i alle deler av landet

Innovasjon Norge skal ta utgangspunkt i de barrierer, utfordringer og muligheter enkeltprosjekter, bedrifter og klynger står over for der de er, og bidra med finansiering, kompetanse og nettverk mellom de ulike aktørene

4.4.1 Arbeidsområde 4A - Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling.

Innovasjon Norges distriktskontorer mottar oppdrag fra fylkeskommunene og fylkesmennene. Disse oppdragene er forankret i fylkesplaner og fylkeskommunenes regionale utviklingsplaner (RUP) eller tilsvarende og fylkesmennenes strategier for bruk av de regionale Bygdeutviklingsmidlene.

Innovasjon Norge rapporterer årlig for hvert distriktskontor om virkemiddelbruken knyttet til våre regionale oppdragsgiveres oppdrag og føringer. Noen kontorer har halvårsrapportering i tillegg. Rapporteringen gjelder primært for kontorenes bruk av regionale midler, men omfatter også hvordan nasjonale midler blir brukt i forhold til de samme føringene.

Rapporteringen skjer blant annet gjennom årsrapportene fra de enkelte distriktskontor, se eget rapporthefte. Disse gir en god oversikt over hvordan IN bidrar til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling. I tillegg utarbeider de fleste distriktskontorene mer utførlige rapporter til sine respektive regionale oppdragsgivere. Det er regionale forskjeller på føringene, og derfor lite hensiktsmessig å gi en samlet fremstilling.

4.4.2 Arbeidsområde 4B - Regionalt samspill

Mål for arbeidsområdet

IN skal bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskapene.

Organiseringen av samspillet i de regionale partnerskapene varierer mellom regionene. INs distriktskontorer er aktivt med i strategiske partnerskap bl.a. for utarbeidelse av regionale utviklingsplaner (RUP) og tilsvarende. De har også en sentral rolle i utarbeidelsen av strategien for bruk av de regionale bygdeutviklingsvirkemidlene. Kontorene har regelmessige møter med fylkeskommunen og fylkesmannen og er både pådriver og aktør på en rekke møteplasser, i nettverk og i fellesprosjekter.

Det operative samarbeidet mellom INs distriktskontorer og de regionale partnerskapene har på flere områder blitt styrket de senere årene. Stortingets vedtak om å gi fylkeskommunene deleierskap til Innovasjon Norge (49 prosents eierandel) fra 2010 som en del av forvaltningsreformen, har bidratt til å skape større interesse for hele bredden i

INs tjenestetilbud, nettverk og kompetanse og til en bredere involvering av INs samlede kompetanse i det regionale utviklingsarbeidet.

IN har også i 2009 samarbeidet med Norges forskningsråd, SIVA, fylkeskommunene og det øvrige partnerskapet om omforente og koordinerte satsinger knyttet til utvikling av regionale innovasjonssystemer og næringsklynger, for eksempel innenfor rammen av Forskningsrådets VRI-program, regionale forskningsfond, SIVAs næringshage- og inkubatorprogrammer og Innovasjon Norges NCE- og Arena-programmer.

De to siste årene har funnet sted en betydelig styrking av partnerskapenes innsats for å utvikle kommunene som førstelinje for småskala næringsutvikling innenfor rammen av det såkalte FUNK-prosjektet (Førstelinje for utvikling av næringsliv i kommunene). KS og Innovasjon Norge er eiere av prosjektet som er delfinansiert av Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet.

Innovasjon Norge og KS har en todelt strategi i kommuneprosjektet. *På lokalt/regionalt nivå* skjer arbeidet gjennom partnerskap bestående av bl.a. Innovasjon Norges distriktskontor, Fylkesmannens landbruksavdeling, Fylkeskommunen, KS lokalt og NAV. Partnerskapene arbeider direkte opp mot kommunenes førstelinje og apparatet som møter gründere/etablerere. De regionale partnerskapene velger og prioriterer selv hvilke tiltak og tilbud de skal gi til førstelinjen og det varierer ut fra forhold som for eksempel størrelse på fylket, antall kommuner, størrelse på kommunen, næringsstruktur, interkommunale selskap osv. De regionale partnerskapene skal hjelpe kommunene til å videreutvikle arbeidet med lokal næringsutvikling.

På nasjonalt nivå er rollen å samle inn og dokumentere metodikk og verktøy som de regionale partnerskapene benytter. Videre skal en formidle denne kunnskapen til de andre partnerskapene, til kommunene og til departementene.

De regionale partnerskapene arbeider gjennomgående bra og med god progresjon, selv om det er forskjeller både i modeller som er valgt og hvor langt man har kommet. Hovedtyngden av aktivitetene i prosjektet skjer regionalt og omfanget av formalisert samarbeid mellom kommunene og partnerskapene øker.

På nasjonalt nivå ble det i august 2009 ansatt ny prosjektleder. Det ble avholdt samling for de regionale partnerskapene med bred oppslutning. Arbeidet med utvikling av websider for formidling av kunnskap fra prosjektet ble igangsatt og flere regionale partnerskap ble besøkt.

Innovasjon Norge er representert med deltakere og foredragsholdere på et stort antall møteplasser og i formelle og uformelle nettverk i fylkene hvor andre aktører er initiativtakere/ansvarlige. Dette gjelder selvsagt først og fremst representanter for distriktskontorene, men i økende grad også ansatte ved utekontorene og hovedkontoret. De fleste distriktskontorene samarbeider med regionale banker og andre i partnerskapet om å utvikle kunnskapen om næringslivet i sin region. Dette gjøres bl.a. gjennom å gi ut konjunkturbarometre som både rapporterer om tilstanden i næringslivet og analyserer framtidsutsikter. Betydningen av disse konjunkturbarometrene ser ut til å øke.

For øvrig vises til omtalen under arbeidsområde 5C vedr. Innovasjon Norge som kunnskapsbygger og premissgiver, kap. 4.5.3.

4.4.3 Arbeidsområde 4C - Regional omstilling

Mål for arbeidsområdet

In skal bidra til at arbeidet i omstillingsområdene drives profesjonelt og målrettet

4.4.3.1 Innledning

Den overordnede målesettingen med Regional omstilling er å bidra til å styrke næringsgrunnlaget gjennom økt verdiskaping og etablering av nye lønnsomme arbeidsplasser. Kommunen/området blir på denne måten mer robust med en variert næringsstruktur som gir sysselsettingsmuligheter for både kvinner og menn. Arbeidet bidrar til å styrke den langsiktige næringsutviklingsevnen i området.

4.4.3.2 Aktiviteten i 2009

Innovasjon Norge har i 2009 hatt ansvaret for oppfølging og kvalitetssikring av 22 kommuner/regioner på vegne av fylkekommunen for et samlet beløp på 50 mill. kroner fra kap. 551 post 60 tilskudd til fylkeskommunen for regional utvikling. I tillegg bidrar kommunen med 25 % i egenfinansiering.

Følgende omstillingsprosjekter ble startet opp i 2009: Berlevåg, Nasset, Nærøy og Hyllestad. I 2009 ble følgende omstillingsprosjekter avsluttet: Hasvik, Kautokeino, Våler, Ål, Tjeldsund/Evenes, Smøla og Flora. I Hasvik og Kautokeino er Innovasjon Norge bedt om å forsette å følge opp næringsutviklingsarbeidet i kommunen.

Sluttevalueringer ble gjennomført i 2009 i Ål, Våler og Kautokeino. I Smøla, Hasvik og Flora blir sluttevalueringene ferdig i løpet av 1. halvår 2010. Sogn og Fjordane fylkeskommune har gjennomført en følgeevaluering av omstillingskommunene Flora, Høyanger og Årdal.

Innovasjon Norge foretar årlig programstatusvurdering i alle omstillingsområder i driftsfasen hvor omstillingsarbeidet blir målt på 6 prosess- og 6 effektindikatorer. Effektindikatorene gjenspeiler hva som er hovedmålet med omstillingsarbeidet. Prosessindikatorene gjenspeiler hvor god prosessen har vært lokalt. Karaktergivningen gjøres av et vurderingsteam som består av omstillingsledelsen, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og en ekstern prosesskonsulent. Kommuner med lav score på enkeltindikatorer følges opp med ekstra innsats for å nå vedkommende delmål. Omstillingsarbeidet drives gjennomgående på en god måte i de fleste omstillingskommunene

Videre har Innovasjon Norge initiert og medfinansiert 22 prosjekter i omstillingskommuner. Dette er i hovedsak bruk av våre tjenester. Videre er det gjennomført 6 utviklingsprosjekter for videreutvikling av arbeidsmodellen med nye tjenester/verktøy:

1. Omdømmebygging i kommuner. Piloter: Ål kommune og Hasvik kommune
2. Læringsarena
3. Innovasjonsprosess for vekst Forprosjekt Pilot: Leksvik kommune
4. Utvikle ny tjeneste Innovasjonsprosess for vekst med basis i pilot Leksvik
5. Videreutvikle nasjonalt kompetansesenter for Regional omstilling
6. Konsept for nullpunktsanalyse i omstillingsområder.

For kompetansedeling ble det gjennomført en omstillingskonferanse i Tromsø med deltagelse fra omstillingskommuner, berørte departementer og fylkeskommuner. Det var ca. 60 deltagere på konferansen. Hovedtemaer på konferansen var: Reiseliv en farbar veg, nye strategier for næringsutvikling i omstillingsområder samt roller og ansvar i omstillingsprosjekter.

4.5 Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

I henhold til MRS så er dette området er inndelt i følgende tre områder, med tilhørende mål:

A. Kundetilfredshet

Målet er at IN skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon.

B. Markeds- og systemsvikt

Målet for dette at INs virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner.

C. Kunnskapsbygging og premissgiving

Målet er at IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regional og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng.

4.5.1 Arbeidsområde 5A - Kundetilfredshet

Mål for arbeidsområdet:

Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon.

Måling av kundetilfredshet bygger på data fra Kundeeffektundersøkelsene (KEU) og løpende serviceundersøkelser (SU). Resultatene (effekt) fremgår av eget statistikksammandrag i kap. 9, vedlegg 3.

Med utgangspunkt i vår rolle som pådriver for innovasjon i næringslivet, og verdiene koblende, ansvarlig og nytenkende, er det i løpet av 2009 utviklet en ny serviceerklæring:

1. Du får nyttig informasjon om hva vi kan tilby deg
2. Du blir møtt med interesse og respekt
3. Du får tilgang til kompetanse og tjenester som er tilpasset dine behov
4. Du får en foreløpig tilbakemelding på din henvendelse i løpet av tre arbeidsdager
5. Du får en rådgiver som er opptatt av dine resultater og følger deg opp
6. Du får tydelige svar og begrunnelser innen avtalte frister

En ny SU er utviklet og resultatene for 2009 oppsummeres nedenfor. Gjennom SU måles bl.a. kundenes subjektive opplevelse av kvalitet, service og forventet effekt (som også senere måles gjennom KEU). Ut fra serviceerklæringen gir SU mulighet bl.a. til å "teste" kundenes syn på om vi har et tilbud som møter deres behov og deres opplevelse av kontakten med IN. SU utgjør, sammen med medarbeiderundersøkelsen, viktig grunnlag for intern utvikling av IN. Resultatene fra SU og andre undersøkelser inngår som en del av virksomhetsstyringen i IN (se kap 8).

I den nye SU stilles det spørsmål om:

- På hvilke måter kundene har fått kunnskap om det IN tilbyr (via direkte kontakt, webside/portal, informasjonsbrosjyrer, m.fl.), ref. også merkevaretrackerundersøkelsen nedenfor.
- Serviceorienterte forhold.
- Områder for tilført kompetanse fra INs medarbeidere, samt hvor tilfreds kundene er (om hvordan etablere en bedrift, teknologi, markedsforhold, hvordan komme inn på internasjonale markeder, osv.).
- Fremtidig benyttelse og anbefaling.
- Forventede effekter, inkl. bl.a. påstander som er relevante i forhold til "pådriverrollen" og andre spørsmål som tidligere kun inngikk i KEU.
- I tillegg kommer fritekstinnspill til forbedringer i behandlingen søknad/henvendelse samt hvordan IN kan gjøre for å skape et enda bedre tilbud.

SU kan bl.a. knyttes opp mot leveranseansvarlig enhet, hvilken kundetype/målgruppe bevarelsen kommer i fra og hvilken tjeneste som er levert. SU benyttes som grunnlag for å sette i verk organisasjonsmessige tiltak i de berørte enhetene i IN som ledd i det løpende forbedringsarbeidet. I tillegg så gir SU nå muligheter til å hente inn informasjon om forventede effekter av prosjektene inn i virksomhetsstyringen.

Alle kunder med e-postadresser og bakgrunnsinformasjon registrert i våre It-systemer får tilsendt et webspørreskjema fra eksternt firma. De fleste kunder omfattes av SU – i tillegg til formelle avslag på søknader om finansielle tjenester. I 2009 har i alt 3180 (herav 338 avslag) bedrifter og enkeltpersoner svart på SU, en kraftig økning fra 2008 (1799, herav 126 avslag). Svarprosenten varierer fra kvartal til kvartal. 1.-3. kvartal ble sendt ut samlet og hadde en svarprosent på hhv. 56 % for tilsagn og 40 % for avslag.

For 4. kvartal gikk svarprosenten noe ned – hhv. 48 % og 40 %. Svarprosenten i 2008 var gjennomsnittlig 39 % på tross av langt færre spørsmål.

Resultatene vises som andel som sier seg "enig/helt enig" (score 4/5), hvor avslagskunder er holdt utenfor. Avslagskunder er i gjennomsnitt ca. halvparten så fornøyd. Det er ingen store forskjeller mellom resultatene for utekontorene og distriktskontorene. I det følgende gjengis resultater samlet på IN-nivå.

Resultatene som er direkte knyttet til serviceerklæringen:

De fleste av spørsmålsstillingene i 2009 er nye og danner derfor et "nullpunkt", bortsett fra 4 spørsmål som er tilnærmet like SU for 2008.

1. Nyttig informasjon om hva IN kan tilby: 75 %
2. Interesse og respekt: 81 %
3. Kompetanse/tjenester tilpasset behov: 60 % (hhv. 45 % og 66 % i 2008)
4. Rask foreløpig tilbakemelding (3 dager): 55 %
Lett tilgjengelig: 77 % (67 % i 2008)
Skisserte stegene i prosessen: 55 %
God fremdrift i saksbehandlingen/prosjektet: 54 %
5. INs rådgiver var opptatt av resultatene: 60 % (55 % i 2008)
Ga god veiledning: 63 %
Fulgte opp: 59 %
6. Tydelige svar: 70 %
Ga tydelige begrunnelser for beslutninger/anbefalinger: 69 %
Holdt avtalte frister: 64 %
Fornøyd med kvaliteten på beslutningen/leveransen: 74 %

På de spørsmålene som er sammenlignbare fra 2008 er resultatene omtrent på samme nivå eller noe bedre i 2009.

Ved å analysere resultatene pr. kundetype³⁰ fremkommer at *SMB med vekstambisjoner og – potensial* gjennomgående er mest fornøyd. Generelt er *Etablerere* og *Ung bedrifter* noe mindre fornøyd enn gjennomsnittet. Dette kan bl.a. forklares ut i fra den fase og modenhet bedriftene befinner seg i samt ulike forventninger til virkemiddelapparatet.

"Pådriverrollen" ³¹:

- IN bidro til utvikling av prosjektideen: 38 %
- IN var en pådriver for realiseringen prosjektet/aktiviteten: 39 %
- IN bidro til at jeg/min bedrift utviklet nye forretningsideer: 30 %
- IN bidro til samarbeid mellom meg/min bedrift og andre bedrifter: 30 %.

Rundt en tredjedel av våre kunder mener følgelig at Innovasjon Norge har bidratt aktivt til å gi prosjektet/aktiviteten "et ekstra løft". I forhold til i hvilken grad Innovasjon Norges bidrag var avgjørende - addisjonalitet - for at prosjektet/aktiviteten ble gjennomført, har dette i en årrekke blitt målt gjennom våre KEU. IN utgjør en stadig større forskjell. Middels eller stor grad av addisjonalitet utgjør nå samlet på 85 %.

Kjennskap til Innovasjon Norge, fremtidig benyttelse og anbefaling:

Andelen av de sin har benyttet en tjeneste, eller har fått tilsagn om det, som sier det er "sannsynlig/høyst sannsynlig" at de vil ønske å benytte Innovasjon Norge igjen eller vil anbefale andre å benytte Innovasjon Norges tilbud igjen er på ca. 88 %.

³⁰ Vi gjør oppmerksom på at kundetype i 2009 kun er registrert på finansieringssaker.

³¹ For disse pådriverspørsmålene bemerkes at det en betydelig andel (12 % - 22 %) som svarer "vet ikke/ikke relevant".

Merkevaretrackeren³² for 2009 viser at de spurte har en kjennskap til Innovasjon Norge på 96 % mot 93 % i 2008. I tillegg viser resultatene i Merkevaretrackeren at 90 % av bedriftene i Norge som ble intervjuet vil anbefale andre å benytte oss mot 93 % i 2008 - et resultat vi er godt fornøyd med. Erfaringsmessig gir resultater fra webundersøkelse (2009) noe lavere score enn telefonundersøkelse.

³² Merkevaretracker er en årlig undersøkelse om kjennskap til kunnskap om Innovasjon Norge, og om Innovasjon Norge som merkevare. Undersøkelsen er i år webbasert - gjennomført mot 4 utvalgte målgrupper (gründere/etablerere, unge bedrifter, SMB over 5 år iht. EU sin definisjon samt store bedrifter), hvor vel 20 % har benyttet seg av tjenester fra IN de siste tre årene.

4.5.2 Arbeidsområde 5B - Korrigering for markeds- og systemsvikt

Mål for arbeidsområdet:

INs virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner.

4.5.2.1 Innledning

Å korrigere for ulike former for svikt er gjennomgående for hele Innovasjon Norges virksomhet. Det kan være en markedssvikt, dvs. at markedet ikke fungerer optimalt sett fra samfunnets side, eller en systemsvikt, dvs. at viktige relasjoner mellom aktører i innovasjonssystemet ikke fungerer optimalt. I tillegg påvirkes Innovasjon Norges aktiviteter av politiske mandat og føringer, som ikke nødvendigvis er direkte forankret i en "dokumenterbar" svikt.

Både kundeeffektundersøkelsene (KEU), serviceundersøkelsene (SU) og evalueringer av satsinger, programmer og tjenester og måler hvorvidt og i hvilken grad Innovasjon Norges virksomhet har bidratt til å korrigere for markeds- og systemsvikt på særskilte områder.

Addisjonalitet er et uttrykk for hva som ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom Innovasjon Norge ikke hadde gitt støtte, dvs. i hvilken grad Innovasjon Norges bidrag har hatt utløsende effekt for kundens prosjekt. Høy addisjonalitet indikerer en svikt – lav addisjonalitet det motsatte. Ved høy addisjonalitet ville ikke prosjektet blitt gjennomført uten støtte fra Innovasjon Norge, eller blitt gjennomført i redusert skala og/eller på et senere tidspunkt.

4.5.2.2 Resultater i 2009

Addisjonalitet på tvers av virksomheten

Kundeeffektundersøkelsen (førundersøkelsen 2008) viser at nivået av andel høy addisjonalitet har holdt seg på samme høye nivå som året før, på 61 %. Summen av høy og middels er også på nivå med året før, på 85 %.

Når det gjelder addisjonalitet ser vi også at:

- Flest prosjekter innen programmene har høy addisjonalitet. Derest kommer prosjekter innen stipend. Lavest addisjonalitet har prosjekter innen lavrisikolån.
- Når det gjelder enkelttjenester, finner vi høyest addisjonalitet innen OFU/IFU og Verdiskapingsprogrammene. Distriktsrettede risikolån skårer også høyt.

Addisjonalitet i finansmarkedene – fullfinansieringsgrad

Hensikten med å korrigere for svikt i kapitalmarkedet, er bl.a. at Innovasjon Norges finansielle støtte til prosjekter også skal utløse midler i det private markedet, slik at det samlet blir investert mer i bedrifts- og næringsutvikling enn hva som ellers ville vært tilfelle.

Fullfinansieringsgraden har hatt en jevn positiv utvikling fra 60 % i 2005 til 76 % i 2008. Dette burde på sikt bidra til at andelen prosjekter som fullføres i henhold til prosjektplanen øker. Støttestørrelsen ser også ut til å ha betydning for fullfinansiering eller ikke. Desto mer Innovasjon Norge har gitt i støtte, jo større er sannsynligheten for at prosjektet er fullfinansiert.

Det er særlig lavrisikolåneordningene som har oppnådd høyest grad av fullfinansiering, men også OFU/IFU.

Innovasjon Norges virksomhet er et korrektiv i finansmarkedene. Organisasjonen bidrar til at en rekke bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir realisert, og som ikke hadde blitt realisert dersom bedriftene kun hadde hatt de private finansmarkedene å spille på.

Systemsvikt – bidrag til nettverk og samhandling

Innovasjon Norge skal bidra til økt samhandling mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner. Vi gjør oppmerksom på at både ARENA og NCE har som formål å styrke denne samhandlingen, men disse programmene er ikke med i KEU. De vurderingene som gjøres under gir derfor et bilde av INs øvrige tjenester som inngår i KEU, og hvordan de virker med hensyn til nettverk og samhandling.

Bedriftene i Innovasjon Norges portefølje er som andre norske bedrifter relativt innadvendte i sin innovasjonsatferd, men det er positive utviklingstrender på gang. Mens prosjektene i snitt førte til samarbeid med 2,8 aktører i 2005, så var dette økt til et snitt på 3,7 i 2007-årgangen, men noe nedgang til 3,3 på siste årgang – dog fremdeles et høyt samarbeidsnivå.

Forskningsmiljøene og Norges Forskningsråd spiller fortsatt en liten rolle for utviklingen av prosjektene. Forventningene til i hvilken grad prosjektene/aktivitetene vil føre til økt samarbeid med FoU-miljøene har økt, men er fortsatt lav. Mens IN bidrar betydelig til utvikling av 46 % (44 % i forrige årgang) av prosjektideene (økning over tid), så bidrar FoU-miljøene i 10 % (en økning fra 6 %) av prosjektene – et lavt nivå, men en positiv økning.

Konklusjonen er at Innovasjon Norge fortsatt har en oppgave å gjøre når det gjelder å korrigere for svikten i samhandlingen mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner/akademia.

4.5.3 Arbeidsområde 5C - Kunnskapsbygging og premissgiving

Mål for arbeidsområdet

IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng.

4.5.3.1 Innledning - Innovasjon Norges rolle som kunnskapsbygger og premissgiver

En treffsikker og effektiv innovasjonspolitikken må bygge på et solid kunnskapsgrunnlag. Dette er kunnskap om utfordringene i næringslivet, hva som er riktige mål og strategier – samt synspunkter på og dokumentasjon av hvilke virkemidler som virker. Myndighetene, som utformer innovasjonspolitikken, må derfor ha tilgang til tallbaserte analyser, strategiske vurderinger, evalueringer og annen relevant kunnskap.

Innovasjon Norge skal utvikle og formidle kunnskap om næringslivets utfordringer som bedrer rammebetingelsene for innovasjon og verdiskaping hos bedrifter og entreprenører. Innovasjon Norges rolle som kunnskapsbygger og premissgiver er å gi faglige og erfaringsbaserte råd og innspill til nasjonale eller regionale myndigheter utforming av innovasjons-, nærings- og regionalpolitikken.

Innovasjon Norges mål som kunnskapsbygger er forankret i MRS som et gjennomgående hensyn knyttet opp til vårt hovedmål. Dette er også fokusert i Innovasjon Norges strategi der det uttrykkes i ambisjonene om at "Vi skal bli bedre på å dele vår samlede kunnskap med våre kunder, oppdragsgivere og på tvers i egen organisasjon. Vi vil utnytte vår internasjonale tilstedeværelse bedre gjennom effektiv innsamling av relevant markedsinformasjon fra hele verden og formidle den aktivt til norske bedrifter, potensielle bedrifter og innovasjonsmiljøer."

Prosess- og kommunikasjonsansvaret for Innovasjon Norge som premissgiver er internt delt ved at HK ivaretar den nasjonale dialogen, mens hvert distriktskontor ved direktøren har ansvaret for arbeidet i det regionale partnerskapet i sitt fylke.

4.5.3.2 Resultater i 2009

Innovasjon Norge har i 2009 utviklet selv eller brukt eksterne konsulenter til å gjennomføre en rekke kunnskapsleveranser av betydning for våre kunder, oppdragsgivere og som grunnlag for intern utvikling. Det gis her en oversikt over noen viktige leveranser og aktiviteter i 2009.

Analyser³³ og ulike kunnskapsleveranser

- Innovasjon Norge leverer årlig ulike budsjettinnspill både regionalt og sentralt. I forhold til departementene så omfatter dette både satsingsforslag (SNS 2011 og ordinære budsjettinnspill (for 2010). I 2009 ble det i tillegg levert innspill om behov for økte rammer som følge av finanskrisen.
- Under vinteren 2008/09 og 2009 leverte Innovasjon Norge flere statusrapporter mht. hvordan finanskrisen og i forlengelsen den tiltakende lavkonjunktoren påvirket næringslivet i Norge. Rapportene baserte seg

³³ <http://www.innovasjon norge.no/Om-oss/Analyse/>

primært på innspill fra distriktskontorene, men også i noen grad fra utekontorene.

- I november leverte Innovasjon Norge et innspill til NHD i forbindelse med verftskrisen/maritimsektor.
- Det ble i 2009 levert innspill til NHD som grunnlag for utforming det nye miljøteknologiprogrammet
- Fra Innovasjon Norges ledelse og organisasjonen for øvrig holdt i 2009 en rekke foredrag og innlegg på ulike arrangement, - som i 2009 mye var knyttet til finanskrisen.
- I forhold til marin sektor og finanskrisen deltok Innovasjon Norges ledelse i Fiskeri og kystministerens ekspertutvalg
- Våren 2009 tok Innovasjon Norge initiativ til gjennomføring av en bedriftsundersøkelse om næringslivets utfordringer. Det ble kartlagt ulike forhold som vil påvirke norske bedrifters muligheter for vekst og utvikling, det ble innhentet informasjon om bedriftenes kompetansebehov og virkningen av finanskrisen på norske bedrifter.
- Handelshøyskolen i Bodø gjennomførte våren 2009 på oppdrag av Innovasjon Norge et prosjekt hvor man så på ulike perspektiver på vekst i bedrifter
- I et annet prosjekt initiert av Innovasjon Norge så NIFUSTEP på kompetansebegrepet, kompetansebehov i næringslivet. I prosjektet diskuterer man også Innovasjon Norges rolle.
- Innovasjon Norge har sammen med Norges Forskningsråd bidratt med utforming av tema og finansiering av første utlysningrunde av forskningsprogrammet om forsknings og innovasjonspolitikken, FORFI. Programmet er planlagt å skulle vare til 2012, med flere utlysningrunder. Innovasjon Norge har gått inn med inntil 2 mill. kroner i første utlysningrunde som skal gå til forskning om bærekraftig vekst og strategisk CSR
- "Et kunnskapsbasert Norge": Innovasjon Norge støtter og deltar i BI sitt prosjekt om kunnskapsnav og fremtidige norske konkurransefortrinn.
- Innovasjon Norge satte i 2009 i gang et prosjekt som ser nærmere tjenestesektoren, tjenesteinnovasjoner og Innovasjon Norges engasjement og rolle. Prosjektet har sitt utgangspunkt i Innovasjonsmeldingen (St.meld. nr. 7 2008-2009) og gjennomføres i nært samarbeid med NHD og Forskningsrådet.
- Innovasjon Norge har videre i 2009 levert ulike innspill til jordbruksforhandlingene
- Innovasjon Norge publiserte kundeundersøkelsen, *Fungerer EØS-avtalen*, i 2009 ifm. EØS-avtalens 15-årsjubileum (se kap. 4.2.1.6 om EU-arbeidet i Innovasjon Norge)

Evalueringer

Innovasjon Norge har i løpet av 2009 gjennomført flere evalueringer av våre tjenester og programmer, i tillegg til avslutning og oppstart av nye kundeeffektundersøkelser (KEU).

Følgende evalueringer og KEU er gjennomført i 2009:

- KEU – etterundersøkelse av 2005-årgangen – Oxford Research AS
- KEU – førundersøkelse av 2008-årgangen – Oxford Research AS
- KEU – og fulltelling KRD-ordninger, post 60.
- Såkorn - Menon
- Dybdeevaluering av VSP-mat – NILF
- BU-evalueringen – NILF på oppdrag av LMD (avsluttes i 2010)
- Evaluering av Romania- og Bulgariaprogrammene - Oxford Research AS
- Dybdeevaluering av økonomiske forhold knyttet til Bygdebasert reiseliv (går også i 2010) – Rambøll Management
- NCE – treårs-/underveisevaluering – Econ Poyry
- Marint verdiskapingsprogram – strategisk gjennomgang – Econ Poyry

Det er tilgang til samtlige evalueringer på Innovasjon Norges Internettssider³⁴, i tillegg til at evalueringene ligger på evaluatorenes hjemmesider.

Undersøkelse av IN som kunnskapsleverandør

Høsten 2009 startet prosessen med å kartlegge hvordan relevante departementer, fylkeskommunene og fylkesmannens landbruksavdeling opplever Innovasjon Norge som kunnskapsleverandør. Undersøkelsen bygger på MRS:

"IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng".

Gjennom undersøkelsen avdekkes hvordan fylkeskommuner, fylkesmannens landbruksavdeling og relevante departementer oppfatter INs kunnskapsleveranser som a) objektive og politisk uavhengige, b) faglig troverdige og treffsikre, c) tilgjengelige gjennom felles arenabygging og læreprosesser for kunnskapsutveksling og d) riktig timet ift. politiske prosesser.

Undersøkelsen ga totalt 94 besvarelser og tilsvarer en svarprosent på 60 %. Per enhet fordeler svarene seg som følger:

- Departementene (NHD, KRD, LMD og FKD): 16 svar
- Fylkeskommunen: 35 svar
- Fylkesmannens landbruksavdeling: 43 svar

Det er følgelig relativt sett få respondenter fra departementene.

I årets undersøkelse er spørsmålsformuleringene blitt endret noe siden forrige gang. Det er blant gjennomført en gapanalyse for å avdekke gap mellom opplevde leveranser og partenes forventninger til våre leveranser.

I rapporten fra undersøkelsen oppgis det som en hovedkonklusjon at inntrykket er at Innovasjon Norge oppleves som solide og kunnskapsrike, pålitelige og grundige.

Forbedringspotensialet er først og fremst knyttet til spissing i forhold mottakers behov og involvering i felles læreprosesser.

Innovasjon Norge vil ta initiativ til å følge opp resultatene fra undersøkelsen i dialog med våre eiere og oppdragsgivere.

³⁴ www.innovasjonnorge.no/Om-oss/Evaluering-av-vart-arbeid/Naringspolitiske-evalueringer

5. RESSURSINNSATS PÅ BUDSJETTPOSTENE

5.1 Oversikt og innledning

Tabellen viser forbruk i forhold til rammen for de ulike budsjettpostene:

NHD

Budsjett- post 35	Navn	Virkemiddel	Ramme 2009 Mill. kroner	Forbruk pr 31.12.09 mill. kroner	Anslag tilskudds- element Mill. kroner
2421.90	Lavrisikolån	Lavrisikolån, herav:	3500	3475	1980 (1250)
		- Ordinære		1866	
		- Landbruk		905	
		- Fiskeflåte		704	
2421.51	Såkorfond	Ansvarlig lån	10	10	
2421.50	Innovasjon – prosjekter	Risikolån, tapsfond	713	712	
		Garanti, tapsfond			
		Tilskudd			
		Landsdekkende etablererstipend			
		(Risikolån, utlånstak)	(1400)	(1422)	
	(Garantitak)	(170)	(96)		
2421.70	Bedriftsutvikling og administrasjon		426	406	
2421.71	Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Reiseliv	235	264	
		- Reiselivsprofilering	216	237	
		- Innovasjon i reiselivsn. + NCE Reiseliv	19	27	
		Nettverk og profilering:	145	156	
		- Internasjonal Vekst	19	17	
		- Operativ drift	41	45	
		- Tilskudd til programmer	85	94	
2421.72	Forsknings- /utviklingskontrakter	OFU	330	398	
		IFU			
2421.53	Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	0	2	
2421.73	Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	40	6	
2421.78	Adm. støtte for distriktsrettet såkorfond	Tilskudd	4	4	
2421.79	Maritim utvikling	Tilskudd	9	22	

KRD

551.60	Tilskott til fylkesk. f. reg. utv.	Risikolån, tapsfond	617	732	1059 (1025)
		Tilskudd			
551.61	Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	125	121	
551.71	Nordområdetiltak	Tilskudd	8	2	
552.72	Nasjonale tiltak for reg. utv	Tilskudd	174	201	
		Tiltak og prosjekter i Finnmark	0	3	

³⁵ I utgangspunktet viser tabellen forbruk i form av tilsagn gitt i 2009. Regnskapsførte beløp vises for kapittpost 2421.70, og for Reiselivsprofilering, Internasjonal Vekst og Operativ drift for kapittpost 2421.71.

LMD

Budsjett-post	Navn	Virkemiddel	Ramme Mill kroner	Forbruk pr 31.12.09 i %	Anslag tilskudds- element Mill kroner
1149.50	Innlandet 2010	Tilskudd	0	6	858 (682)
1149.71	Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	47	57	
	Skog-, klima- og energiltak	Tilskudd	34	28	
1150.50	VSP mat	Tilskudd	63	80	
	BU-midler	Tilskudd sentrale	11	17	
	Bioenergiprogrammet	Tilskudd	60	36	
	Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	18	21	
	Utviklingsprogram for frukt og grønt		0	0	
	Administrasjon under LUF	Tilskudd	2	2	
	BU-midler	Risikolån, tapsfond		7	
		(Direkte utlån)		(44)	
		Tilskudd fylkesvise	460	432	
		Rentestøtte	967	923	
1151.51	VSP rein	Tilskudd	8	5	
	Konfl. forebyggende tiltak rein	Tilskudd	1	1	

FKD

1050.76	Kapasitetstilpasning flåten	Tilskudd	0	4	179 (63)
2415.50	Likviditetsslån fiskerinæringen	Likviditetsslån	250	27	
2415.50	Garantier til fiskerinæringa	Tapsfond garantier	175	99	
		(Tilhørende garantitak)	(525)	(296)	
2415.75	Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	77	67	

UD

116.74	Samarbeidsprogram Bulgaria	Tilskudd	0	105	468 (71)
	Samarbeidsprogram Romania	Tilskudd	0	363	

Omregnet i tilskuddselementer har Innovasjon Norge i 2009 brukt 4,5 mrd. kroner mot 3,1 mrd. i 2008.

5.2 Tidsforbruk på ulike oppgaver i Innovasjon Norge

Ressursbruk i Innovasjon Norge dreier seg dels om hvordan kroner fordeles og dels om hvordan Innovasjon Norge selv bruker sin tid. Den enkelte medarbeider registrerer arbeidstiden bl.a. i forhold til:

- Prosjekter og aktiviteter innenfor prosjektgruppene brukerbetaling, låneordninger, programmer, prosjekter og aktiviteter
- Administrativ tid og fravær

Driften av Innovasjon Norges operative virksomhet finansieres fra flere kilder:

- Betingelse fra kunder/brukere
- Renteinntekter fra utlånsvirksomheten
- Bevilgning til bedriftsutvikling og administrasjon (NHD kap. 2421 post 70)
- Øvrige offentlige bevilgninger
- Tilskuddsmidler, hvor dette er hjemlet

Nedenstående tabell viser hvordan operativ tid i prosent i 2009 (2008, 2007 i parentes) er fordelt på de ulike finansieringskilder/prosjektgrupper/kostnadsbærere:

Operative timer	Divisjon					Totalt
Prosjektgrupper	Stab	SK	Norge	Utland	TP	
Brukerbetalte prosjekter	1 % (0, 0)	3 % (1, 3)	3 % (4, 4)	13 % (12, 11)	4 % (4, 4)	6 % (6, 6)
Låneordningene	49 % (52, 59)	1 % (1, 2)	24 % (17, 17)	0 % (0, 0)	8 % (7, 9)	15 % (12, 13)
Programmer, prosj., akt.	4 % (4, 2)	18 % (21, 14)	24 % (20, 16)	41 % (38, 31)	60 % (57, 55)	34 % (31, 25)
Andre off.fin. aktivitet	47 % (44, 38)	79 % (78, 81)	48 % (59, 62)	46 % (50, 58)	27 % (31, 32)	45 % (51, 55)
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Nær halvparten av tidsressursen i Innovasjon Norge ble i 2009 brukt innenfor prosjektgruppen "andre offentlige finansielle aktiviteter". Dette dreier seg i hovedsak om aktiviteter som skal dekkes over NHD kap 2421 post 70, og består hovedsakelig av å identifisere muligheter og prosjekter for våre kunder, hjemhentingsprosjekter, gi enkel informasjon til kunder og saksbehandling av tilskuddssaker og stipend. I tillegg kommer premissgivning, utvikling av tjenesteportefølje, innovasjon/utvikling av reiselivet, skattefunn, samarbeidsprosjekter med utenriktjenesten, såkorn, messer, tilskuddsfinansierte prosjekter, strategiutvikling, forretningsplan- og budsjettprosessen, utvikling av eier- og virksomhetsstyring, tverrgående team og strategiske OU-prosjekter.

Ressursforbruket relatert til låneordningene økte noe i 2009. Dette har sammenheng med uro i finansmarkedet og vesentlig økte lånerammer i 2009. Som det fremgår, er det imidlertid først og fremst i Divisjon Norge (distriktskontorene) at ressursbruken på håndtering av lån har krevd vesentlig økt ressursbruk.

Andelen operative timer på gruppen programmer, marint verdiskapingsprogram, Marut (maritim sektor) og OFU/IFU har også økt. For OFU/IFU henger dette sammen med at det i 2009 er håndtert og gitt tilsagn om betydelig flere prosjekter og med større beløp enn tidligere år.

5.3 Nærings- og handelsdepartementets budsjettposter

I oppdragsbrevet for 2009 ble det påpekt at NHD legger spesielt vekt på at Innovasjon Norge gjennom sine tjenester skal bidra til et mer innovativt og konkurransedyktig næringsliv som er godt rustet til å møte fremtidige utfordringer. Individuer, bedrifter og næringer med gode ideer og stort verdiskapingspotensial skal gjennom Innovasjon Norge bli utfordret og få hjelp til videre utvikling av forretningsideer med sikte på fremtidig lønnsom næringsvirksomhet.

Innovasjon Norge har på denne bakgrunn hatt fokus på å fremme nyskaping og omstilling i og etablering av norske bedrifter, øke næringslivets innovasjonsevne, utvikle sterkere næringsmiljøer og innovasjonssystemer og styrke kommersialisering av ideer og kunnskap, varer og tjenester.

2009 har vært et uvanlig aktivt år på finansieringssiden med bakgrunn i den sentrale rollen Innovasjon Norge ble gitt i å bidra til å dempe negative effekter av finanskrisen. De fleste rammene ble utnyttet fullt ut. Det ble samlet gitt tilsagn for over 9 mrd. kroner (ca. 5 mrd. kroner i 2008), herav nær 3,5 mrd. kroner i lavrisikolån (1,7 mrd i 2008) og 1,5 mrd. kroner i landsdekkende innovasjonslån og garantier (nær 0,2 mrd i 2008). Videre ble det gitt tilsagn om 150 mill. kroner i landsdekkende etablererstipend (ny

2009), og knapt 400 mill. kroner i OFU/IFU tilskudd mot noe over 300 mill. kroner i 2008.

I 2009 har 32 % av risikolån, tilskudd og programmidlene under NHDs budsjettposter blitt bevilget til kvinneprosjekter, mot vel 20 % i 2008. NHD har i oppdragsbrevet bedt Innovasjon Norge jobber aktivt med å få frem vekst i kvinnerettede bedrifter/prosjekter. Dette gjør vi ved å integrere kvinner innenfor alle arbeidsområder med særlig fokus på å kartlegge status og gjennomføre konkrete tiltak innenfor våre prioriterte sektorer. Vi tilbyr dessuten egne kompetanse- og lederutviklingsprogrammer for kvinner på tvers av sektorene.

Det er imidlertid en utfordring å øke omfanget av kvinner som etablerer innovative og vekstorienterte bedrifter. Tilfanget av denne type prosjekter er fortsatt lavere enn ønsket nivå. Dette fremstår dermed også som en utfordring i forhold til å oppnå tilfredsstillende kvinneandel for landsdekkende etablererstipend, som er forutsatt å være rettet mot innovative vekstbedrifter.

Internasjonal *rådgivning* leveres først og fremst fra utenlandskontorene. I tillegg leverer de også tjenester innen etablering av nettverk og oppfølging av internasjonale møteplasser, hjemhenting av kunnskap og profilering. Utenlandskontorene har i løpet av 2009 brukt vesentlig tid på å identifisere muligheter for norske bedrifter sammen med distriktskontorene. Innenfor internasjonal rådgivning, etablering og oppfølging av internasjonale møteplasser og hjemhenting har utenlandskontorene arbeidet med prosjekter for enkeltbedrifter og grupper av bedrifter. Trenden gjennom 2009 har vært tydelig. Flere bedrifter har rapportert at de på grunn av finanskrisen ikke hadde ressurser til å satse i utlandet, og mange ønsket å vente til situasjonen var mer stabil. Tallene så langt i 2010 tyder på at bedriftene igjen ser på mulighetene internasjonalt.

Antall *turistankomster* til Norge var uendret fra 2008, mens antallet kommersielle gjestedøgn fra utlandet falt med 8 % – trolig som et resultat av finanskrisen. I alt var 4,3 mill. utenlandske overnattingsgjester i Norge, noe som var en liten tilbakegang i forhold til 2008. Totalt utgjorde de utenlandske tilreisende i overkant av 28,3 mill. gjestedøgn. Sett i lys av en utfordrende sesong er reiselivsnæringen relativt fornøyd med fjorårets resultater.

Kap 2421.50 Innovasjon – prosjekter (bevilgning for 2009: 713 mill. kroner)

Bevilgningsrammene under post 50 ble i statsbudsjettet 2009 fastsatt til 126 mill. kroner, men er økt i to omganger etter dette; 1) ved Stortingets vedtak av 13. februar 2009, meddelt IN i brev av 24. mars og 6. april, hvor bevilgningen ble økt med 420 mill. kroner og 2) ved Stortingets vedtak av 19. juni (revidert budsjett), meddelt IN i brev av 26. juni, hvor bevilgningen ble økt med ytterligere 167 mill. kroner.

Rammene er økt fra 123,5 mill. kroner i 2008.

Bevilgninger over denne posten er benyttet til:

Mill. kroner	2009	2008
Tapsfond innovasjonslån og garantier	473,2	37,6
Avsetning til rentestøttefond	17,2	1,7
Landsdekkende etablererstipend	150	-
Tilskudd nettverkskreditt	-	9,5
Tilskudd nærskipfart	9,8	12,3
Tilskudd bedriftsnettverk	4,1	-
Tilskudd kultur og opplevelsesnæringer	3,1	9,6
Tilskudd kvinnesatsing sentrale strøk	-	2,1
Andre tilskudd	55,6	50,7
Total	713	123,5

Landsdekkende etablererstipend

For 2009 ble det øremerket 150 mill. kroner til landsdekkende etablererstipend, som en del av tiltakspakken. Det er innvilget tilsagn med samme beløp, inkludert bevilgning til Innovasjon Norges administrasjon av ordningen. IN har lagt opp til at disse stipendiene skal prioriteres til prosjekter med stor innovasjonshøyde og med vekstpotensial. Den totale søknadsmassen til landsdekkende etablererstipend var på hele 340 mill. kroner.

Den betydelige etterspørselen henger trolig sammen med sterk profilering av et positivt virkemiddel i finanskrisen og konjunkturedgangen. En annen viktig forklaring er at IN gjennom den nye stipendordningen har fått et finansieringstilbud som virker godt i sentrale strøk, der befolkningspopulasjonen og derav etableringstilfanget er størst. I tillegg har regjeringen "markedsført" organisasjonen som et viktig innovasjons- og næringspolitisk verktøy, slik at langt flere etablerere ser på IN som en partner i etableringsprosessen.

- *Høy innovasjonsgrad i prosjektene*
Hele 88 % av det bevilgede beløpet er kjennetegnet som "internasjonale innovasjoner". Den tilsvarende andelen for den fylkeskommunale stipendordningen, som er mest relevant å sammenligne med, er på 56 %. Det betyr at de innvilgede prosjektene har en høy internasjonal nyhetsverdi med et solid kunnskaps- og/eller teknologinivå. Av det bevilgede beløpet er 81 % kjennetegnet som produkt-/tjenesteinnovasjoner.
- *Stort internasjonalt markedspotensial*
70 % av det innvilgede beløpet er kjennetegnet gjennom prosjekter som er internasjonalt orientert. Dette er en naturlig konsekvens av at innovasjonene i seg selv har en internasjonal nyhetsverdi. Kombinasjonen av høy innovasjonsgrad og internasjonalt orienterte prosjekter indikerer et høyt fremtidig verdiskapings- og sysselsettingspotensial.
- *Lav andel kvinner og unge*
Splitter vi prosjektmassen i to hovedgrupper, (1) kvinnerettede prosjekter og (2) ikke kvinnerettede prosjekter, viser det seg at kvinneandelen kun utgjør 17 % av totalt innvilget beløp. Dette er vesentlig lavere enn forventet. Sammenligner vi viktige egenskaper ved prosjektene, viser det seg at de kvinnerettede prosjektene både har en betydelig lavere innovasjonsgrad samt at de heller ikke er utpreget internasjonalt orientert.

Den lave kvinneandelen har sin bakgrunn i at det er færre kvinner enn menn som etablerer bedrifter, og at kvinner i større grad realiserer "tradisjonelle bedrifter". Tradisjonelle bedriftsetableringer fanges i større grad opp av blant annet KRD/fylkeskommunenes etablererstipendordning, som har en kvinneandel på 40 %. Det jobbes aktivt med å få frem vekst i kvinnerettede bedrifter/prosjekter også i forhold til en stipendordning som er fokusert mot innovative vekstbedrifter, og vi anser det mulig å øke andelen.

7 % av totalt innvilget beløp er gått til unge etablerere under 35 år. Dette er lavere enn forventet. Etablererstipendordningen med midler fra KRD/fylkeskommunene har en bredere tilnærming og har til sammenligning en andel unge på 25 % av totalt innvilget beløp.

En viktig forklaring på de lave andelenene til kvinner og unge er at man i løpet av kort tid, fra april og frem til slutten av september måned da rammen på 150 mill. kroner var disponert, og stor arbeidsmengde som følge av finanskrisen, fikk mindre tid til å jobbe proaktivt for å få frem søkere fra disse målgruppene, kunde grupper som i utgangspunktet er underrepresentert i søknadsmassen.

- *IKT vinnernæringen*

Som statistikken i vedlegg 4 viser, fordeler ordningen seg jevnt på Innovasjon Norges ulike satsinger, men med to unntak: IKT-næringen er en klar "vinner", mens reiseliv nærmest er fraværende, hvor tilfanget av vekstorienterte prosjekter har vært begrenset. Reiselivsprosjektene fanges imidlertid opp av distriktsutviklingsmidlene.

- *Oppsummert*

Ser vi bort fra de lave andelene til kvinner og unge, tyder mye på at ordningen er en suksess både for det offentlige og næringslivet i Norge. Etterspørselen er betydelig, særlig i sentrale strøk, og prosjektene er vurdert å ha høy innovasjonsgrad med et stort internasjonalt markedspotensial. Forhåpentlig har ordningen i 2009 bidratt til etableringen av konkurransedyktige, fremtidsrettede og nyskapende virksomheter og arbeidsplasser, i tråd med målet.

Landsdekkende innovasjonslån

Bevilgningen benyttes også til tapsfond for landsdekkende innovasjonslån (risikolån), hvor det i 2009 er gitt åpning for at IN kan gi tilsagn om lån inntil 1 400 mill. kroner mot 300 mill. kroner i 2008, eller til tapsfond for garantier, hvor IN kan stille garantier med eget ansvar inntil 170 mill. kroner, mot 40 mill. kroner i 2008. I salderingsproposisjonen 2009 ble IN gitt muligheten til å gå noe utover taket på 1,4 mrd kroner i landsdekkende innovasjonslån, basert på at mulighetene for å stille garantier ikke ble utnyttet fullt ut.

Rammen på posten for 2008 på 123,5 mill. kroner ga ikke rom for, det vil si tapsfond nok til, å utnytte handlingsrommet på utlånsvolumet for lån fullt ut, noe som førte til at utlånsvolumet i 2008 var moderate 156 mill. kroner. I 2009 har de økte rammene, utover det som er forbeholdt landsdekkende etablererstipend, særlig blitt innrettet mot å øke tilbudet på landsdekkende innovasjonslån. Det er i 2009 dermed innvilget tilsagn med vel 1,5 mrd. kroner i landsdekkende innovasjonslån (1,42 mrd) og garantier (0,1 mrd).

I oppdragsbrevet for 2009 ble det gitt særskilt føring på at tilsagn også kunne gis til større prosjekter/bedrifter. Dette er fulgt opp og det er innvilget betydelige beløp også til større bedrifter/prosjekter. Gjennomsnittlig lånetilsagn for landsdekkende innovasjonslån var i 2008 2,5 mill. kroner, mens i 2009 var gjennomsnittet 5,1 mill. kroner.

INs muligheter for å bidra med landsdekkende innovasjonslån (tidvis i kombinasjon med lavrisikolån, tidvis i kombinasjon med banklån og også i kombinasjon med begge) har både ment å være og har vært et viktig bidrag til å redusere ulempene som følger av finansuroen og utfordringene med å skaffe finansiering i en situasjon med svikt i konjunktorene. Markedet har tatt meget positivt i mot denne muligheten og registrerte søknader om landsdekkende innovasjonslån/garantier var i 2009 ca. 3 mrd. kroner mot 95 mill. kroner i 2008 (!).

Som det fremgår av vedlagte tabeller, er 68 % av de tilsagnene om landsdekkende innovasjonslån - hvor det er gjort en vurdering av innovasjonshøyde - vurdert å være prosjekter med innovasjonshøyde på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Dette er høyere enn forventet, hensyntatt at en stor del av lånene som følge av finansuroen også er rettet mot mer tradisjonelle finansieringsbehov, som følge av redusert vilje og til dels også redusert evne i bankene til å delta.

Som følge av finanskrisen er landsdekkende innovasjonslån og garantier i 2009 i stor grad bevilget til etablerte bedrifter. 37 % av tilsagnene om landsdekkende innovasjonslån er gitt formålet nyskaping i eksisterende bedrifter. Nest etter dette kommer formålet kapitalstyrking (31 %). Andelen til nyetablering og knoppskytning er noenlunde som for lavrisikolån, hhv 3 % + 4 %.

Kundeeffektundersøkelsene som er gjennomført for tidligere års tilsagn om landsdekkende innovasjonslån/risikolån, har vist at disse lånene er preget av høy grad av addisjonalitet. Det er INs oppfatning at dette i ennå sterkere grad er tilfelle for årets tilsagn. Senere kundeeffektundersøkelser vil kunne gi svar på om dette er en riktig antakelse.

31 % av de samme tilsagnene i 2009 er kategorisert som kvinnerettet (21 % i 2008) og hele 73 % er vurdert å være internasjonalt rettet (70 % i hele 2008).

Den geografiske fordeling av tilsagn om landsdekkende innovasjonslån i 2009 viser at det er gitt slike lån i alle fylker. De tre fylkene med lavest andel er Hedmark (1 % av tilsagnene) og Vestfold (2 %), mens de tre fylkene med høyest andel er Møre og Romsdal (13 %), Rogaland (12 %) og Oslo (9 %).

Næringsmessig står industrisektoren (næringsgruppe 15 – 37 i SSBs standard for næringsgruppering³⁶) for 50 % av tilsagnene, dernest kommer næringskodegruppe 05 fiske/oppdrett med 13 % og 70 – 74 forretningsmessig tjenesteyting med 22 %.

Porteføljen av løpende landsdekkende innovasjonslån er økt fra 366 mill. kroner pr. 01.01.2009 til 1 186 mill. kroner (brutto) og garantiansvaret på utstedte garantier har økt fra 100 til 120 mill. kroner på samme tid, slik at brutto lån og garantier er 1 306 mill. kroner. I tillegg er det tilsagt, men ikke utbetalt 634 mill. kroner i landsdekkende innovasjonslån og landsdekkende garantier. Det har i 2009 gått mindre tid mellom tilsagn og utbetaling. Det er også mye som taler for at det i flere tilfeller er gitt tilbud om medvirkning i saker hvor driftsrisikoen har vært relativt høy, uten at er grunn til å tro at tapene over tid og samlet sett vil bli større enn man tidligere har erfart. Vi har imidlertid grunn til å tro at vi bl.a. av disse grunner vil oppleve at tapene fra tilsagn i 2009 vil komme nærmere opp til tilsagnstidspunktet.

Bokførte tap på landsdekkende risikolån og garantier ble i 2009 på 63 mill. kroner (54 på lån og 9 på garantier), opp fra 45 mill. kroner i 2008. Til bokførte tap i 2009 bemerkes at det er bokført tap på 23 mill. kroner på lån som er bevilget i 2009, hvilket innebærer at det har oppstått relativt store tap uvanlig raskt. En vesentlig del av dette knytter seg til INs engasjement i torskeoppdrett. Det var vurdert å hefte høy risiko til denne deltakelsen, men disse engasjementene utviklet seg i løpet av 2. halvår allikevel vesentlig dårligere enn antatt.

Tapsfond til dekning av fremtidige tap utgjør 659 mill. kroner pr. 31.12.2009. Tapsfondet utgjør 38 % av lån/garantier (utbetalt og ikke utbetalt) hvor det ikke er foretatt tapsnedskrivninger på deler av eller hele lånet. Til sammenligning er kalkulert tapsrisiko i den "friske" porteføljen 31 %. Det er således vurdert å være en "overdekning" på ca. 7 %-poeng.

Innovasjon Norge er pålagt å sørge for at det er et forsvarlig forhold mellom tapsfondets størrelse og den anslåtte risikoen i porteføljen. I forhold til kalkulert porteføljerisiko pr. 31.12.09 vurderes tapsfondets størrelse å være tilfredsstillende.

36 Standard for næringsgruppering (SN2002).

Program for utvikling av nærskipfartsflåten (øremerket bevilgning for 2009: 10 mill. kroner)

Under post 50 har Nærings- og handelsdepartementet avsatt inntil 10 mill. kroner til tilskudd og innovasjonslån til utvikling av den norske nærskipfartsflåten. Ordningen ble igangsatt i 2008 og den videreføres i 2010.

I 2009 ble det bevilget 9,84 mill. kroner til ni prosjekter innen følgende prioriterte områder: Fornyelse av nærskipfartsflåten, 4 prosjekter – 7,74 mill. kroner, samarbeid for effektiv bruk av nærskipfartsflåten, 5 prosjekter – 2,1 mill. kroner. Alle prosjektene vurderes å være miljøprosjekter for nærskipfartsflåten.

Kort om prosjektene

- Utviklingsprosjekter av seks nye fartøytyper innen nærskipfartsflåten, bl.a. ved bruk av LNG som drivstoff. Et av prosjektene er en direkte videreføring av prosjektet Ny Frakt som er finansiert av Norges forskningsråds MAROFF program.
- Et utviklingsprosjekt for å få mindre norske rederier til å ta i bruk Shortsea XML, en meldingsstandard som vil gi besparelser for rederiene.
- Forprosjektstøtte til fire maritime søknader til EUs Marco Polo program hvis formål å få transport fra vei over til sjøtransport.

Satsingen på kultur og opplevelsesnæringene

Satsingen på kultur- og opplevelsesnæringene skal bidra til økt lønnsomhet, synlighet, oppmerksomhet og anerkjennelse for kultur- og opplevelsesnæringene. Målgruppen for satsingen er kulturbaserte næringer og kulturnæringene, med spesiell prioritet innen film, musikk, arkitektur, design og dataspill. Disse næringene har ulike behov og er ofte svake på forretningskompetanse og markedsforståelse.

Innovasjon Norge avsatte en ramme inntil 12 mill. kroner til spisset satsing for kulturnæringene og kulturbasert næringsliv. Det er utviklet en egen policy for disse midlene. Av de landsdekkende midlene fra post 50 ble det benyttet 3,1 mill. kroner mens det ble brukt om lag 5,3 mill. kroner av de distriktsrettede midlene KRD kap 551.72. Nyskapende og internasjonale prosjekter med overføringsverdi har vært prioritert.

Effekten av lån og tilskudd post 50

Effekten av landsdekkende tilskudd og risikolån er målt basert på kundeeffektundersøkelser gjennomført i 2009 blant kunder i 2005-årgangen:

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betydning for overlevelse	Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	Betydning for økt omsetning. % økning.	Betydning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompetanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall samarbeidspartnere
Risikolån	76(100)	57(75)	63(75)	75(100)	25(50)	78(50)	78(57)	2,6(3)
Tilsk (UT)	89(89)	53(47)	28(41)	72(73)	50(36)	85(81)	75(73)	3,6(3)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008)

De landsdekkende lånene og tilskuddene følger den generelle trenden mht til tjenestene totalt sett mht at effektene har hatt en nedgang mht lønnsomhetsutviklingen. Betydningen for omsetningen har hatt noe *nedgang*, mens gjennomsnittet for alle tjenestene har vært at det har økt. *Positivt* for disse ordningene er imidlertid at vi ser

økte effekter på bidrag til *kompetanse* og *innovasjon*, mens her opplever vi i snitt for alle tjenestene at det er en nedgang!

De landsdekkende lånene og tilskuddene ligger samlet forøvrig ca. midt på treet når det gjelder utløsende effekter, ser vi på andelen *høy addisjonalitet*, ligger den helt på snitt for begge ordningene.

Sist gjennomførte kundeeffektundersøkelse (etterundersøkelse; basert på 2005-årgangen) viser at så mye som 78 % (økt fra 57 % fra forrige undersøkelse) av prosjektene som er finansiert med innovasjonslån er vurdert å være prosjekter som i stor grad bidrar til innovasjon. Den samme kundeeffektundersøkelsen indikerer noe svekket betydning for overlevelse (57 %, mot 75 % sist). Dette kan ha sammenheng med at bedriftene som ble finansiert i 2005 var preget av at det var gode tider. Det må samtidig påpekes at omfanget av slike lån på denne tiden var meget begrenset, slik at alle målinger og resultater kan være preget av noen få enkelttilsagn.

Kap 2421.51 Såkornfond

Kommersialisering av innovative prosjekter i nyetablerte bedrifter begrenses ofte av tilgangen på risikovillig kapital. Såkornfondene bidrar til å etablere innovative, konkurransedyktige vekstforetak gjennom å øke tilgangen på kompetent kapital og kompetanse til slike prosjekter.

Innovasjon Norge har tre såkornordninger med i utgangspunktet 16 såkornfond.

- Den første såkornordningen (Såkornfond 98) ble etablert i 1998 og har en økonomisk ramme på 780 mill. kroner fordelt på seks fond (hvorav ett er konkurs).
- Den distriktsrettede såkornordningen (Distriktsrettede såkornfond 06) har en økonomisk ramme på 1 110 mill. kroner fordelt på seks fond, hvorav ett ikke er etablert.
- Den landsdekkende såkornordningen (Landsdekkende såkornfond 06) har en økonomisk ramme på 1 350 mill. kroner fordelt på fire fond.

Såkornfondene investerer i nyskapende norske bedrifter som befinner seg i en tidlig utviklingsfase. Såkornfondene går inn med egenkapital i risikoprosjekter med stort verdiskapingspotensial. Fondene selger seg normalt ut når porteføljeselskapene har synliggjort verdien og har behov for nye eiere som kan bringe selskapet videre.

Innovasjon Norge bidrar med ansvarlige lån til såkornfondene og noe administrasjonsstøtte til de distriktsrettede såkornfondene. Såkornfondene eies og styres av private interesser.

Såkornfond 98

Innovasjon Norge er gjennom denne ordningen engasjert med ansvarlige lån i START-fondet AS og i fem regionale fond; Såkorninvest Sør AS, Såkorninvest AS, Såkorninvest Innlandet AS, Såkorninvest Nord AS og Såkorninvest Midt-Norge AS. Flere av fondene i denne gruppen har tapt deler av eller hele egenkapitalen.

START-fondet AS har den største kapitalbasen, 320 mill. kroner og en spiss investeringsstrategi. Enkelte av de fem gjenstående porteføljeselskapene har vist forbedringer. Fondet har ett selskap med markedsverdier som er høyere enn investert beløp. Forvaltningsavtalen med Convexa utløp i juni 2009. Etter dette drives fondet av styret med administrativ bistand fra aksjonæren Braganza AS.

Såkorninvest Sør AS med kapitalbase på 106 mill. kroner har realisert betydelige gevinster ved gjennomføring av to vellykkede industrisalg og har dermed tilbakebetalt totalt 15 mill. kroner til Innovasjon Norge. Såkorninvest Sør har i tillegg andre

porteføljeselskaper som utvikler seg svært positivt. Såkorninvest Sør AS forvaltes av Skagerak Venture Capital AS (SVC).

SåkorninVest AS har en kapitalbase på 88,5 mill kroner og har seks gjenstående porteføljeselskaper. Procom Venture AS overtok i 2009 forvaltning av fondet fra Anker Management AS.

Det ble åpnet konkurs i Såkorninvest Innlandet AS mars 2007, bl.a. da fondet undervurderte tiden og kapitalen som var nødvendig for å løfte porteføljeselskapene. Bobehandlingen er avsluttet ultimo 2009. Uprioriterte krav fikk full dekning, og Innovasjon Norges ansvarlige lån, som er en etterprioritert fordring, fikk en dividende på 9,36 %.

Såkorninvest Midt-Norge AS, som er engasjert i nær 20 porteføljebedrifter, forvaltes av Leiv Eriksson Nyskaping AS. Såkorninvest Midt-Norge AS og Såkorninvest Nord AS arbeider med å realisere sine investeringer. Fondene opplever at flere av de gjenstående investeringene utvikler seg positivt, men må sterkt prioritere hvilke selskaper det skal jobbes aktivt med videre.

Såkorninvest Nord AS (SINAS) har en delt forvaltningsstruktur der fem av dagens porteføljeselskaper blir forvaltet av ProNord AS, Bodø, mens de resterende fem investeringene blir forvaltet gjennom avtale med Norinnova Forvaltning, Tromsø. Fondet investerte første gang i ProBio ASA i 2005 og har en eierandel på 4,8 %. Ifm siste emisjonen i selskapet ble selskapet priset til 730 mill. kroner ProBio ASA utvikler, produserer og selger arktiske næringsstoffer, farmasøytiske produkter og kosttilskudd.

Distriktsrettede såkornfond 06

KapNord Fond AS, Bodø – distriktsrettet såkornfond for Nord-Norge - har vært i ordinær drift siden 1. juli 2006. Fondet melder om en meget høy dealflow med 210 prospekter til vurdering. KapNord AS har gjennomført 16 investeringer og trukket 99 mill. kroner av sin ramme på 175 mill. kroner i ansvarlig lån gjennom Innovasjon Norge. Fondet forvaltes av Profond AS.

Norinnova Invest AS, Tromsø - distriktsrettet såkornfond for Nord-Norge - ble stiftet i februar 2007 og har en kapitalbase på 271,6 mill. kroner, hvorav 96,6 mill. kroner er privat kapital. Fondet har mottatt 70 henvendelser og gjennomført 12 investeringer. Såkornfondet har trukket 70 mill. kroner av sin ramme på 175 mill. kroner i ansvarlig lån. Fondet forvaltes av Norinnova Forvaltning AS.

Fjord Invest SørVest AS, Førde - distriktsrettet såkornfond for sørvest Norge - har vært operative siden juli 2007, gjennomført fem investeringer og har en kapitalbase på 216 mill. kroner. Fondet har trukket 26 mill. kroner av sin ramme på 134 mill. kroner i ansvarlig lån. Fondet har mottatt 183 henvendelser siden oppstart. Fondet forvaltes av Fjord Invest AS.

MidVest Fondene, Namsos - distriktsrettete såkornfond for Midt-Norge består av to fond (Midvest I AS og Midvest II AS) med en samlet kapitalbase på 253,5 mill. kroner. Fondene ble oppkapitalisert i januar 2008. Fondene har vurdert 130 investeringsmuligheter siden oppstart og har gjennomført fire investeringer. Midvest I AS har trukket 13,7 mill. kroner av lånerammen på 158 mill. kroner som er stilt til disposisjon gjennom Innovasjon Norge. Midvest II AS har trukket 1,5 mill. kroner av lånerammen på 37,4 mill. kroner. Fondene forvaltes av Midvestor AS.

Et såkornfond for Innlandet (Østlandet) på totalt 114,6 mill. kroner ble utlyst november 2008. Det gjennomføres møter med de aktuelle forvaltningskandidatene for å avklare om disse er kvalifisert og om de har mulighet til å hente inn den private delen av kapitalen.

Landsdekkende såkornfond 06

Det ansvarlige lånet for de landsdekkende fondene er på 166,7 mill. kroner for hvert fond.

ProVenture Seed AS, Trondheim, har gjennomført 14 investeringer og trukket 79,7 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Fondet har realisert en investering med god avkastning og solgt et selskap med tap. Fondet forvaltes av Proventure Management AS.

Sarsia Seed AS, Bergen, har gjennomført 15 investeringer og trukket 54,3 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Fondet forvaltes av Sarsia Seed Management AS.

SåkorninVest II AS, Stavanger, har gjennomført sju investeringer og trukket 57,5 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Procom Venture AS overtok i 2009 forvaltning av fondet fra Anker Management AS.

SåkorninVest II AS har investert i Anglewind AS. Det Stavanger-baserte selskapet utvikler en ny teknologi til vindmøller på land og til havs. Selskapet har en patentsøkt løsning for en ny type gir til vindmølleturbiner. Giret kommer til å bestå av betydelig færre deler som resulterer i høy pålitelighet, mindre størrelse og mer kostnadseffektivt.

Alliance Venture Polaris AS, Oslo, har gjennomført 12 investeringer og trukket 60 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Fondet forvaltes av Alliance Venture AS.

For de operative såkornfondene i de to nye såkornordningene har det store prosjekttilfanget blitt videreført i 2009. Tilgang på gode prosjekter har også ført til en noe høyere investeringstakt enn opprinnelig antatt og dermed noe høyere trekk på det ansvarlige lånet fra Innovasjon Norge. Fondene har i stor grad tilpasset sin strategi til utviklingen i finansmarkedet slik at de avsetter større beløp til oppfølgingsinvesteringer enn opprinnelig planlagt. Fondene kan derfor kun gjennomføre et fåtall nye investeringer i tillegg til de som er gjennomført ultimo 2009. Dette medfører at fondene i praksis vil bli lukket for nyinvesteringer i løpet av 2010/primus 2011.

Kap 2421.53 Svensk-Norsk næringslivssamarbeid

Programmet ble igangsatt mai 2005 med en programvarighet på 5 år. Tilskuddsmidlene skal først og fremst anvendes til prosjekter som fremmer innovasjon og kommersialisering av produkter og tjenester samt til utvikling av nye produkter og tjenester. I alle prosjektene skal det være med små og mellomstore bedrifter fra Sverige og Norge, men gjerne i samarbeid med store. Programmet har en samlet svensk-norsk ramme på ca. 50 mill. kroner fordelt over fem år. Norge har bidratt med 10 mill. kroner, Sverige med 40 mill. kroner.

Søknadsrunden våren 2009 var programmets siste ordinære søknadsrunde. Det kom inn 30 søknader til Innovasjon Norge og Tillväxtverket (tidligere NUTEK). Innovasjon Norge bevilget tilskudd til 3 norsklede samarbeidsprosjekter for til sammen 1,7 mill. kroner med en total prosjektverdi på 3,3 mill. kroner. I tillegg er det bevilget 0,3 mill. kroner til å dekke Innovasjon Norges administrasjonskostnader for 2009. På svensk side bevilget Tillväxtverket midler til 6 svensklede prosjekter.

SNNS-programmets 5-års periode avsluttes ved utgangen av 2010. Det vil bli utført en evaluering av ekstern evaluator som ferdigstilles høsten 2010.

Kap 2421.56 Distriktsrettet låneordning

Denne låneordningen var tidsbegrenset og det innvilges ikke nye lån etter 31.12.2005. Alle lån under denne ordningen skal være tilbakebetalt innen utløpet av 2018.

Det er i 2009 bokført tap under denne låneordningen på 7 mill. kroner, mot 14 mill. kroner i 2008. Tapsfondssituasjonen for denne låneordningen er – i motsetning til hva som er tilfelle for øvrige tapsfond – preget av at det er risiko for større tap enn tapsfondets størrelse, dersom en ser tapene i forhold til utbetalte beløp. Tapsfondet for den distriktsrettede låneordning er imidlertid gitt som en engangsbevilgning, basert på at det som gjenstår av tapsfondet når låneordningen er avviklet skal tilbakebetales til staten. Det er vår vurdering at engangsbevilgningen er tilstrekkelig for å dekke de tap som ventes å oppstå.

Porteføljen av slike lån er redusert fra 114 mill. kroner pr. 01.01.2009 til 95 mill. kroner pr. 31.12.2009. Det forventes fortsatt reduksjon i porteføljevolumet.

Kap 2421.70 Bedriftsutvikling og administrasjon (bevilgning for 2009: 426,3 mill. kroner)

Tilskuddet til bedriftsutvikling og administrasjon skal dekke proaktiv virksomhet og deltakelse i prosesser på nasjonalt og regionalt plan, basis administrasjonskostnader, næringslivsdelegasjoner, rådgivningstjenester, kontorenes infrastruktur, administrasjon av innovasjonsprosjekter under post 50, administrasjon av programmer som finansieres av fylkeskommunene, administrasjon av bevilgninger som ikke finansieres særskilt av andre og utgifter til såkornfond, Skattefunn m.v.

Innovasjon Norge har en modell for intern kostnadsfordeling, hvori blant annet inngår at alle ansatte registrerer sine timer på ulike prosjekter og aktiviteter. Fra Innovasjon Norge startet med timeføring har det blitt gjort løpende endringer og forbedringer i timeføringen. I 2009 ble det også gjort flere endringer. Timeføringen for program- og lånevirkomheten er tilfredsstillende, mens det fortsatt er forbedringspotensiale for fordelingen av timer mellom de ulike grupper innenfor post 70. En tverrdepartemental arbeidsgruppe er i arbeid våren 2010. Konklusjonene fra denne vil ha effekt på Innovasjon Norges interne kostnadsfordeling, herunder timeføringen.

Det er i 2009 brukt 406,1 mill. kroner av post 70 til aktiviteter som vist i tabell under. I tillegg ble de aktuarberegnete kostnader i 2009 25 mill. kroner lavere enn forventet. Dette beløpet er overført til 2010 hvor estimat beregnet av aktuar viser en økt pensjonskostnad på 40 mill. kroner.

Type aktivitet	Mill. kr	% av total
Saksbehandling av tilskudd	88	22 %
Kundekontakt	65	16 %
Hjemhentingsprosjekter	45	11 %
Enkel informasjon til kunder	38	9 %
Innovasjon/ Utvikling Reiseliv	29	7 %
Organisasjonsutvikling	18	5 %
Eier- og virksomhetsstyring	18	5 %
Næringslivsdelegasjoner/ samarbeidsprosjekter med utenriktjenesten	18	4 %
Forretningsplan- og budsjettprosessen	15	4 %
Innspill politikkutforming	13	3 %
Strategiutvikling	10	3 %
Utvikle tjenesteportefølje	9	2 %
Tilskuddsfinansierte prosjekter	8	2 %
Messer	7	2 %
Råd om beskyttelse og omsetning av	6	1 %

Type aktivitet	Mill. kr	% av total
imm.verdier		
Skattefunn	5	1 %
Tverrgående team	5	1 %
Såkorn	3	1 %
Enterprise Europe Network	2,45	1 %
Diverse	5	1 %
Sum inntektsført 2009	406	100 %
Overført til pensjonskostnad i 2010	25	
Ny sum	431	

Saksbehandling av tilskudd og stipend består hovedsakelig av saksbehandling på distriktskontorene. Generell kundekontakt er forstadiet til en formell avtale med en kunde om levering av tjenester, i dette inngår forarbeider, møter, telefoner, avtaleinngåelse og presentasjoner. Enkel informasjon til kunder er enkle forespørsler fra norske bedrifter om internasjonale markedsmuligheter, nettverk, muligheter for partnere, generell informasjon om markeder, lokale betingelser i landet, mulige kontakter mv. Innovasjon Norge har ca. 25.000 slike henvendelser pr. år.

Kap 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer (bevilgning for 2009: 380 mill. kroner)

Denne posten kan deles i to hovedgrupper, reiseliv og nettverk/næringslivsprofilering:

	Ramme 2009 Mill. kroner	Forbruk pr. 2009
Reiseliv, herav:	235	263,8
- Reiselivsprofilering inkl. operativ drift for innovasjon i reiselivsnæringen	³⁷ 216	³⁸ 236,5
- Innovasjon i reiselivsnæringen + NCE reiseliv	³⁹ 19	⁴⁰ 27,3
Nettverk og næringslivsprofilering, herav:	145	160,1
- Internasjonal vekst	19	16,4
- Operativt og administrativt programarbeid	41	45,0
- Tilskudd til programmer, inkl. deler av Int.vekst	⁴¹ 85	⁴² 94,2
Sum	380	423,9

Det operative forbruket i 2009 er høyere enn rammen på grunn av overføringer fra året før.

³⁷ 216 mill. kroner består av 210 mill. kroner til reiselivsprofilering og 6 mill. kroner til operativ drift for innovasjon i reiselivsnæringen

³⁸ Består av 230,5 mill. kroner i offentlige utgifter til reiselivsprofilering og 6 mill. kroner i støtte til operative gjennomføringskostnader knyttet til programmet Innovasjon i reiselivsnæringen.

³⁹ Beløpet består av 14 mill. til prosjekter innenfor Innovasjon i reiselivsnæringen og 5 mill. kroner til NCE Reiseliv.

⁴⁰ Av 27,3 mill. kroner er 19,8 mill. kroner bevilget til programmet Innovasjon i reiselivsnæringen, og 7,7 mill. kroner til NCE Reiseliv.

⁴¹ Beløpet inkluderer 3 mill. kroner til Internasjonal Vekst, som i 2009 hadde en total ramme på 22 mill. kroner.

⁴² 94,2 mill. kroner inkluderer 2,2 mill. kroner i støtte prosjekter innenfor Internasjonal vekst, og 92,0 mill. kroner til øvrige prosjekter.

Profileringsvirksomheten for reiselivet er særskilt omtalt under kap. 4.3.2 Arbeidsområde 3B - Norge som reisemål.

Nettverk og profilering (ramme 2009: 145 mill. kroner)

Internasjonal Vekst

Utekontorene har levert 234 internasjonale rådgivningsoppdrag til SMB-bedrifter, del-finansiert gjennom Internasjonal Vekst-programmet. I tillegg kommer Markedssjekker og mindre oppdrag. Det offentlige tilskuddet utgjør 16 mill. kroner. Disse fordeler seg på 10 mill. kroner som matcher brukerbetalingen fra bedriftene, 2 mill. kroner til Markedssjekker (som finansieres 100 % av Internasjonal Vekst-programmet) og 4 mill. kroner på timer til operative drift av programmet, inkl. timer på distriktskontorene og i fagavdelinger for å identifisere internasjonale markedsmuligheter for bedriftene.

Hovedprogramaktiviteten i 2009 har vært å få utviklet, dokumentert og implementert felles arbeidsprosesser, guidelines metodikk og maler for leveranse av internasjonale rådgivningstjenester og Internasjonal Vekstprogrammet. Hovedhensikten har vært å sikre at alle bedrifter får levert jevn og høy kvalitet i tjenestene, uavhengig av hvilket geografisk marked og utekontor de er involvert med, og samtidig sikre at rådgiverne både på utekontorene og distriktskontorene vet nøyaktig sin rolle i samspillet rundt bedriftene. Dette arbeidet har vært utført i nært samarbeid med ledelsen i Divisjon Utland og Divisjon Norge og alt materialet er lagret i tjenestedatabasen InBusiness og er dermed lett tilgjengelig for alle som er involvert med kundebedriften.

Den totale rammen for Internasjonal Vekst-programmet for 2009 var 22 mill. kroner fra NHD kap. 2421.71. Bruken av midlene fordeler seg slik:

- 16 mill. kroner som fordeler seg på:
 - o 10 mill. kroner i offentlig støtteandel (50 %) som matcher bedriftenes egenandel ved kjøp av internasjonale rådgivningstjenester fra utekontorene;
 - o 2 mill. kroner til Markedssjekker (uten egenandel)
 - o 4 mill. kroner på timer til operative drift av programmet, inkl. timer på distriktskontorene og i fagavdelinger for å identifisere internasjonale markedsmuligheter for bedrifteneDet var budsjettert 19 mill. kroner til dette og rammeutnyttelsen er da 86 %.
- 2,2 mill. kroner i direkte tilskudd til SMB-bedrifter med internasjonalt vekstpotensial og behov for ekstern spisskompetanse i det utenlandske markedet (primært juridisk-, bransje-, teknologisk eller markedskompetanse), i tillegg til bistand fra Innovasjon Norges utekontor. Tilskuddet bevilges av bedriftens distriktskontor i nært samarbeid med det (eller de) utekontor som er involvert med bedriften. 7 bedrifter har fått tilskudd fra denne rammen. Det var budsjettert 3 mill. kroner til dette og rammeutnyttelsen er på 73 %.

Andelen av kapittelposten som er avsatt som tilskudd til gjennomføring av programmer i 2009 – utover operativt og administrativt programarbeid og hoveddelen av Internasjonal vekst - er på 85 mill. kroner. Til rammen for tilskudd til programmer er det i tillegg overført 19 mill. kroner fra 2008 slik at total ramme for året er 104 mill. kroner.

I 2009 er det benyttet 106,2 mill. kroner av disse midlene til følgende tjenester:

Programmer	Tilskudd til programmer 31.12.2009	Rammer for tilskudd til programmer 2009
ARENA	15,4	13,5
NCE (unntatt NCE reiseliv)	26,1	30,0
BIT	1,2	7,0
Næringsrettet design	4,4	6,0
FORNY	8,0	8,0
Internasjonal vekst	2,2	3,0
Bedrift i EU	6,7	3,0
Høyvekstprogrammet	1,5	3,0
Kvinner i fokus	1,0	1,0
Kompetanseprogrammet	12,2	3,0
Sektorprogrammer	12,6	15,5
Omdømmeprogrammet	2,9	8,0
Programutvikling, evalueringer mv.	-	0
Ufordelt	-	3,0
Sum	94,2	104,0

Aktiviteten er ganske godt i tråd med planene for 2009.

Etterundersøkelse i 2009 for tilsagn fra 2005 viser:

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betydning for overlevelse	Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	Betydning for økt omsetning. % økning.	Betydning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompetanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall samarbeidspartnere
FRAM	91(100)	38(44)	45(56)	71(78)	11(0)	62(67)	59(54)	2,5(2)
BIT	89(94)	10(32)	20(47)	40(47)	10(7)	67(88)	58(88)	3,3(3)
INT prg	81(91)	36(42)	39(23)	70(64)	58(7)	64(69)	60(69)	2(3)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008)

Addisjonaliteten har sunket på ovennevnte programaktivitet det seneste året, og ligger nå generelt ikke lenger betydelig over snittet for alle tjenestene.

Betydningen for overlevelse og lønnsomhetsutvikling ligger vesentlig under snittet. Kompetanseeffektene er generelt synkende, som for tjenestene som helhet det siste året, mens vi kan se en liten økning på *innovasjonseffekten* hos FRAM-prosjektene. På FRAM og BIT er det en positiv økning i effektene på *antallet samarbeidspartnere*, noe vi vet er en viktig forutsetning for innovasjonseffekter på sikt. Det mest positive resultatet på disse tjenestene, er kanskje på *eksporteffekten*. Særlig INT-programmet rapporterer nå store effekter på eksport – en effekt vi tidligere har forventet skulle ligge i denne tjenesten, men som vi ikke har sett noe tydelig utslag på.

Kap 2421.72 Forsknings- og utviklingskontrakter (bevilgning: 265 mill. kroner + 65 mill. kroner)

Forsknings- og utviklingskontrakter innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet. Samarbeidet skjer i et trekantforhold mellom en offentlig (OFU)/industriell (IFU) "kunde"-partner som har konkrete behov for

f.eks. et nytt produkt eller tjeneste, en leverandør med kompetanse og potensial innenfor det feltet varen etterspørres og Innovasjon Norge. Fordelen med et slikt samarbeid – med en krevende kunde - for leverandørbedriften kan være økt kompetanse, tilgang til et større marked og nettverk samt en solid referanse. For kundebedriften kan tilgang til spesialkompetanse og lavere utviklingskostnader være noen av fordelene.

Det har vært stor pågang av prosjekter gjennom hele året. I alt ble det mottatt søknader for et samlet søknadsbeløp på 1 163 mill. kroner i 2009. Dette er en dobling fra 2008 hvor søknadsbeløpet var 552 mill. kroner. Økningen gjelder spesielt OFU hvor det var en tredobling. Søknadene fordelte seg med 324 mill. kroner til OFU og 839 mill. kroner til IFU. Søknadene utvikles ofte i samarbeid med Innovasjon Norge slik at prosjekter, som faller utenom OFU/IFU-ordningen, stoppes før søker har nedlagt for mye arbeid i søknadsskriving. Av mottatt søknadsbeløp ble 18 % trukket, returnert eller avslått.

Samlet bevilgning i 2009, inklusiv Regjeringens tiltakspakke, utgjorde 330 mill. kroner på post 72, forsknings- og utviklingskontrakter. Total ramme til disposisjon i 2009 ble på 400 mill. kroner. Det er summen av bevilgningen, ubenyttet tilsagnsfullmakt i 2008 på 15,6 mill. kroner, annulleringer av tidligere års tildelinger på 50,4 mill. kroner og frigjorte midler fra Galileo/Eurofighter på 4 mill. kroner. I tillegg ble tilsagnsfullmakten for 2009 på 100 mill. kroner videreført.

I alt ble det bevilget tilskudd til 276 nye forsknings- og utviklingskontrakter for et samlet beløp på 368,9 mill. kroner i 2009. Dette fordelte seg på 62 OFU-kontrakter med tilsagn på til sammen 86,2 mill. kroner og 214 IFU-kontrakter med tilsagn på i alt 282,7 mill. kroner. Dette utløste et totalt prosjektomfang på 1540,4 mill. kroner. Til administrasjon av programmet ble det satt av 29 mill. kroner. Dette inkluderer rådgiving og veiledning til bedriftene i forbindelse med prosjektutvikling og internasjonalisering ved distrikts- og utekontorene, programutvikling, fokusert satsing mot helse og forsvar, og synliggjøring. Det omfatter også Innoteket som er en årlig møteplass med fokus på innovasjon og faglig oppdatering. Samlet tildeling til prosjekter og programadministrasjon utgjorde derfor 397,9 mill. kroner.

Resultatoppnåelse i forhold til føringene fra departementet er besvart i den detaljerte rapporteringen på programmet i detaljrapportheftet. Hovedkonklusjonen er at programmet er i rute i forhold til målsetting. Alle midler er disponert. Det var nødvendig å holde litt tilbake på prosjekter på slutten av året av hensyn til budsjettammen.

Etterundersøkelse i 2009 for tilsagn fra 2005 viser:

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betyd- ing for over- levelse	Stor betyd- ning for lønn- somhets- utvikling	Betydning for økt om- setning. % økning.	Andel med Betyd- ning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompe- tanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall sam- arbeids- partnere
OFU/IFU	100(94)	58(53)	42(56)	67(67)	55(44)	87(95)	87(95)	3,8(4)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008).

OFU/IFU er et program som tradisjonelt har skåret høyt på addisjonalitet og alle "myke" indikatorer. Det er fremdeles tilfellet, selv om det har vært en noe dempet utvikling det siste året (addisjonaliteten er fremdeles høy – og har vært økende).

Gledelig er det også at betydningen for eksport er økende. OFU/IFU er en tjeneste som det forventes mye av mht ekspansjon på internasjonale markeder.

Kap 2421.73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft (bevilgning for 2009: 40 mill. kroner)

Støtteordningen kom på plass i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2009. Regelverket for ordningen ble vedtatt av NHD 2. juli 2009. 2009 ble det bevilget 4,5 mill. kroner fra ordningen til 5 prosjekter. Det anses - innenfor gjeldende retningslinjer - ikke å være grunnlag for å utnytte de bevilgningsrammene som er stilt til disposisjon. Det forventes at det i 2010 vil bli bevilget 15 - 20 mill. kroner. Innovasjon Norge har lagt ut informasjon om ordningen til potensielle søkere på internett.

Kap 2421.79 Maritim utvikling (bevilgning for 2009: 15 mill. kroner)

Målgruppen for programmet er hele sjømatnæringen. Bedrifter med vilje til å forplikte seg i nettverk er prioritert. Ordningen har som mål å bidra til og styrke konkurranseevnen og øke verdiskapingen i de maritime næringene i Norge. I 2009 ble det bevilget 21,6 mill. kroner fra ordningen til 38 prosjekter. Rammen for 2009 var 15 mill. kroner og overforbruket ble finansiert med udisponerte midler fra tidligere år (ca. 12,7 mill. kroner). Rammen ble i 2009 for øvrig kuttet med 6,5 mill. kroner, som følge av at det var overført mer midler fra 2008 til 2009 enn statens regelverk tillater.

Omdømmerapporten "Norsk maritim næring i utlandet" ble overlevert Nærings- og handelsdepartementet i november 2008. I februar 2009 fikk Innovasjon Norge i oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet om å koordinere det videre arbeidet med omdømmerapporten sammen med Sjøfartsdirektoratet, Skipsregistrene og aktører i den maritime næringen. Arbeidet er igangsatt og det er etablert en arbeidsgruppe med representanter for næringen. Strategisk råd i MARUT er øverste organ for arbeidet.

Innovasjon Norge arbeider for å tydeliggjøre sine tjenester for de maritime næringene i Norge, bl.a. gjennom våre internettsider. I tillegg er det utarbeidet en egen brosjyre spesielt rettet mot maritim næring.

Kap 2421.90 Lavrisikolån

Det ble i 2009 gitt tilsagn om lavrisikolån for 3,5 mrd. kroner, hvilket innebar full utnyttelse av rammen.

Lånene fordeler seg slik på de ulike lånegruppene:

Mill. kroner	2009	2008
Lavrisikolån landbruk	697	509
Lavrisikolån flåte	904	630
Lavrisikolån ordinær	1 896	563

Andelen ordinære lavrisikolån, dvs. til annet næringsliv enn landbruk og fiskeflåte, hadde størst økning. Gjennom hele 2009 har Innovasjon Norge hatt en formidabel økning i antall henvendelser fra bedrifter som ønsket å få finansiert medvirkning fra oss. Mange av bedriftene som henvendte seg merket at de møtte store utfordringer i egen bank grunnet at bankene strammet til der det var økt risiko, men også normalt godt stilte bedrifter henvendte seg.

Inntrykket er at en økende andel av de henvendelsene vi fikk i 2009, knyttet seg til behov for kapitalstyrking (6 % av lavrisikolånene er i 2009 gitt med formålet kapitalstyrking), som følge av økt kapitalbinding i driften og uventet tilstramning i utlånsaktiviteten i bankene. De tre formålene som topper i 2009 er imidlertid nyskaping i eksisterende foretak (25 %), kapasitetsutvidelse (24 %) og effektivisering/rasjonalisering (14 %). 3 % av lavrisikolånene har formålet nyetablering, og 3 % har formålet knoppskytning.

En god del av henvendelsene knyttet seg også til bedrifter som hadde kommet opp i store vansker, og som ikke ble vurdert å være kredittverdige. Mange av disse henvendelsene ble avvist uten at det kom formelle søknader.

Innovasjon Norge har i løpet av 2009 besluttet å endre utlånsrenten tre ganger. En gang ble renten redusert med 0,6 – 0,75 % -poeng, tidlig i mars måned, og to ganger har renten blitt satt ned med 0,25 % -poeng, både i slutten av mars og juni. Misligholdet blant våre lånekunder økte noe.

Ca. 2/3-del av de ordinære lavrisikolånene ble gitt til prosjekter i det distriktspolitiske virkeområdet – virkeområdet III og IV. Det er vår vurdering at de store finansøktørene fortsatt er noe mer utlånsmessig reservert i distriktene.

Etterundersøkelse i 2009 for tilsagn fra 2005 viser:

Tjeneste	Høy og middels addisjonalitet	Stor betydning for overlevelse	Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	Betydning for økt omsetning. % økning.	Betydning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompetanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall samarbeidspartnere
Lavrisiko Ordinær	69(80)	43(58)	57(54)	86(67)	33(18)	69(54)	63(69)	2,7(2)
Lavrisiko Landbruk	79(75)	74(57)	58(47)	85(72)	6(2)	42(35)	55(38)	2,1(2)
Gr.f.lån fiskefl.	65(63)	52(63)	68(79)	82(84)	27(31)	36(36)	44(33)	2(2)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

Mht. lavrisikolånene til primærnæringene har vi blitt stadig mer utløsende de siste tre årene, addisjonaliteten er nå omtrent som for ordinære lavrisikolån, og begynner å nærme seg snittet for alle ordninger. Når det gjelder de ordinære lavrisikolånene, så har de sammen med enkelte andre tjenester (etablererstipend for eksempel), variert mye fra år til år mht addisjonaliteten. For 2005-årgangen som har avgitt svar i 2009, er addisjonaliteten igjen noe lav (den var 56 % også for to år siden). IN er mao. ikke så veldig utløsende mht ordinære lavrisikolån i denne årgangen. Det kan både ha noe med tilgangen til alternativ lånekapital og med et generelt behov for denne type kapital å gjøre.

Som vi har sett for andre ordninger, så er det betydningen for omsetningen som av de økonomiske indikatorene har hatt en betydelig økning det siste året. Eksporten har også hatt en positiv økning når det gjelder de ordinære lavrisikolånene, en slik tendens kan vi også se hos landbrukslånene.

Mht de *myke indikatorene*, er det økning i både kompetanse- og samarbeidsbidrag hos ordinære lavrisikolån og hos landbrukslånene, landbrukslånene har i tillegg også hatt en positiv utvikling mht innovasjon.

Ordinære lavrisikolån ligger nå over snitt mht bidrag til kompetanse og innovasjon, det er positivt, de skårer nå også over snitt når det gjelder bidrag til antall samarbeidspartnere. Denne tjenesten begynner mao. å *høste gevinster* også mht de *myke indikatorene*.

Misligholdet blant våre lånekunder økte noe, men ikke vesentlig. Tap på utlån under lavrisikolåneordningen ble 63 mill. kroner, omtrent som budsjettet. Marginene på utlån ble bedre enn budsjettet, til tross for at INs utlånsrente i finansuro-året har ligget meget

gunstig i forhold til markedet. Dette la grunnlaget for et vesentlig bedre resultat enn budsjettert og utbytte til staten.

Kap. 912 post 70.1 – Bedrift i EU

NHD bidrar med 2,45 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med bedriftsveiledning i det indre marked. Dette arbeidet er organisert i Innovasjon Norges program Bedrift i EU som er en del av Europakommisjonens bedriftsrådgivernettsverk Enterprise Europe Network. Innovasjon Norge har 12 medarbeidere som arbeider med programmet Bedrift i EU og gir råd til bedriftene om muligheter og plikter i det indre marked. Innovasjon Norge oppdaterer og videreutvikler nettsiden www.bedriftieu.no og sender ut nyhetsbrevet Innblikk.

For mer informasjon om EU arbeid i Innovasjon Norge eller spesifikt programmet Bedrift i EU, se Detaljrapporten 2009.

Kap 921.95 Statlig investeringsfond – Egenkapital

Investinor AS ble stiftet i februar 2008 med en egenkapital på 2,2 mrd. kroner som et 100 prosent eid foretak av Innovasjon Norge. Formålet med dette investeringsselskapet er å bidra til økt verdiskaping gjennom å tilby risikovillig kapital til internasjonalt orienterte og konkurransedyktige norske bedrifter. Bedriftene skal primært være i en tidlig vekstfase, med noe fleksibilitet mot ekspansjonsfasen.

Investinor skal fortrinnsvis investere i bransjer hvor Norge står sterkt, og hvor det er stort potensial for vekst. Selskapet skal legge særskilt vekt på følgende fem satsingsområder: Miljø, energi, reiseliv, marin og maritim sektor. I tillegg skal Investinor legge spesiell vekt på klima- og miljøprosjekter. Av selskapskapitalen forbeholdes 500 mill. kroner til investeringer i marin næringsvirksomhet.

Stein H. Annexstad er styrets leder. Geir Ove Kjesbu er administrerende direktør. Administrasjon for øvrig kom på plass i begynnelsen av 2009 og selskapet er allerede godt posisjonert i det norske venture-markedet.

Russland- og Øst-Europafondene

IN forvalter to investeringsfond; Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Investeringsfondet for Øst-Europa som sammen med norske investorer kan benyttes til investeringer i Russland, Sentral Asia, Kaukasus, Hviterussland, Ukraina og landene på Balkan (utenfor EU). Investeringsfondene drives på forretningsmessig grunnlag og kan benyttes til egenkapitalinnskudd i næringsvirksomhet i virkeområdet. Det forutsettes minst like stor deltakelse fra norsk næringslivs side. I tillegg forvaltes tilskuddsfondet for Nordvest-Russland som kan gi tilskudd til norske investeringsrettede forprosjekter i Murmansk, Arkhangelsk, Karelen og Nenets.

Gjennom investeringsfondet for Nordvest-Russland ble det i 2009 gjort 5 investeringsbeslutninger på til sammen 13,72 mill. kroner.

For investeringsfondet for Øst-Europa ble det i 2009 gjort en investeringsbeslutning på 4,84 mill. kroner

Det ble også gitt tilsagn om forprosjektstøtte fra tilskuddsfondet for Nordvest-Russland til 2 prosjekter med totalt 0,4 mill. kroner.

I tillegg har fondene bidratt med støtte til

- forberedelse og utgivelse av Polyteknisk ordbok (Norsk-Russisk/Russisk-Norsk), Barentsforlaget AS,
- utgivelse av oppdatert utgave av Peter Normann Waage's bok om Russland.

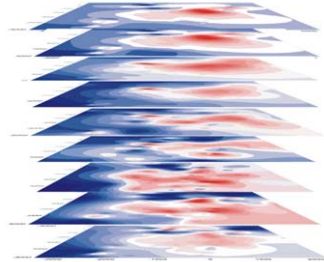
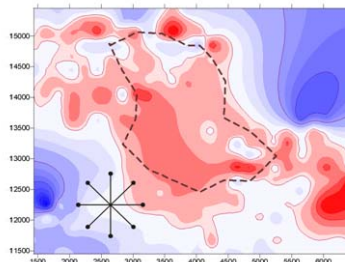
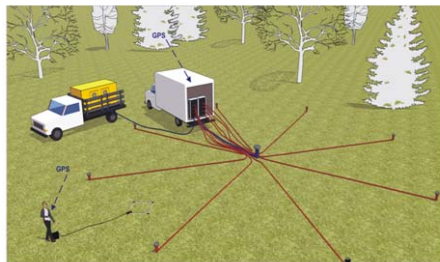
Det var i 2009 høy aktivitet med eksisterende engasjement og med vurdering av nye investeringsprosjekter. De viktigste nye prosjektene som er etablert eller under etablering i 2009 er:

- IBC Murman - 70 000 kvm kontor senter spesielt rettet mot olje og gass selskap i Murmansk, Russland
- BI - etablering av "Business Training Centre" i Murmansk/Arkhangelsk, Russland
- EMTEK - elektromagnetisk prospekteringsselskap (Stavanger og Novosibirsk og Tomsk i Russland)
- Storvik Kuban - landbasert oppdrettsselskap i Krasnodar fylke, Russland
- Elbrus - produksjon av margarin, Krasnodar, Russland.

Fondsansatte har i 2009 deltatt/ledet delegasjonsreiser til Arkhangelsk, Ekaterinburg, Krasnoyarsk, Novosibirsk og Tomsk i Russland, hvor man gjennomførte møter med regionale myndigheter, handelskamre, universiteter/inkubatorer og bedrifter. Dessuten har vi ledet den første norske næringsdelegasjonen til Uzbekistan med omfattende møter med nasjonale og regionale myndigheter og organisasjoner.

Et eksempel på fondenes engasjement:

EMTEK AS etablert med to datterselskaper Emtek Prospecting AS og Emtek Monitoring AS for å videreutvikle teknologi og tilby tjenester rettet mot elektromagnetisk (EM) hydrokarbon- og metallprospektering. EMTEK sitter på to forskjellige patenterte EM-teknologier som er opprinnelig utviklet av uavhengige russiske universitetsmiljøer i Tomsk og Novosibirsk, og er også verifisert gjennom felttester på flere oljefelt og mineralgruver.

Bildene tilhører EMTEK AS

5.3.1 Fordeling av administrasjonskostnader mellom kontorene

Under følger en oversikt over fordelingen av kostnadene knyttet til administrasjon over kap. 2421.70 på NHDs budsjett, slik dette er fordelt på henholdsvis hoved-, distrikts- og utekontorene i 2009 (1000 kroner). Det vises for øvrig til nærmere omtale av kap. 2421.70 foran.

Kontor	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2008
Hovedkontor	155 696	165 300	166 679
Distriktskontor	145 337	153 000	137 800
Utekontor	105 067	108 000	110 621
Sum	406 100	426 300	415 100

5.3.2 Fordeling av inntekter fra brukerbetalte tjenester

Under følger en oversikt over inntektene fra brukerbetalte tjenester på hovedkontoret, distrikts- og utekontorene i 2009 (tall i hele tusen kroner).

Type tjeneste	DK	HK	UK	Total
Brukerbetaling tjenester	-	5 024	24 296	29 320
Brukerbetaling Norad	-	7 183	7 980	15 163
Brukerbetaling fra Intsok	-	-	5 777	5 777
Brukerbetaling reiseliv	-	20 103	95 869	115 972
Brukerbetaling internasjonal vekst	-	-	9 837	9 837
Brukerbetaling messer	-	22 189	903	23 092
Brukerbetaling øvrig	-	1 003	15	1 018
Total	-	55 502	144 678	200 180

Størstedelen av brukerbetalingen kommer fra reiselivsvirksomheten. Fylkeskommunale midler er i 2009 flyttet fra brukerbetalte tjenester til offentlige inntekter, derved har brukerbetalinger på distriktskontorene blitt null.

Utekontorene står for drøyt 70 % av de eksterne brukerbetalingerne, hvorav reiselivsvirksomheten utgjør to tredjedeler.

5.3.3 Prioritering av oppgaver i 2009 (med virkning for 2010)

I oppdragsbrevet for 2009 ber NHD om at Innovasjon Norge i årsrapporten foretar en "Vurdering av om oppgaver kan avsluttes og reduseres til fordel for en større konsentrasjon om oppgavene med høyest prioritet". I kapittel 6 redegjøres for endringer i program- og tjenesteporteføljen samt de strategiske prioriteringer som er gjort i slutten av 2009 med virkning for 2010.

5.3.4 Distriktskontorenes struktur og kompetanse og utflytting av hovedkontorfunksjoner

Struktur

Innovasjon Norge har 15 distriktskontorer og i tillegg et antall lokalkontorer som sikrer at vi er representert med kontorer i alle fylker, unntatt Akershus. I Finnmark, Nordland, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Hedmark har vi i tillegg til distriktskontorene i Vadsø, Ålesund, Leikanger og Hamar også lokalkontorer i Alta, Narvik, Molde, og Førde.

De fleste distriktskontorene dekker ett fylke. I tillegg er det ett distriktskontor som dekker Oslo, Akershus og Østfold, Buskerud og ett som dekker Vestfold og Aust- og Vest-Agder. Kontorene er underlagt ett regionalt styre, har én ledelse og medarbeidere som opererer på tvers av fylkesgrensene.

Pr. 1.1 2009 var det 284,2⁴³ faste årsverk ved distriktskontorene i Divisjon Norge, mot 269,2 samme tid året før. Økningen i antall årsverk i Divisjon Norge skyldes i hovedsak fast ansettelse av 10 designrådgivere (9,5 årsverk), som tidligere var ansatt på engasjement. I tillegg er det flyttet over funksjoner og ressurser fra andre deler av organisasjonen, herunder prosjektlederansvaret for Kommuneprosjektet og systemansvarlig for INs kundebehandlingssystem Siebel. Resterende årsverk forklares av tilsetning av vakante stillinger.

⁴³ Divisjon Norge, ekskl. divisjonsledelse og Avdeling for spesialengasjement og storkunder.

I forbindelse med statsbudsjettet 2009 fikk Innovasjon Norge økte rammer for å kompensere for virkningene av finanskrisen. Ved utgangen av året hadde Innovasjon Norge bevilget 9,8 mrd. i lån og tilskudd, noe som er nesten dobbelt så mye som i 2008. For å sikre en rask behandlingstid og god kundeoppfølging ble det i februar 2009 besluttet å styrke ressursene ved distriktskontorene gjennom nye midlertidige årsverk samt omdisponering av interne ressurser.

Arbeidet med å styrke bemanningen startet i februar og i mai var totalt 22 nye årsverk på plass for å midlertidig styrke arbeidet med låne- og garantiordningene, etablererstipend og OFU/IFU. 6 av årsverkene var en omfordeling av interne ressurser, herunder 3 årsverk fra andre divisjoner. Øvrige årsverk var nye midlertidige stillinger på inntil 3 år. I de tilfeller det fantes vakante stillinger ved kontorene ble disse brukt til å styrke arbeidet med finansiering.

I forbindelse med revidert statsbudsjett i mai 2009 ble arbeidet med låneordningene styrket med ytterligere 6 midlertidige årsverk. Totalt sett har dermed ressursene for finansieringsvirksomheten (lån, garantier og tilskudd) ved distriktskontorene økt med 28 årsverk i 2009.

Alle kontorer fikk tildelt 1-3 ekstra årsverk for å sikre en rask behandlingstid. Antatt markedspotensiale for større prosjekter med nasjonal eller internasjonal innovasjonshøyde, dagens ressurser og antall saker på det enkelte kontor samt muligheten for å dele ressurser med andre DK var de kriterier som lå til grunn for ressursfordelingen.

Distriktskontorene arbeider i hovedsak med kunder og prosjekter som har utgangspunkt i egen region og oppgaver knyttet til realisering av nasjonale og fylkesvise utviklingsplaner og strategier. Samtidig øker distriktskontorenes samarbeid om prosjekter og satsinger på tvers av fylkes-/regiongrenser og internasjonalt, og det skjer en spesialisering og arbeidsdeling innenfor større geografiske områder enn det enkelte kontors primærområde.

Kompetanse

Distriktskontorene er kompetansemessig først og fremst kjennetegnet ved sin breddekompetanse knyttet til innovasjon og entreprenørskap, forretningsutvikling, finansiering og kunnskap om næringslivet i deres respektive regioner. På grunn av finanskrisen ble det lagt spesiell vekt på heving av kontorenes finansieringskompetanse.

Nettverksbasert innovasjon, design, bedrifters samfunnsansvar (CSR) og immaterielle rettigheter (IPR) er områder hvor distriktskontorene også i 2009 har styrket seg kompetansemessig.

Utflytting av hovedkontorfunksjoner

Det har i 2009 vært fokus på at ressurser for gjennomføring av nasjonale program skal legges til distriktskontorene. I 2008 var etableringen et eget IPR-fagnettverk, samt styrking av EU-arbeidet gjennom etableringen av Enterprise Europe Network (EEN) med fem regionale EU-rådgivere gode eksempler på dette. I 2009 ble ledelsen for Kommuneprosjektet lagt til vårt kontor i Bergen. En rådgiver for å styrke kontorenes arbeid med Arena ble flyttet fra Oslo til vårt kontor på Hamar. I tillegg ble ansvaret for INs nye program for kraftkrevende industri plassert i Sogn og Fjordane.

Koordineringsansvaret for enkelte av Innovasjon Norges sektorsatsinger er plassert utenfor hovedkontoret. Koordinatoransvaret for IKT-sektoren er f.eks. plassert ved IN Oslo, Akershus og Østfold.

5.4 Kommunal- og regionaldepartementets budsjettposter

I oppdragsbrevet for 2009 ble det som i 2008 påpekt at KRD legger spesiell vekt på at Innovasjon Norge i forvaltningen av de næringsrettede virkemidler bidrar til å bygge ned eventuelle barrierer for kvinner, unge og innvandrere. Økt fokus på entreprenørskap blant kvinner og unge vil kunne legge til rette for å skape lønnsomme arbeidsplasser nær hjemstedet. Dette kan styrke det lokale arbeidsmarkedet, næringsmiljøet og bosettingen i distriktene.

Innovasjon Norge følger opp dette i forhold til kvinner og unge ved at det både gjennomføres særskilte utviklingsprosjekter for disse gruppene, og at vi følger utviklingen av virkemiddelbruken rettet mot disse gruppene. I forhold til innvandrere er det i løpet av året gjennomført prosjekter ved noen av våre distriktskontorer.

Kap 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling (bevilgning for 2009: ca. 627 mill. kroner)

Sett under ett er aktivitetsnivået under denne budsjettposten vesentlig høyere i 2009 enn i 2008, noe som er muliggjort gjennom overførte bevilgninger fra tidligere år.

Andelen av de midler som blir stilt til disposisjon fra fylkeskommunene for Innovasjon Norges finansiering av enkeltbedrifter er over tid fallende, men pga at rammene er overførbare varierer de årlige tilsagnene noe fra bevilgningsrammene de enkelte år. Det er i 2009 gitt tilsagn om totalt ca. 732 mill. kroner av disse midlene, fordelt som følger (tall for hele 2008 i parentes):

• Investeringstilskudd	137 mill. kroner (194)
• Bedriftsutviklingstilskudd mv	313 mill. kroner (313)
• Etablererstipend ⁴⁴	116 mill. kroner (108)
• Tapsfond risikolån	166 mill. kroner (55)

Tilskudd kan gis som bedriftsutviklingstilskudd til bedriftsutviklingsprosjekter (myke investeringer) og i noen grad til delfinansiering av fysiske investeringer (investeringstilskudd). Det legges vekt på at tilskuddene bidrar til nyskaping og omstilling, og gode innovative prosjekter med internasjonale vekstmuligheter er spesielt høyt prioritert. Alle tilskudd som innvilges skal være innenfor EØS-avtalens regler for lovlig statsstøtte.

Distriktsutviklingstilskudd skal nyttes til delfinansiering av samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som er viktige for å nå distriktspolitiske mål, og som ikke ville blitt realisert i samme grad uten tilskudd. Størrelsen på tilskuddet graderes fra 0 og opp til gjeldende maksimalsats i vedkommende geografiske virkeområde. Graderingen er normalt bestemt ut fra hva som er vurdert å være nødvendig for å utløse investeringen.

Etablererstipend er et stipend som kan innvilges personer som skal utvikle og etablere egen bedrift. Etablererstipendordningen gjelder for hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet og landbruk⁴⁵. I hvert fylke blir det prioritert ut fra lokale

⁴⁴ Noen steder fremgår det at det er brukt 111 mill. kroner på etablererstipend. Forskjellen er at Nettverkskreditt da er inkludert i etablererstipend. Her er nettverkskreditt inkludert i bedriftsutviklingstilskudd mv.

⁴⁵ Kunder med tilknytning til landbruksnæringa har en egen etablererstipendordning finansiert over Bygdeutviklingsmidlene.

forhold og behov. Generelt sett er etableringer som representerer noe nytt i regional, nasjonal og/eller internasjonal sammenheng, høyt prioritert.

Risikolån kan benyttes til de aller fleste prosjekter og investeringer som har med nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling å gjøre. Lånene dekker normalt den mest risikoutsatte delen av lånefinansieringen; toppfinansieringen, men policy er at det for store lån alltid skal finnes betryggende sikkerhet for en andel av lånet. Rentene ligger noe i overkant av de beste vilkårene som ellers oppnås i markedet, men er lave sett i forhold til risikoen. Kundeeffektundersøkelser har vist at risikolån er et virkemiddel som gir høy grad av addisjonalitet. Alt annet likt er også bruk av risikolån en mer effektiv virkemiddelbruk enn tilskudd.

Det er i 2009 bevilget 599 mill. kroner i distriktsrettede risikolån, noe som er hele 286 mill. kroner mer enn i 2008. Som for landsdekkende innovasjonslån, var etterspørselen etter slike lån meget høy i hele 2009. Den store etterspørselen ble nok først og fremst stimulert av økte begrensinger på muligheter for å oppnå finansiering i bankene, som følge av finansuro og konjunkturtilbakeslaget.

32 % av tilsagnene om distriktsrettede risikolån har kapitalstyrking som hovedformål, deretter følger nyskaping i eksisterende bedrifter som det formål som det er brukt mest distriktsrettede risikolån på (25 %). Nær 5,5 % er brukt til nyetablering og vel 1,6 % på knoppskytning.

Avsetning til tapsfond er basert på kalkulert enkeltrisiko i alle de enkeltsakene som ble innvilget i 2009.

Det er bokført tap på utlån på 119 mill. kroner i 2009, mot 29 mill. kroner i 2008. Herav er det bokført tap på utlån på hele 32 mill. kroner med tilsagn fra 2009. En vesentlig andel av dette knytter seg til lån etablert innenfor torskeoppdrett, som ved etablering var vurdert å innebære høy risiko. Utviklingen innenfor torskeoppdrett utviklet seg imidlertid vesentlig dårligere enn antatt i løpet av 2. halvår 2009.

Brutto utlån distriktsrettede risikolån pr. 31.12.2009 var 1 444 mill. kroner. Det var på samme tid gitt tilsagn om lån 322 mill. kroner, som ikke var utbetalt. Tapsfond til dekning av tap på dette pr. 31.12.2009 var 545 mill. kroner. Sett i forhold "frisk portefølje" (løpende lån hvor det ikke er foretatt nedskrivninger helt eller delvis + ikke utbetalte lån) utgjør tapsfondet 40 %, mens kalkulert risiko i denne porteføljen er 28 %. Det er således en "overdekning" i tapsfondet på 12 %-poeng.

Innretningen av tilsagnene er lite endret fra 2008. 31 % av prosjektene under denne budsjettposten er definert som kvinnerettede, noe som innebærer økning fra 2008, hvor andelen var 28 %. Sett i lys av føringen som ble gitt i oppdragsbrevet og føringer som nå gis om at andelen fra KRDs side ønskes økt til 40 % innen 2013, går andelen i riktig retning. Andelen kvinnerettede prosjekter som har øket mest i 2009 er risikolån som har øket fra 19 % i 2008 til 31 % i 2009.

Etterundersøkelse i 2009 for tilsagn fra 2005 viser:

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betyd- ing for over- levelse	Stor betyd- ning for lønn- somhets- utvikling	Betydning for økt om- setning. % økning.	Betyd- ning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompe- tanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall sam- arbeids- partnere
Risikolån	95(100)	68(67)	58(75)	82(81)	29(38)	61(63)	65(56)	2,7(2,8)
Tilskudd	93(90)	52(53)	44(59)	80(72)	30(36)	71(78)	68(78)	2,9(2,9)
E-stip	95(91)	74(59)	52(48)	74(67)	25(25)	80(82)	71(74)	2,9(3)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008)

Effektindikatormålinger basert på kundeeffektmålinger gjennomført i 2009 blant kunder i 2005-årgangen viser at KRD-tjenestene (ikke programmene her) skårer høyt på *addisjonalitet*, her utgjør Innovasjon Norges prosjektstøtte en forskjell.

Mht de *økonomiske indikatorene* ligger KRD-tjenestene omtrent på snitt, men betydningen for overlevelse ligger over snitt både for risikolånene og etablererstipendet.

De distriktsrettede ordningene skårer relativt høyt på betydningen for *eksport*. Dette har vært et gjennomgående - og *positivt trekk* - over flere år. Mao mange distriktsbedrifter driver med betydelig eksportrettet virksomhet, og IN bidrar til å fremme dette arbeidet.

Låneordninger har tradisjonelt ligget lavere enn snitt mht til myke indikatorer, men de distriktsrettede/KRD-ordningene ligger nå alle på snitt eller over både mht kompetanse, innovasjon og antall samarbeidspartnere prosjektet bidrar til.

Kap 551.61 Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift

Etter pålegg fra ESA ble systemet med regionalt differensierte satser vesentlig innskrenket etter 2003. Dette er bakgrunnen for ordningen. Fra 2007 gjelder imidlertid igjen generelt nedsatte avgiftssatser i mesteparten av det området som hadde nedsatte satser i 2003. Innovasjon Norge har hatt forvalteransvaret for *del*er av de midlene som er bevilget som tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift i distriktene. Denne aktiviteten er trappet ned etter at generelt nedsatte avgiftssatser igjen ble innført fra 2008. Innovasjon Norge har i 2009 gitt tilsagn om 120,7 mill. kroner i slike tilskudd.

Kap 551.71 Nordområdetiltak

For å støtte opp under regjeringens nordområdestrategi la KRD opp til en særskilt innsats innen innovasjon og utvikling av reiseliv i nordområdene i 2009. Det ble avsatt 7,5 mill. kroner i 2009 – i tillegg til 5 mill. kroner på post 72 fra 2008 – til et prosjekt kalt Prosjekt Reiseliv i Nord (PRIN).

Prosjektet som ledes av Innovasjon Norge er et samarbeid mellom Forskningsrådet, SIVA, Nord-Norsk Reiseliv AS (etablert i 2009) og Innovasjon Norge.

Prosjektet har som formål å gi arbeidet med innovasjon, utvikling og profilering innen reiseliv for nordområdene et felles løft gjennom en samordnet og målrettet innsats mellom virkemidler og aktører i de tre nordligste fylkene.

Målet er å bidra til å styrke innovasjon, konkurransekraft og lønnsomhet for reiselivsnæringen i de tre nordligste fylkene. Prosjektet vil legge vekt på å styrke og

bygge opp under eksisterende aktiviteter og bidra til fylkesovergripende samarbeid i landsdelen.

Prosjektet har etablert en styringsgruppe hvor de fire samarbeidsaktørene er representert. I tillegg har prosjektet knyttet til seg en prosjektgruppe med bred representasjon fra reiselivsnæringen og virkemiddelaktørene i nord.

Hovedfokuset i prosjektet i 2009 har vært gjennomføring av gode planprosesser hvor aktører fra de fire samarbeidspartnerne og reiselivsnæringen i nord har vært involvert, gjennom arbeidsmøter og dialog med styringsgruppen og prosjektgruppen.

Som resultat av dette arbeidet har prosjektet prioritert aktiviteter innen tre områder:

- Aktiviteter for å øke kompetansen i bedriftene innen reiseliv i landsdelen, gjennom kompetansekurs, rådgivning og andre konkrete kompetansetiltak.
- Utvikling av markedskompetansen for landsdelen og tilgjengeliggjøring av relevant forskning og markedskunnskap
- En strategisk planprosess for de tre nordligste fylkene for å bidra til en felles strategisk plattform for utviklingen av reiselivsnæringen i nord.

Gjennomføringen av tiltakene startet høsten 2009 og videreføres i 2010 og 2011.

Kap 552.72 a) Nasjonale tiltak for regional utvikling (bevilgning for 2009: 173,7 mill. kroner + 5 mill. kroner øremerket Reiseliv i Nord)

Av årets disponible ramme på 219,4 mill. kroner (inkl. bl.a. overførte midler fra 2008 på 40,7 mill. kroner) er det innvilget tilsagn på 200,6 mill. kroner på denne posten som er benyttet som følger (oppdragsbrevet i parentes):

KRDs Arbeidsmål	Programmer og satsinger	Tilsagn
Arbeidsmål 1.1 Styrke næringsmiljø	Arena, NCE og bedriftsnettverk	81,2 mill. kr (61)
Arbeidsmål 1.2 Videreutvikling av etablerte foretak.	BIT-programmet, Kompetanseprogrammet, Designprogrammet	14,0 mill. kr (11)
Arbeidsmål 1.3 Entreprenørskap	NyVekst, Unge i fokus, Høyvekst, annet entreprenørskap, inkubatorstipend, FORNY og kommuneprosjektet	41,6 mill. kr (47)
Tverrgående tema, tjenesteutvikling, analyser, profilering	Kultur og opplevelser, Kvinner i fokus, Storbyprosjektet, Regional omstilling, Analyser, Evalueringer, profilering m.v.	63,8 mill. kr (54,7)

I tillegg kommer bevilgningen til ekstraordinære tiltak i Finnmark hvor det i 2009 er benyttet 2,7 mill. kroner av en gjenstående brutto ramme på 6,7 mill. kroner (inkl. annulleringer på tidligere års tilsagn).

For ARENA, NCE og bedriftsnettverk ligger årets bevilgninger over arbeidsmålene for programaktiviteten nevnt i oppdragsbrevet for 2009. Dette skyldes i all hovedsak tidsforskyvninger på prosjekter innenfor NCE i tidligere år, og etterslepet på NCE fra 2008 er i all hovedsak tatt igjen i 2009.

Avviket for arbeidsmål 1.2 knytter seg i første rekke til Kompetanseprogrammet, hvor det er benyttet overførbare midler fra tidligere år til å øke bevilgningene utover årets arbeidsmål.

Program	Overført fra 2008	Annul- leringer fra tidligere år	Prioritert fra ny ramme	Tilsagn 2009	Udisponert pr. 31.12.09 ⁴⁶
Styrke næringsmiljø					
ARENA-programmet	6,7	1,3	18,0	20,9	5,1
Norwegian Centres of Expertise	13,8	2,1	40,0	52,6	3,3
Bedriftsnettverk	5,3	0	3,0	7,7	0,6
Videreutvikle etablerte foretak					
BIT-programmet	0	0	4,0	4,3	-0,3
Kompetanseprogrammet	0	0	2,0	4,5	-2,5
Designprogrammet	0	0	5,0	5,2	-0,2
Entreprenørskap					
NyVekst	3,3	0	8,0	5,7	5,6
Unge i fokus, inkludert mentorordning for unge	0	1,8	13,0	6,6	8,2
Høyvekstprogrammet/annen satsing på entreprenørskap	0	0,8	5,5	2,9	3,4
Inkubatorstipend	0	4,6	13,5	18,1	0
FORNY-programmet	0	0	4,0	4,0	0
Kommunene som førstelinjetjeneste i småskala næringsutvikling	0	0	3,0	4,3	-1,3
Tverrgående tema, tjenesteutvikling, analyser, profilering					
Kultur og opplevelser	4,8	0	4,0	5,3	3,5
Storbyprosjektet	4,1	0	4,0	6,4	1,7
Regional omstilling	0	0	8,0	8,2	-0,2
Kvinner i næringslivet inkl GRO programmet og ekstrasatsing til kvinner og entreprenørskap	0	0,3	14,5	14,1	0,7
Analyser, evalueringer, profilering samt administrative og operative kostnader knyttet til program	0	6,4	29,2 ⁴⁷	29,8	5,8
Udisp./Prog. under utvikling	2,8	2,8	0	0	2,8
Total	40,7	20,1	178,7	200,6	36,2

Det er innenfor arbeidsmålet entreprenørskap et lavere forbruk av midler enn budsjettet. Det er innenfor denne posten et mindreforbruk på sentral ramme av NyVekst på noe over 2 mill. kroner og et mindreforbruk på Unge i fokus på over 6 mill. kroner, noe som skyldes en tidsforskyvning på satsingen. Det er antatt at dette vil bli tatt igjen i 2010. På Inkubatorstipend er det brukt mer midler enn målet for 2009. Dette henger mye sammen med at det er disponert om igjen annulleringer fra tidligere år og i noen grad er dette også preget av finanskrisesituasjonen.

Avviket under tverrgående tema knytter seg i første rekke til at tilleggsbevilgningen til Reiseliv i Nord er gruppert under dette målet.

Midlene under post 72 har regional begrunnelse, men bruken har uspesifisert geografisk tilknytning. En relativt stor andel (68 %) av bevilgningen er geografisk uspesifisert. Dette er fellesprosjekter som er fylkes- eller kommuneoverskridende, men med regional begrunnelse.

⁴⁶ Det må bemerkes at udisponert pr. 31.12.09 ikke uten videre er tilgjengelig for dette program i etterfølgende år. Vurderingen av dette vil bl.a. henge sammen med om det er tidsforskyvninger i programmet som er årsak til mindreforbruk og om andre programmer av samme årsak har behov for midler noe tidligere.

⁴⁷ Beløpet inneholder 5 mill. kroner øremerket til Reiseliv i Nord.

Nesten 90 % av prosjektene er karakterisert som innovasjon, og 46 % er innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Produkt- og tjenesteinnovasjon utgjør 60 % av de bevilgede midler. 38 % av bevilgningene gikk til prosjekter som er karakterisert som kvinnerettet, mens 48 % av bevilgningene er til prosjekter som er internasjonalt rettet. I 2008 var dette 51 %.

Effektindikatorer basert på kundeeffektundersøkelser gjennomført i 2009 blant prosjekter finansiert i 2005-årgangen viser at programmer som delfinansieres over denne posten skårer høyt både på addisjonalitet og på de myke indikatorer, blant dem særlig kompetanse.

På de økonomiske indikatorene har det vært en nedgang i effektene siste år, bortsett for andelen eksport som har økt både for mottakere av FRAM, BIT og NT.

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betyd- ing for over- levelse	Stor betyd- ning for lønn- somhets- utvikling	Betydning for økt om- setning. % økning.	Betyd- ning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompe- tanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall sam- arbeids- partnere
FRAM	87(100)	38(44)	45(56)	71(78)	11(0)	62(67)	59(54)	2,5(2)
BIT	89(94)	10(32)	20(47)	40(47)	10(7)	67(88)	58(88)	3,3(3)
NT	100(100)	40(40)	20(60)	50(50)	55(25)	100(71)	80(50)	2,9(3)
Ink-stip	100(92)	18(58)	27(54)	50(73)	11(27)	71(100)	64(93)	2,7(4)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008)

Kap 552.72 b) Nasjonale tiltak for regional utvikling – Tiltak og prosjekter i Finnmark

Kommunal- og Regionaldepartementet (KRD) bevilget i 2005 (mai og september) til sammen 60,37 mill. kroner til å gjennomføre tiltak og prosjekter i Finnmark. Arbeidet skulle baseres på en handlingsplan med konkrete tiltak utarbeidet av en regional arbeidsgruppe ledet av daværende regiondirektør i NHO-Finnmark Erling Fløtten. KRDs uttrykte målsetting var å skape varige arbeidsplasser i 11 utvalgte kommuner i Finnmark.

Oppdraget med å gjennomføre arbeidet ble gitt til Innovasjon Norge. I ledermøte i Innovasjon Norge ble oppdraget delegert til Innovasjon Norge Finnmark.

Det er laget årsrapport om arbeidet hvert år fra oppstartsåret og til og med for året 2008. Årsrapportene viser at det vesenligste av midlene ble bevilget høsten 2005 og i 2006. Etter dette har det kun blitt brukt restmidler som i hovedsak stammer fra prosjekter i handlingsplanen som ikke har blitt noe av, og midler som er trukket tilbake (annulleringer).

Tilsagn 2005 – 2009, fordelt på innsatsområde (beløp i tusen kroner)

Satsingsområde	Budsjett- ramme	Tilsagn 2005	Tilsagn 2006	Tilsagn 2007	Tilsagn 2008	Tilsagn 2009	Rest- ramme
Marin sektor	24 600	14 050	7 577	250	660	2 670	-606
Reiseliv, kultur, opplevelser	13 430	3 250	9 943	0	955	0	-718
Kompetanse	7 150	1 000	2 881	0	120	0	3 149
Kompetanse (SIVA)	300	0	0	300	0	0	0
Frie midler	4 290	0	1 860	0	175	0	2 255

Frie midler (adm.)	2 500	0	2 500	0	0	0	0
Frie midler (komm. nær.fond)	8 400	8 400	0	0	0	0	0
Totalt	60 670	26 700	24 761	550	1 910	2 670	4 079

Avklaringer i forhold til NHDs Kap 2421 post 70

En arbeidsgruppe oppnevnt av NHD, bestående av representanter fra NHD, KRD, LMD, FKD, fylkeskommunene og Innovasjon Norge jobbet i 2008 med avklaringer av problemstillinger knyttet til NHDs kap. 2421. 70. I tilknytning til dette arbeidet ble 19,2 mill. kroner overført fra NHDs kap. 2421. 70 til KRD kap. 552.72 i statsbudsjettet for 2009.

NyVekst 2009

NyVekst er en finansieringsordning som ble lansert medio februar 2008. NyVekst skal bidra til å utløse og realisere potensialet for vekst i nyetablerte eller unge bedrifter lokalisert innenfor det distriktspolitiske virkeområdet, sone III og IV. Noe av det nye ved NyVekst er at man for første gang under gitte forutsetninger kan finansiere *driftskostnader* etter nærmere spesifiserte kriterier.

NyVekst hadde i 2009 en tentativ ramme på 70 mill. kroner. Av dette var fylkeskommunene forutsatt å stille til rådighet inntil 62 mill. til INs distriktskontorer (kap. 551, post 60). De fleste fylkeskommunene har imidlertid ikke øremerket midlene i sin tildeling til Innovasjon Norge.

NyVekst vil således "konkurrere" med andre tjenester til målgruppen entreprenører. Rammen varierer fra noen få hundre tusen i f.eks. Østfold og til dels Buskerud og Agder, mens f.eks. de tre nordligste fylkene til sammen har ca. 1/3 av den totale ramme.

Innovasjon Norge sentralt ble tilført disposisjonsmulighet for 8 mill. kroner fra KRD (Kap 552, post 72). Dette anvendes til tilsagn i de fylkene der tildelt ramme ikke strekker til i forhold til behovet.

Totalt ble det gitt tilsagn på ca. 33, 5 mill. kroner, hvorav 5,7 mill. kroner ble bevilget av den nasjonale rammen. Disse tilsagnene ble hovedsaklig innvilget i annet halvår. Første halvår 2009 var i stor utstrekning preget av distriktskontorenes fokus på tiltakspakken i forbindelse med finanskrisen.

Oppfatningen er at det lave forbruket i forhold til rammen skyldes moderat bruk av ordningen i nord, kravet til rask vekst og kravet om like stor tilførsel av frisk egenkapital som NyVekst-støtten kombinert med at det i finanskrisetåret var meget stor pågang etter andre tjenester med større etterspørsel; etablererstipend, distriktsutviklingstilskudd og ikke minst risikolån. Noe av årsaken kan også ligge i at IN i 2009 har måttet omdisponere ressurser som følge av finanskrise og i noen grad ikke har kunne arbeide så proaktivt med NyVekst som en har ønsket.

Innovasjon Norge har i 2009 valgt å opprettholde kravet til vekst- og verdiskapingspotensial. Dette var krevende i 2009 som følge av Finanskrisen konsekvenser for realøkonomien og de generelle bedriftskonjunkturer, men vi mener det er riktig å "legge lista høyt".

Det er i 2009 gitt 54 tilsagn til 47 NyVekst-bedrifter. Av disse var 8 oppfølging av 2008 bedrifter med nye utviklingsprosjekter. At det ikke var flere oppfølgingsprosjekter skyldes at de fleste tilsagn også i 2008 kom mot slutten av året og gjaldt finansiering for *hele* 2009. Flere av "2008-årgangen" forventes å kunne oppnå tilsagn også i 2010. Noen av bedriftene som fikk tilsagn i 2008 var imidlertid allerede da i år 4 eller 5 etter etablering (Brønnøysund-registrering) og kan dermed etter kriteriene ikke følges opp lenger.

Bedriftene var i 2009 fordelt på fylkene Hedmark 3, Oppland 0, Buskerud 1, Telemark 2, Rogaland 5, Hordaland 5, Sogn og Fjordane 3, Møre og Romsdal 9, Sør-Trøndelag 2, Nord-Trøndelag 3, Nordland 2 og Troms 8, og Finnmark 4.

Det er en ambisjon å nå en andel på 40 % kvinnerettete prosjekter innen 2013. Faktisk andel i 2008 var vel 40 % både i forhold til kroner og i forhold til antall. Dette var eksepsjonelt høyt og er nok uttrykk for at kvinnefokus ble fremtredende i forbindelse med lanseringen av NyVekst – dette til tross for at det ikke var noe krav eller mål mht så stor andel allerede da. I 2009 falt kvinneandelen til ca. 25 %, hvilket er relativt tilsvarende som for andre sammenlignbare tjenester i Innovasjon Norge.

Det legges opp til en følgeevaluering av NyVekst i 2010 slik som tidligere planlagt. Da tjenesten ble lansert for kun to år siden vil det bare i begrenset grad være mulig å identifisere resultater og effekter allerede nå. Innovasjon Norge har imidlertid registrert et relativt høyt vekstpotensiale blant flertallet av NyVekst-bedriftene. Innovasjon Norge ber evaluator blant annet om innspill, med utgangspunkt i mål for NyVekst, på hva relevante resultat og effektmål kan være og hvordan disse kan samles inn.

Satsingen på kultur og opplevelsesnæringene (4 mill. kroner)

Det ble avsatt 4 mill. kroner av posten til denne satsingen i 2009 over kap 551 post 72 i 2009. I tillegg er det overført 3,9 mill. kroner fra 2008. Nesten 5 mill. kroner ⁴⁸ er benyttet i 2009. For nærmere beskrivelse av satsingen, se kap. 4.1.2.2.

⁴⁸ Beløpet inngår i forbrukstallet under gruppen Tverrgående tema, tjenesteutvikling, analyser, profilering ovenfor.

5.5 Landbruks- og matdepartementets budsjettposter

Følgende endringer i forhold til 2008 ble signalisert i oppdragsbrevet for 2009:

- Bioenergiprogrammet utvides med flisproduksjon
- Ny oppgave: Inkubatorprogram for mat- og naturbaserte næringer
- Ny oppgave: E-sporing fagpilot
- Ny oppgave: Nyetableringer i landbruket

Kort om de nye oppgavene i 2009:

Som ledd i regjeringens tiltakspakke ble det etablert en støtteordning for økt produksjon av brenselsslis. Det ble totalt stilt 19 mill. kroner til disposisjon for denne ordningen i 2009.

Med utgangspunkt i erfaringer knyttet til pilotprosjekter i Verdal, Hamar og Stavanger ble det i 2009 etablert et nasjonalt inkubatorprogram for mat- og naturbaserte næringer. Målet er å øke etableringstakten, overlevelseskraften og vekstraten til nye virksomheter innen mat- og naturbasert næring. SIVA er programansvarlig, og programmet utvikles og driftes i samarbeid med Innovasjon Norge og regionale næringsaktører.

E-sporing har som formål å etablere en nasjonal, elektronisk infrastruktur for effektiv utveksling av informasjon i matproduksjonskjeden. LMD er ansvarlig for prosjektene, men legger til grunn at IN bistår med vurderinger av prosjektene.

For å øke fleksibiliteten i kvoteordningen for melk ble partene i jordbruksforhandlingene 2008 enige om å innføre en ordning for nyetablering av melkeproduksjon. Det er SLF som tildeler kvotene, men Innovasjon Norge har bistått SLF i utformingen av – og gjennomføringen av ordningen.

Vi har ellers følgende kommentarer til de ulike kapittelpostene:

Kap 1149.50 Innlandet 2010

Det ble satt av 20 mill. kroner på LMDs budsjett for 2006 til oppfølging av prosjektet Innlandet 2010. Det var en forutsetning at midlene skulle fordeles over en periode på 3-4 år. Det er i 2009 bevilget 6 mill. kroner til ulike prosjekter.

Innlandet 2010 er et innovasjonsprosjekt som har til hensikt å oppnå økt bedriftsetablering og nyskaping i Innlandet. Midlene skal brukes innenfor de fire prioriterte handlingsområdene landbruksbasert industri, bioenergi, landbruksbasert reiseliv og bioteknologi. Midlene skal sees i sammenheng med andre satsinger i Innlandet i regi av Innovasjon Norge (Arena og NCE), SIVA og Forskningsrådet.

Kap 1149.71 Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket

Skog-, klima- og energitiltak (bevilgning for 2009: 34 mill. kroner)

Innen dette formål ble disponert 15 mill. kroner fra opprinnelig statsbudsjett og til sammen 19 mill. kroner over regjeringens tiltakspakke. Av en total ramme på 34 mill. kroner ble det gitt tilsagn til kunder for 28 mill. kroner. Det meste av dette ble brukt til utvikling og investeringer i flisproduksjon.

Se for øvrig kommentarene under avsnittet Bioenergiprogrammet, under kap. 1150.50.

Trebasert innovasjonsprogram (bevilgning for 2009: 27 mill. kroner samt 20 mill. kroner fra Regjeringens tiltakspakke.)

Det er i 2009 gitt tilsagn om 57,4 mill. kroner fra Trebasert innovasjonsprogram.

Trebasert innovasjonsprogram skal bidra til målsettingen om å øke trebruken og derigjennom avvirkingen i norske skoger. Dette gjøres gjennom å videreutvikle bedriftene i den trebaserte verdikjeden. Trebasert innovasjonsprogram har spesielt fokus på utvikling av leverandører, konsepter, byggsystemer og kompetanse innenfor byggsektoren, utvikling av treprodukter mot forbrukermarkedet og kompetansetiltak innenfor næringa.

Aktiviteten i programmet økte sterkt i 2009. Det ble innvilget 132 prosjekter mot 58 prosjekter i 2008. Satsingen med både sentral og regionale pådrivere for å øke utviklingsaktiviteten innenfor sektoren er videreført og intensivert i 2009. Programmet fikk i tillegg utvidet rammen for 2009 med 20 mill. kroner gjennom regjeringens tiltakspakke.

Trebasert Innovasjonsprogram var ikke introdusert i 2005, da de kundene som inngår i kundeeffektundersøkelsen i 2009 fikk sine tilsagn. Effekttindikatorer er derfor basert på KEU gjennomført i 2009 blant kunder i 2005-årgangen for det tidligere treprogrammet (VSP skog). (I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008).

Tjeneste	Høy og middels addisjonalitet	Stor betydning for overlevelse	Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	Betydning for økt omsetning. % økning.	Betydning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompetanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall samarbeidspartnere
VSP-skog	88(89)	33(44)	43(44)	50(75)	(0)(14)	75(88)	71(75)	3,9(4)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

Det tidligere treprogrammet viser til relativt høy addisjonalitet, men har noe mindre betydning for de økonomiske indikatorene som overlevelse, lønnsomhetsutvikling og omsetning. Effekten på kompetanse og innovasjon ligger over snittet for alle tjenestene. Samarbeidsbidraget ligger også godt over snittet. Endringene på de ulike indikatorene fra året før har vært ubetydelige, antallet respondenter har i tillegg vært såpass lavt at eventuelle endringer ikke kan tillegges stor vekt (av et totalt antall bevilgninger på 48, så har kun 16 svart på undersøkelsen).

Kap 1150.50 Til gjennomføring av jordbruksavtalen (bevilgning for 2009: 152 mill. kroner, inkl 25 mill. kroner til bioenergi i ekstraordinære midler⁴⁹)

Det er gitt følgende tilsagn fra Innovasjon Norge i 2009:

	Tilsagn i mill. kroner
Verdiskapingsprogram for matproduksjon	80,5
Sentrale BU-midler	16,6
Utviklingsprogram for grønt reiseliv	20,8
Bioenergiprogrammet	35,9
Innlandet 2010	6,0
Administrasjon av ordninger under LUF ⁵⁰	1,8
Fylkesvise BU-midler	Se eget avsnitt nedenfor

⁴⁹ Udisponerte midler fra 2008 samt inndratte midler i 2009 kommer i tillegg.

⁵⁰ LUF = Landbrukets utviklingsfond.

Verdiskapingsprogrammet for mat (VSP-Mat) skal legge til rette for utvikling og produksjon av norske matvarer. Formålet er å styrke konkurransekraften og øke lønnsomheten for både primærprodusenten i landbruket og resten av verdikjeden. For å lykkes må det fokuseres sterkere på markedet og de muligheter det gir til å ta ut en større fortjeneste for produsentene.

Det er fra 2009 etablert et tilbud om vekstkapi tal til bedrifter som ønsker å. Tilbudet er en del av satsingen på vekstbedrifter som ble lansert av landbruks- og matminister Lars Peder Brekk i slutten av 2008 som en del av regjeringens mål at innen 2020 skal 20 % av omsatt mat i dagligvarehandelen være norske matspesialiteter. Det er nedsatt en egen prosjektgruppe som kvalitetssikrer alle søknadene om vekstmidler.

Innovasjon Norge har hatt en sentral rolle de store i mat- og profileringsarrangementene *Internationale Grüne Woche - IGW* (Berlin jan 09) og *Matstreif* (Oslo, september 09). Effektindikatorer basert på KEU gjennomført i 2009 blant kunder i 2005-årgangen for VSP Mat-programmet:

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betyd- ing for over- levelse	Stor betyd- ning for lønn- somhets- utvikling	Betydning for økt om- setning. % økning.	Betyd- ning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompe- tanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall sam- arbeids- partnere
VSP-mat	97(88)	44(43)	48(49)	84(70)	9(10)	86(85)	79(79)	4(3)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008).

VSP-mat har relativt høy addisjonalitet, og andelen har økt ytterligere det siste året. Betydningen for overlevelse har det siste året økt, ellers ligger verdiene på de andre økonomiske indikatorene relativt stabilt og lavt, det gjelder også effekten på eksport. På de myke indikatorene ligger fremdeles VSP-matprogrammet høyt, både bidraget til kompetanse, innovasjon og antallet samarbeidskonstellasjoner er stort.

Det ble i begynnelsen av 2009 avlevert en egen evaluering på VSP-matprogrammet (NILF). Evalueringen konkluderte med at programmet viser god måloppnåelse, også når det gjelder lønnsomheten for primærprodusentene, og at resultatene taler for en videre satsing.

Sentrale bygdeutviklingsmidler (BU-midler) er bedriftsovergripende utviklingsmidler for å fremme utvikling innen f.eks. en bransje eller en bestemt landbruksproduksjon. Midlene disponeres av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. I detaljrapporten om satsinger og programmer, er det redegjort noe mer for prosjektene.

Utviklingsprogram for grønt reiseliv.

Ordringen ble etablert som eget program ved jordbruksforhandlingene 2006, var tidligere en del av de sentrale bygdeutviklingsmidlene Programmet skal bidra til å videreutvikle de ressurser som gården og bygda rår over. Med grønt reiseliv menes her at bruken av natur- og kulturressurser skal skje på en bærekraftig måte, og at utviklingen av reiselivsproduktet i stor grad skal bygge på lokal kultur og tradisjoner kombinert med kunnskap om markedet. Hovedmålet for programmet er økt verdiskaping og bedriftsøkonomisk lønnsomhet basert på mat, kultur, natur og aktivitetsbaserte opplevelser.

Det ble i 2009 bevilget prosjektmidler til totalt 23 prosjekter, og det er igangsatt flere spennende utviklingsprosjekter, både av regional og nasjonal art. Markedsføringsprosjektene og temaprojektene er utvidet og noe justerte ift. innretningen, og er i 2009 videreført med godt resultat.

Bioenergiprogrammet

Formålet med *Bioenergiprogrammet* er å videreutvikle bioenergi som forretningsområde for jord- og skogbruksnæringen. Programmet skal stimulere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme.

Rammen for bioenergiprogrammet ble økt med 25 mill. kroner i revidert statsbudsjett. Dette kommer i tillegg til opprinnelig ramme på 35 mill. kroner over jordbruksavtalen og nysatsing til flisproduksjon over kap. 1150.50.

I 2009 sank prisene på gass, fyringsolje og elkraft. Dette ga svært vanskelige konkurranseforhold for bioenergi. Til tross for dette har programmet hatt en vekst innen noen områder.

Kap 1150.50 Fylkesvise BU-midler (ramme for tilskudd: 460 mill. kroner, låneramme for rentestøtte: 966,5 mill. kroner, inkl ekstraordinære rammer)

Det er gitt følgende tilsagn fra Innovasjon Norge i 2009:

• Tilskudd tradisjonelt jord- og hagebruk	326,2 mill. kr
• Tilskudd utviklingstiltak/ nye næringer	105,5 mill. kr
• Lånebeløp for rentestøtte, tradisjonelt jord- og hagebruk	831,6 mill. kr
• Lånebeløp for rentestøtte, utviklingstiltak/ nye næringer	91,3 mill. kr

I tillegg er det innvilget 43,5 mill. kroner i risikolån til landbruket i 2009. Det er gjort tapsfondsavsetninger fra BU-midlene på totalt 7,2 mill. kroner for å møte eventuelle framtidige tap på disse risikolånene.

Investeringsviljen i landbruket er stor, noe som merkes ved stor etterspørsel etter både lån og tilskudd innen det tradisjonelle landbruket. Det er også økende etterspørsel etter finansiering av næringsutviklingsprosjekter knyttet til tilleggsnæringer som grønt reiseliv, lokalprodusert mat, grønn omsorg / Inn på tunet og bioenergi, men etterspørselen varierer mellom fylker/regioner.

Bygdeutviklingsmidlene er ulike tilskuddsordninger med formål å legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig og lønnsom verdiskaping med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt. Innovasjon Norge forvalter bedriftsrettede BU-midler til:

1. *Etablererstipend*
2. *Bedriftsutvikling*
3. *Investeringer*
4. *Generasjonsskifte*
5. *Andre tiltak*

Det er gjennom fylkesvise strategier fastsatt regionale retningslinjer for hvor store tilskudd en kan få.

Effektindikatorer basert på KEU gjennomført i 2009 blant kunder i 2005-årgangen:

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betyd- ing for over- levelse	Stor betyd- ning for lønn- somhets- utvikling	Betydning for økt om- setning. % økning.	Andel med Betyd- ning for økt eksport. % økning.	Gjennom- snitt antall områder økt kompetanse	Gjennom- snitt antall områder økt innovasjon	Gj. Snitt antall sam- arbeids- partnere
BU totalt	83(77)	59(57)	53(57)	84(78)	4(7)	46	53	2,2(2,2)
BU trad.	81(73)	60(66)	55(68)	84(81)	4(7)	42	51	1,9(1,7)
BU tillegg.	91(83)	53(52)	48(49)	70(80)	4(4)	64	65	3,6(2,6)
BU- stipend	92(80)	48(42)	48(42)	79(70)	3(9)	70	64	3,3(3,1)
Gj.snitt alle tj.	87(86)	53(54)	49(53)	79(73)	18(20)	61(66)	61(65)	2,6(2,7)

(I parentes tall fra årgangen før, 2004-årgangen kunder undersøkt i 2008).

BU-midlene har hatt relativt lave skår på flere av indikatorene tidligere. Dette er fremdeles tilfelle, men vi ser at det er visse endringer på gang. Addisjonaliteten har vært økende når det gjelder alle ordningene, og ligger for første gang over snittet for BU-stipendet.

Betydningen for de *økonomiske indikatorene ligger noe over snittet* for alle tjenestene, med unntak av for *eksporten*. Betydning for økt eksport er en lite relevant effektindikator for både tradisjonelle investeringer og tilleggsgnæringer. Dette skyldes at både tradisjonelt landbruk og tilleggsgnæringer i landbruket stort sett satser på det nasjonale markedet.

Betydningen for kompetanse, innovasjon og samarbeid er fremdeles relativt lav og under snitt, bortsett mht samarbeid når det gjelder BU-stipendet. Det er også forskjell på BU-tradisjonelt landbruk og BU-tillleggsgnæringer. På de myke indikatorene som kompetanse, innovasjon og samarbeid ligger BU-tillleggsgnæringer imidlertid over snittet for alle tjenestene.

Kap 1151.51 Verdiskapingsprogrammet for reindrift (bevilgning for 2009: 7,7 mill. kroner)

Formålet med verdiskapingsprogrammet for rein (VSP Rein) er å øke verdiskapingen i næringen, slik at det kommer reieneierne til gode. Verdiskapingsprogrammet for reindrift ble etablert i 2001, som en del av reindrifftsavtalen mellom staten v/Landbruks- og Matdepartementet og reindriften v/bransjeorganisasjonen NRL. Programmidlene avsettes årlig over reindrifftsavtalen. Programmet er bedriftsrettet, med fokus på utviklingsprosjekter i eksisterende bedrifter og nyetableringer

I tillegg til årets ramme, ble det overført 1,9 mill. kroner fra 2008 slik at disponibel ramme for 2009 var 9,6 mill. kroner. Det er i 2009 bevilget 5,2 mill. kroner fra programmet. I programmet er fokuset nå i større grad flyttet over på oppfølging av reieneiereide foredlingsforetak, mot tidligere nyetablering av slike foretak. Dette innebærer at 50 % av tildelte midler gjelder tilleggsgnæringer og kompetansehevende tiltak til etablerte VSP-rein bedrifter, i samsvar med programmets reviderte strategi. På bakgrunn av evalueringa i 2007 arbeides det med å øke satsinga på nettverk. Sammen med fokus på kompetanse har dette bidratt til igangsettelse av FRAM-Rein høsten 2009. VSP-Rein satser fortsatt på nyetableringer av foretak som fyller kriteriene, men kravet til nyskaping, og eller utnyttelsesgraden av biprodukter fra rein er skjerpet.

Verdiskapingsprogrammet for reindrift er med i kundeeffektundersøkelsene (KEU), men i etterundersøkelsen av 2005-årgangen, som er benyttet for de andre tjenestene, er antallet respondenter for få til å gi noen mening. Fra førundersøkelsen av 2008-årgangen, har vi imidlertid følgende resultater (av en populasjon på 51 med 33 svar):

Tjeneste	Høy og middels addisjon- alitet	Stor betydning for over- levelse	Stor betydning for lønn- somhets- utvikling	Betydning for økt om- setning. % økning.	Andel med Betydning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompetanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. Snitt antall sam- arbeids- partnere
VSP-rein	100(100)	73(33)	100(100)	82(67)	-	3,4(4,1)	3,8(3,3)	4,5(4,7)
Gj.snitt alle tj.	85(86)	67(66)	78(76)	73(77)	57(29)	3,3(3,2)	3,4(3,0)	3,3(3,7)

Tallene i parentes gjelder årgangen kunder 2007 intervjuet i 2008.

Verdiskapingsprogrammet for rein er karakterisert av å ha *høy addisjon-
alitet*, lavere enn snitt betydning for økonomiske indikatorer, men høyere enn snitt betydning for myke indikatorer som *kompetanse, innovasjon og samarbeid*.

Kap 1151.51 Konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk (bevilgning for 2009: 1,4 mill. kroner)

Innovasjon Norge har i 2009 gitt tilsagn om knapt 1,4 mill. kroner fra ordningen. Det vises til egen rapport om ordningen i heftet med detaljrapporter.

Klagesaksbehandling

Det er etablert klagerett for BU-midler, VSP-mat og VSP-reindrift.

Hovedstyret i Innovasjon Norge har delegert beslutningsfullmakt i klager over vedtak i BU-saker til en BU-klagenemnd. Innovasjon Norges klagenemnd (for BU-saker og VSP-mat) består av 3 medlemmer fra INs hovedstyre og 2 eksterne medlemmer fra hhv. Norges Bondelag og Norsk bonde- og småbrukerlag. Ved årsskiftet hadde klagenemnda følgende sammensetning:

Eli Blakstad, leder
Elin Tveit Sveen
Harald Milli
Anders Huus
Jorunn Haugland Støen

Klagenemnda for VSP-Reindrift besto av:

Eli Blakstad
Elin Tveit Sveen
Harald Milli
Johan Mathis Turi
Laura Jåma Renfjell

Det er i 2009 behandlet 30 klagesaker. Nær 70 % av klagesakene gjelder klage på vedtak vedrørende investering i driftsbygning innen tradisjonelt landbruk. Dette gjenspeiler til en viss grad den store søknadspågangen i forhold til tilgjengelige midler innen tradisjonelt landbruk.

Innovasjon Norge og forsøksregionene Nord-Gudbrandsdal og Valdres fikk i 2009 tildelt 150 mill. kroner i ekstraordinære midler (BU-tilskudd) og 300 mill. kroner i økt låneramme for rentestøtte. Dette har medført at fylkene har kunnet innvilge betydelig flere søknader, og har trolig vært en medvirkende grunn til nedgangen i antall klager.

Antall klagesaker i 2009 er ca. 35 % lavere enn i 2008. Omgjøringsprosenten var ca. 13 %, vesentlig høyere enn forrige år (ca. 4 %).

Det ble i 2009 ikke behandlet noen saker i klagenemnda for VSP-Reindrift.

5.6 Fiskeri- og kystdepartementets budsjettposter

Oppdragsbrevet for 2009 med vedlegg, Reviderte fiskeripolitiske retningslinjer sier at formålet er å sikre en lønnsom og langsiktig bærekraftig marin næring og verdiskaping for hele samfunnet. Innovasjon Norge (IN) skal arbeide for å realisere det langsiktige verdiskapingspotensialet i de marine næringene ved å bidra til å utvikle:

- Markedsorienterte og bærekraftige verdikjeder.
- Nyskapende og internasjonalt ledende produkter.
- Nyskapende og internasjonalt ledende produksjonsprosesser.

Videre bes det om at Innovasjon Norge utviser forsiktighet med bevilgninger som kan forsterke overkapasitet i relevante deler av flåte, industri og akvakultur.

Innovasjon Norge har et nært samarbeid med Forskningsrådet og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, men Innovasjon Norge har en mer spisset strategi mot markedsorientering. De viktigste samarbeidspartnerne i utvikling og gjennomføring av programmer innenfor marint område er næringens organisasjoner, Eksportutvalget for fisk og fylkeskommunene. I operasjonaliseringen er det et nært samarbeid med bedriftene.

Kap 2415.50 Ekstraordinære tiltak i forbindelse med finanskrisen

I forbindelse med Regjeringens tiltakspakke ble IN tilført økte rammer, herunder en garantiramme med bevilgning på kap 2415 post 50 på 175 mill. kroner og en økning av Marint verdiskapingsprogram (MVP) på 20 mill. kroner. Samtidig ga Fiskeri- og kystdepartementet sitt samtykke til at Innovasjon Norge i 2009 hadde fullmakt til å gi tilsagn om garantier knyttet til garantiavtaler for fiskesalgslagene. Det ble senere, etter behandling i Stortinget i november 2009, bevilget en ramme på 250 mill. kroner til likviditetslån gjeldende for 2009.

Likviditetslån: Dette produktet forutsatte et nært samarbeid med bankene for å avhjelpe bedriftenes likviditetsproblemer og for å sette industrien i stand til å kjøpe fisk i 2010. Ordningen trådte først i kraft i november. Det viste seg at søknadsinngangen var moderat i forhold til tilgjengelig tilsagnsramme. Det er INs inntrykk at den moderate søknadsinngangen i forhold til tilgjengelig ramme særlig har sammenheng med at det uttrykte behovet for lån fra næringen i stor grad var relatert til at det var ønsket at lånetilbudet skulle ha uvanlig begrensede krav til så vel rentenivå, rentebetaling, avdragsprofil som sikkerhetsstillelse. Samtidig ble det gitt uttrykk for at ordningen ikke måtte virke konkurransevidende. I tillegg kom at flere selskap åpenbart var i et uavklart forhold til sin bankforbindelse. Ordningen ble innrettet med utgangspunkt i tilnærmet de betingelser som normalt gjelder for INs øvrige risikolåneordninger. Det ble gjort 6 bevilgninger i 2009, med totalt 26,5 mill. kroner i tilsagn. De fleste tilsagnene er gitt til bedrifter i Troms. Likviditetsordningen opphørte pr. 31.12.2009 i den forstand at det ikke gis nye tilsagn etter dette.

Garantiordningene: Egen garantiordning på 97,5 mill. kroner rettet mot industrien ble i liten grad etterspurt, og det er gitt tilsagn med garantiansvar 3,5 mill. kroner innenfor denne rammen. Garantiordningene med fiskesalgslagene er gitt tilsagn om til Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag og med et maksimalt garantiansvar på INs hånd 292,5 mill. kroner (hhv. 75 % av 320 og 70 mill. kroner).

Marint verdiskapingsprogram: Økningen på 20 mill. kroner ble brukt for å stimulere etterspørselen etter hvitfiskprodukter, særlig torsk, i prioriterte markeder og i nært samarbeid med EFF.

Kap 2415.75 Marint verdiskapingsprogram (MVP)

Innovasjon Norge (IN) utarbeidet i 2005 MVP som rettes mot markedsorientering for å bedre konkurranseevnen og lønnsomheten i norsk sjømatnæring. I statsbudsjett for 2006 ble programmet tildelt en ramme på 40 mill. kroner, i 2007 ble rammen økt til 65 mill. og programmet utvidet med to nye aktiviteter rettet mot utviklingstiltak og tiltak for å styrke utviklingen av lønnsomme sjømatbedrifter i områder med særlig omstillingsbehov. MVP er videreført på samme nivå i 2008 og 2009.

Viktigste element i MVP er mobilisering av kommersielle bedriftsnettverk mot marked. Alle deler av sjømatnæringen er aktuelle. Primærkravet som stilles til bedriftene er vilje til forpliktende, langsiktig samarbeid innen nettverket. I tillegg tilbyr programmet kompetansetjenester og felles internasjonaliseringstiltak for å støtte MVP - nettverkenes, men også enkeltbedrifters verdikjeder for sjømat. Målet er å øke verdien pr. produsert kg samt å skape langsiktige relasjoner med kunder i markedet.

MVP tilbyr seks tiltak:

1. Kommersielle, forpliktende nettverk mot marked
2. Kompetanseprogram for sjømatnæringen
3. Utplassering i markedene for at utvalgte personer
4. Felles internasjonaliseringstiltak
5. Områder med særlig omstillingsbehov (KMM)
6. Utviklingstiltak

MVP er et resultat av nært samarbeid mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Innovasjon Norge. Gjennomføringen av MVP forutsetter en tung involvering av ansatte i Innovasjon Norge hjemme og ute: fra distriktskontorene 15 medarbeidere, fra kontorene i utlandet 8 og fra Oslo 7. Det er opprettet en prosjektgruppe med 4 personer fra distriktskontorene og prosjektleder, som har telefonmøte hver fredag der alle prosjektsøknadene i MVP gjennomgås. Implementering av MVP og sjømatstrategien i Innovasjon Norge slik at strategien gjøres gjeldende for alle tjenester rettet mot sjømatnæringen, er fortsatt en utfordring, og har høyeste prioritet.

Det er etablert en Nasjonal arbeidsgruppe som består av representanter fra Fiskeri- og kystdepartementet, Norges Forskningsråd, LO, FHL, Norges fiskarlag, NSL, fylkeskommunene ved Landsdelsutvalget i Nord-Norge, Trøndelagsfylkene og Vestlandsrådet, Forskningsfondet og EFF. Gruppen har hatt 1 møte i 2009.

Nettverk

Målet er 30 nye forprosjekt og 10 nye hovedprosjekt årlig. Antall etablerte hovedprosjekt i 2009 var 11 og det ble startet opp hele 46 forprosjekt. Det er også positivt at flere av disse kommersielle bedriftsnettverkene er innenfor Områder med særskilte omstillingsbehov (KMM) i MVP.

Kompetanseprogram

Kompetanseprogrammet er gjennomført av NHH med 5 samlinger over ett år, deriblant en utenlandssamling. Denne ble arrangert av INs divisjon utland - London og Paris - i samarbeid med NHH. Kurset er lagt på bachelornivå, og gir 30 studiepoeng. Hovedfokus i programmet er markedsorientering – strategiutvikling, organisering, merkevarebygging, markedsføring og alliansebygging. Programmet får svært positiv tilbakemelding fra deltakerne.

Traineeordning

Det ble i perioden januar/juli 2009 sendt ut 7 traineer, hver med varighet på 3-6 måneder. Disse var rekruttert i 2008 og oppholdssted varierte fra Stocholm til Tokyo. Nye traineer ble ikke rekruttert i 2009. Våren 2009 prøvd vi ut en ny ordning med korttidsopphold over 2-3 uker i utlandet. Målgruppe har vært unge, fortrinnsvis kvinner, fra bedrifter i omstillingsområdene

Felles internasjonaliseringstiltak

Målet er å overføre markedskompetanse til norske bedrifter. I dette arbeidet benyttes hele organisasjonen, kontorene i utlandet, distriktskontorene i Norge og hovedkontorets Matavdeling (LAMA) sammen med Messeavdelingen. Samarbeid med EFF er viktig. Budskapet er at norske sjømatbedrifter er en foretrukket og langsiktig partner for kjøperne i internasjonale markeder. Bærekraft står sentralt.

Tiltak i 2009 var organisering av arenaer hjemme og ute. For 2010 er det ønskelig med en sterkere innsats på hjemmemarkedet. Viktige sjømatmesser hvor vi har profilert Innovasjon Norge og norsk sjømatnæring: European Seafood Exposition, Brussel, World Food Moscow, Moskva, Aqua-Nor, Trondheim, Seoul Food and Hotel Exhibition og China Fisheries and Seafood Expo., Qingdao. På de største messene arrangerte vi også markeds- og fagseminarer for norske sjømatbedrifter.

Områder med omstillingsbehov

Oppdraget er å skape varig lønnsom aktivitet i områder med særskilte omstillingsbehov. Prosjektet ble utformet i 2007 i samarbeid med fylkeskommunene langs kysten og Innovasjon Norges distriktskontor.

I mai 2008 startet fase 1 og det ble det arrangert oppstartssamlinger i sju regioner med til sammen 25 kommuner. I denne startfasen ble lokale konkurransefortrinn, bærekraftig utvikling i et utvidet begrep og samarbeid mellom forskjellige næringer satt på dagsordenen. Målet er å skape ny optimisme med varige, lønnsomme lokale aktiviteter som skal nå ut til et globalt marked. Det er gjennomført totalt 3 bedriftssamlinger i hver av de 7 regionene hvor motivasjon, kompetanse, design og marked var gjennomgående tema. Totalt 199 personer fordelt på 164 bedrifter har vært involvert på bedriftssamlingene.

I november 2008 startet fase 2, hvor bedriftene får individuell konsulent hjelp til å konkretisere sine ideer og konsept. Videre bistår konsulentene med prosjektplanlegging og finansieringssøknad til Innovasjon Norge. I dag jobbes det med 61 konkrete prosjekter langs Norges kyst i programmet. 26 prosjekter har allerede fått finansiering på til sammen 12,7 mill. kroner. Flere prosjekter vil bli realisert i tiden som kommer. Nye prosjekter og bedrifter vil kunne få bistand til sine ideer helt frem mot sommeren 2010.

Utviklingstiltak

Innovasjon Norges største fortrinn ligger i kobling mellom utekontorenes markedskompetanse og distriktskontorens kunnskap om bedriftene. Det er derfor satt i gang flere nye prosjekter som starter opp med konkretisering av markedets krav og muligheter. Denne fasen gjennomføres av utekontorene som direkte oppsøker markedsaktører for å kartlegge deres behov og strategi for utvikling av sin omsetning av sjømatprodukter. Oppfølgingen skjer gjennom distriktskontorene som identifiserer bedrifter som kan tilpasse seg markedskravene. Signalene fra kjedene i markedene er at de ser muligheter ved å utvikle kunderelasjoner direkte med norske produsenter.

Gjennomførte eksterne evalueringer i 2009 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Nordlandsforskning med Oxford Research som samarbeidspartner leverte system for mål- og resultatstyringssystem (MRS-system) og nullpunktsmåling for MVP i april 2008. Dette arbeidet er videreført av Oxford Research og inneholder følgende komponenter:

- MRS-systemet måler alle MVP-nettverk og registrerer støtteaktiviteter
- MVP-utviklet database som registrerer alle data som samles inn
- Gjennomført nullpunktsmålinger i alle bedriftsnettverk som er etablert fra starten i 2006 til og med oktober 2009
- Databasen gir:
 - o Oversikt over alle kombinasjoner av bedriftsnettverk og støtteaktiviteter
 - o Ta ut oppdaterte data etter hvert

Første halvår 2009 foretok Econ i samarbeid med Nofima en vurdering av MVPs innretting, verktøy og gjennomføringen i Innovasjon Norge. Vurderingen var positiv med hensyn til innretting og verktøyene MVP nettverk og Kompetanseprogrammet. Samtidig ble det konkludert med at Traineeprogrammet i sin daværende form var for kostbart i forhold til deltakernes oppgitte nytteeffekt. Traineeprogrammet ble dermed stoppet, og alternative tilbud er under utvikling.

Marint innovasjonsprogram er med i kundeeffektundersøkelsene (KEU), men i etterundersøkelsen av 2005-årgangen, som er benyttet for de andre tjenestene, er antallet respondenter for få til å gi noen mening. Fra førundersøkelsen av 2008-årgangen, har vi imidlertid følgende resultater (av en populasjon på 41 med 24 svar):

Tjeneste	Høy og middels addisjonalitet	Stor betydning for overlevelse	Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	Betydning for økt omsetning. % økning.	Betydning for økt eksport. % økning.	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt kompetanse	Andel prosjekter som i stor grad bidrar til økt innovasjon	Gj. snitt antall samarbeidspartnere
Marint innov.pr	94(87)	53(43)	69(71)	61(69)	77(67)	5,3(5,0)	4,5(4,6)	4,1(4,8)
Gj.snitt alle tj.	85(86)	67(66)	78(76)	73(77)	57(29)	3,3(3,2)	3,4(3,0)	3,3(3,7)

Tallene i parentes gjelder årgangen kunder 2007 intervjuet i 2008.

Marint innovasjonsprogram er karakterisert av å ha relativt *høy addisjonalitet*, lavere enn snitt betydning for økonomiske indikatorer, bortsett fra eksport hvor prosjektstøtten betyr mye.

Programmet skårer betydelig høyere enn snitt mht betydning for myke indikatorer som *kompetanse*, innovasjon og samarbeid.

Kap 1050.76 Tilskudd til strukturtiltak / kapasitetstilpasning

Strukturfondet for kapasitetstilpasning av fiskeflåten ble etablert pr. 01.07.2003 som et kondemneringstilbud for fiskefartøy under 15 meter. Innkreving av avgift fra fiskere ble som planlagt avsluttet pr. 30.06.2008.

På grunn av at det gjenstod en del midler, ble det bestemt å gjennomføre en ekstra utlysingsrunde i 2009. På dette tidspunkt var det innført strukturordning for fartøy ned til 11 meter, og derfor var det kun fartøy under 11 meter som kunne søke om kondemneringstilskudd.

Det kom inn kun 11 søknader i 2009, av disse ble det åtte som aksepterte tilbudet og til sammen fikk utbetalt 4 mill. kroner. Tre av disse var hjemmehørende i Finnmark, tre i Nordland, én i Møre og Romsdal og én i Rogaland. De seks i Nord-Norge hadde gruppe I-rettigheter, de to i Sør-Norge makrell-rettigheter.

Ordningen er evaluert av Fiskeri- og kystdepartementet (mai 2009). Konklusjonen er bl.a. at det ikke var grunn til å foreslå en ny runde med offentlig finansieringsmedvirkning til en kondemneringsordning.

5.7 Utenriksdepartementet

Kap. 116.74 De norske samarbeidsprogrammene med Romania og Bulgaria

Innovasjon Norge inngikk i 2007 avtale med Utenriksdepartementet om å forvalte de norske samarbeidsprogrammene med Bulgaria og Romania. Pengene skal føre til sosial og økonomisk utvikling i mottakerlandene. Samarbeidsprogrammene er på henholdsvis 20 mill. EUR til Bulgaria og 48 mill. EUR til Romania. Den finansielle rammen var fullt utnyttet ved fristens utløp 30. april 2009. Gjennomføringsperioden utløper 30. april 2011.

De norske samarbeidsprogrammene følger av EØS-avtalen for 2004-2009, Norges økonomiske forpliktelser overfor de nye EU landene Romania og Bulgaria. Inntektsoverføringene skal styrke samarbeidsprosjekter, gjøre dem økonomiske robuste og styrke sannsynligheten for å lykkes. Det er en klar målsetting at det skal fremgå at det er merverdi i at Norge effektivt forvalter midlene og at programmene fremmer kulturelt, sosialt, politisk og økonomisk samarbeid mellom landene

IN har mottatt og bearbeider nærmere 120 prosjektforslag for Romania og ca. 70 for Bulgaria. I tillegg har vi mottatt nærmere 100 prosjektideer som vi ikke har anbefalt videreført i formelle søknader. Alle prosjekter som mottar støtte offentliggjøres på NCPs hjemmeside www.norwaygrants.org.

Vi kan konstatere at alle midlene ble tildelt innenfor fristen 30. april 2009. For Romanias del vil i alt 29 individuelle prosjekter motta støtte på til sammen ca. 42,2 mill. EUR. I tillegg kommer forprosjektmidler og prosjektadministrasjon. 35 % av midlene er innenfor privat sektor.

For Bulgarias del vil i alt 22 individuelle prosjekter motta støtte på til sammen ca. 17,5 mill. EUR. I tillegg kommer forprosjektmidler og prosjektadministrasjon. 25 % av midlene er innenfor privat sektor.

Samarbeidet med rumenske og bulgarske myndigheter har vært meget godt og videreføres i gjennomføringsperioden.

Finanskrisen har hatt en negativ innvirkning på bedrifters og institusjoners mulighet til å sikre egenfinansiering. Innovasjon Norge har gjennomført tiltak som økt forskuddsbetaling. Dette innebærer økt risiko med påfølgende behov for økt kontroll. UD har tildelt IN 3 mill. kroner i ekstra midler for styrket kontroll og oppfølging. Finanskrisen kan lede til at enkelte prosjekter ville kunne få problemer underveis og eventuelt ikke la seg gjennomføre som forutsatt. Foreliggende EØS-avtale innebærer at ubrukte midler tilbakeføres til Norge. Norske myndigheter (UD) vil imidlertid lytte til eventuelle synspunkter som man måtte ha fra mottakerlandenes side hvis situasjonen skulle oppstå og ikke lar seg løse innenfor rammen av det enkelte prosjekt og foreliggende regelverk.

Man er godt fornøyd med den bilaterale samarbeidsmodellen både på norsk side og i Romania og i Bulgaria. Så lenge forhandlingene om EØS finansieringsordningene for 2009-2014 pågår, er det usikkert om IN vil bli bedt om påta seg nye oppgaver i neste fase. Innovasjon Norge har i en arbeidsgruppe med NHD og UD utarbeidet forslag til et Green Industry Innovation program, som kan inngå i finansieringsmekanismen Norway Grants 2009-2011.

Ved utgangen av 2009 hadde Innovasjon Norge utbetalt totalt ca. 155 mill. kroner til prosjekter i Romania og Bulgaria.

6. UTVIKLING AV TJENESTEPORTEFØLJEN

Innovasjon Norge har satt seg som mål at vi til enhver tid skal ha de tjenester, programmer og satsinger som er nødvendig for å utløse bærekraftig innovasjon i norsk næringsliv. Tjenesteporteføljen skal oppleves av våre kunder, oppdragsgivere og ansatte som velbegrunnet, tydelig og brukervennlig.

De overordnede strategier og planer vil hvert år være med å legge rammene for å vurdere endringer og prioriteringer i oppgaver og tjenesteporteføljen.

6.1 Utvikling og styring av tjenesteporteføljen

I 2009 arbeidet vi videre med våre systemer og arbeidsprosesser knyttet til utvikling og forvaltning av INs tjenesteportefølje. Innovasjon Norges rutine (prosess) for hvordan vi samarbeider i organisasjonen om dette er basert på et sett "grunnsteiner":

En tjenesteportefølje – en felles struktur

Tjenesteporteføljen er bygd opp av en basisstruktur med tre nivåer (satsinger, programmer og tjenester), og fem tjenestetyper. Tjenesteporteføljen er beskrevet og kvalitetssikret etter felles mal.

Klarlagte roller og ansvar: Tjeneste-, program, og satsingsansvarlig

En person er dedikert rollen som hhv tjeneste-, program, og satsingsansvarlig. Oversikten fremkommer i InBusiness. Ansvar og oppgaver knyttet til rollen er beskrevet. Våre ansatte oppfordres til å kontakte den enkelte tjenesteansvarlig dersom noe skulle være uklart ift. tjenesten, programmet eller satsingen.

Overordnet helhetsansvar er dedikert en person som tjenesteporteføljeansvarlig

En person er dedikert rollen som tjenesteporteføljeansvarlig, og har det overordnede ansvaret for tjenesteporteføljen. Ansvar og oppgaver knyttet til rollen er beskrevet.

Enkel formidling til alle INs ansatte gjennom "InBusiness"

I Innovasjon Norges tjenesteporteføljesystem, InBusiness, presenteres vår samlede portefølje på en enkel og oversiktlig måte basert på fastsatt struktur. Gjennom InBusiness er tjenesteporteføljen tilgjengelig for all ansatte over hele verden (norsk og engelsk versjon).

InBusiness støtter hele vår forretningsprosess. Den er et daglig verktøy for levering av programmer og tjenester, og for å identifisere muligheter basert på vår samlede tjenesteportefølje. Gjennom InBusiness har vi et godt utgangspunkt for å vurdere behov for utvikling og avvikling av tjenester og programmer og for å foreta evalueringer.

Enhetlig ekstern kunde kommunikasjon

InBusiness gir felles referansegrunnlag og terminologi, og gir økt konsistens utad for kommunikasjon av våre tjenester. InBusiness er i dag utgangspunktet for formidling av informasjon om tjenester på innovasjonnorge.no og på den offentlige portalen Bedriftshjelp.no.

Team tjenesteutvikling - Kunde- og markedsdrevet tjenesteutvikling gjennom samhandling

Det er etablert et strategisk tverrgående team for tjenesteutvikling og porteføljestyring (team tjenesteutvikling) med representanter fra divisjon Norge og divisjon utland, samt medarbeidere som arbeider med strategi og evalueringer.

Team tjenesteutvikling arbeider for en helhetlig, strategisk og involverende porteføljeforvaltning i tråd med forretningsprosessen. Formålet med teamet er å sikre en effektiv forvaltning av Innovasjon Norges samlede tjenesteportefølje, en involverende kunde- og markedsdrevet prosess for utvikling og avvikling, og bidra til en effektiv implementering av nye tjenester i kundeporten.

En kanal for innspill og tilbakemeldinger fra ansatte på tjenesteporteføljen

Løpende tilbakemeldinger fra våre ansatte i kundeport og fagavdelinger om behov for endringer i tjenesteporteføljen (nye behov, forbedringer, avvikling) er en viktig ressurs. Det er etablert en web-basert kommentar/forslagskasse som alle medarbeidere kan bruke til å gi innspill. Alle forslag vil bli lagret i en Idébank. Det gjennomføres "mobiliserings- og tilbakemelding kampanjer" to ganger årlig som gir mange innspill som diskuteres i Team Tjenesteutvikling.

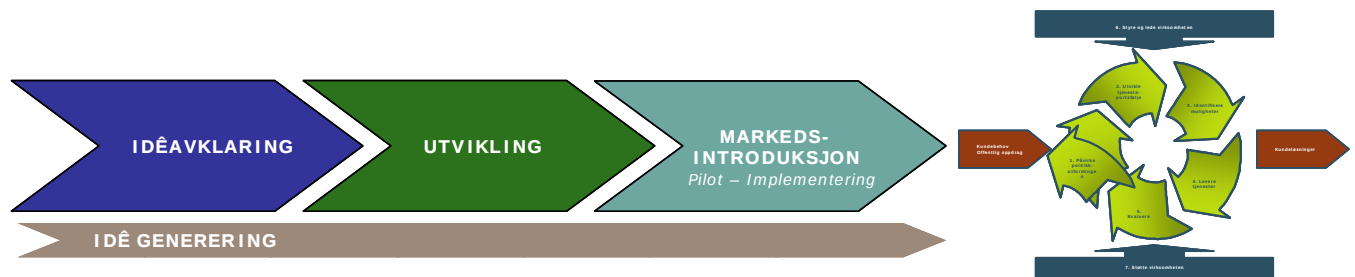
Evalueringer og kundeEffektundersøkelser

KundeEffektundersøkelser og evalueringer av enkelt program/tjenester er viktige kilder for å vurdere status og forbedringstiltak ift. målet om en tydelig, velbegrunnet og brukervennlig tjenesteportefølje. Vurderinger og konklusjoner fra disse inngår i vårt utviklingsarbeid. Det er fortsatt et potensial for en sterkere bruk av disse undersøkelsene i vår utvikling og forvaltning av tjenesteporteføljen.

En felles utviklingsprosess: Utvikle tjenester

Delprosessen Utvikle tjenesteporteføljen i INprocess beskriver hvorledes vi skal analysere endringsbehov, hvorledes vi skal utvikle, videreutvikle, videreføre og avvikle tjenester, samt hvorledes vi skal prioritere, dimensjonere og beslutte tjenesteporteføljen.

Vår utviklingsprosess er beskrevet gjennom følgende faser:

Proessen beskriver hvordan vi beveger oss gjennom de ulike fasene, hvem som er ansvarlig, hva er de mest kritiske spørsmålene (stop/go kriterier) og hva som skal være output. Idégenerering skal være en gjennomgående aktivitet i alle fasene.

Utvikling av ny tjeneste kan starte på ulike måter:

- Strategiske føringer satt av styret eller ledergruppen
- Nye ideer oppstår i vår organisasjon, som følge av et identifisert kundebehov
- Oppdrag kommer fra våre eiere og oppdragsgivere
- Ny kunnskap som følge av bl.a. evalueringer, analyser og utredninger (egne, nasjonale, internasjonale (EU))

Samhandling vurderes som den viktigste kilden for bedrifters innovasjonsaktivitet og for våre egne utviklingsaktiviteter. De ulike divisjoners roller i utviklingsprosessen er derfor beskrevet med vekt på rollene til kunde-, leveranse- og tjenesteansvarlig og rollen til tjenesteporteføljeansvarlig.

For at tjenesteporteføljen skal oppleves som tydelig, velbegrunnet og brukervennlig er det viktig at vi også evner å utvikle tjenester og programmer. Videre bør ikke nødvendigvis en god utviklingsidé eller et nytt oppdrag føre til etablering av en ny tjeneste. Ofte kan nye formål og kundebehov bygges inn i eksisterende tjenester/programmer.

Alle programmer og tjenester skal gjennomgå årlig mht. om begrunnelsen for tjenesten/programmet fortsatt er til stede, f.eks. knyttet til kundebehov markeds- og systemsvikt.

Innovasjon Norges ledelse fastsetter tjenesteporteføljen en gang pr. år.

Sterkt lederfokus - "Vi er det vi leverer"

Utvikling og forvaltning av den samlede tjenesteporteføljen er tydelig forankret i Innovasjon Norges ledergruppe. Team tjenesteutvikling ledes av divisjonsdirektør TP som igangsetter/stopper utviklingsprosjekter og godkjenner nye tjenester. Samlet portefølje besluttet en gang i året av LM1. Samtidig diskuteres vår samlede forvaltning og styring av tjenesteporteføljen.

6.2 Endringer i tjenesteporteføljen f.o.m. 2010

Ved inngangen til 2010 har Innovasjon Norge 27 programmer og 37 enkelt tjenester. Endringene i porteføljen 2008 - 2010 innebærer en reduksjon i totalt antall satsinger, programmer og tjenester.

	2010	2009	2008
Satsinger	9	9	14
Programmer	27	28	24
Tjenester	37	42	48
Total	73	79	86

6.2.1. Satsinger

Ingen endringer. Fra 2009 består Innovasjon Norges satsinger av ni prioriterte sektorer, se Detaljrapporten 2009.

6.2.2 Programmer

Nye og endrede programmer

Miljøteknologiprogrammet (under utvikling)

Formålet er å stimulere til flere miljøteknologiprosjekter. Målgruppen er små, mellomstore og store bedrifter i hele landet som skal igangsette eller er i gang med pilot- og demonstrasjonsprosjekter innen miljøteknologi.

Unge i Fokus

Unge i Fokus endrer innretning og rendyrker profilen til entreprenørskap blant unge. Navnet endres til *Ung Gründer/Young Entrepreneurs*. Ung gründer er en nasjonal ekstrainsats som skal øke kunnskap, erfaring og nettverk blant unge potensielle entreprenører og som skal bidra til at unge etablerere realiserer sitt vekstpotensial. Det skal jobbes mot de yngste i aldersgruppen 18-35 særlig gjennom kultur og

infrastrukturtiltak i høyere utdanning. I tillegg opprettes en rådgivertjeneste (se nedenfor) som skal redusere unges usikkerhet i etablererprosessen. Enkelte nasjonale og internasjonale arrangementer/konferanser med unge som målgruppe vil støttes.

Kvinner i fokus endrer navn til *Kvinner i Næringslivet/Female Enterprise*

Sommeren 2009 la IN frem sin nye Strategi og handlingsplan for kvinner som prioritert målgruppe. IN vil med denne strategien prioritere en integrert kvinnesatsing for å mobilisere bredere og nå flere kvinner enn det særskilte avgrensede satsinger vil kunne oppnå. På basis av dette vil "Kvinner i Næringslivet" bl.a. legge sterkere vekt på eierskap, få kvinner inn i styrer og ledelse og prioritere kvinner inn i våre sektorer og innovasjonsmiljøer.

Partnersøksprogram for India, Sør-Afrika og Vietnam endrer engelsk navn til Business MatchMaking Programme

Avviklede programmer

Svensk-norsk næringslivssamarbeid

- Programmet avviklet 31.12.2009

FORNY-programmet

- Fornyprogrammet er til revisjon i Forskningsrådet med sikte på å finne en mer målrettet innretning. Innovasjon Norge skal delfinansiere programmet med en mindre andel i 2010, men profilerer ikke dette som en del av tjenesteporteføljen i 2010

6.2.3 Tjenester

Nye tjenester

Rådgivning til unge etablerere (under utvikling)

Tjenesten er et resultat av Mentorpilottene og er et tilbud om rådgivning for etablerere tilpasset etter behov og fase. Formålet er at flere bedrifter overlever og vokser gjennom oppfølging og veiledning fra en erfaren rådgiver.

Målgruppen er etablerere som har vært igjennom ideavklaringsfasen. Bedriften skal være etablert formelt og være i utviklings- og markedsintroduksjonsfasen. Unge etablerere (under 35 år) skal prioriteres, men tjenesten skal også være en generell tjeneste som kan tilbys øvrige etablerere.

Tilskudd/Grants

Tjenesten bygger på de nåværende tjenestene Tilskudd til FoU, Tilskudd til investeringer, Tilskudd til konsulentbistand, Tilskudd til opplæring og Bagatellmessig støtte. Formålet er blant annet forenkling i kommunikasjonen både internt og utad.

Avvikling av tjenester

Rådgivingstjenesten Gründercoach avvikles som selvstendig tjeneste, men innlemmes som verktøy i programmet Regional Omstilling.

Kompetansetjenesten PLP-prosjektlederprosessen avvikles som selvstendig tjeneste, men innlemmes som verktøy i programmet Regional Omstilling.

Finansieringstjenester som utvikles som individuelle tjenester, men innlemmes i den nye tjenesten Tilskudd:

- Tilskudd til FoU
- Tilskudd til investeringer
- Tilskudd til konsulentbistand
- Tilskudd til opplæring
- Bagatellmessig støtte

Andre endringer:

Standardkomponentene under tjenesten Internasjonal Markedsrådgivning pakkes og presenteres som et samlet tilbud til kunden for å tilfredsstille kundens behov.

Endringene består i å utvide denne listen med:

- Vurdering av markedspotensiale/ Market Exploration
- Etablering av virksomhet i nye markeder/ Market Entry

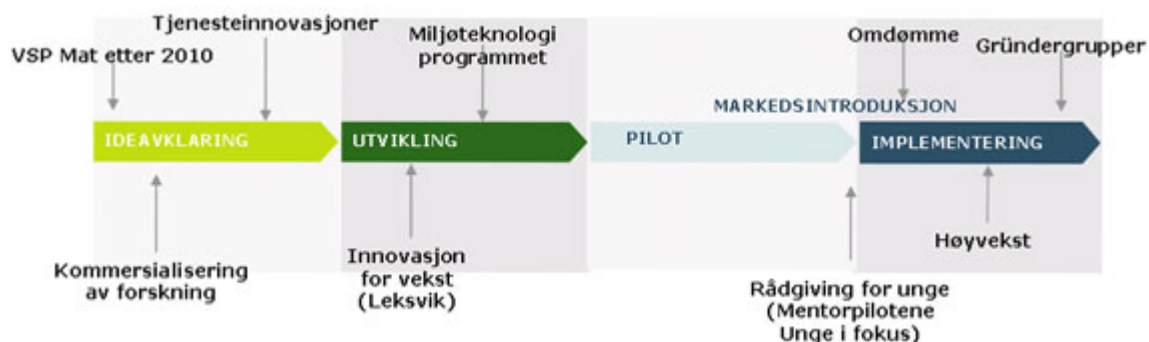
Kunden vil på denne måten få en "pakke" som kan dekke behov (1) fra initiell markedsinfo til en konkret handlingsplan, og (2) for relevant informasjon og assistanse vedrørende etablering i et nytt marked.

Hensikten med dette er enklere kommunikasjon og forståelse internt og utad.

6.2.4 Utvikling av tjenester og programmer i 2010

Innovasjon Norge vurderer løpende muligheter for sammenslåing og "pakketering" av tjenester, med sikte på en mest mulig oversiktlig og enkel tjenesteportefølje.

Nedenfor nevnes eksempler på temaer som for tiden er til vurdering ift. utvikling av nytt program eller tjeneste

VSP Mat etter 2010

VSP Mat avsluttes 2010. Det er startet opp et arbeid med å vurdere om det er behov for en videreføring av programmet i ny form, og i så fall hva et evt. nytt program skal inneholde. Beslutning om dette skal fattes i forbindelse med jordbruksforhandlingene våren 2010. Det er opprettet en arbeidsgruppe med avtalepartene samt Innovasjon Norge og leder av faglig møtearena som legger fram sine vurderinger & anbefalinger ved årsskiftet 2009/2010.

Kommersialisering av forskning

Program eller tjeneste som evt. skal erstatte for FORNY-programmet.

Tjenesteinnovasjoner

Innovasjon i tjenester og forholdet til tjenesteytende næringer.

Innovasjon for vekst

Ny tjeneste basert på resultatene fra et prosjekt på områdeutvikling i Leksvik kommune.

Miljøteknologiprogrammet

Formål med programmet er å stimulere til flere miljøteknologiprosjekter.

Rådgiving for unge

Formålet er at flere bedrifter overlever og vokser gjennom oppfølging og veiledning fra en erfaren rådgiver.

7. RAPPORTERING PÅ SAMFUNNSANSVAR - CSR

Innovasjon Norge har et ansvar for å få norsk næringsliv til å vie større oppmerksomhet til sitt samfunnsansvar (CSR). Vi har et spesielt ansvar for å stimulere små og mellomstore bedrifter til å integrere samfunnsansvar i sin virksomhetsstyring og sin strategiske posisjon. Vår kompetanse og brede kontakthorisont mot disse bedriftene gjør oss godt i stand til å være en pådriver overfor bedriftene, til å bidra til utforming av aktuelle nasjonale verktøy og til å skape møteplasser og gjennomføre arrangementer hvor temaet settes på dagsorden.

Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet. Innovasjon Norge forventer at norske bedrifter tar ansvar for hvordan virksomheten påvirker samfunn og miljø og at de gjennom innovasjon og ansvarlig drift arbeider for å løse gjeldende samfunns- og miljøutfordringer. Det er et strategisk mål for Innovasjon Norge å bidra til en bærekraftig utvikling og et næringsliv med attraktive arbeidsplasser. Samfunnsansvar er i denne sammenhengen et viktig suksesskriterium og en sentral konkurransefaktor i kampen om de beste hodene.

Innovasjon Norge kan gjennom sin dialog med norske SMB-er påvirke disse til å sette samfunnsansvarlig virksomhet på sin dagsorden og bygge dette inn som et element i sin virksomhetsstyring, både for å skape konkurransefortrinn og for å begrense risiko. Innovasjon Norge støtter et mangfold av prosjekter nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom finansiering og rådgivning. Gjennomgående vektlegges at prosjektene er i tråd med alminnelige etiske regelverk, at bedriftene etterlever grunnleggende humanitære prinsipper, tar hensyn til miljøet og ikke bidrar til korrupsjon. I dialog med kundene vektlegger Innovasjon Norge at alle bedrifter forventes å følge gjeldende lover, enten det er i Norge eller internasjonalt, og at bedriftene tar samfunnsansvar ved å strekke seg lenger enn hva lokale lover og regelverk krever.

Den global finanskrisen satte sitt preg også på den norske økonomien i 2009. I vanskelige tider er et kontinuerlig fokus på samfunnsansvar ekstra viktig. Det gjør at Innovasjon Norges rolle som en pådriver for å bygge et bærekraftig næringsliv blir om mulig enda mer aktuell. Gjennom økt samfunnsansvar i næringslivet vil den globale økonomien bli mer stabil. Dette vil bidra til å unngå tilsvarende finansuro i framtiden og gjøre næringslivet bedre rustet til å møte utfordringer av tilsvarende omfang.

Stortingsmelding nr. 10 om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi ble lagt frem i 2009 og gir både klare definisjoner av samfunnsansvar og stiller forventninger til Innovasjon Norges arbeid med samfunnsansvar rettet mot små og mellomstore bedrifter. Som forvalter av offentlige ressurser pålegges Innovasjon Norge et spesielt ansvar for å bidra til en langsiktig bærekraftig utvikling. Gjennom stortingsmeldingen vektlegger regjeringen Innovasjon Norges ansvar og rolle i å løfte arbeidet med samfunnsansvar ut til bredden av norsk næringsliv. Gjennom Innovasjon Norges tjenester skal små og mellomstore bedrifter stimuleres til å integrere samfunnsansvar i sin virksomhetsstyring, –utvikling og strategiske posisjon.

I juni 2009 ble vi medlemmer av FNs Global Compact. I tillegg til å være et forum for nettverksbygging og kunnskapsdeling om samfunnsansvar, stilles det også krav til medlemmenes rapportering på sitt arbeid med samfunnsansvar.

I dette kapittelet av årsrapporten redegjør vi for hva Innovasjon Norge gjør på samfunnsansvarsområdet overfor kunder og samarbeidspartnere, og hvordan Innovasjon Norge som virksomhet selv opptre samfunnsansvarlig. Rapportering tar utgangspunkt i Global Reporting Initiatives (GRI) indikatorer for bærekraftsrapportering. GRI baserer seg på "the triple bottom line" i strukturering av rapporteringen. Dette innebærer at man skal

rapportere på økonomiske, sosiale og miljømessige forhold. I tillegg til dette henvises det til hvordan Innovasjon Norge etterlever Global Compacts prinsipper der dette er relevant.

1.1 Virksomhetsstyring

1.1.1 Styringssystemer internt

I 2009 fikk vi på plass en ny organisering av samfunnsansvarsarbeidet internt. Siri Bjerke leder et strategisk tverrgående team for samfunnsansvar med representanter fra alle divisjonene. Trude Andersen i TP er koordinator for vårt arbeid med samfunnsansvar. Teamet la høsten 2009 frem en handlingsplan for å integrere samfunnsansvar i hele vår virksomhet. Med utgangspunkt i de enkelte divisjonenes kjernevirksomhet er det definert klare målområder og prioriterte tiltak.

1.1.2 Prinsippnotat om samfunnsansvar i næringslivet

På bakgrunn av Innovasjon Norges mandat i Stortingsmelding nr. 10 om Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi, ble det utformet et prinsippnotat om samfunnsansvar i næringslivet. Prinsippnotatet klargjør Innovasjon Norges definisjon av samfunnsansvar samt tydeliggjør våre forventninger til våre kunder og samarbeidspartnere. Prinsippnotatet ble vedtatt i styret i april.

1.1.3 Ledelse og organer for styring av virksomheten

Nærings- og handelsdepartementet er selskapet eierdepartement. Eierrollen utøves gjennom foretaksmøtet, som langt på vei tilsvarende generalforsamlingen i et aksjeselskap. Innovasjon Norge er et særlovselskap som ble opprettet ved lov av 19. desember 2003, virksomheten startet 1. januar 2004. Nytt eierskap ble vedtatt i 2009 med virkning fra 01.01.2010. Fylkeskommunene vil da ha totalt 49 % eierskap.

Selskapets ledelse ser ved utgangen av 2009 ut som følger:

Administrerende direktør:	Gunn Ovesen
Stabsdirektør:	Finn Kristian Aamodt
Direktør for divisjon Norge:	Siri Bjerke
Direktør for divisjon utland:	Svein Berg
Direktør for tjenester og programmer:	Hans Martin Vikdal
Direktør for strategi og kommunikasjon:	Gunn Ovesen, etter Katinka Greve Leiner
Direktør for reiseliv:	Per-Arne Tuftin

Hovedstyret i Innovasjon Norge har i 2009 hatt følgende sammensetning:

Leder:	Kjell A Storeide
Nestleder:	Eli Blakstad
Styremedlemmer:	Siri Bye G. Johnasen
	Arild Øien
	Roar Flåthen
	Harald Milli
	Kirsti Saxi
	Elin Tveit Sveen
	Eva Toril Strand
	Grethe Hindersland
De ansattes representanter i styret:	Egil Hagen
	Randi Abrahamsen

1.2 Tverrgående tiltak

1.2.1 Feie for egen dør

Med en ambisjon om å løfte arbeidet med samfunnsansvar i små og mellomstore bedrifter i Norge er det nærliggende å sørge for at organisasjonens daglige virksomhet

foregår innenfor samfunnsansvarlige rammer. Intern kompetanseheving, revidering av det etiske regelverket og interne rutiner er viktige deler av dette arbeidet. Innovasjon Norges prinsipper for veiledning og rådgivning gjelder for all veiledning og rådgivning som gis i forbindelse med Innovasjon Norges virksomhet. Standardavtalen for rådgivningstjenester omfatter nå også et eget punkt om CSR. I retningslinjene for veiledning og rådgivning heter det at all rådgivning og veiledning skal skje innenfor rammene av Innovasjon Norges formål og definerte målsetninger, og med et nødvendig fokus på CSR (Corporate Social Responsibility- samfunnsansvar i næringslivet).

Det etiske regelverket ble revidert, og alternative varslingsrutiner ble utredet.

1.2.2 Kompetanseheving internt

Det er i samarbeid mellom CSR teamet og HR avdelingen laget materiale for e-læring og temamøter om samfunnsansvar som skal holdes ved alle distriktskontorene og utekontorene. Målet er å øke kompetansen om temaet blant Innovasjon Norges ansatte og spre kunnskap om våre forventninger til kunder og samarbeidspartnere. Første kontormøte ble avholdt på Hamar høsten 2009, og de resterende kontormøtene planlegges gjennomført i løpet av 2010.

Som et ledd i å øke kompetanse om samfunnsansvar blant Innovasjon Norges ansatte er det publisert en artikkelserie om våre prioriterte samfunnsansvarsområder på intranettet. Artiklene tar for seg temaer som arbeidsforhold, menneskerettigheter, korrupsjon, miljø, leverandørkjeder og lokalsamfunn. I tillegg til å være informative artikler, tydeliggjøres også våre forventninger til våre kunder og samarbeidspartnere på de enkelte områdene, og det henvises til annen relevant informasjon.

Innovasjon Norges arbeid med samfunnsansvar inngår også i kurset for de nyansatte og kurs vi holder for aspiranter i Utenriksdepartementet. Opplegget for kurset er en blanding av foredrag og gruppeoppgaver rundt problemstillinger man kan møte på i arbeidshverdagen og i dialogen med kunder.

En stor andel ansatte i Innovasjon Norge deltar også på interne og eksterne seminarer etc.

1.2.3 Kompetanseheving eksternt

Vi arbeider for å gjøre en modul om samfunnsansvar obligatorisk i alle våre kompetansetjenester. FRAM programmet er først ute og er allerede kommet godt i gang. I løpet av 2009 fikk om lag 100 bedrifter en innføring i samfunnsansvar gjennom dette programmet og interessen blant bedriftene har vært stor. Frokostseminarer med blant annet temaer innen samfunnsansvar og kulturforståelse er også blitt arrangert i regi av våre kontorer i Brasil og Emiratene.

Innovasjon Norge arrangerte i 2009 flere frokostseminarer med temaer relatert til samfunnsansvar, og flere er under planlegging. I desember ble det i samarbeid med DNV, NHO og Standard Norge arrangert et frokostmøte om ISO26000. Alle frokostmøtene har hatt stor pågang, noe som underbygger behovet for og viktigheten av slike arrangementer. Møteformen videreføres i 2010.

Høsten 2009 ble det gjennomført to regionale seminarer om samfunnsansvar myntet på små og mellomstore bedrifter. Disse inngår i en seminarrekke som har fått navnet "Fra preik til praksis". Seminarene arrangeres i et samarbeid mellom Innovasjon Norge, NHO, UNDP og UD. Seminarene høsten 2009 ble avviklet i Tromsø og Stavanger. Et sentralt mål med disse seminarene er å vise hvordan SMB-er kan ta tak i praktiske problemstillinger knyttet til samfunnsansvar i egen virksomhet. To seminarer er gjennomført vinteren 2010 (Kristiansand og Hamar) og seminarrekken kan bli ytterligere forlenget. De avholdte seminarene har samlet fra vel 30 til nærmere 60 deltakere.

Innovasjon Norges ansatte har ved flere anledninger bidratt som foredragsholdere med tema samfunnsansvar på eksterne arrangementer. Sammen med Transparency International (TI) gjennomførte Innovasjon Norge i 2009 en undersøkelse om næringslivets holdninger til korrupsjon. Denne ble presentert på TIs konferanse 9. desember i anledning lanseringen av deres antikorrupsjonshåndbok for norsk næringsliv. Vi holdt også innlegg på presentasjon av Global Economic Crime Survey hos PWC.

Næringslivets bistandskonferanse ble i 2009 arrangert for 17. gang og har etablert seg som Norges viktigste møteplass for bedrifter, myndigheter og institusjoner som er interessert i næringsutvikling og bistand. Næringslivets bistandskonferanse 2009 hadde som tema, "Utvikling- eller rene hender? Bedriftenes omdømmerisiko ved leveranser til, handel med og investeringer i utviklingsland". Med utgangspunkt i Koffi Annans ord "det er en utopi å tro at fattigdom kan bekjempes uten næringslivets aktive medvirkning", kastet konferansen lys over og drøftet næringslivets omdømmerisiko ved investeringer i utviklingsland. Som første innleder oppfordret utviklingsminister Erik Solheim norske bedrifter til å investere i fattige land. Han lovet at norske myndigheter vil støtte og forsvare norske bedrifter som går inn og tar sitt samfunnsansvar på alvor.

1.2.4 Strategiske kunnskapsprosjekter

Innovasjon Norge har sammen med Norges Forskningsråd bidratt med utforming av tema og finansiering av første utlysingsrunde i forskningsrådets forskningsprogram om forsknings- og innovasjonspolitikken, FORFI. Programmet er planlagt å skulle vare til 2012, med flere utlysingsrunder. Innovasjon Norge har gått inn med inntil 2 mill. kroner i første utlysingsrunde som skal gå til forskning om bærekraftig vekst og strategisk CSR.

1.2.5 Nettverksbygging

Samfunnsansvar er et felt i stadig utvikling. Krav og forventninger endrer seg, nye tiltak og ideer kommer til og behovet for kompetanse, inspirasjon og erfaringsutveksling er stort. Mange bedrifter velger derfor å delta i ulike nettverk og organisasjoner for å hente ideer og kunnskap. Innovasjon Norge har i løpet av 2009 blant annet hatt samarbeid med følgende aktører: Utenriksdepartementet, NHO, UNDP, Global Compact og Transparency International.

1.3 Økonomiske indikatorer

Vi gjennomførte i 2009 en undersøkelse om holdninger til korrupsjon blant et utvalg av våre kunder, befolkningen og norsk næringsliv, i samarbeid med Transparency International Norge. Resultatene ble presentert på TIs årskonferanse 9. desember 2009.

Samfunnsansvar er i 2009 innarbeidet i Kundeeffektundersøkelsen. Resultater er for første gang tilgjengelig i førundersøkelsen for 2008. Resultatene viser at flertallet av våre kunder opplever CSR problemstillinger som lite relevant for egen virksomhet. Andelen vet ikke/ikke relevant- svar er spesielt høy knyttet til spørsmålene om samfunnsmessig og miljømessig bærekraft. Bedriftene opplever at Innovasjon Norge ikke har vektlagt disse forholdene i forbindelse med sin søknadsbehandling. En interessant observasjon er at innen de aller fleste tjenester og programmer har virksomheten større forventninger enn Innovasjon Norge til i hvor stor grad prosjektene/aktivitetene vil bidra til at virksomheten tar økt samfunnsansvar.

Samfunnsansvar er i 2009 også innarbeidet i Serviceundersøkelsen. Her foreligger imidlertid ikke resultatene før i 2010.

1.3.1 Lønns- og arbeidsforhold

Lønn, pensjon og andre betingelser er for alle ansatte i Norge regulert gjennom overenskomster mellom Innovasjon Norge og organisasjonene tilsluttet LO, YS og SAN. I tillegg er det inngått flere særavtaler som regulerer ansettelses- og arbeidsforhold i

Innovasjon Norge. Innovasjon Norge er videre medlem av arbeidsgiverforeningen Spekter. Det eksisterer en særavtale mellom selskapet og arbeidstakerorganisasjonene om lønnsystem. Det legger til rette for gjennomføring av vår lønnspolitikk, bruk av insentiver og for medarbeidernes personlige utvikling og karriere.

Lønn fastsettes etter følgende tre faktorer:

- Den enkelte stillings innhold
- Stillingsinnehaverens ytelse
- Lønnsnivået i markedet for øvrig

Stillingssystemet er inndelt i seks stillingsnivåer og er utformet med to alternative karriereveier, en administrativ og en faglig.

Lokalt ansatte ved våre kontorer utenfor Norge har kontrakter og arbeidsforhold tilpasset lokalt lønnsnivå og arbeidslovgivning. Innovasjon Norge etterstreber å fremstå som en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker seg gode representanter for virksomheten og Norge. Gode lønns- og arbeidsvilkår er viktige kriterier for å oppnå dette. Ansatte som lønnes fra Norge omfattes av egne helse- og reiseforsikringer. Innovasjon Norge har inngått en avtale med Statens Pensjonskasse om tjenstepensjon. Lokalt ansatte er tilsluttet gruppelivsforsikring og reiseforsikring.

1.4 Miljøindikatorer

1.4.1 I egen virksomhet

Innovasjon Norges hovedkontor er sertifisert som Miljøfyrtårn (se www.miljofyrtarn.no) og utformer som en del av oppfølgingen av dette en egen miljørapport. Det arbeides også med å få sertifisert distriktskontorene som miljøfyrtårn.

1.4.2 Energiforbruk og gjenvinning

Innovasjon Norges oppdrag er av en slik art at det brukes lite materialer bortsett fra papir. I 2009 hadde vi et samlet papirforbruk på 13,8 tonn. Alt avfall blir kildesortert, dette være seg papir, papp, matavfall, plast, batterier, lysstoffrør, glass og metall.

Våre kontorer er plassert i alle landets fylker og i 30 land. Mange av lokalene leier vi. Derfor kan vi kun rapportere på energiforbruket for hovedkontoret i Akersgata 13. I 2009 hadde vi et strømforbruk på 13 606 Mwh og fjernvarmeforbruk på 1 804 Mwh.

1.4.3 Egne innkjøp og avtaler

Innovasjon Norge er underlagt offentlighetsloven og regler om offentlige anskaffelser. Virksomheten utøves i samsvar med disse lovene, samt i samsvar med internasjonale regler, traktater og konvensjoner som berører virksomheten. I forbindelse med miljøsertifiseringen ble det utarbeidet en ny innkjøpspolitikk som beskriver hvordan man skal ta miljøhensyn i alle innkjøp. Alle utlysninger ved anskaffelser skal som et ledd i dette ha et eget punkt om miljø. Dette punktet skal beskrive hvorvidt leverandøren er miljøsertifisert, er i gang med sertifisering, eller inneholde en beskrivelse av miljøprofil. I tillegg inneholder alle utlysninger et punkt rundt oppfølging av ILO og FNs konvensjoner om barnearbeid. De tilbydere som ikke kan dokumentere dette blir avvist. Til eksempel mistet HP i 2009 kontrakt hos Innovasjon Norge grunnet manglende sertifisering.

IT-utstyr som skiftes ut i Innovasjon Norge går til gjenbruk. Vi har en avtale med selskapet Alternativ Data, som sørger for at utstyret distribueres til skoler i Norge eller utlandet. Alternativ Datas gjenbruksmarked er i hovedsak norske skoler og kommuner.

Det arbeides for å øke bruken av videokonferanser for å begrense reisevirksomhet. Det er i denne sammenheng lansert en pilot på systemet Live Meeting.

1.4.4 Miljøeffekter tilknyttet våre programmer og tjenester

Satsing på fornybar energi og miljøteknologi

Markedet for nye løsninger innen fornybar energi og miljø er i vekst og her er det store muligheter for økt verdiskaping og større markedsandeler for norske bedrifter.

Innovasjon Norge støtter innovative norske bedrifter innen fornybar energi og miljø slik at de kan bli mer konkurransedyktige.

1.4.5 Arena

To av Arena prosjektene i 2009 er direkte miljørettede. Arena Beredskap har fokus på utvikling av nye produkter, tjenester og modeller knyttet til beredskap i forbindelse med petroleumsvirksomhet og sjøtransport. Videre har Arena Bioenergi Innlandet konkrete mål knyttet til økt bruk av biovarme, biodiesel og utslippsreduksjon av klimagasser.

Videre oppgir 13 av 16 Arena prosjekter som ikke er direkte miljøprosjekter at de har planer og aktiviteter innenfor miljø/bærekraftig utvikling. Eksempler på dette er:

- Arena Brønnteknologi, gassløft har som mål å utvikle nye metoder og nytt utstyr for å øke utvinningsgraden med redusert energiforbruk og lavere kostnader.
- I prosjektet NODE Footprint satses det tungt på å bevisstgjøre olje og gass næringen i forhold til miljøvennlighet med mål om å øke bedriftens og næringens konkurransekraft gjennom utvikling av nasjonale og internasjonale standarder.
- Innen Innovative Opplevelser er det igangsatt en pilot med fire av bedriftene for å finne frem til en felles sertifiseringsordning som vil bli forsøkt implementert i 2010, sannsynligvis gjennom Miljøfyrtårn-ordningen.

1.4.6 NCE

NCE-programmene har ingen eksplisitte mål om å bidra til miljørettede aktiviteter i klyngene. Mange av NCE-prosjektene har imidlertid iverksatt prosjekter med en klar miljøinnretning:

- NCE Raufoss har initiert et forskningsrådsstøttet prosjekt innenfor Sustainable Manufacturing og har flere initiativ på gang innefor samme område.
- NCE Aquaculture har definert bærekraftig oppdrettsvirksomhet som et satsingsområde den neste treårs-perioden. Fokus er satt på problemområder knyttet til fiskehelse, dyrevelferd og gyting i merder.
- NCE Energy and Emissions Trading har som sitt formål å bidra til bærekraftig vekst gjennom utvikling av effektive systemer for handel med energi, råvarer og klimakvoter.

1.5 Sosiale indikatorer

Av totalt 855 ansatte i Innovasjon Norge er 732 faste stillinger, 14 vikariater og 109 engasjementer. Innovasjon Norge har kontorer i 30 land. De ansatte ved våre utekontorer er enten norske medarbeidere stasjonert i utlandet eller fra det landet kontoret befinner seg. Ved utgangen av 2009 hadde Innovasjon Norge 228 ansatte ved kontorene i utlandet. Dette inkluderer Expo 2010.

I 2009 var det registrert 236 fagorganiserte i Innovasjon Norge. Innovasjon Norge er tilsluttet Arbeidsgiverforeningen Spekter. Hovedavtalen mellom Spekter og hovedorganisasjonene inneholder bestemmelser om forholdet mellom partene og tillitsvalgte rettigheter og plikter. Virksomhetens ledelse skal drøfte følgende med de tillitsvalgte:

- Forhold som vedrører virksomhetens driftsmessige og økonomiske status og utvikling
- Forhold som har umiddelbar sammenheng med arbeidsplassens daglige drift

- De alminnelige lønns- og arbeidsforhold ved virksomheten

Innovasjon Norge har også inngått en egen tillitsvalgtavtale som beskriver organiseringen av samarbeidet mellom virksomheten og de tillitsvalgte. Innovasjon Norge har inngått avtale om inkluderende arbeidsliv. Det innebærer at vi har fått en nær samarbeidspartner i Trygdeetatens arbeidslivssenter, og vi vil i fellesskap etablere gode mål for et inkluderende arbeidsliv.

Innovasjon Norges arbeidsmiljøutvalg består av representanter fra hver av organisasjonene, representanter fra ledelsen, representanter fra avdeling for Human Resources og drift/forvaltning som koordinerer HMS i samarbeid. Utvalget skal representere hele organisasjonen, men har flere utfordringer i forhold til å ivareta alle kontorene i utlandet. De fleste distriktskontorene har eget verneombud, og noen av kontorene har egne arbeidsmiljøutvalg. Det sentrale utvalget har utarbeidet en HMS-plan for hele organisasjonen.

Det totale sykefraværet i 2009 var på 4,8 %. Til sammenligning var sykefraværet for 2008 på 4,3 %.

I 2009 ble det brukt 28 120 timer på egen kompetanseutvikling i organisasjonen.

1.5.1 Likestilling i Innovasjon Norge⁵¹

Kvinneandelen i Innovasjon Norge var på 53 % i 2009. Til sammenligning var den på 47 % ved utgangen av 2008.

Innovasjon Norges handlingsplan for likestilling inneholder en rekke mål og tiltak innefor områdene rekruttering og karriereutvikling, ledelse, kompetanse og bedriftskultur og er forankret i toppledelsen. Handlingsplanen løp ut 2009 og det er satt i gang en prosess for videreføring av plan for likestilling.

Innovasjon Norge er opptatt av likelønn, men fortsatt har kvinner lavere lønn enn menn i noen stillingskategorier. Imidlertid blir forskjellen mindre for hvert år fordi likelønn prioriteres ved lønnsoppgjørene.

Det fremgår av alle stillingsannonseene at "Innovasjon Norge i sin rekruttering legger vekt på å sikre et mangfold med hensyn til kjønn, alder og kulturell bakgrunn". I selskapets rekrutteringsrutiner er det fastlagt at begge kjønn skal innkalles til intervju forutsatt at de fyller minstekravene til stillingen, og kvinneperspektivet skal gjennomsyre hele prosessen. Kvalifiserte kandidater med fremmedkulturell bakgrunn skal innkalles til intervju. 47 % av dem som søkte på stilling i Innovasjon Norge i 2009 var kvinner.

Innovasjon Norge har en integrert satsing for å styrke kvinners posisjon i næringslivet. Derfor har vi flere tjenester og programmer for kvinner som etablerere, kvinner i ledelse og kvinner i styrer. Et av disse – Fyrtårnprogrammet - har fokus på lederutvikling, bedriftsutvikling og internasjonalisering. Vi har også tiltak for å heve kompetansen blant kvinnelige ledere og styrekandidater. I 2009 ble det utarbeidet en delstrategi for kvinner i næringslivet. Delstrategien bygger på Regjeringens mål for kvinnesatsing og definerer klare mål og prioriteringer innenfor områdene entreprenørskap, vekst i bedrifter og innovasjonsmiljøer. I forlengelsen av delstrategien er det blitt utarbeidet en handlingsplan med prioriterte områder, konkrete tiltak og tydelig ansvarsfordeling. Sentrale mål og tiltak er:

- Sikre at 50 % av etablererstipendene går til kvinner
- Vurdere særvilkår i bevilgningssaker om kvinneandel i ledelse og styrer
- Rekruttere flere kvinner til å delta i innovasjonsmiljøene

⁵¹"Strategi og handlingsplan for kvinner som prioritert målgruppe", 2009.

- Kartlegge status for dagens situasjon innen sektorene og utvikle relevante tiltak for hver sektor
- Bevisstgjøre ansatte på mangfold og inkludering blant annet gjennom IN akademiet og andre fora

I desember 2009 ble det vedtatt å opprette et strategisk tverrgående team for kvinner i næringslivet. Teamet starter opp sitt arbeid fra januar 2010.

8. VIRKSOMHETSSTYRINGEN

I 2009 har finanskrisen preget Innovasjon Norges virksomhet, samtidig som det har blitt arbeidet med implementering av Innovasjon Norges strategi "Et tydeligere Innovasjon Norge".

Strategi for et tydeligere innovasjon Norge

Ny strategi ble vedtatt i styret i juni 2008 for å tydeliggjøre Innovasjon Norges virksomhet og for mer effektivt å nå våre mål. Målene for Innovasjon Norge ligger fast i MRS inntil de eventuelt blir endret basert på kunnskap utviklet i tilknytning til evalueringen av Innovasjon Norge i 2009/2010. Nærings- og handelsdepartementet og andre oppdragsgivere setter også krav til Innovasjon Norge gjennom statsbudsjett og oppdragsbrev. Mål og arbeidsområder for strategiperioden er dermed sett i sammenheng med krav fra eier og oppdragsgivere.

Implementering av strategien har vært sentralt i styringen av virksomheten i 2009. Organisasjonsutviklingsprosjektet "The INWay" ble gjennomført, der organisasjonens strategi, struktur og mennesker var de tre hovedpillarene som prosjektet bygde på. Strategidelen av implementeringen skjer i stor grad gjennom planarbeid og utvikling av delstrategier (for eksempel en egen strategi for kvinner som prioritert målgruppe). Gjennom administrative systemer som SOPP, Siebel og InBusiness har vi felles strukturer for samhandling. For å sette ansatte i god stand til å etterleve ny strategi gjennomføres kompetanseutvikling gjennom IN-Akademiet, teamstrukturen har blitt revidert og bedre tilpasset virksomhet og strategi.

Undersøkelser

Opplegg for rapportering på balansert målstyring (BM) ble tatt i bruk i 2005. Det tok utgangspunkt i de strategiske kundemålene i Innovasjon Norges strategiske retning (2004) som nå er avløst av ny strategi. I 2009 har det blitt utviklet nye indikatorer for vår interne styring, i takt med at undersøkelser (serviceundersøkelsen og medarbeiderundersøkelsen) har blitt utviklet på nytt, og data fra bl.a. disse undersøkelsene vil bli brukt for å styre virksomheten internt.

Nytt eierskap

Eierskapet til Innovasjon Norge ble endret fra 1.1.2010, ved at fylkeskommunene til sammen eier 49 % av Innovasjon Norge, mens staten ved Nærings- og handelsdepartementet skal være majoritetseier.

Risikostyring

God risikostyring er en viktig forutsetning for at Innovasjon Norge skal kunne nå sine mål over tid. Strategi og handlingsplaner for hele virksomheten og finansiell risiko knyttet til utlånsvirksomheten, kredittrisiko, er de dominerende risikotypene i Innovasjon Norge. Det gjenstår også en del arbeid med å integrere risikostyring i den samlede ledelses- og styringsmodellen, men det ble i 2009 satt i gang et arbeid på dette området.

Risikostyringen skal ivareta tilstrekkelig fokus på forhold og hendelser som kan hindre virksomheten fra å nå fastsatte mål, utnytte nye muligheter, gjennomføre valgte strategier eller skade vårt omdømme. Innovasjon Norge gjennomfører en overordnet risikovurdering i forkant av forretningsplanprosessen hvert år.

Risikostyringen skjer ved oppfølging av risikoen på nye tilsagn og i den løpende portefølje. Muligheten for å styre risikoen i porteføljen knytter seg i all hovedsak til hvilke nye lån som etableres, og den kalkulerte risikoen som ligger i disse engasjementene.

9 Kommunikasjonsvirksomheten

Innovasjon Norges kommunikasjonsavdeling består av 12 medarbeidere som jobber med ekstern- og internkommunikasjon for hele Innovasjon Norge, med hovedvekt på norske forhold.

Presse

De første årene etter opprettelsen av Innovasjon Norge var vi opptatt av å synliggjøre Innovasjon Norge, altså øke kjennskapet til oss. De siste årene har vi arbeidet aktivt for å øke kunnskapen om Innovasjon Norge, og har satset aktivt på å få gode saker i media. Vi jobber systematisk for å få fram de gode eksemplene på hvordan Innovasjon Norge bidrar til næringsutvikling landet rundt, og i internasjonale markeder.

Presseoppslag:

2007: 5 896

2008: 8 746

2009: 11 784

Mediedekningen er basert på Innovasjon Norges oppdrag i Cision Norge/Infopac.

Publikumsrekkevidde, media:

2007: 454,1 mill.

2008: 669,5 mill.

2009: 1 106, 8 mill.

Publikumsrekkevidde/spredning er basert på summerte leser/seer/lyttertall for hvert relevante oppslag i perioden. Tallene bygger på informasjon fra Norsk Gallup, Norske avisers Landsforbund og Landslaget for Lokalaviser samt våre Cision Norge/Infopacs databaser.

Innovasjon Norge har arbeidet målrettet med å forbedre vårt arbeid inn mot presse og media og vi er godt fornøyd med utviklingen hittil.

www.innovasjonnorge.no

Kommunikasjonsavdelingen i Innovasjon Norge har ansvaret for organisasjonens nettsted. Vi har en sentral redaksjon som legger ut nyheter og annet stoff på forsiden og utvalgte undersider.

I Innovasjon Norge har vi et forholdsvis desentralisert redaktøransvar på de ulike sidene. Alle kontorer i inn- og utland har egne redaktører som legger ut stoff, og holder orden på sine områder. I tillegg har de ulike virkemidlene egne sider som vedlikeholdes av den avdelingen som har ansvar for det enkelte program eller tjeneste.

Nettstedet ble opprettet i januar 2004 og har siden utviklet seg til dagens nettsted. Etter hvert er innholdet på nettområdet vårt blitt stort og noe uoversiktlig. Nettområdet inneholder over 10 000 større og mindre enkeltsider. Dette er for mye å holde oversikten over og informasjonen oppleves som vanskelig å få tak i.

I 2009 la vi ned mye arbeid og ressurser på å forbedre Innovasjon Norges nettsted. I løpet av året gjorde vi en enkel "kosmetisk" endring på forsiden for å forenkle tilgangen til all informasjonen vår. Dette er et ledd i en total fornyelse og forenkling av hele nettstedet. Istedenfor å ta utgangspunkt i hvordan organisasjonen er oppbygd og hvilke tilbud vi tilbyr, har vi denne gangen sett hvordan brukerne ønsker å få informasjonen presentert. Vi lager ny struktur og skriver nye tekster til alle tjenestene våre. Testversjonen er på plass i april 2010.

Profilering

Innovasjon Norge fikk 5,55 mrd. kroner mer fra Nærings- og handelsdepartementet over krisepakken i 2009. I tillegg kom det ekstra midler på 514 mill. kroner fra Landbruks- og matdepartementet og 970 mill. kroner fra Fiskeri- og kystdepartementet. For å gjøre norsk næringsliv oppmerksom på de ekstra midlene ble det iverksatt ulike tiltak for å fortelle publikum om de økte rammene. Vi annonserte bl.a. for etablererstipendiet i utvalgte aviser over hele landet, samtidig arbeidet vi aktivt opp mot de større mediehusene (TV2, NRK, Aftenposten, Dagens Næringsliv m.m.) og fikk inn en god del artikler og innslag om tilbudene våre i flere medier.

Innovasjon Norges grafiske profil, altså vårt ansikt utad, ble fornyet i løpet av året og fremstår nå friskere og mer enhetlig enn tidligere. Arbeidet med Innovasjon Norges visuelle uttrykk har resultert i et mer oversiktlig brosjyretilbud, ny hovedbrosjyre og en standard lysbildepresentasjon både på norsk og engelsk som brukes av alle våre ansatte.

Skaperen

I siste halvdel av 2008 og første kvartal av 2009 ble tredje sesong av TV-programmet Skaperen spilt inn. Daværende kommunikasjonsdirektør Katinka Greve Leiner var en av dommerne de to siste sesongene, og i tillegg arbeidet minst en fra kommunikasjonsavdelingen i kulissene i hvert program. Skaperen brukes aktivt i vårt arbeid, spesielt i internkommunikasjonen.

Internkommunikasjon

Innovasjon Norge har et fyldig og godt utbygd intranett. Her ligger det meste av grunninformasjonen våre kolleger trenger innen rettigheter, regler, ulike arbeidsverktøy, presentasjoner og generell informasjon. Startsidene på intranettet vårt er en nyhetsside der alle kolleger i inn- og utland leverer interessante nyhetssaker som de vil dele med resten av organisasjonen. Gjennomsnittlig er det minst to nye saker hver dag.

The Inway

I løpet av våren gjennomførte vi The INway. Kommunikasjonsavdelingen laget i samarbeid med vår HR-avdeling og ledelsen et opplegg for å gjøre samhandlingen i Innovasjon Norge ennå bedre, på tvers av geografiske og organisatoriske skillelinjer.

Før sommerferien gjennomførte alle ansatte en hel dag hvor vi diskuterte de samme spørsmålene og jobbet med å forstå hva Innovasjon Norges strategien betyr for oss i hverdagen. Hvordan skal vi opptre som pådriver og hvordan skal vi bruke verdiene våre: koblende, ansvarlig og nytenkende.

Målet er å få til en felles forståelse for hvordan vi samhandler fra Bodø til Beijing.

The INway er kort sagt vår måte å gjøre ting på for å bli pådriver for innovasjon i næringslivet.

Skaperkraft

Skaperkraft er Innovasjon Norges festaften for innovasjon og nytenkning, en Spellemannskveld for norsk næringsliv. Bedriften Setred fikk Reodorprisen. Dette er en ekte oppfinnerpris i Reodor Felgens ånd. De fikk den for sine tredimensjonale skjermmer. Skjermene kan brukes innen olje- og gassleting og medisin. På verdensbasis regnes Setred som teknologisk ledende innen 3D-skjermteknologi. IN har for øvrig bidratt med IFU-tilskudd til utviklingen av konseptet. Pharmaq AS som utvikler, produserer og selger legemidler til oppdrettsfisk stakk av med Internasjonaliseringsprisen. Reiselivsprisen gikk til Sorrisniva AS i Alta. Sorrisniva er en helårig opplevelses- og serveringsbedrift ved bredden av Altaelva. Bygdeutviklingsprisen gikk til Edel Design fra Nes i Ringsaker. Edel Design er et klesmerke som bare bruker rene naturmaterialer i sin design.

10. VEDLEGG

Vedlegg 1: Innovasjonsnivå, kundetype, andre kjennetegn og investeringsart med definisjoner

Vedlegg 1: Forklaringer til koder i statistikk for finansieringsvirksomheten

Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike statistikkodene som inngår i vedlagte statistikk for finansieringsvirksomheten f.o.m. 1.1.2009. Fra 2009 er det innført ny koding av innovasjonshøyde og type innovasjon. Alle prosjekter som innvilges støtte skal kategoriseres i forhold til disse kodene.

1. INNOVASJONSnivå

Følgende innovasjonsnivåer gjelder f.o.m. 1.1.2009:

- 1 Innovasjon på bedriftsnivå
- 2 Innovasjon på regionalt nivå
- 3 Innovasjon på nasjonalt nivå
- 4 Innovasjon på internasjonalt nivå
- 5 Ikke relevant

Det skal kun angis *ett* innovasjonsnivå pr. prosjekt.

Innovasjonsnivåene er definert som følger:

1 Innovasjon på bedriftsnivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som ikke representerer noe nytt enten i form av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser eller organisasjonsformer annet enn for den aktuelle bedrift.

2 Innovasjon på regionalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på produksjon av produkter og tjenester eller bruk av produksjonsprosesser og organisasjonsformer som tidligere ikke er produsert eller benyttet i andre bedrifter i regionen. Formålet skal primært benyttes første gang slike introduseres i regionen, men kan også omfatte prosjekter som styrker regionalt prioriterte innovasjonsmiljø.

3 Innovasjon på nasjonalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det nasjonale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på nasjonalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.

4 Innovasjon på internasjonalt nivå

Omfatter prosjekt i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på et internasjonalt marked. Videre omfatter formålet prosjekter som fører til nye produksjonsprosesser og organisasjonsformer som ikke er kjent internasjonalt.

5 Ikke relevant

Omfatter prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter.

2. TYPE INNOVASJON

Følgende innovasjonstyper gjelder f.o.m. 1.1.2009:

- 1 Produkt-/tjenesteinnovasjon
- 2 Prosessinnovasjon
- 3 Organisatorisk innovasjon
- 4 Markedsmessig innovasjon
- 5 Ikke relevant

Veiledning for valg av Type innovasjon:

Det skal KUN velges *én* innovasjonstype pr. prosjekt. Hvis prosjektet inneholder flere typer innovasjoner, skal kun den *viktigste* innovasjonstypen angis. For prosjekter innenfor arbeidsområdet Innovasjonsmiljøer, må type innovasjon velges ut fra hvilke typer innovasjon flertallet av foretakene innenfor klyngen vil kunne oppnå flere av eller få bedre kvalitet på gjennom å delta i klyngeprosjektet eller på aktiviteter i regi av dette.

Innovasjonstypene er definert som følger:

1 Produkt- /tjenesteinnovasjon

Produkt-/tjenesteinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.

2 Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/-metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.

3 Organisatorisk innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Organisatorisk innovasjon er gjennomføring av ny eller vesentlig endret struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.

4 Markedsmessig innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Markedsmessig innovasjon er introduksjon av ny eller vesentlig endret design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.

5 Ikke relevant

Denne koden skal benyttes for prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter. Dersom kode "5. Ikke relevant" for Innovasjonsnivå benyttes, skal også denne koden benyttes for Type innovasjon og vice versa.

3. ANDRE KJENNETEGN

"Andre kjennetegn" er karakteristika ved det enkelte prosjekt som ofte er uavhengig og går på tvers av opplysninger om prosjektene forøvrig.

Det kan krysses av på *flere* kjennetegn i samme prosjekt. "Andre kjennetegn" omfatter følgende:

- A) Kvinnerettet
- B) Internasjonalt rettet
- C) Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet

- D) Miljørettet
- E) Designrettet
- F) Kompetanseutvikling
- G) Unge 18-35
- H) Økologisk landbruk
- I) Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter
- J) FoU-basert prosjekt
- K) Kultur og opplevelse
- L) Omdømmebygging
- M) Ingen relevante kjennetegn

Definisjon av kjennetegnene:

A) Kvinnerett

Kjennetegnet kvinnerett skal benyttes dersom prosjektet oppfyller minst ett av følgende kriterier:

- Kvinner som er med på å starte eller er medeier i egen virksomhet eller eiendom hvor prosjektet gjennomføres.
- Er spesielt rettet mot å øke kompetansen til kvinner ansatt i foretaket.
- Kvinner utgjør mer enn 30 % av styremedlemmene eller ledelsen i en bedrift.
- Bidrar til å øke antall kvinnelige eiere, styremedlemmer, ledere eller er spesielt rettet mot å øke antall sysselsatte kvinner.
- For flerbedrifts-, nettverks- og klyngeprosjekter skal kjennetegnet benyttes dersom prosjektet bidrar til å fremme kvinners deltakelse i næringslivet.

B) Internasjonalt rettet

Et viktig mål for IN er å styrke norsk næringslivs konkurranseevne i forhold til utlandet både på utenlands- og hjemmemarkedet.

Dette kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som:

- bidrar til økt eksport
- omfatter internasjonalt markedsarbeid for produkter/tjenester
- bidrar til innovasjon, produkt- og markedsutvikling i et internasjonalt miljø fører til teknologiutveksling, eksport og import og bruk av internasjonal FoU-kompetanse
- fører til investeringer over landegrenser
- mobiliserer internasjonal kompetent kapital og kunnskap inn i norske innovasjonsmiljø og næringsliv
- bidrar til økt internasjonal markedsføringskompetanse

Med internasjonalisering menes dermed den totale eksponering næringslivet har mot omverdenen og som inkluderer forskning, utvikling, utdanning, markedsføring, salg, oppkjøp, etablering og hjemhenting av innsatsfaktorer og teknologi.

C) Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet

Økt bruk av IKT er et nasjonalt satsingsområde. Bruk av IKT er ikke knyttet til noen bestemt bransje og vil heller ikke kunne fanges opp av de andre bedrifts- og prosjektopplysningene som registreres.

Det vil ikke være hensiktsmessig at alle prosjekter hvor kun en del er knyttet til fysiske IKT-investeringer eller andre IKT-investeringer, blir gitt dette kjennetegnet. For prosjekter som skal avmerkes som IKT, må minst 50 % av prosjektkostnadene være knyttet til IKT i form av fysiske investeringer, programvare, FoU, kompetanseheving m.v.

D) Miljørettet

Dette kjennetegnet skal velges når prosjektet i mer eller mindre grad er miljøbegrunnet der for eksempel ett av formålene med prosjektet er:

- Utvikling/kommersialisering av miljøteknologiske forretningsideer.
- Forbedring av miljøkvaliteten på foretakets produkter, produksjonsprosesser eller på andre områder
- Prosjektet fører til at foretaket blir miljøsertifisert eller at bedriften innfører miljøledelse.
- Miljøeffektiv energiomlegging (dvs. mindre behov for energi, effektiv energibruk, økt varmeproduksjon basert på avfallshåndtering og spillvarme, økt produksjon av fornybar energi eller miljøvennlig bruk av naturgass)
- Miljøvennlig bruk av kulturminner eller kulturmiljøet
- Utvikling av ulike kompetansebaserte tjenester innen miljøområdet.

En av formålskodene er "Miljøforbedring" som skal benyttes når prosjektet har som *hovedformål* miljøforbedring/-utvikling. Alle saker som får denne formålskoden skal også gis kjennetegnet "Miljørettet".

E) Designrettet

Design vil trolig i de fleste tilfeller kun være et element i de produktutviklings-/markedsføringsprosjektene. Dette kjennetegn skal benyttes for prosjekter når design er en viktig del av prosjektet eller når resultatet av det kan være egnet til å profileres som design.

Kjennetegnet design skal benyttes i forbindelse med prosjekter som inkluderer en konkret satsing på produktutformingen med hensyn til ergonomi, funksjonalitet, estetikk, miljøvennlighet m.m. Det skal også benyttes i prosjekter hvor grafisk design eller kommunikasjonsdesign inngår i prosjektet og/eller kompetanseoppbygging innen design.

F) Kompetanseutvikling

Kjennetegnet skal benyttes for alle prosjekter som forventes å medføre en styrking av bedriftens kompetanse.

Registreringen av kjennetegnet "Kompetanseutvikling" skal i tillegg til å omfatte prosjekter som har som hovedformål kompetanseutvikling (Formål 10), også omfatte prosjekter som vil føre til kompetanseutvikling uten at dette er hovedformålet med prosjektet. F. eks. kan det skje betydelig kompetanseheving i forbindelse med maskininvesteringer med tilhørende opplæringspakker.

G) Unge 18-35

For å kunne rapportere på bruken av midler ovenfor denne målgruppen, innføres unge som et nytt kjennetegn. Det krysses av dersom prosjektet er innrettet mot aldersgruppen 18-35 år.

H) Økologisk landbruk

Kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som bidra til utvikling av økologisk landbruk.

I) Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter

Omfatter flerbedriftsprosjekter, prosjekter som er basert på samarbeid mellom foretak eller mellom foretak og FoU-institusjoner. Når enkeltforetak går sammen om salgs- og markedstiltak og fysiske investeringer, f.eks. innen landbruk, skal kjennetegnet benyttes.

J) FoU-basert prosjekt

Omfatter prosjekter som fører til kommersialisering av resultater fra FoU eller at FoU er en viktig del av prosjektet.

K) Kultur og opplevelse

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter og organisasjoner innen kulturnæringene som; film, foto, video, design, videospill, dataspill, og musikk, forutsatt at de driver kommersielt. Videre omfattes kulturbaserte næringer, det vil si næringer hvor kulturelle produkter representerer en viktig innsatsfaktor for verdiskapingen i andre næringer - som reiseliv, landbruk og marin, samt samarbeidsprosjekter mellom kulturnæringer og tradisjonelle næringer.

L) Omdømmebygging

Kjennetegnet skal brukes for prosjekter som er rettet inn mot å ta en strategisk posisjon i et utvalgt marked. Dette kan være fasilitering av prosessen frem til valg av omdømmeposisjon (mobilisering, analyser eller forankring), eller implementering av handlingsplaner forankret i valg av posisjon, og rettet mot å bygge denne (profilering, organisasjonsutvikling eller utvikling av tjenester og/eller produkter.)

M) Ingen relevante kjennetegn

Skal benyttes dersom ingen av kjennetegnene forøvrig passer til saken.

4. INVESTERINGSART

Investeringsart er en koding som skal vise hva den planlagte investeringen skal benyttes til, dvs. hvilket middel som er planlagt benyttet for å oppnå formålet med prosjektet. Det kan gis flere økonomiske virkemidler pr. prosjekt men bare en investeringsart pr. virkemiddel.

Investeringsart er en tosifret kode hvor det kan velges mellom følgende 29 ulike varianter:

01. Planlegging og forundersøkelser
02. Bygninger
03. Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør
06. Oppstarting
07. Produktutvikling
08. Produksjonsprosessutvikling
09. Markedsutvikling
10. Forretnings- og organisasjonsutvikling
11. Kompetanseutvikling og -forvaltning
13. Kvalitetssikring
16. Oppkjøp/fusjon/bransjestrukturtilpasning
20. Kapitalstyrking
25. Samarbeid og nettverksutvikling
27. Akkvisisjon
28. Evaluering
29. Annen utredningsvirksomhet
30. Informasjon og erfaringsformidling
31. Annet
32. Administrasjon
32. Patent- design- og varemerkebeskyttelse
40. Kjøp av landbruksareal
41. Grøfting av jordbruksareal
42. Tiltak i frukttrefelt
43. Juletre/pyntegrønt
44. Grønn omsorg
45. Bioenergi
51. Nye fartøy
52. Brukte fartøy
53. Fiskeredskap

Definisjonene av investeringsartene er:

01. Planlegging og forundersøkelser. Omfatter kostnader til planlegging, forundersøkelser, foretaksanalyser, forundersøkelser og annet forarbeid i forbindelse med utvikling av en forretningsidé, produktidé eller foretak. Planleggingsfasen i forbindelse med f.eks. etablererstipend hører til denne investeringsarten. Denne investeringsarten kan benyttes både i de tilfeller prosjektet utføres av foretaket selv eller at det engasjeres ekstern konsulentbistand, f. eks i forbindelse med engasjering av juridisk bistand. Denne investeringsart skal ikke benyttes til generelle utredninger og evalueringer

02. Bygninger.

Omfatter investeringskostnader til bygninger.

03. Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør.

Omfatter kostnader til alle andre fysiske investeringer enn bygninger.

06. Oppstartning.

Omfatter ekstraordinære kostnader i forbindelse med oppstartning av nytt foretak eller igangsetting av større prosjekt i eksisterende foretak (knoppskyting, flytting, omstilling mv.) Oppstartingsfasen i forbindelse med etablererstipendet skal føres til denne investeringsart.

07. Produktutvikling.

Omfatter kostnader i forbindelse med utvikling av et produkt/ tjeneste fra idé til ferdig produkt inkludert utvikling av prototyp.

08. Produksjonsprosessutvikling.

Omfatter utviklingskostnader for å forbedre eller rasjonalisere produksjonsprosessen i et foretak.

09. Markedsutvikling.

Omfatter kostnader til markedsundersøkelser og markedsutvikling inkludert messe-/utstillingsdeltagelse og presentasjonsmateriale både innenlands og i utlandet.

10. Forretnings- og organisasjonsutvikling

Omfatter kostnader knyttet til forretnings- og organisasjonsutvikling.

11. Kompetanseutvikling og -forvaltning

Omfatter kostnader til kompetanse- og kunnskapsutvikling i eksisterende foretak og etablereropplæring.

13. Kvalitetssikring.

Omfatter kostnader i forbindelse med utvikling og iverksetting av systemer og rutiner for å kvalitetssikre produkter og produksjonsprosesser og andre sider ved foretaket.

16. Oppkjøp/fusjon/strukturtilpasning.

Er i første rekke knyttet til formål 09 "Strukturtilpasning" og omfatter kostnader til oppkjøp av foretak både hjemme og i utlandet. Omfatter videre andre former for strukturtilpasningstiltak/-prosjekter. Den skal ikke benyttes i de tilfeller et utbyggings- eller utviklingsprosjekt i et enkeltforetak vil kunne få innvirkning på strukturen i en bransje. Investeringsarten er beholdt prosjekt som omfatter flere foretak.

20. Kapitalstyrking. Omfatter forbedring av kapitalstrukturen i bedrifter gjennom endring av eksisterende finansiering med sikte på gunstigere lånevilkår, forbedring av finansstrukturen eller refinansiering.

25. Samarbeid og nettverksutvikling

Omfatter kostnader knyttet til utvikling av næringsmiljø og innovasjonssystemer og andre tiltak for utvikling av nettverk.

Omfatter videre kostnader knyttet til å kvalifisere private konsulenter for oppdrag innen programmer f.eks. FRAM og tilsvarende program. Opplæring, kurs og seminar mv for det lokale tiltaksapparat faller også innenfor denne investeringsarten.

27. Akkvisisjon.

Omfatter kostnader med sikte på å tilføre et område ny virksomhet og kan f.eks. omfatte markedsføring av regioner/kommuner.

28. Evaluering.

Omfatter kostnader til evalueringsprosjekter av INs virkemidler, program, tiltak mv, men kan også omfatte evaluering av andre virkemidler mv som grenser opp mot INs virksomhet.

29. Annen utredningsvirksomhet.

Omfatter kostnader forbundet med generell utredninger innen områder av betydning for IN og som ikke gjelder evalueringer. Kostnader til utredning knyttet til enkeltbedrifter skal henføres til investeringsart "01 Planlegging og undersøkelser".

30. Informasjon og erfaringsformidling.

Omfatter kostnader i forbindelse med informasjons- og erfaringsformidlingstiltak knyttet til f.eks. program og prosjekt. Denne kan også omfatte kostnader til tiltak for å motivere bedrifter til å delta i slike program, prosjekt mv. Kostnader til INs informasjonstiltak som f. eks trykking av produktblad, brosjyrer mv belastes administrasjonsbudsjettet.

31. Annet.

Omfatter kostnader til prosjekt/tiltak mv som ikke kan henføres til annen investeringsart og kan bl.a. benyttes i forbindelse med kjøp av administrative tjenester i forbindelse med gjennomføring av spesielle program mv.

Bevilgning til prosjektledelse fra ordningen med nettverkskreditt skal gis denne investeringsart. Videre omfattes kostnader til oppfølging av engasjementsbedriftene.

32. Administrasjon.

Omfatter kostnader til administrering av programmer, satsinger mm som finansieres over virkemiddelbudsjetter.

33. Design- og varemerkebeskyttelse.

Omfatter kostnader knyttet til patent-, design- og varemerkebeskyttelse i forbindelse utvikling av produkt- og tjenesteideer.

40-45 og 51-53.

Dette er investeringsarter som er knyttet til hhv. jordbruk og fiskeflåten. Betegnelsene på dem er selvforklarende.

5. KUNDETYPER MED DEFINISJONER

En kategorisering av INs kunder i ulike typer er innført fra 2005. Departementene har utpekt følgende kundegrupper som prioriterte for INs virksomhet:

- etablerere
- unge bedrifter
- SMB med vekstambisjoner og –potensial.

I tillegg er det innført to kategorier til (B og E) for å fange opp kunder som faller utenfor de tre nevnte kategorier slik de er definert.

Definisjonene av de fem kategorier av bedrifter/kunder er følgende:

A. Etablerer

Omfatter enkeltpersoner, flere personer i samarbeid eller personer i eksisterende bedrifter som har til hensikt å etablere en selvstendig ny bedrift. Slike regnes som etablerere fra idéfasen til og med to år etter etableringsåret.

B. Knoppskyting/spinn-off/reetablering etter konkurs

Omfatter nyetablerting av bedrift som har utgangspunkt i en eksisterende bedrift. Bedriften den nystartede bedriften har gått ut fra forutsettes å ha eierinteresser i den nye. Denne kategori omfatter også bedrifter som reetableres etter konkurs.

Årsaken til at denne kategori innføres er at slike bedrifter ikke vil ha de samme kjennetegn og utfordringer en helt selvstendig ny bedrift vil ha.

C. Ung bedrift

Omfatter bedrift med alder fra og med tredje år og til og med fem år.

D. SMB med vekstambisjoner og –potensial

Omfatter SMB (i hht internasjonal definisjon) som er eldre enn fem år, har en omsetning på minst 5 mill NOK og en forventet vekst i omsetningen på minst 100 % i løpet av de nærmeste fire år eller 20 % pr år over en fireårsperiode.

E. Alle andre kunder

Omfatter alle bedrifter/kunder som ikke faller innenfor en av de fire andre kategoriene.

6. SATSING

Følgende satsinger gjelder f.o.m. 1.1.2009:

S-001 Energi og miljø
S-002 Helse
S-003 IKT
S-004 Kultur og opplevelse
S-005 Landbruk
S-006 Marin
S-007 Maritim
S-008 Olje og gass
S-009 Reiseliv
S-999 Ikke satsingsområde

Veiledning for valg av Satsing (prioritert sektor):

Det skal KUN velges *én* sektor pr. prosjekt. Valget skal gjøres ut fra en vurdering av hvilken av våre ni prioriterte sektorer som Innovasjon Norge *primært* ønsker å stimulere/støtte gjennom prosjektet. Dersom prosjektet faller utenfor de ni prioriterte sektorene, men likevel kan støttes, skal alternativ 99. Ikke satsingsområde avkrysses.

Noen eksempler:

De to sentrale vurderingsmomentene for valg av prioritert sektor er: 1) produktet/tjenestens bruksområde eller 2) produktet/tjenestens råvareopphav.

Et enkelt eksempel:

Dersom prosjektet retter seg mot – i betydningen markedsmessig innretning – en av Innovasjon Norges prioriterte sektorer, skal denne angis. Eks.: Kverneland, som lager mekanisk utstyr til landbrukssektoren, skal plasseres i sektoren Landbruk. Helgeland Plast, som lager oppdrettsmerder i plast, skal plasseres i Marin sektor.

Et litt mer krevende eksempel:

Hvordan blir dette resonnementet for f.eks. Aker Seafoods som produserer fiskeprodukter til detaljistleddet? Det skulle ut fra en markedsmessig betraktning bli handel, og ikke Marin sektor. Her er det viktig at man vurderer hvilken sektor Innovasjon Norge primært ønsker å stimulere/støtte gjennom prosjektet. Hvis hovedhensikten med vår deltakelse er å stimulere til økt varehandel skal kode "S-999 Ikke satsingsområde" velges. Men ut fra INs strategi blir det mer riktig å sette et kryss for Marin sektor her fordi bakgrunnen for vår deltakelse i prosjektet er at vi ønsker å stimulere/støtte ny anvendelse av råstoff fra Marin sektor.

Vedlegg 2: Rapportering på aktivitetsindikatorer i MRS-systemet for 2009**Tabell 1 Delmål 1 "Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet"**

Arbeidsområde 1. A. Entreprenørskap													
Mål: IN skal bidra til økt omfang av lønnsomme etableringer													
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008					Måltall 2009	Årsrapport 2009						
Antall entreprenørskapstiltak (fellestiltak for etablerere), herunder antall deltakere med andel kvinner ⁵²	Antall fellestiltak		85			Måltall ikke fastsatt på IN-nivå. Det enkelte DK har egne måltall for slike tiltak.	Antall fellestiltak		170				
	Antall deltakere		-										
	Herav kvinner		-										
Antall søknader og bevilgninger til etablerere , herunder omsøkt og innvilget beløp med andel til kvinner		Søknader		Bevilgninger			Måltall fastsatt til 15 % for tilskudd og 10 % for lån		Søknader		Bevilgninger		
		Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall	Andel av totale tilsagn			Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall	Andel av totale tilsagn
	Totalt	704 653 145	1 825	384 300 628	1 221	7 %		Totalt	1 787 667 473	2 236	736 367 444	1 459	8 %
	Herav kvinner	265 697 502	823	159 177 826	599			Herav kvinner	447 223 252	888	265 103 849	643	
	Kvinne-andeler			41 %	49 %			Kvinne-andeler			36 %	44 %	
Antall søknader og bevilgninger av etablererstipend , herunder omsøkt og innvilget beløp med andel til kvinner		Søknader		Bevilgninger			Kvinneandel av antall etablererstipend skal være 40 %		Søknader		Bevilgninger		
		Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall			Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall		
	Totalt	312 597 219	1 252	137 843 121	727	-		Totalt ⁵³	819 493 507	1 877	285 241 325	890	
	Herav kvinner	103 992 947	463	50 659 947	303	-		Herav kvinner	175 617 491	528	79 353 913	328	
	Kvinne-andeler			37 %	42 %	-		Kvinne-andeler			28 %	37	
Antall kommersialiseringer basert på patenter, antall solgte eller lisensierte patenter (VFO) ⁵⁴	Antall inngåtte lisenskontrakter			-			-	Antall inngåtte lisenskontrakter			-		
	Antall etableringer			-			-	Antall etableringer			-		
	Antall nye arbeidsplasser			-			-	Antall nye arbeidsplasser			-		

⁵² Opplysninger om antall deltakere, herav kvinner må innhentes manuelt og er tidkrevende i forhold til nytten. En har derfor ikke innhentet data på dette i 2008 og 2009.⁵³ Inneholder etablererstipend NHD og KRD, inkubatorstipend, nettverkskreditt, og etablererstipend Svalbard.⁵⁴ Kriteriene her benyttes ikke for 2009.

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde 1. B. Innovasjon i etablerte bedrifter								
Mål: IN skal bidra til økt innovasjonsevne og –takt								
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008				Måltall 2009	Årsrapport 2009 ⁵⁵		
Antall fellestiltak innen innovasjon, herunder antall deltagere	Antall fellestiltak innen innovasjon	Antall deltakere			Måltall ikke fastsatt.	Antall fellestiltak innen innovasjon	Antall deltakere ⁵⁶	
	705	-				757	-	
Omfanget på (lån og tilskudd til) innovasjonsprosjekter i enkeltbedrifter (totalt, innen landbruk, marin sektor og rettet mot kvinner) ⁵⁷		Beløp	Andel av totale tilsagn	Antall	Det er for 2009 ikke fastsatt måltall fro bedrifts- og regionalt nivå samt for lån. Det er heller ikke satt oppmåltall for programmer og nasjonale tilsak for regional utvikling.		Beløp	Andel av totale tilsagn ⁵⁸
	Totalt innvilget	1 754 682 672	34 %	1 902		Totalt innvilget	4 972 617 091	69 %
	Landbruk	445 854 778	25 %	562	Styret har fastsatt som mål at Innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå skal være 25 % for VSP landbruk + sentrale BU midler 60 % for distriktsutviklingstilkudd 60 % for tilskudd innovasjonsprosjekter 90 % for OFU/IFU	Landbruk	1 082 112 585	26 %
	Marin sektor	195 144 133	11 %	120		Marin sektor	1 280 311 377	5 %
	Kvinnerettet	484 493 833	28 %	549		Kvinnerettet	1 532 299 473	24 %

⁵⁵ Tallmaterialet for innovasjon er ikke direkte sammenlignbart mellom 2008 og 2009. Dette er fordi innovasjonsnivåene er endret fra 2008 til 2009.

⁵⁶ Opplysninger om antall deltakere må innhentes manuelt og er tidkrevende i forhold til nytten. En har derfor ikke innhentet data på dette i 2009.

⁵⁷ Tallene er basert på Innovasjonstype på bedrifts -, internasjonalt -, nasjonalt - og regionalt nivå. Kundetype "Etablerere" ekskludert. Kjennetegn "Samarbeid/Flerbedrift" ekskludert.

⁵⁸ Prosentandelene regnet av Totalt innvilget til innovasjonsprosjekter, inkl. alle kundetyper. For 2009 er antallet 5573.

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde 1. C. Næringsmiljøer og innovasjonssystemer											
Mål: IN skal bidra til utvikling av lokale, regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping											
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008				Måltall 2009			Årsrapport 2009			
Antall nettverksbaserte innovasjons-/klyngeprosjekter der IN er initiativtaker/pådriver		Antall pågående prosjekter				Antall pågående prosjekter			Antall pågående prosjekter		
	ARENA	20			ARENA	19		ARENA	19		
	NCE	9			NCE	9		NCE	9		
	SUM	29			SUM	28		SUM	28		
Antall og type deltakere i disse prosjektene		Bedrifts-deltakere	Undervisnings- og FoU-miljøer	Off. aktører/ utv.aktører	Måltall vurdert som ikke relevant ⁵⁹				Bedrifts-deltakere	Undervisnings- og FoU-miljøer	Off. aktører/ utv. aktører
	ARENA	1 252	98	123				ARENA	940	118	110
	NCE	262	61	199				NCE	317	69	210
	SUM	1 514	159	322				SUM	1 257	187	320
Antall faste møteplasser, åpne fora og fagnettverk som prosjektene har hatt ansvaret for.		Antall møteplasser			Måltall vurdert som ikke relevant				Antall møteplasser		
	ARENA	146						ARENA	131		
	NCE	131						NCE	142		
	SUM	277						SUM	273		
Antall iverksatte innovasjonsprosjekter med deltakelse fra flere bedrifter (bedriftsnettverk)		Antall innovasjonsprosjekter ⁶⁰			Måltall vurdert som ikke relevant				Antall innovasjonsprosjekter		
	ARENA	110						ARENA	92		
	NCE	175						NCE	152		
	SUM	285						SUM	244		

⁵⁹ Å fastsette et bestemt antall deltakere av ulike kategorier i næringsklyngeprosjektene er ikke noe mål i seg selv. Å synliggjøre antall deltakere i disse prosjektene det enkelte år gir imidlertid en god illustrasjon på aktivitetsnivået knyttet til INs arbeid med å utvikle og forsterke næringsmiljøer og innovasjonssystemer.

⁶⁰ Her telles antall iverksatte innovasjonsprosjekter i rapporteringsåret, og ikke akkumulert pr. prosjekt.

Tabell 2 Delmål 2 "IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde 2. A. Innhente og gi info /kunnskap til næringslivet om internasjonale markeds- og konkurranseforhold													
Mål: IN skal bidra til økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter													
Aktivitets-indikatorer	Årsrapport 2008					Måltall 2009				Årsrapport 2009			
Antall avsluttede kurs (og kompetanse-programmer)	Kompetanse-programmer	4				Ikke fastsatt				2			
	Handelstekniske kurs/programmer	25				Ikke fastsatt				23			
Antall bedrifter som har deltatt på kurs og kompetanse-programmer om internasjonalisering		Antall deltakere	Antal I bedri fter	SMB-andel	Kvinne-andel	Antall del-takere	Antall bedrifter	SMB-andel	Kvinne-andel	Antall del-takere	Antall bedrifter	SMB-andel	Kvinne-andel
	Kompetanse-programmer	78	77	-	Inntil 75 %	Måltall ikke fastsatt. ⁶¹				328	184	100 %	40 %
	Handelstekniske kurs/programmer	308	128	50-70 %	50-57 %	Måltall ikke fastsatt.				189	78	57-70 %	50-56 %
Antall generelle markedsundersøkelser	-					-				-			
Antall abonnenter av Eksporthåndboken ⁶²	Pr. 31.12.08				Nye i 2008					Pr. 31.12.09		Nye i 2009	
	368				49	Nei		Nei		360		35	
Antall internettoppslag på www.innovasjon Norge.no/satsinger/internasjonalisering	7 376					Ikke fastsatt.				7825			
Antall besvarelser på generelle kundenhenvendelser (GES)	24 014					Ikke fastsatt.				20 199			

⁶¹ Det er ikke satt nasjonale måltall på noen av disse aktivitetsindikatorene fordi man på nasjonalt nivå har liten innflytelse på måloppnåelsen. Når det gjelder SMB-andel og kvinne-andel, er både SMB og kvinner prioriterte målgrupper for Innovasjon Norge. Tilbudet tilpasses derfor slik at man treffer disse målgruppene i størst mulig grad.

⁶² Antall bedrifter (der flere fra samme bedrift er oppført som abonnenter, blir abonnentene ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. abonnementet telles 1 gang pr. bedrift) som abonnerer på Eksporthåndboken pr. 31.12.2009 er 360. Antall registrerte brukere er ca 550. Selv om det har blitt 35 nye abonnenter i 2009 har 44 bedrifter sagt opp abonnementet i løpet av året. Netto endring er følgelig på minus 9 abonnenter.

Tabell 2 fortsettelse

Arbeidsområde 2. B. Utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter			
Mål: IN skal bidra til økt internasjonal aktivitet i næringslivet			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Antall igangsatte Internasjonal Vekst – prosjekter (tidl. INT- og SMB-I-prosjekter)	Internasjonal Vekst - prosjekter	Internasjonal Vekst - prosjekter	Internasjonal Vekst – prosjekter
	160	Måltall ikke fastsatt	234
Bedriftenes finansieringsandel i prosjektene (gj.snittlig)	45 %	45 %	46 %
Antall deltakende bedrifter i Internasjonal Vekst – prosjekter (tidl. INT- og SMB-I-prosjektene)	136	Måltall ikke fastsatt	154
Antall igangsatte Internasjonal Vekst – prosjekter (tidl. INT- og SMB-I-prosjekter) fordelt på land, sektorer og fylker i Norge	Antall prosjekter framgår av tabellen over. Fordelingen på land (regioner), sektorer og fylker framgår av tabellene i kap. 3.5 i heftet Detaljrapporter 2008.	Det er et mål at flest mulig prosjekter skal ligge innenfor de prioriterte sektorene som IN har satsinger for. Det er ikke fastsatt måltall for fordelingen av prosjektene mellom land/regioner i utlandet, sektorer eller fylker.	Antall prosjekter framgår av tabellen over. Fordelingen på land (regioner), sektorer og fylker framgår av tabellene i kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.
Antall avsluttede oppdrag med 100 % brukerbetaling, herunder antall deltakende prosjekter/bedrifter	Antall avsluttede prosjekter med 100 % brukerbetaling: På grunn av innføring av nytt CRM-system har vi ikke komplette registreringer av dette for 2008. Antall deltakende prosjekter/bedrifter: Ikke innhentet i 2008	Måltall ikke fastsatt.	Antall bedrifter: 91

Tabell 2 fortsettelse

Arbeidsområde 2. C. Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap					
Mål: IN skal bidra til at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi					
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008		Måltall 2009	Årsrapport 2009 ⁶³	
Antall nettverk/allianser mellom norske og utenlandske bedrifter og FoU-institusjon	42		Måltall ikke fastsatt.	-	
Antall norske bedrifter som deltar i internasjonale nettverk/allianser	600		Måltall ikke fastsatt.	-	

Tabell 3 Delmål 3. "IN skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt"

Arbeidsområde 3. A. Profilering av norsk næringsliv							
Mål: IN skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet							
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008			Måltall 2009	Årsrapport 2009		
Antall gjennomførte generelle aktiviteter (delegasjoner/besøk, messer etc.)	Delegasjoner til Norge	Delegasjoner fra Norge	Messer	Måltall ikke hensiktsmessig ⁶⁴	Delegasjoner til Norge	Delegasjoner fra Norge	Fagmesser
	3	3	28		1	3	24
Antall spesielle tiltak for å profilere norsk næringsliv	-						
Antall besøkende på Nortrade.com	1 008 802 sidevisninger, 265 319 unike besøk				1 087 737 sidevisninger, hvorav 268 655 unike besøk. ⁶⁵		

⁶³ Rapporten for 2008 baserte seg på direkte innrapportering fra alle utekontorene. Siebel, som er INs kundesystem (CRM) har pt. ikke tilsvarende koder for nettverk, studieturer og seminarer samt både norsk og utenlandsk deltagelse. Det er således ikke tilgjengelig tilsvarende registrering for 2009. Men aktiviteten i uteapparatet i 2009 tilsier at nivået er tilsvarende som for 2008, dvs. ca. 40 nettverk og allianser, ca. 115 studieturer og ca. 135 seminarer.

⁶⁴ Det settes ikke konkrete måltall for delegasjonsvirksomheten. Arrangementene evalueres i nært samarbeid med NHD og UD, sett i forhold til en omforent målsetting for det enkelte besøk.

⁶⁵ Siten Nortrade.com er solgt til Findexa.

Tabell 3 fortsettelse

Arbeidsområde 3. B. Norge som reisemål									
Mål: IN skal bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet									
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008			Måltall 2009			Årsrapport 2009		
INs ressursinnsats pr. marked	Offentlig finansiering av markedsaktiviteter: 349 839 000 kr			Det er avsatt 235 mill kr til dette arbeidet for 2009			Offentlig finansiering av markedsaktiviteter: 291 mill.		
	Fordelingen pr. marked fremgår av kap. 3.7 i heftet Detaljrapporter 2008			Fordelingen pr. marked er fastsatt i Reiselivsavdelingens budsjett for 2009 i samråd med reiselivsnæringen.			Fordelingen pr. marked framgår av kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009		
Antall bedrifter som deltar i INs aktiviteter pr. marked	Antall bedrifter: 865	Ikke fastsatt		Ikke fastsatt	Ikke fastsatt		Antall bedrifter: 1538		
	Fordelingen pr. marked fremgår av kap. 3.7 i heftet Detaljrapporter 2008			Fordelingen pr. marked er fastsatt i Reiselivssatsingens budsjett for 2009 i samråd med markedsstrategisk råd.			Fordelingen pr. marked framgår av kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.		
Antall gjennomførte aktiviteter aktiviteter/prosjekter pr. marked	Antall prosjekter: 152	Ikke relevant.		Ikke relevant.			Antall prosjekter: 185		
	Fordelingen pr. marked fremgår av kap. 3.7 i heftet Detaljrapporter 2008						Fordelingen pr. marked framgår av kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.		
Spalte millimeter redaksjonell omtale pr. marked (dvs. antall artikler/oppslag i aviser/magasiner, TV og radio)	I aviser og magasiner	I aviser og magasiner	I aviser og magasiner	I aviser og magasiner	På TV	I radio	I aviser og magasiner	På TV	I radio
		Nei	Nei	6500	200	100	6474	282	120
	Fordelingen pr. marked fremgår av kap. 3.7 i heftet Detaljrapporter 2008						Fordelingen pr. marked framgår av kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.		
Reklameoppmerksomhet og positiv påvirkning	Ingen registreringer			Ikke relevant			Ingen registreringer		
Antall reisebyråer (turoperatører) som selger norske produkter, kunnskapsnivå og salg gjennom disse	Antall turoperatører	Antall turoperatører		Antall turoperatører			Antall turoperatører		
	1718	Ikke måltall		Ikke relevant			1781		
	Fordelingen pr. marked fremgår av kap. 3.7 i heftet Detaljrapporter 2008						Fordelingen pr. marked framgår av kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.		
Antall distribuerte kataloger	Antall kataloger/innstikk	Antall kataloger	Antall kataloger	Antall kataloger	Antall PDF-nedlastinger	Distribuerte kataloger for kunder	Antall kataloger/innstikk	Antall pageflips	Distribuerte kataloger for kunder
		Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	27 mill.	3,5 mill.	6 mill.
	Fordelingen pr. marked fremgår av kap. 3.7 i heftet Detaljrapporter 2008						Fordelingen pr. marked framgår av kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.		
Antall besøk på visitnorway.com				7 000 000 brukere			7 400 000 (6 100 000 unike brukere)		

Tabell 3 fortsettelse

Arbeidsområde 3. C. Norges omdømme			
Mål: INs omdømmearbeid skal gi økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Ingen	Kun verbal omtale	Anbefalingene i Omdømmeutvalgets rapport er lagt til grunn i alle profileringsaktiviteter i 2009	Kun verbal omtale
Arbeidsområde 3. D. Norge som investeringsland			
Mål: IN skal bidra til at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Antall internasjonale bedrifter som har henvendt seg til IN mht. investering i Norge	Ikke aktivert som arbeidsområde	Måltall for 2009 ikke aktuelt. Dette vurderes først dersom prosjektet "Invent i Norway" igangsettes	Ikke aktivert som arbeidsområde
Antall bedrifter som IN oppsøker	Ikke aktivert som arbeidsområde	Måltall for 2009 ikke aktuelt. Dette vurderes først dersom prosjektet "Invent i Norway" igangsettes	Ikke aktivert som arbeidsområde

Tabell 4 Delmål 4: "IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger"

Arbeidsområde 4. A. Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter			
Mål: IN skal bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Fordeling av INs bevilgninger på FKenes og FMenes føringer for virkemiddelbruken for det enkelte fylke.	Ingen rapportering utover verbal omtale. Indikatoren lite hensiktsmessig.	Er i ulik grad fastsatt av den enkelte fylkeskommune eller fylkesmann.	Ingen rapportering utover verbal omtale. Indikatoren lite hensiktsmessig.
Arbeidsområde 4. B. Regionalt samspill			
Mål: IN skal bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskapene			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Antall fellesprosjekter med regionale partnere IN deltar i	Se heftet "Våre kontorer 2008" med årsrapporter fra det enkelte DK	Måltall ikke fastsatt.	Se heftet "Våre kontorer 2009" med årsrapporter fra det enkelte DK
Antall regionale nettverk IN deltar i	Se heftet "Våre kontorer 2008" med årsrapporter fra det enkelte DK	Måltall ikke fastsatt.	Se heftet "Våre kontorer 2009" med årsrapporter fra det enkelte DK
Antall øvrige møteplasser IN deltar på	Se heftet "Våre kontorer 2008" med årsrapporter fra det enkelte DK	Måltall ikke fastsatt.	Se heftet "Våre kontorer 2009" med årsrapporter fra det enkelte DK
Arbeidsområde 4. C. Regional omstilling			
Mål: IN skal bidra til at arbeidet i omstillings-områdene drives profesjonelt og målrettet			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Programmet opererer med 6 prosessindikatorer som aktiviteten i hvert omstillingsområde måles på:	Se årsrapportens kap. 4.4.3 for å lese om resultatene for hvert omstillingsområde.	Karaktergivningen for indikatorene er basert på en skala fra 1 til 5 hvor 5 er høyeste score. Det er et mål at flest mulig av prosessindikatorene skal ha en verdi på 5.	Se årsrapportens kap. 4.4.3 for å lese om resultatene for hvert omstillingsområde.
- Etablering			
- Mål (konkret og kommunis.)			
- Organisering			
- Portefølje (aktivitetsnivå)			
- Oppfølging/opplæring			
- Planer videre			

Tabell 5: Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

Arbeidsområde 5. A. Kundetilfredshet			
Mål: IN skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Ingen	Verbal omtale basert på siste Serviceundersøkelse (SU)	Ikke aktuelt	Verbal omtale basert på siste Serviceundersøkelse (SU)
Arbeidsområde 5. B. Markeds- og systemsvikt			
Mål: INs virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansierings-markedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Ingen	Verbal omtale basert på Kundeeffektundersøkelsene (KEU)	Ikke aktuelt	Verbal omtale basert på Kundeeffektundersøkelsene (KEU)
Arbeidsområde 5. C. Kunnskapsbygging og premissgiving			
Mål: IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2008	Måltall 2009	Årsrapport 2009
Ingen	Kort verbal omtale av resultater fra spørreundersøkelse.	Ikke aktuelt	Kort verbal omtale av resultater fra spørreundersøkelse.

Vedlegg 3: Rapportering på effektindikatorer i MRS-systemet for 2009

Tabell 1 Delmål 1 "Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde Mål	Effektindikator	Rapportering
1. A. Entreprenørskap		
Mål: IN skal bidra til økt omfang av, lønnsomme etableringer	Andel av INs kunder som har mottatt finansiell støtte og som har etablert ny bedrift etter 1 og 2 år.	KEU (førundersøkelse av 2008-årgangen i 2009): Av Etablererstipendmottagerne har 39 % startet opp og forventet realisert prosjektet etter planen (litt under årgangen før). Tilsvarende tall for Inkubatorstipendet er 38 % (42 % året før).
	Andel av deltagerne på IN entreprenørskapstiltak som har etablert ny bedrift etter 1 og 2 år	Inngår foreløpig ikke i KEU.
	Andel av nyetableringene som er basert på FoU eller patenter	KEU (førundersøkelsen av 2008-årgangen): Det er spurt om bedriftene ved dette prosjektet har ført til økt samarbeid med universitet og høyskoler. Etablererstipendmottakerne har gjort det i 45 % av tilfellene (35 % i fjor) mao en positiv økning, mens hele 70 % av Inkubatorstipendmottakerne har gjort det (72 % året før). Snittet for alle tjenester ligger på 30 % en økning fra 26 % året før.
	Andel av bedriftene startet av INs kunder som har overlevd etter 4 år	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Økonomisk resultat i de etablerte bedriftene etter fire år	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter mht prosjektets bidrag til inntektsøkning/kostnadsreduksjon, lønnsomhetsutvikling og overlevelse nedenfor.
	Andel nyetableringer hvor minst ¼ av markedet er i utlandet	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Sysselsettingsutvikling i de nyetablerte bedriftene etter fire år	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Endring i holdning og evne hos de som har deltatt i tiltak for å starte egen bedrift	Deltagerne på ulike tiltak, som f.eks. etablererskole, mobiliseringstiltak, inngår ikke i KEU. Egne undersøkelser må gjennomføres blant disse.
	Andel nyetablererne som har økt sin kompetanse i stor grad	KEU (etterundersøkelsen 2005-årgangen i 2009): Det er ikke skilt mellom nyetableringer og eksisterende bedrifter i denne undersøkelsen. Se imidlertid omtale av effektindikatorene om økt innovasjonsevne og innovasjonskompetanse under arbeidsområde 1B nedenfor.

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
1. B. Innovasjon i etablerte bedrifter		
Mål: IN skal bidra til økt innovasjonsevne og –takt	Andel IN-støttede bedrifter som har økt sin innovasjonsevne i stor grad	KEU (etterundersøkelsen av 2005-årgangen): Vurdert etter fire år mener bedriftene at prosjektet har ført til innovasjon i stor grad på 2,3 områder (2,2 året før).
	Andel bedrifter som melder om stor nytte av innovasjonskomp. tiltak	Dette omfatter INs programmer/fellesprosjekter rettet mot å øke bedriftenes innovasjonskompetanse. Programaktiviteten bidrar mer til innovasjon enn de tradisjonelle finansielle tiltakene. Det er klar sammenheng mellom antall samarbeidspartnere og andel innovasjon.
	Andel av IN-støttede innovasjonsprosjekter som er utnyttet kommersielt innen fire år	Inngår foreløpig ikke KEU.
	Økonomisk resultat etter fire år i IN bedriftene med innovative prosjekter	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Andel av innovasjonsprosjekter fordelt på hhv: - nytt på inter-nasjonalt marked - nytt på nasjonalt marked - nytt for bedriften	Inndelingen av prosjektene på ulike nivå for innovasjon er innført i INs statistikkregistrering (formål) f.o.m. 2005. Inndelingen er endret f.o.m. 2009 Følgende innovasjonsnivåer gjelder f.o.m. 1.1.2009: 1 Innovasjon på bedriftsnivå 2 Innovasjon på regionalt nivå 3 Innovasjon på nasjonalt nivå 4 Innovasjon på internasjonalt nivå 5 Ikke relevant Det skal kun angis ett innovasjonsnivå pr. prosjekt. Se fordelingen av totale tilsagn på ulike innovasjonsnivå i finansieringsstatistikken Vedlegg 4.
	Andel av INs kunder som har - økt eksportomsetn. - eksportert nye prod./ tjenester - eksportert på nye markeder	Viser til rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Sysselsettingsendring i IN bedrifter med innovative prosjekter	Viser til rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
1. A. og 1. B. Entreprenørskap og Innovasjon i etablerte bedrifter		
	Økonomisk resultat etter fire år i IN bedriftene Andel av INs kunder som har - økt eksportomsetn. - eksportert nye prod./ tjenester - eksportert på nye markeder Sysselsettingsendring i IN bedrifter	KEU (etterundersøkelse av 2005-årgangen): <u>Lønnsomhetsutvikling</u>: 48 % av bedriftene mener prosjektet har hatt stor betydning for bedriftens lønnsomhetsutvikling. Det er særlig Lavrisikolånene som skårer høyt. <u>Overlevelse</u>: 53 % av bedrifter_mener prosjektet har hatt stor betydning for overlevelse. <u>Økt eksportomsetning</u> KEU (etterundersøkelse av 2005-årgangen): 15 % har økt sin eksport som følge av prosjektet. Størst betydning har det for INT-programmet og den Distriktsrettede låneordningen. <u>Eksportert nye prod./ tjenester</u> KEU omfatter foreløpig ikke spørsmål knyttet til om eksporten er nye produkter /tjenester. <u>Eksportert på nye markeder</u> KEU omfatter foreløpig ikke spørsmål knyttet til om eksporten er på nye markeder. KEU (etterundersøkelse av 2005-årgangen): Fra 1.1.2005 til 1.1.2009 er anslaget for netto sysselsettingsøkning (skapt og sikret) på 1,0 til 1,6 pr. prosjekt (1-1,4 året før). Det er skapt og sikret mellom 6031 og 9808 arbeidsplasser for denne årgangen kunder. Dette er mer enn årgangen før. 70-80 % av de skapte og sikrede arbeidsplassene er kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Som året før.

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
1. C. Næringsmiljøer og innovasjonssystemer		
Mål: IN skal bidra til utvikling av lokale regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping	Andel av deltakerne som har økt innovasjons-samarbeid som følge av prosjektet	Det er igangsatt 92 innovasjonsprosjekter som resultat av Arenaprojektene i 2009 med 433 deltakende bedrifter/institusjoner. De tilsvarende tallene i 2008 var 110 innovasjonsprosjekter og 336 deltakere. Det er igangsatt 152 (2008: 175) innovasjonsprosjekter med deltakelse av flere bedrifter innen NCE-programmet i 2009. 118 av disse prosjektene er i samarbeid med FoU-miljøer og 55 er i samarbeid med internasjonale bedriftspartnere.
	Andel av deltakerne som har gjennomført et kommersielt lønnsomt innovasjonsprosjekt etter 4 år	Det er ikke innhentet opplysninger om gjennomførte kommersialiseringsprosjekter i 2009 fra Arena og NCE-prosjektene.
	Antall nye bedrifter og arbeidsplasser innen miljøene og systemene	Det er etablert 16 nye virksomheter med 268 nye arbeidsplasser som kan relateres til NCE-prosjektenes aktivitet i 2009. Det foreligger ikke tilsvarende registreringer for Arena-prgrammet for 2009.

Tabell 2 Delmål 2 "IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
2. A. Innhente og gi info / kunnskap til næringslivet om internasjonale markeds- og konkurranseforhold		
Mål: IN skal bidra til økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter	Andel av bedriftene som har benyttet INs internasjonaliserings- og handelstekniske tjenester, inkl kompetanseprogram som i stor grad er fornøyd med tjenesten	Har ikke data på dette.
	Andel av bedriftene som har benyttet INs internasjonaliserings- og handelstekniske tjenester, inkl kompetanseprogram som i stor grad har økt sin kompetanse	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten, dvs. tidligst i 2010 (etterundersøkelsen for 2006)
2. B. Utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter		
Mål: IN skal bidra til økt internasjonal aktivitet i næringslivet	Andel av bedriftene som har benyttet INs rådgivningstjenester som har oppnådd eksportøkning etter fire år Andel av bedriftene som har fått finansiell bistand til internasjonalisering fra IN som har oppnådd eksportøkning etter fire år	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten og da i etterundersøkelsen. KEU (etterundersøkelse av 2005-årgangen): 15 % av bedriftene som fikk finansiell bistand i 2005 har økt omsetningen i utlandet, dette er på nivå med året før. Internasjonaliseringsaktiviteten derimot ligger nå på 55 % mot 41 % i årgangen før, mao en positiv økning
2. C. Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap		
Mål: IN skal bidra til at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi	Andel av bedriftene som har deltatt i INs tekn.- eller kunnskaps-overføringstiltak eller –prosjekter som har tatt i bruk ny teknologi eller kunnskap	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten. dvs. tidligst i 2010 (etterundersøkelsen for 2006-årgangen).
	Andel av bedriftene som har deltatt i INs tekn.- eller kunnsk.-overf.tiltak/prosj. som har fått inntekt gjennom salg i utlandet	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten, dvs. tidligst i 2010 (etterundersøkelsen for 2006-årgangen).

Tabell 3 Delmål 3. "IN skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt "

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering																																													
3. A. Profilering av norsk næringsliv																																															
Mål: IN skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet	Andel av bedriftene som har deltatt på INs arrangement i inn- og utland som i stor grad er fornøyd med opplegget	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten eventuelt gjennom egne undersøkelser.																																													
	Andel av bedriftene som har deltatt på INs arrangement i inn- og utland som i har oppnådd kommersielle resultater	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten, dvs. tidligst i 2010 (etterundersøkelsen for 2006-årgangen).																																													
3. B. Norge som reisemål																																															
Mål: IN skal bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet	Vekst i antall ankomster og turistgjestedøgn pr. marked.	Endring (%) i ankomster og gjestedøgn fordelt på markeder fra 2008 til 2009																																													
		<table><tr><td></td><td>N</td><td>Fin</td><td>DK</td><td>S</td><td>D</td><td>Esp</td><td>NL</td><td>GB</td><td>US</td><td>It</td><td>Rus</td><td>Fra</td><td>JP</td><td>Totalt</td></tr><tr><td>Vekst ankomst %</td><td>-</td><td>-7</td><td>-2</td><td>11</td><td>2</td><td>-2</td><td>1</td><td>-2</td><td>-6</td><td>4</td><td>-1</td><td>1</td><td>-12</td><td>1</td></tr><tr><td>Vekst gj.døgn %</td><td>1</td><td>-</td><td>-3</td><td>19</td><td>2</td><td>-6</td><td>-</td><td>-12</td><td>8</td><td>11</td><td>5</td><td>5</td><td>18</td><td>4</td></tr></table>		N	Fin	DK	S	D	Esp	NL	GB	US	It	Rus	Fra	JP	Totalt	Vekst ankomst %	-	-7	-2	11	2	-2	1	-2	-6	4	-1	1	-12	1	Vekst gj.døgn %	1	-	-3	19	2	-6	-	-12	8	11	5	5	18	4
		N	Fin	DK	S	D	Esp	NL	GB	US	It	Rus	Fra	JP	Totalt																																
	Vekst ankomst %	-	-7	-2	11	2	-2	1	-2	-6	4	-1	1	-12	1																																
	Vekst gj.døgn %	1	-	-3	19	2	-6	-	-12	8	11	5	5	18	4																																
		10																																													
Inntjening pr. gjestedøgn/ ankomst	Data ikke relevant da TØI bruker forbrukstall fra 2007.																																														
Endring i Norges markedsandel pr. marked		<table><tr><td></td><td>N</td><td>Fin</td><td>DK</td><td>S</td><td>D</td><td>Esp</td><td>NL</td><td>GB</td><td>US</td><td>It</td><td>Rus</td><td>Fra</td><td>JP</td><td>Totalt</td></tr><tr><td>Markedsandel feri- og fritid %</td><td>67</td><td>-</td><td>8,4</td><td>9,9</td><td>1</td><td>0,6</td><td>1</td><td>0,4</td><td>0,2</td><td>0,3</td><td>0,2</td><td>0,5</td><td>0,13</td><td>-</td></tr></table>		N	Fin	DK	S	D	Esp	NL	GB	US	It	Rus	Fra	JP	Totalt	Markedsandel feri- og fritid %	67	-	8,4	9,9	1	0,6	1	0,4	0,2	0,3	0,2	0,5	0,13	-															
	N	Fin	DK	S	D	Esp	NL	GB	US	It	Rus	Fra	JP	Totalt																																	
Markedsandel feri- og fritid %	67	-	8,4	9,9	1	0,6	1	0,4	0,2	0,3	0,2	0,5	0,13	-																																	
Endring i kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte markeder																																															
Tilfredshet med deltakelse i INs aktiviteter		Forutsetter internasjonale undersøkelser.																																													
Eval. av forventet effekt av deltakelsen		I reiselivssatsingen partnerskapsundersøkelse så vurderes tilfredsheten som god. Flaggskipet blant aktivitetene er fortsatt Norwegian Travel Workshop som både har høy deltagelse og høy tilfredshet med kvaliteten. Fotobanken mye benyttet. Finansiering ble godt verdsatt og ansett som meget viktig blant deltagerne. Når det gjelder arbeidsområder, så gir norske partnere bra skussmål for internasjonal kunnskap og profilering, mens man er mer usikker eller negativ mht. kvaliteten når det gjelder å satse på nye markeder, skape målbare/kommersielle resultater, dokumentasjon av verdiskaping og kobling av små og store aktører. I reiselivssatsingens partnerskapsundersøkelse så vurderes Innovasjon Norge Reiselivs arbeid å ha klar verdidøkende effekt. 6 av 10 virksomheter synes verdien for dem er svært eller ganske høy.																																													

Tabell 3 Fortsettelse

3. C. Norges omdømme		
Mål: INs omdømmearbeid skal gi økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper	Antall bedrifter som tar i bruk omdømmestrategien	Det er ikke foretatt slike målinger etter at Omdømmeutvalgets innstilling ble fremlagt.
	Måling av omdømmestyrke dvs. om posisjonen Norge vil ta er riktig og om hvordan Norge blir oppfattet i forhold til posisjonen	
3. D. Norge som investeringsland		
Mål: IN skal bidra til at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge	Andel av bedriftene som er veiledet av IN har etablert ny virksomhet i Norge innen 2 år.	Ingen systematiske registreringer av henvendelser til IN om etableringsmulighetene i Norge og eventuelle resultater av disse.
	Utenlandske investeringer	Ingen systematiske registreringer.
	Andel av bedriftene, som har benyttet INs tjenester, som har fått en mer positiv oppfatning av Norge som attraktivt investeringsland	Ingen systematiske registreringer.

Tabell 4 Delmål 4: "IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger"

Arbeidsområde Mål	Effektindikator	Rapportering
4. A. Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter		
Mål IN skal bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling	Økonomisk utvikling i IN-støttede bedrifter fordelt på fylker Sysselsettingsutvikling i IN-støttede bedrifter fordelt på fylker	Dette har vi ikke tilfredsstillende data på pr. i dag. Vi har som et eksperiment i 2009 gjennomført en undersøkelse på dette for tre årganger sett sammen. Dette er det rapportert spesielt på overfor KRD. Omfanget av KEU pr. årgang er ikke stort nok til at sysselsettingsberegningene kan splittes på fylker.
4. B. Regionalt samspill		
Mål IN skal bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskap	Andel av deltakerne i FKenes strategiske partnerskap (RUP/SNP/FP) som er enige i at INs DKer i stor grad har deltatt aktivt i og tilført merverdi til arbeidet	Organiseringen av samspillet i de regionale partnerskapene varierer mellom regionene. INs distriktskontorer er aktivt med i strategiske partnerskap bl.a. for utarbeidelse av regionale utviklingsplaner (RUP) og tilsvarende. De har også en sentral rolle i utarbeidelsen av strategien for bruka av de regionale bygdeutviklingsvirkemidlene. Kontorene har regelmessige møter med fylkeskommunen og fylkesmannen og er både pådriver og aktør på en rekke møteplasser, i nettverk og i fellesprosjekter. Det operative samarbeidet mellom INs distriktskontorer og de regionale partnerskapene har på flere området blitt styrket de senere årene. Stortingets vedtak om å gi fylkeskommunene deleierskap til Innovasjon Norge (49 prosents eierandel) fra 2010 som en del av forvaltningsreformen, har bidratt til å skape større interesse for hele bredden i INs tjenestetilbud, nettverk og kompetanse og til en bredere involvering av INs samlede kompetanse i det regionale utviklingsarbeidet.
4. C. Regional omstilling		
Mål IN skal bidra til at arbeidet i omstillingsområdene drives profesjonelt og målrettet	6 effektindikatorer: - o kompetanse - o samhandling off/privat - o nye arbeidsplasser - o robust næringsstruktur - o programspesifikke mål - o planer videre	De enkelte omstillingsområdenes score på de seks effektindikatorer er vist i kapittel 4.4.3

Tabell 5: Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

Arbeidsområde Mål	Effektindikator	Rapportering
5. A. Kundetilfredshet		
Mål: IN skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon	Andel kunder som i stor grad er fornøyd med de finansielle tjenestene	Serviceundersøkelsen (SU): 59 % av de som har mottatt en leveranse i 2009 sier seg "enig/helt enig" i påstanden "Jeg/vi fikk tilgang til tjenester/programmer/aktiviteter som var tilpasset mine/våre behov". Gjelder alle tjenester. Tilsvarende påstand i 2008 ga noe bedre resultat: 66 %. Resultater for sentrale tjenester viser: Bedriftsutviklingstilskudd 63 %, etablererstipend 56 %, fylkesvise BU-midler 53 %, landbrukslån 52 %, landsdekkende etablererstipend 62 %, OFU/IFU 71 % samt utviklingstilskudd 59 %. Lavere score skyldes bl.a. høyere "vet ikke/ikke relevant" andel. Den er på hele 14 % for fylkesvise BU-midler og landbrukslån. Avslagskunder er holdt utenfor. De er i gjennomsnitt ca. halvparten så fornøyd.
	Andel kunder som i stor grad er fornøyd med rådgivingstjenestene	Serviceundersøkelsen (SU): 60 % av de som har mottatt en rådgivingstjeneste i 2009 sier seg "enig/helt enig" i påstanden "Jeg/vi fikk tilgang til tjenester/programmer/aktiviteter som var tilpasset mine/våre behov". Hele 370 (13 %) har mottatt en rådgivingstjeneste, men kun 107 kan direkte knyttes til Divisjon utlands virksomhet. Divisjon utlands kunder er imidlertid i gjennomsnitt noe mer fornøyd: 72 %.
5. B. Markeds- og systemsvikt		
Mål: INs virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner	Andel høy addisjonalitet	Andelen høy addisjonalitet økte ytterligere siste år med to prosentpoeng, fra 57 til 59 %, dvs. 59 % ville absolutt ikke ha gjennomført prosjektet uten INs medvirkning.
	Andel lav addisjonalitet	Andelen lav addisjonalitet har holdt seg stabilt på 13-14 %.
	Andel hvor INs engasjement har ført til utløsning av annen finansiering	Andelen som mener tjenesten i stor grad (skår 4-5) har bidratt til utløsning av annen finansiering har også økt med to prosentpoeng siste år, fra 50 til 52 %.
	Andel av INs kunder som mener IN i stor grad bidrar til nettverksbygging	Serviceundersøkelsen (SU): 30 % av de som har mottatt en leveranse i 2009 sier seg "enig/helt enig" i påstanden "Innovasjon Norge bidro til samarbeid mellom meg/min bedrift og andre bedrifter". Lavere score skyldes bl.a. at i gjennomsnitt har hele 22 % svart "vet ikke/ikke relevant". Resultater for sentrale tjenester viser: Bedriftsutviklingstilskudd 39 %, etablererstipend 26 %, fylkesvise BU-midler 18 %, landbrukslån 12 %, landsdekkende etablererstipend 33 %, OFU/IFU 55 % samt utviklingstilskudd 38 %. Lavere score skyldes bl.a. høyere "vet ikke/ikke relevant" andel. Den er på hele 29 % for fylkesvise BU-midler og 35 % landbrukslån. I 2008 stilte vi spørsmålet på en annen måte; "Om Innovasjon Norge formidler tjenester og kompetanse fra relevante nettverk og partnere". Derfor er resultatene ikke helt sammenlignbare.

Tabell 5 Fortsettelse

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
5. C. Kunnskapsbygging og premissgiving		
Mål: IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng	Andel av fylkeskommunene, relevante departementer og næringslivsorganisasjoner som oppfatter INs kunnskapsleveranser som: • objektive og "politisk uavhengige" • faglig troverdige og treffsikre • tilgjengelig gjennom felles arenabygging og læreprosesser for kunnskapsutveksling • riktig "timet" ift. politiske prosesser	Det ble i 2009 ikke gjennomført en kartlegging av hvordan departementene, fylkeskommunene og fylkesmennene oppfatter Innovasjon Norge som kunnskapsleverandør. Undersøkelser av dette i 2006 og 2007 gå mye verdifull informasjon som har gjort at det har vært sterkt fokus på dette arbeidet i 2008. Det ble i 2009 gjort en ny metodisk kartlegging av hvordan departementene, fylkeskommunene og fylkesmennene oppfatter Innovasjon Norge som kunnskapsleverandør. Resultatene av denne undersøkelsen vil først være klare i 2010, og vil bli rapportert for 2010.

Vedlegg 4: Statistikk for finansieringsvirksomheten 2009

Innholdsfortegnelse

Tabell	Side
Totale tilsagn finansieringstjenester	1
Bransje	2
Geografi	6
Distriktspolitisk virkeområde	11
Innovasjonsnivå	13
Type innovasjon	15
Kompetanse	17
Bedriftsstørrelse	18
Kundetype	19
Kjennetegn	21
Satsing	23
Finansieringsandeler - Distriktsrettet lån og tilskudd	26
Finansieringsandeler - Landsdekkende lån og tilskudd	27
Risikolånene - akkumulert tapsprosent etter årganger	28

Totale tilsagn finansieringstjenester

Budsjettpost	Virkemiddel	Netto innvilget
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	703 638 901
Sum lavrisiko		3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån	26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd	4 953 000
Sum andre virkemidler		1 815 209 347
Sum totalt		9 792 877 122

Bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	01-02 Jordbruk/skogbruk		05 Fiske/oppdrett		10-14 Bergverk/ utvinning		15-37 Industri	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	75 292 000	4 %	378 900 000	20 %	140 000 000	8 %	855 005 000	46 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			904 539 400	100 %				
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	647 783 901	92 %					8 800 000	1 %
Sum lavrisiko		723 075 901	21 %	1 283 439 400	37 %	140 000 000	4 %	863 805 000	25 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	500 000	0 %	182 420 000	13 %	127 750 000	9 %	709 386 000	50 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			6 000 000	6 %	35 000 000	37 %	43 425 000	45 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 874 000	2 %	1 321 500	1 %	1 551 444	2 %	3 791 000	4 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	750 000	1 %	900 000	1 %	6 247 700	4 %	33 786 000	23 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	200 000	0 %	2 230 000	2 %	925 000	1 %	16 075 695	13 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					2 000 000	2 %	38 239 229	39 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	450 000	0 %	8 800 500	3 %	17 862 500	6 %	111 573 821	37 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd							1 191 000	61 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 100 000	5 %	1 049 000	5 %	9 515 000	44 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							4 300 000	77 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	12 445 000	2 %	166 325 000	28 %	17 155 000	3 %	299 877 000	50 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	8 828 625	2 %	42 086 406	7 %	8 939 000	2 %	189 609 765	33 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	370 000	0 %	3 360 000	2 %	2 089 800	1 %	10 343 659	5 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark			850 000	32 %			620 000	23 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	11 669 665	14 %					16 804 686	21 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	7 294 195	44 %	1 400 000	8 %			1 750 000	11 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	10 403 040	29 %					1 558 000	4 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	130 042	2 %						
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	4 420 000	8 %					31 071 525	54 %
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	19 875 647	71 %					1 555 000	6 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	36 588 000	84 %					1 760 000	4 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	366 395 264	85 %	973 250	0 %	250 000	0 %	10 931 521	3 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 820 000	9 %	497 500	2 %				
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	53 000	1 %					3 052 736	58 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1 194 195	90 %						
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	450 000	1 %	25 034 068	37 %			14 698 079	22 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			4 047 731	100 %				
350-FKD 2415.50 Likviditetstilskudd fiskerinæringen	Risikolån							26 500 000	100 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		485 710 673	11 %	447 345 955	10 %	220 819 444	5 %	1 581 414 716	35 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			292 500 000	99 %			2 500 000	1 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	900 000	1 %	2 400 000	2 %	150 000	0 %	44 956 307	37 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	857 518 860	93 %					10 012 000	1 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	1 768 550	2 %					6 438 500	6 %
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							45 017 756	12 %
Diverse tilskudd	Tilskudd								
Sum andre virkemidler		860 187 410	47 %	294 900 000	16 %	150 000	0 %	108 924 563	6 %
Sum totalt		2 068 973 984	21 %	2 025 685 355	21 %	360 969 444	4 %	2 554 144 279	26 %

Bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	40-41 Kraft og vann		45 Bygg og anlegg		50-52 Varehandel		55 Hotell/restaurant	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	35 870 000	2 %	2 700 000	0 %	11 000 000	1 %	25 652 000	1 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	3 400 000	0 %	3 000 000	0 %	3 000 000	0 %	7 340 000	1 %
Sum lavrisiko		39 270 000	1 %	5 700 000	0 %	14 000 000	0 %	32 992 000	1 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	3 660 000	0 %	1 200 000	0 %	33 175 000	2 %	11 500 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	250 000	0 %			2 900 000	3 %	2 800 000	3 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 145 000	1 %	100 000	0 %	1 050 000	1 %	43 000	0 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	3 622 000	2 %	700 000	0 %	4 085 000	3 %	300 000	0 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.					465 000	0 %	250 000	0 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					7 950 000	8 %		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	5 150 000	2 %	1 985 000	1 %	3 900 000	1 %	420 000	0 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd					475 000	24 %		
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					815 000	4 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd								
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	8 950 000	1 %			7 814 000	1 %	17 353 000	3 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3 602 120	1 %	6 571 680	1 %	9 373 550	2 %	36 175 096	6 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	575 000	0 %			706 250	0 %	798 000	0 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark								
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd					2 748 500	3 %	2 355 500	3 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	525 000	3 %						
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	19 367 550	54 %					380 670	1 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd								
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			4 186 830	7 %	2 696 000	5 %		
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	5 234 530	19 %						
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					2 575 000	6 %	500 000	1 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	235 380	0 %	1 672 000	0 %	3 264 000	1 %	15 043 800	3 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd								
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd								
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd					7 830 000	12 %	260 000	0 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd								
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån								
Sum risikolån, tilskudd og programmer		52 316 580	1 %	16 415 510	0 %	91 822 300	2 %	88 179 066	2 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti								
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 300 000	1 %	2 244 200	2 %	826 375	1 %		
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	2 000 000	0 %	945 000	0 %	13 200 000	1 %	10 900 467	1 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	39 331 900	37 %						
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					71 720 000	20 %		
Diverse tilskudd	Tilskudd								
Sum andre virkemidler		42 631 900	2 %	3 189 200	0 %	85 746 375	5 %	10 900 467	1 %
Sum totalt		134 218 480	1 %	25 304 710	0 %	191 568 675	2 %	132 071 533	1 %

Bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	60-64 Transport		65-67 Finans. tjeneste		70-74 Forr. tjeneste		75-99 Annet	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	66 120 000	4 %			237 549 672	13 %	38 300 000	2 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	800 000	0 %						
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1 800 000	0 %			17 717 000	3 %	10 798 000	2 %
Sum lavrisiko		68 720 000	2 %	0		255 266 672	7 %	49 098 000	1 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	22 446 600	2 %	5 250 000	0 %	308 575 000	22 %	16 100 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					4 475 000	5 %	825 000	1 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	9 503 900	11 %	1 200 000	1 %	24 437 241	28 %	42 634 048	48 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	4 080 000	3 %	1 500 000	1 %	74 474 030	50 %	19 005 000	13 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	9 109 000	7 %	600 000	0 %	35 581 630	29 %	56 069 661	46 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1 477 000	2 %			33 421 000	34 %	15 203 730	15 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	11 330 000	4 %			113 978 750	38 %	24 144 000	8 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd							300 000	15 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			2 775 000	75 %	925 000	25 %		
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	265 000	1 %			4 720 025	22 %	4 097 000	19 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							1 287 000	23 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	7 316 000	1 %			42 440 750	7 %	19 385 000	3 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	47 889 547	8 %	1 962 882	0 %	124 317 397	22 %	87 097 219	15 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 424 190	2 %	600 000	0 %	87 037 440	43 %	91 269 885	46 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark					1 200 000	45 %		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	360 700	0 %	4 700 000	6 %	20 777 626	26 %	21 072 300	26 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			500 000	3 %	1 500 000	9 %	3 619 212	22 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	30 000	0 %	3 500 000	10 %	243 000	1 %	450 495	1 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd					4 990 500	84 %	757 750	13 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			6 050 000	11 %	3 707 000	6 %	5 270 000	9 %
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	200 000	1 %			1 260 000	4 %		
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					1 500 000	3 %	600 000	1 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	6 611 500	2 %	751 000	0 %	7 897 000	2 %	17 582 365	4 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 190 000	6 %	200 000	1 %	517 500	2 %	16 580 500	80 %
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	123 000	2 %			750 000	14 %	1 300 000	25 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							139 185	10 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	2 000 000	3 %			15 150 000	22 %	1 994 000	3 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd								
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån								
Sum risikolån, tilskudd og programmer		127 356 437	3 %	29 588 882	1 %	913 875 889	20 %	446 783 350	10 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					1 000 000	0 %		
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7 978 800	7 %	383 393	0 %	47 197 000	39 %	12 358 172	10 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1 800 000	100 %				
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3 350 000	0 %			12 436 000	1 %	12 555 000	1 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	9 339 900	9 %			8 447 100	8 %	40 039 532	38 %
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	2 567 250	1 %			65 725 675	18 %	178 448 610	49 %
Diverse tilskudd	Tilskudd	128 000	3 %			50 000	1 %	4 775 000	96 %
Sum andre virkemidler		23 363 950	1 %	2 183 393	0 %	134 855 775	7 %	248 176 314	14 %
Sum totalt		219 440 387	2 %	31 772 275	0 %	1 303 998 336	13 %	744 057 664	8 %

Bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	Utenfor spesifikasjon		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			703 638 901
Sum lavrisiko		0		3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån			1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	550 000	0 %	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.			121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark			2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	80 000	1 %	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd			28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	42 000	0 %	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd			67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån			26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		672 000	0 %	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd			4 953 000
Sum andre virkemidler		0	0 %	1 815 209 347
Sum totalt		672 000	0 %	9 792 877 122

Geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	ØSTFOLD		AKERSHUS		OSLO		HEDMARK		OPPLAND	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	37 600 000	2 %	3 200 000	0 %			47 300 000	3 %	14 800 000	1%
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1 450 000	0 %								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	36 900 000	5 %	25 325 000	4 %			114 043 000	16 %	6 556 000	1%
Sum lavrisiko		75 950 000	2 %	28 525 000	1 %	0		161 343 000	5 %	21 356 000	1%
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	74 600 000	5 %	39 975 000	3 %	129 450 000	9%	18 111 000	1 %	104 225 000	7%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5 000 000	5 %					4 400 000	5 %		
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2 208 000	2 %	5 710 000	6 %	28 425 536	32%	1 548 000	2 %	390 000	0%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1 500 000	1 %	17 843 000	12 %	38 121 000	25%	2 900 000	2 %	4 900 000	3%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	104 000	0 %	3 037 500	2 %	18 616 250	15%	1 600 000	1 %	6 139 000	5%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			9 600 000	10 %	35 790 000	36%	575 000	1 %	7 260 000	7%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2 440 000	1 %	13 635 000	5 %	49 873 500	17%	9 696 140	3 %	10 094 210	3%
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd					596 000	30%				
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					699 025	3%				
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							1 075 000	19 %	1 075 000	19%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							24 427 000	4 %	21 075 000	4%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3 353 000	1 %	5 610 000	1 %	4 423 882	1%	30 149 527	5 %	35 083 034	6%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	6 250 000	3 %	1 331 500	1 %	12 575 875	6%	1 073 840	1 %	15 652 000	8%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark						0%				
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	1 825 000	2 %	620 500	1 %	19 228 500	24%	1 208 615	2 %	2 408 000	3%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			1 200 000	7 %	1 000 000	6%	444 400	3 %	600 000	4%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	2 210 000	6 %	4 202 000	12 %	3 500 000	10%	2 709 000	8 %	1 792 995	5%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd							3 186 250	53 %	2 772 042	47%
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 121 000	2 %	5 641 500	10 %	5 452 250	9%	4 325 025	8 %	1 598 000	3%
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	2 150 250	8 %	2 231 147	8 %	173 000	1%	5 477 000	19 %	4 558 280	16%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	2 000 000	5 %								
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	19 097 000	4 %	11 279 775	3 %	709 500	0%	22 724 829	5 %	24 707 300	6%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	50 000	0 %	170 000	1 %	200 000	1%	1 272 500	6 %	150 000	1%
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							48 000	1 %		
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							244 400	18 %		
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd			800 000	1 %	849 500	1%				
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd										
350-FKD 2415.50 Likviditetlån fiskerinæringen	Risikolån										
Sum risikolån, tilskudd og programmer		123 908 250	3 %	122 886 922	3 %	349 683 818	8%	137 195 526	3 %	244 479 861	5%
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd							10 046 333	8 %	1 460 000	1%
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					1 800 000	100%		0 %		
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	37 350 000	4 %	20 600 000	2 %			52 432 360	6 %	62 705 167	7%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					7 335 000	7%				
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					11 410 000	3%				
Diverse tilskudd	Tilskudd					1 500 000	30%	50 000	1 %		
Sum andre virkemidler		37 350 000	2 %	20 600 000	1 %	22 045 000	1%	62 528 693	3 %	64 165 167	4%
Sum totalt		237 208 250	2 %	172 011 922	2 %	371 728 818	4%	361 067 219	4 %	330 001 028	3%

Geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	BUSKERUD		VESTFOLD		TELEMARK		AUST-AGDER		VEST-AGDER	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	90 500 000	5 %	24 500 000	1 %	12 347 000	1 %	12 500 000	1 %	10 400 000	1 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	800 000	0 %	4 280 000	0 %	150 000	0 %	1 800 000	0 %	31 430 287	3 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	22 975 000	3 %	36 300 000	5 %	21 735 000	3 %	18 271 000	3 %	28 270 000	4 %
Sum lavrisiko		114 275 000	3 %	65 080 000	2 %	34 232 000	1 %	32 571 000	1 %	70 100 287	2 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	58 200 000	4 %	25 345 000	2 %	66 360 000	5 %	37 400 000	3 %	38 700 000	3 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					2 500 000	3 %				
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2 360 000	3 %	2 320 000	3 %	1 084 716	1 %	407 500	0 %	2 690 542	3 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	4 000 000	3 %	5 540 000	4 %	5 635 000	4 %	1 800 000	1 %	8 982 000	6 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	5 300 000	4 %	5 500 000	5 %	2 258 000	2 %	2 300 000	2 %	2 125 000	2 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1 094 000	1 %	3 950 000	4 %	1 452 000	1 %	2 240 000	2 %	8 762 000	9 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	3 750 000	1 %	16 570 000	6 %	5 612 000	2 %	3 077 500	1 %	24 798 000	8 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd										
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			600 000	3 %					185 000	1 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	1 075 000	19 %							1 075 000	19 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	15 000 000	3 %			32 550 000	5 %	7 000 000	1 %	6 000 000	1 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	9 151 000	2 %	2 500 000	0 %	16 840 600	3 %	13 079 000	2 %	6 928 000	1 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	5 680 000	3 %	5 000 000	2 %	2 109 850	1 %	2 200 000	1 %	1 550 000	1 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark										
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	815 000	1 %	2 572 500	3 %	823 000	1 %	1 196 000	1 %	601 500	1 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					900 000	5 %				
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	4 510 000	13 %	2 698 470	8 %	509 000	1 %	1 606 250	4 %	100 000	0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2 296 000	4 %	1 745 000	3 %	3 645 000	6 %	4 695 000	8 %	3 472 000	6 %
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	197 500	1 %	1 556 000	6 %	917 000	3 %	2 040 500	7 %	1 452 500	5 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					7 060 000	16 %			2 500 000	6 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	17 180 297	4 %	15 755 440	4 %	17 183 000	4 %	9 860 000	2 %	10 957 000	3 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					790 000	4 %				
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd										
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd										
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån										
Sum risikolån, tilskudd og programmer		130 608 797	3 %	91 652 410	2 %	168 229 166	4 %	88 901 750	2 %	120 878 542	3 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 150 000	1 %			1 917 500	2 %				
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	29 900 000	3 %	27 800 000	3 %	28 370 000	3 %	20 650 000	2 %	24 730 000	3 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					3 529 366	1 %			1 222 500	0 %
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		31 050 000	2 %	27 800 000	2 %	33 816 866	2 %	20 650 000	1 %	25 952 500	1 %
Sum totalt		275 933 797	3 %	184 532 410	2 %	236 278 032	2 %	142 122 750	1 %	216 931 329	2 %

Geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	ROGALAND		HORDALAND		SOGN OG FJORDANE		MØRE OG ROMSDAL		SØR-TRØNDELAG	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	169 890 783	9 %	119 080 000	6 %	169 000 000	9 %	301 232 000	16 %	260 068 889	14 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	23 300 000	3 %	133 554 650	15 %	57 900 000	6 %	299 272 379	33 %	10 000 000	1 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	49 530 000	7 %	56 314 500	8 %	1 435 000	0 %	85 010 000	12 %	65 754 000	9 %
Sum lavrisiko		242 720 783	7 %	308 949 150	9 %	228 335 000	7 %	685 514 379	20 %	335 822 889	10 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	164 000 000	12 %	119 600 000	8 %	59 000 000	4 %	182 896 600	13 %	88 350 000	6 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	6 575 000	7 %	10 600 000	11 %	4 750 000	5 %	21 250 000	22 %	3 825 000	4 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 117 000	6 %	7 094 800	8 %	293 321	0 %	6 090 500	7 %	4 485 970	5 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	20 776 000	14 %	10 149 000	7 %	260 000	0 %	1 485 000	1 %	8 097 230	5 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	10 283 000	8 %	1 680 000	1 %	3 455 500	3 %	2 351 320	2 %	7 878 695	6 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3 093 000	3 %	2 710 000	3 %			409 229	0 %	6 688 000	7 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	38 956 971	13 %	30 550 000	10 %	7 270 000	2 %	15 496 000	5 %	33 709 500	11 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			595 000	30 %					475 000	24 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					925 000	25 %				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 600 000	7 %	5 840 000	27 %			5 045 000	23 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 450 000	0 %	23 250 000	4 %	31 850 000	5 %	109 694 750	18 %	51 850 000	9 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	21 471 000	4 %	34 894 000	6 %	41 944 870	7 %	56 605 062	10 %	25 684 475	5 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	10 857 000	5 %	8 805 000	4 %	1 750 500	1 %	12 000 440	6 %	3 700 000	2 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark										
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	5 472 000	7 %	1 143 000	1 %	725 000	1 %	3 543 000	4 %	5 577 626	7 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							140 027	1 %	510 600	3 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1 789 000	5 %	290 000	1 %	969 000	3 %	255 000	1 %	973 000	3 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	50 000	0 %	1 460 000	3 %	2 546 000	4 %	1 545 000	3 %	2 314 580	4 %
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	300 000	1 %	300 000	1 %	434 000	2 %	635 000	2 %	372 000	1 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			4 864 000	11 %			16 010 000	37 %		
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	42 607 000	10 %	29 543 070	7 %	32 894 950	8 %	33 079 000	8 %	31 473 150	7 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			1 000 000	5 %			300 000	1 %		
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									1 252 770	24 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									10 600	1 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	2 254 000	3 %	450 000	1 %	4 944 193	7 %	3 493 825	5 %	1 076 500	2 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd	365 974	9 %	648 000	16 %						
350-FKD 2415.50 Likviditetlån fiskerinæringen	Risikolån					1 800 000	7 %				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		338 016 945	8 %	295 465 870	7 %	195 812 334	4 %	472 324 753	10 %	278 304 696	6 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			1 020 000	1 %	25 438 000	21 %	1 055 115	1 %	695 384	1 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	72 770 000	8 %	64 894 000	7 %	73 460 000	8 %	81 773 000	9 %	70 965 000	8 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		72 770 000	4 %	65 914 000	4 %	98 898 000	5 %	82 828 115	5 %	71 660 384	4 %
Sum totalt		653 507 728	7 %	670 329 020	7 %	523 045 334	5 %	1 240 667 247	13 %	685 787 969	7 %

Geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	NORD-TRØNDELAG		NORDLAND		TROMS		FINNMARK		SVALBARD	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	262 507 000	14 %	187 500 000	10 %	76 963 000	4 %	67 000 000	4 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1 300 000	0 %	63 051 584	7 %	203 025 000	22 %	74 025 500	8 %		
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	35 160 250	5 %	14 589 200	2 %	61 534 451	9 %	23 936 500	3 %		
Sum lavrisiko		298 967 250	9 %	265 140 784	8 %	341 522 451	10 %	164 962 000	5 %		
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	61 000 000	4 %	45 000 000	3 %	71 500 000	5 %	38 250 000	3 %		
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 425 000	4 %			2 050 000	2 %	31 300 000	33 %		
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	475 000	1 %	250 000	0 %						
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	846 000	1 %	600 000	0 %	2 065 500	1 %	500 000	0 %		
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	430 000	0 %	2 127 500	2 %	700 000	1 %	200 000	0 %		
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1 784 000	2 %			1 308 730	1 %				
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	6 365 000	2 %	235 000	0 %	7 465 750	2 %				
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd										
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	925 000	25 %	925 000	25 %	925 000	25 %				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 300 000	6 %			750 000	3 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	24 168 000	4 %	134 390 000	22 %	61 696 000	10 %	53 660 000	9 %		
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	53 174 550	9 %	77 881 549	14 %	60 978 090	11 %	58 044 276	10 %		
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	4 863 998	2 %	12 674 387	6 %	3 897 459	2 %	5 197 440	3 %	829 500	0 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark							2 670 000	100 %		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	4 979 100	6 %	954 086	1 %	1 694 750	2 %	178 000	0 %		
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					473 385	3 %	204 995	1 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	4 429 000	12 %	345 040	1 %	2 915 000	8 %	130 000	0 %		
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 255 000	2 %			3 025 000	5 %				
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	4 710 000	17 %			396 000	1 %	225 000	1 %		
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	3 770 000	9 %			3 942 000	9 %	3 377 000	8 %		
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	39 805 400	9 %	36 499 132	8 %	22 241 627	5 %	13 051 610	3 %		
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			100 000	0 %			347 500	2 %		
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	75 000	1 %	703 000	13 %	370 000	7 %	454 200	9 %		
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd					473 385	36 %	604 995	45 %		
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	781 000	1 %	3 545 129	5 %	9 062 000	13 %	2 590 000	4 %		
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			1 161 757	29 %			1 872 000	46 %		
350-FKD 2415.50 Likviditetstilskudd fiskerinæringen	Risikolån					21 000 000	79 %	3 700 000	14 %		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		217 261 048	5 %	318 691 580	7 %	278 179 676	6 %	217 307 016	5 %	829 500	0 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			2 500 000	1 %	241 000 000	81 %				
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			14 932 215	12 %	62 979 700	52 %				
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	98 639 500	11 %	76 568 800	8 %	66 420 000	7 %	12 889 500	1 %		
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			203 750	0 %						
Diverse tilskudd	Tilskudd			128 000	3 %						
Sum andre virkemidler		98 639 500	5 %	94 332 765	5 %	370 399 700	20 %	12 889 500	1 %		
Sum totalt		614 867 798	6 %	678 165 129	7 %	990 101 827	10 %	395 158 516	4 %	829 500	0 %

Geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	UTL/ANNET		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			703 638 901
Sum lavrisiko				3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån			1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	17 700 248	20 %	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	14 000 000	9 %	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	45 420 221	37 %	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	11 575 000	12 %	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	20 000 000	7 %	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	300 000	15 %	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	5 542 000	26 %	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	1 287 000	23 %	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	8 657 372	2 %	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	82 575 435	41 %	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark			2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	24 923 800	31 %	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	11 115 000	67 %	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd			5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	11 215 000	20 %	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd			28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 000 000	0 %	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	16 425 500	79 %	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 375 766	45 %	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	37 570 000	56 %	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån			26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		311 682 342	7 %	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	52 500 000	18 %	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	98 030 482	93 %	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	347 113 675	95 %	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 275 000	66 %	4 953 000
Sum andre virkemidler		500 919 157	28 %	1 815 209 347
Sum totalt		812 601 499	8 %	9 792 877 122

Distriktspolitisk virkeområde

Budsjettpost	Virkemiddel	Virkeområde I		Virkeområde II		Virkeområde III	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	416 442 783	22 %	226 480 000	12 %	716 055 000	38 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	231 467 040	26 %	83 610 000	9 %	275 182 276	30 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	267 802 000	38 %	47 799 000	7 %	164 100 951	23 %
Sum lavrisiko		915 711 823	26 %	357 889 000	10 %	1 155 338 227	33 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	929 427 600	65 %	85 885 000	6 %	213 200 000	15 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	29 625 000	31 %	2 750 000	3 %	24 500 000	26 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	58 453 348	66 %	5 578 000	6 %	1 043 321	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	121 983 230	81 %	1 985 000	1 %	10 076 500	7 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	43 567 765	36 %	430 000	0 %	4 930 500	4 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	77 824 229	79 %	235 000	0 %	8 553 730	9 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	240 480 321	80 %	1 445 000	0 %	27 979 500	9 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 666 000	85 %				
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					2 775 000	75 %
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	7 829 025	36 %	5 615 000	26 %	1 825 000	8 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	4 300 000	77 %				
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	25 950 000	4 %	2 000 000	0 %	233 203 750	39 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	71 049 513	13 %	3 949 750	1 %	195 180 861	34 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	33 187 625	17 %	1 180 000	1 %	13 020 190	6 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark						
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	36 637 200	46 %	2 033 100	3 %	9 502 415	12 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3 440 027	21 %				
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	16 322 715	45 %	2 190 000	6 %	10 548 540	29 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	5 208 292	87 %				
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	20 768 250	36 %	2 000 000	3 %	12 428 580	22 %
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	14 343 897	51 %	970 000	3 %	7 397 250	26 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	9 290 000	21 %	3 460 000	8 %	14 771 000	34 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	124 276 987	29 %	23 436 500	5 %	137 807 050	32 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	505 000	2 %			750 000	4 %
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd						
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd						
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	5 423 500	8 %	300 000	0 %	10 158 018	15 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd	1 013 974	25 %				
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån					1 800 000	7 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 882 573 498	10	145 442 350	3 %	941 451 205	21 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					241 000 000	81 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	30 600	0 %	599 655	0 %	103 700 493	86 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	1 800 000	100 %				
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	253 189 500	27 %	64 443 000	7 %	286 738 860	31 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	7 335 000	7 %				
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	14 939 366	4 %			1 222 500	0 %
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 550 000	31 %			128 000	3 %
Sum andre virkemidler		278 844 466	15 %	65 042 655	4 %	632 789 853	35 %
Sum totalt		3 077 129 787	31 %	568 374 005	6 %	2 729 579 285	28 %

Distriktspolitisk virkeområde

Budsjettpost	Virkemiddel	Virkeområde IV		Kommune- og fylkesovergripende		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	507 410 889	27 %			1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	315 080 084	35 %			905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	223 936 950	32 %			703 638 901
Sum lavrisiko		1 046 427 923	30 %			3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	193 450 000	14 %			1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	38 800 000	41 %			95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 200 000	1 %	22 376 464	25 %	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1 955 000	1 %	14 000 000	9 %	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	5 040 000	4 %	67 537 721	56 %	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	103 000	0 %	11 575 000	12 %	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	3 417 750	1 %	26 272 000	9 %	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			300 000	15 %	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	925 000	25 %			3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	750 000	3 %	5 542 000	26 %	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			1 287 000	23 %	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	337 907 000	56 %			599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	241 233 840	43 %	55 039 323	10 %	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	16 761 384	8 %	136 425 025	68 %	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	1 500 000	56 %	1 170 000	44 %	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	6 022 462	7 %	26 293 800	33 %	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 533 380	9 %	11 615 000	70 %	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	6 491 500	18 %	380 000	1 %	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd			750 000	13 %	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	8 599 525	15 %	13 605 000	24 %	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	5 238 030	19 %	176 000	1 %	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	16 002 000	37 %			43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	139 599 568	32 %	6 528 975	2 %	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 005 000	5 %	18 545 500	89 %	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 827 970	54 %	2 450 766	46 %	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1 333 380	100 %		0 %	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	11 979 561	18 %	39 555 068	59 %	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd	3 033 757	75 %			4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån	24 700 000	93 %			26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 071 409 107	24 %	461 424 642	10 %	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	2 500 000	1 %	52 500 000	18 %	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	11 390 499	9 %	4 973 000	4 %	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	316 445 967	34 %	2 100 000	0 %	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			98 030 482	93 %	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	203 750	0 %	347 113 675	95 %	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd			3 275 000	66 %	4 953 000
Sum andre virkemidler		330 540 216	18 %	507 992 157	28 %	1 815 209 347
Sum totalt		2 448 377 246	25 %	969 416 799	10 %	9 792 877 122

Innovasjonsnivå

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på reginalt nivå		Innovasjon på nasjonalt nivå	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	356 645 783	19%	76 675 000	4%	579 400 000	31%
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	310 136 176	34%	10 100 000	1%		
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	354 498 401	50%	17 677 000	3%	7 750 000	1%
Sum lavrisiko		1 021 280 360	29%	104 452 000	3%	587 150 000	17%
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	235 297 600	17%	44 625 000	3%	204 385 000	14%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	8 400 000	9%	5 500 000	6%	2 325 000	2%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 145 500	6%	8 433 523	10%	29 273 536	33%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1 581 000	1%	2 460 000	2%	16 948 000	11%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	9 724 515	8%	2 682 000	2%	23 594 841	19%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1 418 000	1%			25 525 229	26%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	125 000	0%	700 000	0%	18 735 750	6%
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	595 000	30%				
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd						
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	665 000	3%	1 100 000	5%	3 580 000	17%
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd						
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	143 705 000	24%	81 086 000	14%	94 197 000	16%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	124 415 796	22%	120 495 538	21%	104 550 938	18%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	12 024 357	6%	18 292 375	9%	33 890 125	17%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	300 000	11%	1 170 000	44%		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	19 170 001	24%	14 104 450	18%	33 988 526	42%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	440 000	3%			8 465 000	51%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	14 628 050	41%	7 350 670	20%	2 284 000	6%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd			2 242 000	38%	2 240 000	38%
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	12 137 025	21%	6 486 580	11%	26 187 000	46%
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	15 923 677	57%	2 868 000	10%	4 941 500	18%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	22 577 000	52%	2 892 000	7%	1 425 000	3%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	244 697 807	57%	26 840 346	6%	8 626 000	2%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	14 267 500	69%	2 210 000	11%	2 325 500	11%
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 028 135	38%	236 000	4%	702 770	13%
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd						
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	5 430 000	8%	7 826 523	12%	36 669 431	54%
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd						
350-FKD 2415.50 Likviditetsslå fiskerinæringen	Risikolån	3 700 000	14%				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		898 395 963	20%	359 601 005	8%	684 860 146	15%
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			1 000 000	0%		
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	15 705 739	13%	8 856 775	7%	9 420 750	8%
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd						
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	562 258 160	61%	41 142 000	4%	16 525 000	2%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	1 467 000	1%	4 971 500	5%	36 906 900	35%
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	20 737 675	6%	57 025 143	16%	94 324 840	26%
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 050 000	62%			1 500 000	30%
Sum andre virkemidler		603 218 574	33%	112 995 418	6%	158 677 490	9%
Sum totalt		2 522 894 897	26%	577 048 423	6%	1 430 687 636	15%

Innovasjonsnivå

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på internasjonalt nivå		Ikke relevant		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	438 250 000	23%	415 417 889	22%	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	113 406 753	13%	471 696 471	52%	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			323 713 500	46%	703 638 901
Sum lavrisiko		551 656 753	16%	1 210 827 860	35%	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	771 225 000	54%	166 430 000	12%	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	55 025 000	58%	24 425 000	26%	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	30 819 965	35%	14 978 609	17%	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	115 010 730	77%	14 000 000	9%	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	69 620 500	57%	15 884 130	13%	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	62 347 730	63%	9 000 000	9%	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	260 033 821	87%	20 000 000	7%	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 371 000	70%			1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000	100%	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	13 216 025	61%	3 000 000	14%	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			5 587 000	100%	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	159 835 000	27%	120 237 750	20%	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	156 874 905	28%	60 116 110	11%	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	84 722 250	42%	51 645 117	26%	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark			1 200 000	45%	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	3 701 000	5%	9 525 000	12%	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			7 683 407	46%	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			11 670 035	32%	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd			1 476 292	25%	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	4 230 750	7%	8 360 000	15%	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	260 000	1%	4 132 000	15%	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			16 629 000	38%	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	50 000	0%	151 434 927	35%	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			2 002 500	10%	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	70 000	1%	2 241 831	42%	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 333 380	100%	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	15 870 693	24%	1 619 500	2%	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			4 047 731	100%	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslå fiskerinæringen	Risikolån			22 800 000	86%	26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 804 284 369	40%	755 159 319	17%	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			295 000 000	100%	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	61 174 943	51%	25 536 040	21%	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1 800 000	100%	1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			302 992 167	33%	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	55 126 600	52%	6 893 482	7%	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	173 750 266	48%	17 641 368	5%	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd	150 000	3%	253 000	5%	4 953 000
Sum andre virkemidler		290 201 809	16%	650 116 057	36%	1 815 209 347
Sum totalt		2 646 142 931	27%	2 616 103 236	27%	9 792 877 122

Type innovasjon

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt-/tjenesteinnovasjon		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	525 028 000	28%	643 130 000	34%	126 550 000	7%
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	129 831 000	14%	80 656 753	9%	90 000 000	10%
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	124 020 700	18%	129 084 000	18%	35 474 000	5%
Sum lavrisiko		778 879 700	22%	852 870 753	25%	252 024 000	7%
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	732 511 600	52%	311 966 000	22%	24 700 000	2%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	27 800 000	29%	37 500 000	39%	75 000	0%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	44 908 928	51%	5 442 696	6%	7 416 500	8%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	121 821 730	81%	8 938 000	6%	1 100 000	1%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	58 661 695	48%	21 739 841	18%	2 710 000	2%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	81 381 959	83%	7 684 000	8%		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	263 538 071	88%	15 251 000	5%		
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 666 000	85%				
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd						
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	12 889 025	60%	1 100 000	5%	800 000	4%
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd						
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	172 083 000	29%	219 946 000	37%	13 960 000	2%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	326 880 939	58%	74 889 826	13%	20 055 100	4%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	79 794 796	40%	38 054 000	19%	4 468 000	2%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark						
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	25 311 350	31%	4 309 301	5%	2 705 200	3%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	8 140 000	49%	540 000	3%	925 000	6%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	16 441 220	46%	5 609 500	16%	340 000	1%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	980 000	16%	95 500	2%		
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	29 375 330	51%	7 267 625	13%	4 427 400	8%
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	14 450 530	51%	5 445 647	19%	200 000	1%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	13 624 000	31%	500 000	1%	2 300 000	5%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	119 605 320	28%	103 684 532	24%	7 738 971	2%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	16 137 500	78%	1 000 000	5%	217 500	1%
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 811 970	34%	750 000	14%	70 000	1%
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd						
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	12 104 630	18%	1 771 000	3%	1 540 000	2%
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd						
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån	3 700 000	14%				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 185 619 593	49%	873 484 468	19%	95 748 671	2%
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	1 000 000	0%				
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	40 622 279	34%	38 808 811	32%	9 182 037	8%
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd						
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	199 411 360	22%	290 934 300	32%	22 500 000	2%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	53 749 250	51%	15 415 350	15%	26 169 650	25%
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	153 253 016	42%	39 177 050	11%	146 765 608	40%
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 150 000	64%	1 500 000	30%	50 000	1%
Sum andre virkemidler						204 667 295	11%
Sum totalt		3 415 685 198	35%	2 112 190 732	22%	552 439 966	6%

Type innovasjon

Budsjettpost	Virkemiddel	Markedsmessig innovasjon		Ikke relevant		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	103 652 000	6%	468 028 672	25%	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			604 851 647	67%	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	5 370 000	1%	409 690 201	58%	703 638 901
Sum lavrisiko		109 022 000	3%	1 482 570 520	43%	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	168 255 000	12%	184 530 000	13%	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	4 225 000	4%	26 075 000	27%	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	11 302 900	13%	19 580 109	22%	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	4 140 000	3%	14 000 000	9%	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	22 112 820	18%	16 281 630	13%	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	225 000	0%	9 000 000	9%	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	605 500	0%	20 200 000	7%	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			300 000	15%	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000	100%	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	3 672 000	17%	3 100 000	14%	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			5 587 000	100%	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	52 487 000	9%	140 584 750	23%	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	71 103 002	13%	73 524 420	13%	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	15 911 311	8%	62 346 117	31%	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	1 470 000	55%	1 200 000	45%	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	36 957 126	46%	11 206 000	14%	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	500 000	3%	6 483 407	39%	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	426 000	1%	13 116 035	37%	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	3 639 750	61%	1 243 042	21%	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	3 545 000	6%	12 786 000	22%	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	2 567 000	9%	5 462 000	19%	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	2 500 000	6%	24 599 000	57%	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	10 041 175	2%	190 579 082	44%	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 653 000	8%	1 797 500	9%	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	429 935	8%	2 216 831	42%	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 333 380	100%	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	48 531 017	72%	3 469 500	5%	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			4 047 731	100%	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån			22 800 000	86%	26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		466 299 536	10%	881 148 534	20%	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			295 000 000	100%	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	3 637 000	3%	28 444 120	24%	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1 800 000	100%	1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	10 830 000	1%	399 241 667	43%	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	4 123 900	4%	5 907 332	6%	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	6 642 250	2%	17 641 368	5%	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd			253 000	5%	4 953 000
Sum andre virkemidler		25 233 150	1%	748 287 487	41%	1 815 209 347
Sum totalt		600 554 686	6%	3 112 006 541	32%	9 792 877 122

Kompetanse

Budsjettpost	Virkemiddel	Kompetansesatsing		Total innvilget
		Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	13 500 000	1 %	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	4 700 000	1 %	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	0	0 %	703 638 901
Sum lavrisiko		18 200 000	1 %	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	487 285 000	34 %	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5 250 000	5 %	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	34 970 637	39 %	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstiper	85 393 700	57 %	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	46 121 736	38 %	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	70 380 730	72 %	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	260 390 321	87 %	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 070 000	54 %	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	15 497 025	72 %	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	0	0 %	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	28 550 000	5 %	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	279 335 812	49 %	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	66 621 147	33 %	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	1 200 000	45 %	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	58 965 577	73 %	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	13 115 000	79 %	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1 043 495	3 %	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	1 387 792	23 %	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	44 757 730	78 %	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	3 124 000	11 %	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	0	0 %	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	19 800 800	5 %	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	2 508 000	12 %	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 981 536	38 %	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	0	0 %	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	45 302 891	67 %	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd	0	0 %	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån	0	0 %	26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 577 752 929	35 %	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	292 500 000	99 %	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	70 079 812	58 %	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	0	0 %	1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	0	0 %	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	58 667 400	56 %	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	147 666 191	41 %	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 903 000	38 %	4 953 000
Sum andre virkemidler		570 816 403	31 %	1 815 209 347
Sum totalt		2 166 769 332	22 %	9 792 877 122

Omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

Bedriftsstørrelse

Budsjettpost	Virkemiddel	Ant.ans 0-19		Ant.ans 20-50		Ant.ans 51-100		Ant.ans 101-250		Ant.ans > 250		Utenfor spesifikasjon		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	522 675 000	28%	166 050 000	9%	111 500 000	6%	181 500 000	10%	450 000 000	24%	434 663 672	23%	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	516 658 327	57%	38 850 000	4%	90 000 000	10%					259 831 073	29%	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	290 454 000	41%									413 184 901	59%	703 638 901
Sum lavrisiko		1 329 787 327	38%	204 900 000	6%	201 500 000	6%	181 500 000	5%	450 000 000	13%	1 107 679 646	32%	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	640 306 000	45%	222 190 000	16%	82 900 000	6%	102 750 000	7%	95 000 000	7%	278 816 600	20%	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	46 425 000	49%	7 350 000	8%	7 500 000	8%	30 000 000	31%			4 400 000	5%	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	36 282 636	41%	6 631 289	7%	3 620 000	4%	1 150 000	1%	1 152 500	1%	39 814 708	45%	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	87 966 730	59%	500 000	0%							61 533 000	41%	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	49 212 895	41%	9 400 500	8%	5 995 000	5%	3 700 000	3%	23 395 000	19%	29 802 591	25%	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	56 931 000	58%	15 433 000	16%	484 229	0%	11 685 000	12%	10 597 730	11%	3 160 000	3%	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	203 873 571	68%	32 458 000	11%	6 905 000	2%	15 610 000	5%	5 225 000	2%	35 523 000	12%	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 491 000	76%									475 000	24%	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100%											3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	5 352 025	25%	3 295 000	15%	1 450 000	7%	335 000	2%	8 209 000	38%	2 920 000	14%	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd					1 075 000	19%	1 075 000	19%	1 075 000	19%	2 362 000	42%	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	270 806 750	45%	106 519 000	18%	71 850 000	12%	32 750 000	5%			117 135 000	20%	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	311 114 628	55%	55 426 325	10%	25 128 580	4%	13 042 500	2%	13 039 300	2%	148 701 954	26%	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	110 572 224	55%	12 663 000	6%	10 150 000	5%	545 000	0%	6 288 000	3%	60 356 000	30%	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	300 000	11%							1 200 000	45%	1 170 000	44%	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	29 871 401	37%	4 786 500	6%	1 000 000	1%	8 700 000	11%	24 766 000	31%	11 365 076	14%	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	9 006 035	54%	3 150 000	19%	27 185	0%	1 025 000	6%	500 000	3%	2 880 187	17%	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	13 173 250	37%	364 000	1%	1 450 000	4%	385 535	1%	3 500 000	10%	17 059 970	47%	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	4 450 542	75%					400 000	7%	300 000	5%	807 750	14%	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	24 265 205	42%	10 148 900	18%	2 288 000	4%	4 063 000	7%	6 027 000	10%	10 609 250	18%	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	17 971 177	64%	1 935 000	7%	1 100 000	4%	299 500	1%			6 819 500	24%	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	18 409 000	42%	1 425 000	3%							23 689 000	54%	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	199 733 259	46%	4 059 875	1%	480 000	0%	415 000	0%	700 000	0%	226 260 946	52%	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	3 348 000	16%					1 700 000	8%	1 170 000	6%	14 587 500	70%	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3 339 966	63%	150 000	3%							1 788 770	34%	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	596 035	45%	110 000	8%	27 185	2%			400 000	30%	200 160	15%	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	22 192 023	33%	18 524 124	27%	1 500 000	2%	950 000	1%	21 900 000	32%	2 350 000	3%	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd	352 000	9%									3 695 731	91%	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån	21 000 000	79%	5 500 000	21%									26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 192 042 352	49%	522 019 513	12%	224 930 179	5%	230 580 535	5%	224 444 530	5%	1 108 283 693	25%	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	3 500 000	1%	52 500 000	18%	240 000 000	81%							296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	85 071 912	70%	7 698 701	6%	9 181 409	8%	4 894 857	4%	9 619 968	8%	4 227 400	4%	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1 800 000	100%			1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	436 762 860	47%	9 700 000	1%							476 454 467	52%	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	13 936 500	13%	1 344 750	1%	8 965 000	9%	8 476 000	8%	28 059 032	27%	44 584 200	42%	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	106 023 766	29%	31 177 418	9%	47 759 000	13%	30 673 340	8%	48 118 293	13%	99 727 475	27%	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd	50 000	1%	275 000	6%					3 000 000	61%	1 628 000	33%	4 953 000
Sum andre virkemidler		645 345 038	36%	102 695 869	6%	305 905 409	17%	44 044 197	2%	90 597 293	5%	626 621 542	35%	1 815 209 347
Sum totalt		4 167 174 717	43%	829 615 382	8%	732 335 588	7%	456 124 732	5%	765 041 823	8%	2 842 584 881	29%	9 792 877 122

Kundetype

Budsjettpost	Virkemiddel	Etablerer		Ung bedrift		SMB med vekstambisjoner og -potensial	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	104 287 000	6 %	164 375 000	9 %	299 627 783	16 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	21 193 500	2 %	119 265 387	13 %	209 670 239	23 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	48 686 000	7 %	52 649 000	7 %	56 810 000	8 %
Sum lavrisiko		174 166 500	5 %	336 289 387	10 %	566 108 022	16 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	61 585 000	4 %	162 411 600	11 %	615 160 000	43 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 750 000	4 %	2 000 000	2 %	47 475 000	50 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 870 000	2 %	1 170 970	1 %	14 483 465	16 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	116 203 730	77 %	10 851 000	7 %	16 165 000	11 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 613 195	1 %	275 000	0 %	9 558 640	8 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	2 888 000	3 %	6 616 000	7 %	60 324 229	61 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	28 650 181	10 %	42 571 500	14 %	177 857 890	59 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			475 000	24 %	595 000	30 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100 %				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	885 000	4 %	350 025	2 %	6 832 000	32 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd						
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	43 765 000	7 %	43 790 000	7 %	309 196 000	52 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	143 266 932	25 %	44 917 807	8 %	195 403 435	34 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	35 430 250	18 %	3 008 800	2 %	21 352 159	11 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark					300 000	11 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	5 109 300	6 %	7 547 886	9 %	22 529 926	28 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			12 400	0 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5 329 000	15 %	4 413 500	12 %	3 136 670	9 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd			1 622 042	27 %	900 000	15 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 591 500	3 %	3 513 000	6 %	17 235 355	30 %
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	5 801 000	21 %	1 697 000	6 %	6 940 397	25 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	4 892 000	11 %	3 250 000	7 %	3 100 000	7 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	46 151 496	11 %	44 354 382	10 %	30 644 000	7 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	495 000	2 %	550 000	3 %	447 500	2 %
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	123 000	2 %	75 000	1 %	207 000	4 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			12 400	1 %		
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	6 530 000	10 %	500 000	1 %	10 759 454	16 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd						
350-FKD 2415.50 Likviditetsslå fiskerinæringen	Risikolån					21 000 000	79 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		519 629 584	12 %	385 985 312	9 %	1 591 603 120	35 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			1 000 000	0 %		
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	2 286 000	2 %	26 120 000	22 %	29 752 957	25 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd						
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	40 285 360	4 %	77 089 000	8 %	63 120 000	7 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			11 410 000	11 %	24 776 000	24 %
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					113 208 390	31 %
Diverse tilskudd	Tilskudd					50 000	1 %
Sum andre virkemidler		42 571 360	2 %	115 619 000	6 %	230 907 347	13 %
Sum totalt		736 367 444	8 %	837 893 699	9 %	2 388 618 489	24 %

Kundetype

Budsjettpost	Virkemiddel	Knoppskyting / spinn-off / reetablering etter konkurs		Annet		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	55 850 000	3 %	1 242 248 889	67 %	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			555 210 274	61 %	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			545 493 901	78 %	703 638 901
Sum lavrisiko		55 850 000	2 %	2 342 953 064	67 %	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	79 356 000	6 %	503 450 000	35 %	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5 150 000	5 %	37 300 000	39 %	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			71 126 698	80 %	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	5 550 000	4 %	1 230 000	1 %	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.			110 059 151	91 %	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1 200 000	1 %	27 262 730	28 %	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2 235 000	1 %	48 280 000	16 %	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			896 000	46 %	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	800 000	4 %	12 694 000	59 %	21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			5 587 000	100 %	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	14 485 000	2 %	187 824 750	31 %	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	15 368 955	3 %	167 496 158	30 %	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	300 000	0 %	140 483 015	70 %	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark			2 370 000	89 %	2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			45 301 865	56 %	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			16 576 007	100 %	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			23 053 585	64 %	35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd			3 436 250	58 %	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			35 061 500	61 %	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd			13 686 780	49 %	28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			32 281 000	74 %	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	300 000	0 %	310 199 202	72 %	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			19 313 000	93 %	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			4 873 736	92 %	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 320 980	99 %	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	1 762 000	3 %	47 864 693	71 %	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			4 047 731	100 %	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslå fiskerinæringen	Risikolån			5 500 000	21 %	26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		126 506 955	3 %	1 878 575 831	42 %	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			295 000 000	100 %	296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			62 535 290	52 %	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1 800 000	100 %	1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			742 422 967	80 %	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			69 179 482	66 %	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			250 270 901	69 %	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd			4 903 000	99 %	4 953 000
Sum andre virkemidler				1 426 111 640	79 %	1 815 209 347
Sum totalt		182 356 955	2 %	5 647 640 535	58 %	9 792 877 122

Kjennetegn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Design		Internasjonalisering		Miljørettet	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	654 660 783	35%	30 300 000	2%	838 495 000	45%	477 955 000	26%
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	38 730 625	4%			102 000 000	11%	189 744 025	21%
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	305 042 500	43%	6 420 000	1%	3 736 000	1%	15 776 200	2%
Sum lavrisiko		998 433 908	29%	36 720 000	1%	944 231 000	27%	683 475 225	20%
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	444 720 000	31%	41 316 600	3%	1 035 251 600	73%	202 846 600	14%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	10 100 000	11%	2 150 000	2%	70 525 000	74%	13 000 000	14%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	39 818 692	45%	6 707 000	8%	53 073 477	60%	31 387 857	35%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	25 493 200	17%	15 341 000	10%	104 604 730	70%	19 542 700	13%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	48 208 060	40%	5 314 695	4%	78 279 755	64%	14 370 000	12%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	20 076 229	20%	4 100 000	4%	55 144 229	56%	11 517 000	12%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	58 617 000	20%	14 585 140	5%	221 799 821	74%	56 261 581	19%
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd					1 966 000	100%	475 000	24%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	899 000	4%	5 725 000	27%	18 976 025	88%	5 965 025	28%
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd								
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	183 113 000	31%	54 697 000	9%	318 415 000	53%	103 436 000	17%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	180 069 417	32%	80 967 052	14%	299 540 610	53%	99 118 693	17%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	76 250 500	38%	19 006 250	9%	95 845 947	48%	35 522 000	18%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	1 520 000	57%			320 000	12%		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	24 998 086	31%	7 399 000	9%	6 866 500	9%	624 500	1%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	2 237 362	13%	200 000	1%	1 160 000	7%	1 400 000	8%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1 701 500	5%	30 000	0%	40 000	0%	31 938 220	89%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	57 750	1%			2 935 042	49%		
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	7 174 500	12%	7 198 375	13%	5 898 250	10%	17 957 250	31%
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	2 681 500	10%	260 000	1%	620 000	2%	25 466 177	91%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	18 631 000	43%	1 000 000	2%			692 000	2%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	181 430 124	42%	3 506 500	1%	11 610 050	3%	31 973 500	7%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 605 000	8%			897 500	4%	175 000	1%
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3 727 770	71%	1 507 000	29%	1 408 831	27%	2 502 770	47%
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	197 335	15%						
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	19 164 000	28%	10 150 000	15%	54 409 192	81%	2 174 630	3%
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd								
350-FKD 2415.50 Likviditetstilskudd fiskerinæringen	Risikolån	1 800 000	7%			3 700 000	14%		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 354 291 025	30%	281 160 612	6%	2 443 287 559	54%	708 346 503	16%
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					293 500 000	99%		
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	47 212 000	39%	4 638 113	4%	44 507 400	37%	20 966 019	17%
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	382 112 300	41%	4 850 000	1%	13 408 000	1%	58 722 000	6%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	9 615 582	9%			78 589 032	75%	84 258 400	80%
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	65 054 808	18%	65 200 000	18%	297 489 148	82%	126 361 675	35%
Diverse tilskudd	Tilskudd	128 000	3%	50 000	1%	3 150 000	64%		
Sum andre virkemidler		504 122 690	28%	74 738 113	4%	730 643 580	40%	290 308 094	16%
Sum totalt		2 856 847 623	29%	392 618 725	4%	4 118 162 139	42%	1 682 129 822	17%

Kjennetegn

Budsjettpost	Virkemiddel	Unge 18-35		FOU-basert		Kultur og opplevelse		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	24 902 000	1%	211 700 000	11%	29 422 000	2%	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	184 499 174	20%	84 700 000	9%	2 800 000	0%	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	133 621 000	19%			12 232 000	2%	703 638 901
Sum lavrisiko		343 022 174	10%	296 400 000	9%	44 454 000	1%	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	16 075 000	1%	230 386 600	16%	17 825 000	1%	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 150 000	1%	12 750 000	13%	750 000	1%	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	20 689 417	23%	25 987 076	29%	5 607 667	6%	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	11 184 530	7%	24 390 000	16%	5 100 000	3%	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 388 000	1%	35 877 000	30%	4 121 320	3%	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	2 300 000	2%	45 452 000	46%			98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	5 595 000	2%	143 870 821	48%			299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			475 000	24%			1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd							3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			7 840 025	36%			21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	6 647 000	1%	37 790 000	6%	23 553 000	4%	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	55 280 518	10%	96 817 089	17%	99 067 176	17%	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	13 411 940	7%	63 958 875	32%	24 601 251	12%	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark	320 000	12%					2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	2 198 600	3%	8 729 750	11%	17 109 200	21%	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	437 800	3%	6 040 000	36%			16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	519 000	1%	30 000	0%			35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	300 000	5%	1 735 500	29%	750 000	13%	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2 498 250	4%	8 383 750	15%	500 000	1%	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	825 000	3%	200 000	1%			28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	10 950 000	25%	1 000 000	2%	500 000	1%	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	94 358 629	22%	1 762 000	0%	22 286 375	5%	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			700 000	3%	3 527 500	17%	20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 214 200	23%	50 000	1%	736 831	14%	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	437 800	33%					1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	600 000	1%	16 144 500	24%	1 304 000	2%	67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd							4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetstilskudd fiskerinæringen	Risikolån							26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		248 380 684	6%	770 369 986	17%	227 339 320	5%	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti							296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 120 850	1%	23 948 401	20%	4 545 750	4%	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd							1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	196 177 300	21%	1 000 000	0%	17 301 000	2%	922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			4 412 850	4%	7 057 900	7%	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			74 038 675	20%			363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd							4 953 000
Sum andre virkemidler		197 298 150	11%	103 399 926	6%	28 904 650	2%	1 815 209 347
Sum totalt		788 701 008	8%	1 170 169 912	12%	300 697 970	3%	9 792 877 122

Satsing

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-003 IKT		S-004 Kultur og opplevelse	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	322 830 000	17 %	56 300 000	3 %			8 000 000	0 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1 700 000	0 %					7 677 000	1 %
Sum lavrisiko		324 530 000	9 %	56 300 000	2 %			15 677 000	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	172 335 000	12 %	100 075 000	7 %	119 175 000	8 %	13 125 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	500 000	1 %	7 575 000	8 %	1 650 000	2 %	925 000	1 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	8 965 321	10 %	2 205 000	2 %	8 225 667	9 %	6 235 000	7 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	20 879 700	14 %	13 306 000	9 %	49 365 030	33 %	9 590 000	6 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	4 580 000	4 %	17 832 500	15 %	18 036 091	15 %	950 000	1 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	7 832 000	8 %	37 265 959	38 %	28 190 000	29 %		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	47 474 581	16 %	46 217 600	15 %	106 185 750	35 %	573 000	0 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	1 070 000	54 %	596 000	30 %				
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	2 050 025	10 %						
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd								
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	21 140 000	4 %	17 500 000	3 %	2 550 000	0 %	8 455 000	1 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	58 039 513	10 %	15 999 132	3 %	45 486 298	8 %	43 899 058	8 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	14 159 000	7 %	1 350 000	1 %	17 235 250	9 %	17 203 880	9 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark								
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			495 000	1 %			4 082 700	5 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt								
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	28 834 215	80 %					30 000	0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	400 000	7 %					57 750	1 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	5 581 750	10 %						
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	21 652 177	77 %						
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån								
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	547 380	0 %			85 000	0 %	9 208 000	2 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							305 000	1 %
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd								
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd								
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			500 000	1 %			170 000	0 %
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd								
350-FKD 2415.50 Likviditetslån fiskerinæringen	Risikolån								
Sum risikolån, tilskudd og programmer		416 040 662	9 %	260 917 191	6 %	396 184 086	9 %	114 809 388	3 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti								
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	13 551 143	11 %	35 573 750	29 %	14 806 158	12 %	2 930 000	2 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	4 500 000	0 %					10 055 000	1 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	81 992 700	78 %					3 512 650	3 %
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	146 073 265	40 %	118 659 518	33 %	6 520 000	2 %		
Diverse tilskudd	Tilskudd					50 000	1 %		
Sum andre virkemidler		246 117 108	14 %	154 233 268	8 %	21 376 158	1 %	16 497 650	1 %
Sum totalt		986 687 770	10 %	471 450 459	5 %	417 560 244	4 %	146 984 038	2 %

Satsing

Budsjettpost	Virkemiddel	S-005 Landbruk		S-006 Marin		S-007 Maritim		S-008 Olje og gass	
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	98 507 000	5 %	605 100 000	32 %	131 430 000	7 %	138 250 000	7 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			816 859 400	90 %	7 680 000	1 %		
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	677 618 901	96 %						
Sum lavrisiko		776 125 901	22 %	1 421 959 400	41 %	139 110 000	4 %	138 250 000	4 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	39 300 000	3 %	342 370 000	24 %	97 536 600	7 %	181 350 000	13 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	7 550 000	8 %	22 300 000	23 %	2 625 000	3 %	7 900 000	8 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2 444 000	3 %	1 306 500	1 %	8 915 716	10 %	2 887 614	3 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	5 550 000	4 %	7 450 000	5 %	3 500 000	2 %	11 715 000	8 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	7 698 000	6 %	3 277 500	3 %	942 000	1 %	13 126 695	11 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU							2 000 000	2 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 250 640	0 %	23 699 000	8 %	5 489 000	2 %	34 885 000	12 %
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd								
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 100 000	5 %	18 362 000	85 %	49 000	0 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd								
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	15 988 000	3 %	317 704 000	53 %	12 758 000	2 %	23 500 000	4 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	17 807 380	3 %	75 489 641	13 %	24 364 618	4 %	24 710 250	4 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	915 659	0 %	8 600 000	4 %	10 150 000	5 %	10 400 000	5 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark			2 670 000	100 %				
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	73 330 391	91 %	497 500	1 %				
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	16 034 607	97 %						
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	7 038 540	20 %					30 000	0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	2 917 542	49 %						
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	42 366 105	74 %			496 000	1 %		
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd	6 473 000	23 %						
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	42 873 000	99 %						
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	407 244 700	94 %			340 000	0 %		
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	3 457 500	17 %						
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	5 077 736	96 %						
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1 279 580	96 %						
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 044 000	2 %	65 362 147	97 %				
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			3 399 731	84 %				
350-FKD 2415.50 Likviditetsslå fiskerinæringen	Risikolån			26 500 000	100 %				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		707 640 380	16 %	901 726 019	20 %	185 478 934	4 %	312 553 559	7 %
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			296 000 000	100 %				
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	2 889 887	2 %	3 548 200	3 %	4 006 200	3 %	16 424 000	14 %
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	1 800 000	100 %						
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	894 811 860	97 %						
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	1 768 550	2 %						
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	21 463 025	6 %			32 600 000	9 %	3 529 366	1 %
Diverse tilskudd	Tilskudd			150 000	3 %				
Sum andre virkemidler		922 733 322	51 %	299 698 200	17 %	36 606 200	2 %	19 953 366	1 %
Sum totalt		2 406 499 603	25 %	2 623 383 619	27 %	361 195 134	4 %	470 756 925	5 %

Satsing

Budsjettpost	Virkemiddel	S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		Sum
		Netto innv	Andel	Netto innv	Andel	Netto innv
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	60 737 783	3 %	445 233 889	24 %	1 866 388 672
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	800 000	0 %	80 000 000	9 %	905 339 400
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	9 986 000	1 %	6 657 000	1 %	703 638 901
Sum lavrisiko		71 523 783	2 %	531 890 889	15 %	3 475 366 973
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Risikolån	22 500 000	2 %	334 196 000	24 %	1 421 962 600
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 800 000	3 %	41 850 000	44 %	95 675 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 600 648	4 %	43 865 667	49 %	88 651 133
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	600 000	0 %	28 044 000	19 %	149 999 730
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	19 224 140	16 %	35 839 060	29 %	121 505 986
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			23 003 000	23 %	98 290 959
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	420 000	0 %	33 400 000	11 %	299 594 571
140-NHD 2421.53 Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd			300 000	15 %	1 966 000
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					21 561 025
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			5 587 000	100 %	5 587 000
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	41 408 000	7 %	138 057 750	23 %	599 060 750
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	115 182 512	20 %	145 474 885	26 %	566 453 287
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	23 847 971	12 %	96 712 464	48 %	200 574 224
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tiltak Finnmark					2 670 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	2 032 000	3 %	51 386	0 %	80 488 977
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			553 800	3 %	16 588 407
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					35 932 755
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010	Tilskudd	750 000	13 %	1 833 000	31 %	5 958 292
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			8 957 500	16 %	57 401 355
271-LMD 1149.71 Skog, klima- og energitiltak	Tilskudd					28 125 177
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			650 000	1 %	43 523 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	12 065 500	3 %	2 158 500	1 %	431 649 080
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	17 043 000	82 %			20 805 500
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	48 000	1 %	153 000	3 %	5 278 736
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			53 800	4 %	1 333 380
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	340 000	1 %			67 416 147
340-FKD 1050.76 Tilsk. strukt.tilt. kap.tilpasn.	Tilskudd			648 000	16 %	4 047 731
350-FKD 2415.50 Likviditetsslån fiskerinæringen	Risikolån					26 500 000
Sum risikolån, tilskudd og programmer		261 861 771	6 %	945 088 812	21 %	4 502 300 802
351-FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					296 000 000
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7 098 500	6 %	19 866 409	16 %	120 694 247
410-LMD 1150.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					1 800 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	13 550 467	1 %			922 917 327
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	8 353 750	8 %	9 737 832	9 %	105 365 482
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	2 567 250	1 %	32 066 868	9 %	363 479 291
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 753 000	35 %	3 000 000	61 %	4 953 000
Sum andre virkemidler		33 322 967	2 %	64 671 109	4 %	1 815 209 347
Sum totalt		366 708 521	4 %	1 541 650 810	16 %	9 792 877 122

Finansieringsandeler - Distriktsrettet lån og tilskudd - fordelt etter distriktspolitisk virkeområde*

Distriktsrettet risikolån			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
I	24,92 %	11,69 %	7
II	54,00 %	9,45 %	2
III	38,60 %	21,39 %	80
IV	38,20 %	16,65 %	120
Sum	38,06 %	17,62 %	209

Investeringstilskudd			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
III	14,42 %	10,85 %	47
IV	19,13 %	13,97 %	183
Sum	18,17 %	13,20 %	230

Bedriftsutviklingstilskudd			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
I	32,85 %	14,74 %	58
II	44,28 %	26,14 %	5
III	36,91 %	21,27 %	324
IV	39,20 %	23,56 %	419
Uspes.	38,38 %	15,09 %	115
Sum	37,92 %	21,07 %	921

Nasjonale tiltak for regional utvikling ekskl. inkubatoretabl., regional omstilling og tiltak i Finnmark, post 72			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
I	42,53 %	17,15 %	22
II	50,00 %	50,00 %	1
III	34,78 %	17,36 %	18
IV	45,78 %	28,91 %	30
Uspes.	52,87 %	36,17 %	74
Sum	47,57 %	27,99 %	145

* Av tabellen fremkommer det at distriktsrettede virkemidler også er benyttet i virkemiddelsone I og II, noe som normalt ikke skal skje. I oppdragsbrevene fra noen fylkeskommuner er det imidlertid gitt adgang til å gjøre dette. Etterkontroll av øvrige tilsagn som er registrert i sone I og II, viser at dette er prosjekter som kunne ha blitt registrert som kommunenøytrale. Prosjektene omfatter aktiviteter i større geografiske områder, men prosjekter og støttemottaker har forretningsadresse i sone I eller II."

Finansieringsandeler - Landsdekkende lån og tilskudd

investeringer			
Virkemiddel	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
Lavrisikolån	48,81 %	34,62 %	188
GFL-flåte	70,84 %	33,97 %	187
Landbrukslån	69,24 %	65,93 %	445
Landsdekkende innovasjonslån	42,36 %	18,55 %	272
Utviklingstilskudd	37,16 %	9,40 %	246
Landsdekkende programmer	44,49 %	22,10 %	152
Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter	35,15 %	21,24 %	64
Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter	34,08 %	23,78 %	218

Risikolånene - akkumulert tapsprosent etter årgang

Beløp i 1000 kr Tilsagnsår	Distriktrettet risikolån				Landsdekkende risikolån			
	Utbetalt beløp	Tap beløp	Tap %	Netto utlån pr 31.12.2009 *)	Utbetalt beløp	Tap beløp	Tap %	Netto utlån pr 31.12.2009 *)
1991	571 146	60 023	10,5 %	5 171	201 079	65 748	32,7 %	43
1992	711 555	102 416	14,4 %	2 031	371 413	83 036	22,4 %	-
1993	315 024	29 038	9,2 %	706	281 765	94 206	33,4 %	-
1994	286 857	64 434	22,5 %	1 066	236 585	42 265	17,9 %	1 433
1995	330 469	102 300	31,0 %	1 854	236 267	65 230	27,6 %	1 389
1996	250 568	59 803	23,9 %	2 286	385 152	180 980	47,0 %	-
1997	407 537	136 639	33,5 %	14 872	234 319	75 497	32,2 %	1 779
1998	223 676	71 914	32,2 %	10 613	206 346	85 263	41,3 %	2 229
1999	377 608	97 526	25,8 %	28 481	143 866	71 537	49,7 %	1 815
2000	325 733	136 080	41,8 %	18 109	136 200	56 714	41,6 %	7 644
2001	338 336	99 434	29,4 %	38 683	190 846	86 181	45,2 %	12 857
2002	406 070	137 076	33,8 %	70 391	79 112	32 299	40,8 %	4 313
2003	252 745	56 300	22,3 %	31 708	83 077	27 462	33,1 %	14 704
2004	161 382	32 924	20,4 %	41 305	24 407	12 023	49,3 %	4 781
2005	154 842	18 022	11,6 %	70 130	70 456	14 675	20,8 %	20 383
2006	157 891	49 696	31,5 %	92 335	73 560	21 020	28,6 %	38 584
2007	147 978	29 506	19,9 %	124 663	93 493	23 749	25,4 %	63 952
2008	254 922	13 389	5,3 %	202 586	125 842	24 024	19,1 %	101 545
2009	308 539	32 680	10,6 %	314 950	829 787	22 982	2,8 %	798 156

*) Netto utlån pr årgang er inklusive lån som er sammenslått i løpet av året, og derfor har fått innvilgningsdato det året lånet blir sammenslått. Netto utlån er brutto utlån redusert med tapsavsetninger hovedstol.

Oversikt over endringer i 2. utgave av hovedrapport 2009

Side 104, 5.1 Oversikt og inndeling

Anslag av tilskuddselement for LMD er endret fra 746 mill. kroner til 858 mill. kroner.

Side 125, Kap 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling

- Etablererstipend: tilsagn endret fra 126 mill. kroner til 116 mill. kroner.
- Bedriftsutviklingstilskudd: tilsagn endret fra 303 mill. kroner til 313 mill. kroner.

Side 172, vedlegg 2, MRS aktivitetsindikatorer

Tall for etablerere, og andel kvinner av etablerere, er korrigert.

- Innvilget beløp etablerere: endret fra 2.281.955.121 kroner til 736.367.444 kroner.
- Andel av totale tilsagn: endret fra 23 % til 8 %.
- Kvinneandeler av etablerere: endret fra 647.993.624 kroner til 265.103.849 kroner, og prosentandelen av etablerere endres fra 28 % til 36 %.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge tilbyr produkter og tjenester som skal bidra til å øke innovasjonen i næringslivet over hele landet, utvikle distriktene, og profilere norsk næringsliv og Norge som reisemål.

Med kontorer i alle fylker og i mer enn 30 land over hele verden er det lett å komme i kontakt med oss.

Våre medarbeidere har kunnskap om lokale og internasjonale forhold som skal bidra til at kundenes ideer blir forretningssuksesser.

Innovasjon Norge

Postboks 448 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon: 22 00 25 00, Faks: 22 00 25 01
post@innovasjonnorge.no
www.innovasjonnorge.no

Vi gir lokale ideer globale muligheter